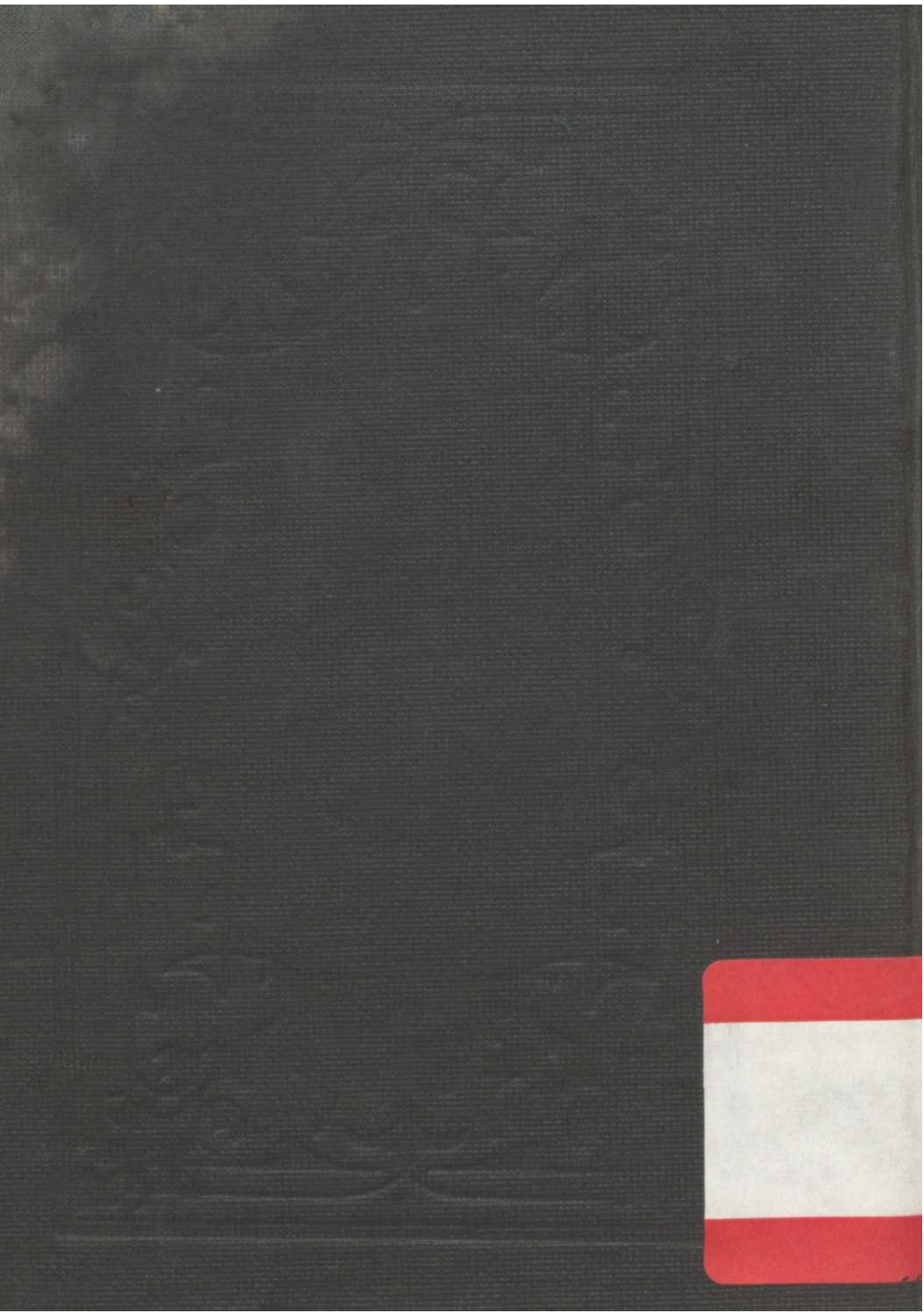

T.B.M.M.

DDC:
YER: 71-3631
YIL:
CLT: 3
KSM:
KOP:
DEM: 71-6486

KÜTÜPHANESİ

کتابخانه

صلی اللہ علیہ وسلم
 Es. No. :
 Kutubkhana
 B. M. M.

مؤلف : لطف اللہ احمد

صاحب امتیاز و ناشر :

عارف کتب خانہ
 اشانیوں مکانہ

کتابخانہ
 اشانیوں مکانہ

F. M. M.
 Kutubkhana
 Es. No. : 1115
 Remiz : H H 110

مطبعہ سی در سعادت — سلطان حمام

حرب احد

بقیه

احد مقاتله سنده وقوعه کائن احوال عجیبه دن بری ده قرمان اسمنده کی منافقك حالدیر . شویله که :

قرمان ، علمدار قریش اولان صواب اسمنده کی غلامی قتل ایدوب میدان قتاله اوپله مردانه بر صولتله آتیلدی که بربری آردنجه یدی مشرکی دار مجازاته کوندردی . نهایت کنیدیسه ده آلمش اولدینی یارالردن آقان قائلردن بی تاب اولارق یره دوشدی . بوئانده اورادن کچن قتاده بن نعمان اونی حال احتضارده کوردونجه : رتبه شهادت مبارک اولسون ، قرمان ! دهیه تبریک ایتدی . قرمان جواباً :

بنم املم شهادت دکلدی ؛ دین اسلام ک محافطه سی خصوصی ده اصلاً خاطرمدن کچمه دی . یالکنز قریشی لرك مدینه خورمالقلرینه ایراث مضرت ایتمه لری ایچین چالیشدم .

ده دی . آرتق یاشایامایاجغنی اکلامش اولان قرمان چکمکده اولدینی آلام واضطرابه نهایت ویرمک ایچین کندی قیلیجیله قارتی پارالادی ، متحرراً چوکوب کتندی . شوراسی غریبدرکه بووقمه دن مقدم قرمان ک اسمی ذکر ایدلنجه رسول اکرم : اهل جهنمدر! . دیردی . بو دفعه اونک اتحار ایتدیکنی استخبار ایدنجه :

وان الرجل ليعمل بعمل اهل الجنة فيما يبدو للناس وانه
من اهل النار ويعمل بعمل اهل النار فيما يبدو للناس وانه
من اهل الجنة ،

مأل شریفی :

(انسان وارد رکه ناس نظرند اهل جنت عملی ایشله)
اهل ناردرد ؛ انسان وارد رکه ناس نظرند اهل نار عملی ایشله
حالد اهل جنتدر) بیوردی .

احد ملحه سنده الك اول شهيد اولان مسلمان ابو جابر بن عبد الله
بن حرام در . اوندن سوکرا اونك قیز قارداشك زوجین و
جوج کلیرکه غزایه عزیمت ایدرکن : « یاربی ! بنی کی و بیوردی »
یاربی بکا صهای شهادتی نصیب ایت !

دهیه دعا ایتش و دعاسی مستجاب اولارق اوغلو خلایق
ایله برابر پایة بلند شهادته نائل اولدی .

بونلردن سوکر شهید اولان اسلام ابو عامر فاسقک اوغلو ح
عبدالله بن ابی بن سلولک قیز قارداشی جمیلینی تزوج ایتشد .
احدده هنوز برکیجه لک کووه کی ایدی . بدری مرند ، و
رئیس المنافقین اولدینی خالد کندیسی دین مبین اسلام
فدای جان ایدن قهرمانلردندر . مقاتله باشلارباشلاماز حقه
بولوب قتل ایتک مقصدیه ، دشمن صفلی اوزرینه

لا كن او صيراده شداد بن اوس اسمنده بر مشرك يتشوب حنظلهين
شهيد ايتدى .

آهلاً بيان اولوندينى وجه ايله اسلام اوردوسنك احد طاغى
اتكلىرینه طوغرو چكىلمهسى اوزرينه ميدان مقاتلهين خالى بولان
قريش قادينلرى، شهداى اسلام ك ياتدقلىرى محللره كلديلر اجراى
وحش و خباثت ايتديلر .

اوٹوز برنجی باب

امیر مغاندرسنده صرکرا

طرفینک میدان مقابلہ دن تباعدی۔ تمرضی رجعتلر۔ غزوہ حراء الاسد - ذیل۔

طرفینک امیر میرانہ مغاندرسنده تباعدی

احد طاغنک اتکرینه اتکا ایتیش اولان اهل اسلامی، اورادن ده طاغیتق ایستین ابوسفیان، یواملی اجرا ایتک ایچین بر مفرزه ایله احد طاغنک نقطه حاکم سنه چیقارق تعرض ایتک تشبثده بولوندی سده فخر کائنات « اللهم لیس لهم ان یعلونا » یارب ! ارتق اورایده چیقما سینلر . دہہ مناجات ایتکله برابر حضرت عمرده بعض اصحاب کرامله قریشی لک اوگنی کسدیکندن ابوسفیان بو فکر واملندن فراغت ایتدی .

قریشی لر آرتق بدر کوننک انتقامی اهل اسلام دن آلمش اولدقلرینه حکم ایتدکلرندن بدری ترک ایتک اوزره حاضر لانیورلردی . یالکز ابوسفیان برشیده تردد واشتباہ ایدیوردی ، کندی کندینه عجا محمد (ص . ع) صاغیدر ؟ ده یوردی . نہایت بوشہیہی حل وازالہ ایتک ایچین موقع حربی ترک ایتدندن اول اسلاملرہ خطاباً صوت بلندایله :

« افی القوم محمد (ص. ع) ایچکزده محمد (ص. ع) واری؟
 دهیه ندا ایتدی. فخر کائنات سکوت ایله مقابله ایدلسنی امرایتدیکندن
 کسه جواب ویرمه دی. سوکرا: ایچکزده ابوبکر واری؟ دهیه
 ندا ایتدی. ینه کسه جواب ویرمه دی. اک سوکرا: ایچکزده
 عمر بن الخطاب واری؟ دهیه ندا ایتدی. بو دفعه ده کسه جواب
 ویرمه ییجه ابوسفیان دین اسلام ک قیام و بقاسی آنجاق بوذوات ثلاثه
 ایله ممکن اولاجغنی جزم ایتیش اولدیفندن سائر اصحاب کرامی سورمایا
 لزوم کورمه دی. قریشی لره خطاب ایدهرک:

— بونلرک اوچی ده بر حیات دکل؛ چونکه حیاته اولسه لردی
 جواب ویریرلردی. بناءً علیه ایسته دیکمز اولدی و بزم ده ارتق
 بوراده ایشیمز قلمادی. ده دی. ابوسفیان ک بوشماتکارانه سوزلری
 اوزرینه حوصله صبر و تحمیل چاک اولان عمر بن الخطاب ایله آرا لرنده
 شویله بر مجاویه واقع اولدی:

— ای الله ک دشمنی! سنک او صایدیغک ذواتک هبسی صاغدر
 ویننده حقکدن کله جکلر در.

— الحرب سجال، حربده ظفر نوبته در؛ بوکون بدر کونه
 بدلدر.

— اوت، اویله در. فقط آرامزده بر فرق وار: بزم شهدامن
 جتنده در، سزک مقتوللریکزه جهنمده در.

— اعل هبل [۱]، عالی اول، ای هبل!

[۱] هبل، قریش ک اصنام مشهوره سندن برینک اسمیدر. ابوسفیان
 احد محاربه سنه کیده جکی صبراده هبل ک حضورینه کیدوب کندیسنک حربه

ابو سفیانك بوسوزینه قارشى جناب عمر :

— الله اعلى واجل ، الله اعلا واجلدر .

دهيه مقابله ايتدى .

ابو سفیان :

— بزم « عزى » من وار ، سزك « عزى » كز يوق .

دهيه اعلان مباهاات ايلهدى حضرت عمرده :

— الله بزم مولا مزدر ، سزكسه مولا كز يوق .

دهيه جواب وردى . ابو سفیان حضرت عمره :

— براز ايله رى كل ، يا عمر !

دهدى . حضرت عمرده رسول اکرمك مساعده سيله براز ايله ريلهدى .

ابو سفیان :

— يا عمر ! الله ايچين طوغرو سويله ، بز محمد (ص . ع) ى

قتل ايندكى ؟

دهيه صوردى . جناب عمر اوکا :

— والله ، رسول اکرم شو آنده سنك سويله ديكك سوزلرى

ايشيديور .

جوابى وردى . ابو سفیان دونوب كيتمك اوزره ايكن :

— كله جك سنه سزكله بدرده ينه بولوشالم .

دهينجه فخر كائناتك امر و تعليمى وجه ايله حضرت عمر :

اشتراك ايدوب ائتمهسى خصوصلردن هانكىسى خيرلى اولاجنى آكلامق

ايچين قرعه آتمش و حربه اشتراك ائتمهسى خيرلى اولاجنى جوابى آلمشدى .

ايشنه بوندن طولايى ابو سفیان هبللى مدح و ثنا ايديبوردى .

— انشاء الله . دہدی .

قریش اور دوسری احوال و اتفاقی طویلایوب احد موقعی ترک ایله مکہ متوجہاً حرکت ابتدی .

فخر کائنات؛ شاید قریشی لڑا ابراہ خسار قصدیله مدینہ اوزرینہ یوروپہ جک اولور لر سه و قتيله خبر آلوب شهرک محافظه سه چاره جو اولق ایچین سعد بن ابی وقاصی قریش اور دوسنک حرکاتی ترصدہ مأمور ابتدی .

ارتق اهل اسلام ایچین مجروح لری طویلامق، شہدائی دفن ایتمک وظیفه سندن باشقه پایلا جق برشی قالمامشدی . بو ائنده فخر کائنات : عجبا سعد بن الربیع نروده ؟ شہدا اراسنده می ، یوقسه یارالیر ایچنده می ؟ اوکا طوغری مشرک لک اون ایکی منزراقله هجوم ایتمک لری کوردم .

یورودی و سعدی ارا یوب بولق ایچین محمد بن مسلمہ یی کوندردی . ابن مسلمہ شہدانک بولندینی محله کیتدی ؛ برقاچ دفعه : یا سعد بن الربیع ! دیه باغیردی ؛ هیچ برسس چیقمادی ؛ رسول الله یی سکا کوندردی ، نروده سک یا سعد ! دیه برکره دهاندا ایدنجه ضعیف برصدا اولور لک ایچنده می ، دہدی . ابن مسلمہ صدانک کلدیکی جهته طوغرو یورودی و اولور لک اراسنده سعد بن الربیع بولدی . برده باقیدی که وجودی بر جوق قیلیچ ، اوق ، میزراق یارالیرله دهلیک ده شیک اولمش و حالت نزعہ کلش . سعد بویله احتضار حالتده ایکن کوزلری آجیدی ؛ محمد بن مسلمہ یه آئیده کی سوزلری سویله دی و تسلیم روح ابتدی :

— رسول الله . بنم سلامی تبلیغ ایت وشو آندہ جنت رابحہ لرزی
طویدیغمی سویله . قومگده سلامی ایصال ایدوب شوسوزلرمی تکرار
ایت : کیریگلر یکنز قیلداد قجه پیغمبریکنزه صداقت و اخلاص خصوصنده
عندالله معذور اولامازسکنز .

بو ، سعدبن الربیع عقبهده فخر کائنات . بیعت ایدن کبار اصحاب
گرامندن درکه اسعدبن زرارهدن صوگرا انصارک سیدی ایدی .
محمدبن مسلمہ حضور پیغمبری به کلدی ، سعدک سلام و کلامی
تبلیغ ایتدی . فخر کائنات : یارب ! سن ، سعدبن الربیع دن راضی
اول . دمه دما ایتدی .

صوگرا فخر کائنات بالذات میدان و غایه عزیمت ایدوب آغشته
خاک و خون اولان شهدایی زیارت ایتدی . شهید محترم جناب حمزه نک
قارنی یارلش ، هر طرفی پاره پاره ایدلش اولان جسم مبارکنک
فجاعت بخشا منظره سی رسول اکرمده شدید بر حزن و الم حصوله
کثیردی ؛ اللهک بر ارسلائی اولان بوشهید سعیدک جنازه سی قارشیننده
بر مدت سا کتانه طور دقدن صوگرا :

« رحمة الله عليك لقد كنت فعولاً للخير وصولاً للرحم اما والله
لا ملنن بسبعین منهم مکانک » مال شریفی :

« جناب حقک رحمتی سنک اوزرینه اولسون . سن چوق خیرکار
بر مرد ایدک وصله رحمة مراعات ایدردک ، الله قسم ایدرم که سنک یریکه
مشرک لردن یتش کنشی بی اولدوره جکم »

بووردی . فقط حضرت الله سورة نخلک آخرنده کی شو آیت

جليله بی :

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَمَا قَبُولَا بِمِثْلِ مَا عَوْ قَبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ

خَيْرٌ لِّلصَّابِرِينَ

مَالِ مَنِفٍ :

(سزمه عقوبت ایدنلره سزده عقوبت ایدمك اولدینكز تقدیرده
عقوبت اولوندینكزك مثیلله عقوبت ایدینكز ؛ لا كن صبر ایدوبده
عقوبت ایتمزه كنز البته صبر ایدنلره صبر ایدمك انتقام آلمقدن افضلدره)
ازال بویوردیغندن فخر کائنات کفارت یمینی اجرا ایدمك عزیم
وینتدن فراغت ایتدی .

جودت پاشا ده یورکه : غریبدرکه اوگون صباحین عبدالله بن
جحش له سعد بن ابی وقاص رضی الله عنهما برکناره چکیلوب جناب
حقه دما ایتمشله ؛ سعد بن ابی وقاص : یارب ! بر بویوک دشمنه
راست کلوب جنك ایدمك اوکا غالب ومظفر اولایم . ده مش . عبدالله
بن جحش اوکا آمین ده دگدن صوکره : بنده بر بویوک دشمنه راست
کلوب جنك ایدمک ونهایت شهید اولایم ؛ بورنم ، قولاقلم کیلسون
یارین روز جزاده الله تعالی حضرتلری بکا بورتک وقولاقلم نروده
کیسیدی ده نیجه یارب سنك ورسولکک یولنده کیسیدی ، دهیم .
دهیه دما ایتمش بو کره سعد بن ابی وقاص شهدانك معاینه سنده اونی
اوحالده کورونجه تعجب ایله مشدر .

جناب حمزه رسول اکرم دن ایکی یاش بویوکدی ؛ عبدالله بن
جحش ده او وقت قرق یاشنی منجاوزدی .

انصار کرامدن ابو جابرک ده جسمی اوقدر پاره پاره ایدلمشدی که
کیم اوله یینی کمال مشکلات له پاره قلدردن بیلنه بیلدی . مشرک لڑک
شهادای اسلام - قنده شیمه انسانیته یاقیشما یاجنی برطاقم سباعانه معاملهلر
اجرا ایتمش اولد قلدری ثابت اولویوردی .

فخر کائنات بو شهیدلرک قارشیسنده :

« انا شهید علی هؤلاء و ما من جريح یجرح فی الله الا والله یمینه
یوم القیمة یدمی جرحه اللون لون الدم والريح یریح المسک » مأل شریفی :
(ایشته شو یاتان شهیدلرک الله یولنده شهید اولد قلدینه نزد
الهیده بن شاهدیم ؛ الله یولنده یار الانمش هیچ بر مجروح یوقدرکه
حق جل وعلا اونی قیامت کوننده قبردن یاراسی خون چکان ،
رنکی قان رنکی ، رایحه سی مسک رایحه سی اولارق قالد برماسین)

بو یوردقدن صوکر اویله جه قانلی لباسلریله قالدیریلوب دفن
ایدله لرینی امر ایتدی . حیاتده ایکن بربریه الفت و محبتی زیاده
اولانلردن حمزه ایله همشیره زاده سی عبدالله بن جحش ، عبدالله بن
عمرو بن الحزاعی له عمرو بن الجموح ، خارجه بن زیدله سعد بن
ربیع ، نعمان بن مالک و عبده بن الحشخاش له مجذر بن زیاده برقره
دفن ایدلیرلر .

زیاد بن ایسکن ده احد شهیداسی میاننده ایدی . بو ذات مقاتله نك
اك شدتلی زمانده اسلام اوزرینه هجوم ایدن مشرک لری قارشیلایمق
ایچین فخر کائناتک فدای ایسته مه سی اوزرینه رفقاسیله برابر عرض
خدمت ایدره ک میدانه چیقمش و بوتون ارقاداشلریله برلکده شهید

اولمشدی . ابن السکن ک بر فیایج ضربه سیله دوشد بکنی کورمش اولان
فخر کائنات اصحابدن بعضیرینی کوندروب اونی قالیرتمش و حضورینه
کتیرتمشدی . ابن السکن رسول اکرمک قوجاغنده ، وجه مقدس
پیغمبری به باقارق جان ویزوب جته کیتدی .

یوم احده شهید اوزدن دن برده وهب بن قابوس مرنی در .
وقعدن بی خبر اولان رسول اکرمی زیارت ایتمک ایچین جبل
مزینه دن قاقوب مدینه به ککش و پیغمبرک احد غزاسنه عزیمتی اوراده
خبر آلمشدی . یا کنده کی برادر زادسی حارث بن عقبه به برابر
هان مدینه بی ترک ایله احده یتیشدیلر ؛ بو صیراده عسکر اسلام
دوچار انهام اولمشدی . وهب بن قابوس کایر کلز میدان و غایه
اتیش و اجرا ایتدیکی حرب قهرمانانه ایله هر ایکی طرفه ده حیرت
بخش اولمشدی . حتی رسول اکرمک اوزرینه هجوم ایدن ایکی
فرقه نک قارشیسنه چیقوب اونلری رجعته مجبور ایتمشدی . بو
صیراده اوچنچی بفرقه کعمار دها هجوم ایدنجه رسول اکرم
بونلری کیم قارشیلایه جق بووردی . وهب :

— بن قارشیلایجم . یا رسول الله ده دی : فخر کائنات ممنون
اولارق اوکا :

— یا وهب ! هایدی قارشیلای و جنتله مبشر اول .
بووردی . وهبک اقتضای املی علی المراتب اولان رتبه شهادته
نائل اولمقدی ؛ مهاجمات دلیرانه سیله بو گروه مشرکینه بریشان
ایتدی ؛ فقط بو دفعه کندی ده شهید اولارق شاهداملنی در آغوش
ایله دی .

رسول اکرم ، وهبك جنازه سی دفن اولوناجنی صیراده یاکنه
 کیتدی ؛ روخه سلام ودعا ایتدکدن صوکرآ :
 یاوهب! بن سندن خوشنودم ، بویوردی . اوراده حاضربولونمش
 اولان عمرالفارق: وهب بن قابوس کبی اولمهی جانہ منت بیلیرم ،
 ده مشدر .

سعدای شهدای احدثدن بری ده مخیریق درکه هم علم و فضیلت
 هم ده یسار و ثروت صاحبی بر یهودی ایدی . رسول اکرم ک کتب
 سماویده بعت اولوناجنی خبر ویریلن بی آخر زمان اولدیغه ایمان
 ایتمشدی ؛ فقط یهودیلردن آیریلوبده اسلامنی اظهار ایدمه یوردی .
 غزوه احد کوننده مخیریق رؤسای یهودک تزدینه کیتدی واونلره
 ده دی که :

— کتب سماویه نك اخبارآنه نظراً بوکون احدثه حرب ایدن
 ذات قدسیت سہاتك بی آخر زمان اولدیغده ذره قدر اشتباه
 ایدیله مز ، بناءً علیہ اوکا معین ومظاهر اولق اوزرمنہ فرضدر .
 یهودیلر جواباً :

— بوکون یوم سبت اولدیغندن بزپہیچ بر شی یاپمایز . او
 حالده محاربه یه ناصل کیده لم .

ده دیلر . مخیریق اونلره : رسول الله ک شریعتی سبت کونی
 حرمتنی نسخ ایتدی ؛ قالکنز کیده لم واونی دیشانه یاریم ایدم
 ده یه مقابله ایتدیسہ امتناع ایتدیلر . بونک اوزرینہ مخیریق اعلان
 اسلام ایتدی و احدہ عزیمت ایدوب رسول الله ملاقی اولدی .
 — یارسول الله! ا کر بن شهید اولورسم بوتون اموالی جهادمه

صرف ایت . دهبه وصیت ایتدکدن صکرا میدان غزایه آتیلدی .
مشرکله قهرمانجه سنه مقاتله ایدهدک شهید اولوب عازم دار جنسان
اولدی .

احد مقاتله سنده مشرکله تلفاتی یکریمی ایله اوتوز اراسنده
اولدینی حالده زمره اهل ایماندن یتیش کشی شهید اولمشدی .
شهیدانک یالکزیش آلتیسی مهاجریندن دی ؛ دیگرلری کاملاً
انصار دندی .

احد جنکنده اهل اسلامک اوغرا دینی انهزام بویوک بر بلاؤ مصیبتدی ؛
عسکر اسلام ایمین طرف لاهیدن واقع اولمش بر تربیه معنویه ایدی . زیرا
مغلول و مقبول اولان قاعده صریحه نظر افراد عسکر به نک هیچ بر زمان
سر عسکرک مطالعات و حرکاته قاریشمنق جائز اولمادینی حالده رسول اکرمک
رأی و تدبیرینه مداخله ایتدیلر . فخر کاشانی مدینه بی ترک ایتمه به دیک
تدافعی حرب ایتک رأی ونیتنده ایکن ، احده میدان محاربه سی اجرا
ایتمه به مجبور ایله دیلر . رسول اکرم احد موقعه واصل اولدینی زمان
آرقاسنی طاعه و یردی ؛ دشمنک سوارینه مقابله ایدهدک سوارینی
اولمادینی حالده عساکر اسلامیه بی اوله ماهرانه بر طر زده تعین ایتدی که
سواری هجوم ایدهدک یالکزصول جناحده بر محل قالمش واونی ده
تیر اندازلره محافظه ایتدیرمشدی .

اسلام نسبتله قریشی لری قوتی قات قات زیاده ایکن بدایت مقاتله ده
مشرکلی انهزامه اوغرا تمشدی ؛ فقط نه فائده که تیر اندازلرک اکثری
یاغما کرک سوداسنه دوشه دیک محافظه سنه مأمور اولدقلری موقعی
ترک ایدوب طاغیلدیلر ، بو مؤلم بوزغونلقه سببیت ویردیلر .

شهدانك امر تدفینی ختمام بولدقن صوكرام فخر كائنات وجه
 مباركى مجروح ، قلب مقدسى محزون اوله رق اصحاب كرام له برابر
 مدینه غزیمت ایتدیلر. انای راهده یوردلرندن كچیلن قیله لر قادین ،
 ارلك فخر كائناتك استقباله قوشارلر وكندیله ری ماتمزه اولدقلى
 حالده : یا رسول الله ! سن سالماً عودت ایتدكدن صوكرام بزم ایچین
 اوغرا دیغمز مصائبه تحمل ایتمك آساندر . دهیه اظهار شادمانی
 ایلرلردی . بنی عبد اشهلدن اوتوز قدر یارالی واردی ؛ بو یارالیله ری
 یوردلرندن كچیركن قیله لرینه براقدیله ر .

اوردوی اسلام ، مدینه یه كلدكدن صوكرام هر خانه برولوله گاه ماتم
 اولدی ؛ یالكز حضرت حمزه نك خانه سی بر سكوت ماتمی ایچنده
 ایدی . بو حال فخر كائناتك کمال حزن ايله شوسوزلى سوبلتمشدر .
 « ولكن حمزة لا بواكى له ههنا ،

مال شریفی :

لاكن غریب الدیار اولان حمزه نك بوشهرده آرقاسندن آغلا یا جق
 كسه سی یوق .

ماتمزه اولان اسلام عائله لری آه وافغان ایتدكجه منافق لر شاد
 [اولو یوردلردی . اسلامك بو مغلوبیتی طائفة یهوده ده جرأت بخش
 اولو یوردی .

..

قریشی لك تکرار تجاوزی ، غزوه همراه الاسد

مشركلر مكه یه عودت ایدرلركن تادم اولار ق آرالرنده ده دیلر كه :

احد مقاتله سندن نه فائده حاصل اولدی ؟ بر او ردو جمع و نجهیز
ایتد کدن و مساعی عظیمه صرف ایله د کدن سوکرا محمد (ص . ع) ک
اصد قاسندن و اثر افدن بر قچ کشی بی قتل ایله اکتفا ایتدک ؛ محمد
(ص . ع) ی و اصحابی تمامیه امحا ایده مدک . کری دونمه لی یز
و اونلرک جمله سنی محو و افنا ایده رک آرتق بومسئله یه نهایت ویرملی یز .
بوسوزلری سویله بن عکرمه بن ابی جهل دی . رؤسای قریش دن ،
صفوان ابن امیه ایسه شو مطالعه ده بولوندی :

اسلام لرك اوغرا د قلى فلاكت و مغلوبیت ، قدر و حیثیت لری نی تنزیل
ایتدی ؛ قلملرنده سونمك بیلمز بر آتش کین و عداوت ایقاد ایله دی .
اگر شیمدی دونوبده تکرار اونلره تعرض ایده جک اولورسه ق
أوس ایله خزرچ دن احد مقاتله سنه اشتراك ایتمه مش اولانلرده بودفعه
اسلامه التحاق ایدرلر ؛ سوکرا غالب ایکن مغلوب اولورز .

ابوسفیان سه عکرمه ایله صفوان دن برینک رأینی ترجیح و قبول
ایتمکده متردد اولدیفندن دونوب مدینه یه هجوم ایتک و یاخود مکه
بولنی تعقیب ایله مک خصوصلرنده قریشك بواوج رئیس ی بحث و جدال
ایده ایده روحا مرحله سنه واصل اولدیلر و آنجاق اوراده دونوب
مدینه اوزرینه حرکت ایتیه قرار ویردیلر . اثنای راهده یا گلرنده
بولونوبده اونلرک مباحثه لرینی ، مجادله لرینی دیکله مش اولان عبدالله
بن عمرو المزنی همان قریش اوردوسنی ترك ایدوب ایرته سی صبح
نمازی وقتنده مدینه یه یئیشدی و ایشیتدیکی سوزلری رسول اکرم
تبلیغ ایتدی .

فخر کائنات ابوبکر الصديق له عمر بن الخطابى نذرینه دعوتله ابن عمرو مرنى نك كنيردىكى خبرلردن اونلرى اگاه ايدوب بوبابدهكى رآى ومطالعهلرني استفسار بويوردى . مراد ييغمبرى، كفارك اهل اسلام ي بوسبوتون زبون و پريشان عديله مدينهيه وقوعبولاجق بوتعرض وهجوملرينه مانع اولمق ايچين جرأت وجلادت اظهار ايتمكدى . حضرت صديق له جناب عمر، رآى رزين رسالتپناهك بك مصيب اولديغنى تصديق ايتديلر .

بونك اوزرينه فخر کائنات، مسجد شريفده صباح نمازنى جماعتله ادا ايتدكن صوكر ابلال حبشيه اصحاب كرامى دعوت ايتمه سنى، امر ايتدى . اوده الدينى امره امثالاً :

« احد غزوهم سنده بولونانلر سلاحلاروب كلسينلر؛ دشمنى تعقيب واستيصال ايچين حركت ايديله جكدرد » ديه ندا ايتدى .

بوتون اصحاب ، حتى مجروحلر بيله يارالرينى صاروب كلديلر . فخر کائنات ابن ام مكتومى مدينهيه قائممقام نصب ايتدى؛ لوى اسلامى على بن ابى طالبه ووردى . كنديسى ده مجروح اولديغنى حالده . آتسه يندى ، احد غازيلردنن تقريباً آلتى يوز اوتوز كشيله مدينه دن حركت ايدوب سكز ميل مسافده كاثن اولان حمراء الاسد ده نيلن . محله واصل اولدى . امر رسالتپناهله بوراده بش يوز یرده آتش ياقيلوى .

بوانشاده مكه كيتمكده اولان معبد بن ابى معبد خزاعى رسول اكرم له بو محله ملاقات ايدوب احد غزاسنده اهل اسلام ك اوغرامش اولديغنى انكسار وريشانيدن دولاي اظهاراسف ايتدى؛

فخر کاشانی تعزیت و تسلیت ایندکدن سوکرا مکبه متوجهاً حرکت ايله دی .

ابن ابی معبد هنوز اسلام له شرفیاب اولمامشدی ؛ فقط رسول اکرم ک حلیفی اولان خزاعه قبیله سنه منسوب اولدییی جهته داأما اسلام ک طرفدار و مظاهری ایدی .

روحا مرحله سندن کچرکن قریش اوردوسنه مصادف اولدی . ابو سفیان ، ابن ابی معبد محمدی لردهن بر خبرک وارمی ؟ دهیه سوردی . اوده :

سزدن اخذنار ایتک مقصدیله محمد (ص . ع) اویله عظیم ، اویله مهیب بر اوردو ايله مدینه دن حرکت ایتش که بن عمرمده بویله سطوتلی بر اوردو کورمه دم ؛ احد غزاسنه اشتراک ایتمینلرده بودفعه سلاحلانشلر ، آتش بوسکوره رک سزی ارایوب کلورلر .

دهدی . ابوسفیان :

سن نه سویله بورسک ؟ اسلام لرده قیام و حرکت بهال قالدیمی که اویله عظیم بر اوردو ايله بزی تعقیبه قیام ایتسینلر .

دهنیجه ابن ابی معبد :

والله طوغرو سویله یورم ؛ هم اویله ظن ایدی یورم که سز شو روحا مرحله سندن حرکت ایتمه دن اول اسلام آتترینک باشلری کوره جکسکز .

دهدی . بوسوزلری ایشیدن صفوان بن امیه :

بن سزه ده مه دمی ؟ ایشته قورقدیم شی ظهور ایتدی . همان

بورادن قالقوب کیدهلم ، طالع بزه آل ویرمشکن امر بر عکس اولماسین .

دهدی . قریشی لرك کوکله رینه شدید بر خوف ، متاتلرینه بر وتزلزل طادی اولدی هان روحا موقعی ترک ایله مکیه دوغرو شتاب ایتدیله . ابن معبد ، رسول اکرم برادم کوندره رك صفوانك اخطارات معقوله سی اوزرینه قریشی لرك دونوب مکیه کیتدکریغی اخبارایتدی . بوتک اوزرینه فخر کاتات :

« ارشد هم صفوان وما کان برشید ،

مال منی :

(کندییی رشید اولمادیغی حالد صفوان اولری ارشاد ایتدی) . بویوردی . قریشی لردن معاویه بن مغیره بن امیه ایله ابو عنزه نام شاعر حمراء الاسد مرحله سنده اسلام لر طرفدن اسیر ایدلدی . بو ایکی مشرکدن برنجیسی بدر غزاسنده اسیر ایدلش و بر داها اهل اسلام اوزرینه قیلیج چکمه یه جکنه عهد و میثاق ایتکله اطلاق اولونمشکن بودفعه نقض عهد ایدره رك احد مقاتله سنه اشتراک ایتشدی . صهرنجی عثمان بن عفوانك رجا و التماسی اوزرینه اوچ کوندن زیاده مدینه ده طور مامق و اوچ کوندن صوکر ا تصادف ایدلدیکی تقدیرده قتل اولونمق شرطیله بودفعه ده مظهر عفواولوب سیلی اخلا ایدلدی . فقط معاویه اوچ کون طرفنده مدینه دن چیقوب کیتمه یه موفق اولد .

مادینی جہتلہ بر محلہ اختفا ایتدی ؛ فخر کائنات ، زید بن حارثہ
ایلہ عمار بن یاسری اختفا ایتدی محلہ کوندروب اونی قتل ایتدی .
ابو عزہ حضور پیغمبری یه چیقدینی زمان حائز اولدینی بلاغت
وفصاحتدن مستفید اولق امنیه سیلہ پک مؤثر تضرع و نیازلرده
بولوندی سده فائده ویرمه دی ؛ رسول اکرم اونک تضرعات بلیغه
سنه جواباً :

— (لا یلدغ المؤمن من حجر مرتین) مؤمن کندینی برده لیکن
ایکی دفعه صوقدورماز ، سنی عفو ایدوبده مکیه اعاده ایتسه م ،
کیدرسک حجرده اوطورور و محمد (ص . ع) ی ایکی دفعه آلداتم
ده یه الکله صاقلکی اوقشارسک .

بویوردی و قتل ایدلسنی امر ایتدی .
فخر کائنات اوردوی اسلام له برابر بش کیجه لک بر مفارقتدن
صوکر ا مدینه یه عودت بویوردی .
ینه بو اوچنجی سال هجرتک شهر شوالی ائسانده اهل اسلام
شراب ایچمک وقار اوینامق منع ایدلدی .

امام احمد بن حنبل (رحه الله تعالی) ابو هریره (رضی الله
عنه) دن شویله روایت ایدیور :

رسول اکرم مدینه یه هجرت ایتدی ائسانده خر ایچلیور وقار
اوینانیوردی . اصحاب کرامدن بعضری خر ایچمک وقار اوینامق
خصوصلری فخر کائناتدن سوردیله . بوتک اوزرینه شو آیت جلیله
نازل اولدی :

اوتوز ایکنجی باب

ههبرت یغمیری نك دردنجی سهری

سهری بنی اسد - رجیع سهریسی - عبدالله بن ایسك سفیان بن
خالدی قتل - بئر معونه وقعسی .

سهری بنی اسد

دردنجی سال هجرتك اوائلنده ایدی که بنی خویددن بنی طلیحه ایله
سلمه نك ، کندی قوم وقیله لرندن بعضلر بنی فخر کائنات له حرب
وقتاله تشویق و مدینه جوارینه کلوب اوراده کی حیواناتی غصب و تاراجه
تخریص ایتمکده اولدقلری و حتی بر طاقم کسه لری جمع ایدوب
مدینه اوزرینه کلیرکن یولده پشپان اولارق کری دوندکلری رسول
اکرم طرفدن استخبار ایدلدی . بونک اوزرینه فخر کائنات ،
مهاجرین و انصاردن یوز الی کشیک بر سهری تهجیز و برلوا ترتیب
ایدوب ابوسلمه بن عبدالاسد مخزومی بی بوسهریه امیر نصب ایتدی .
ابو عیده بن جراح ، سعد بن ابی وقاص ، اسید بن حضیر ، ابو
نائله ، ابوسیره بن ابی زیم غفاری ، عبدالله بن سهیل بن عمرو ،
ارقمده بوسهریه نك ارکانندن دی . رسول اکرم شو امرلری اعطا

ایده رك ابو سلمه بی مدینه دن حرکت ایتدیردی : بنی اسد دیارینه کیت ؛ اونلر عسکر جمع ایتمه یه میدان بولمادن سن اونلره هجوم ایت ؛ مال و ماللری غصب و غارت ایت. ابوسلمه، مدینه دن جیققدن صوگرا زهیر طائی بی کندیسنه زهیر اتخاذا ایتدی ، زهیر ، سریه بی قطن ده نیلن برصوبه قدر کوتوردی ؛ اوراده بنی اسدك کوله لر ی طرفدن رع ی ایدیلن حیواناته مصادف اولدیلر . بو حیواناتله برابر کوله لردن اوچنی اسیر ایتدیلر ؛ دیگرلری فرار ایدوب ابو سلمه نك کلدیکنی بنی اسده خبر ویردیلر ، عسکرینك مقدارینی مبالغه لی بر راده ده بیلدیردیلر . بنی اسد قبیله سی افرادی قورقدی هر بری بر طرفه فرار ایتدی . ابو سلمه ، اونلرک مسکنلرینه داخل اولونجه بنی اسددن فرد آفریده تصادف ایتدی . سریه افرادی مسکنلری اشغال ایتدیلر. ابوسلمه، عسکری اوچ قسمة آیردی. بر قسمی کندینی محافظه یه مأمور ایتدی ؛ دیگر ایکی قسمی ده جوارده نه قدر قویون ، دوه وارسه هپسنی سوروب ابوسلمه نك زدینه کتیردی . دشمنك یوزینی بیله کورمه دن بر چوق غنائمله برابر مدینه یه عودت ایدلدی . ابو سلمه اولاً سریه یه رهبرك ایتمش اولان زهیر طائی نك خاطرینی تطیب ایتدکدن وفخر کاشنات ایچین بر کوله آیردقدن صوگرا خسنی اخراج ایدوب غنائمی بین الغزات تقسیم ایتدی . هر فردك حصه سنه یدی دوه ، برقاج قویون اصابت ایلدی . مدت سفر اون کون امتداد ایتشدیر .

رجیع سریسی

« رجیع ، هذیل قیلہسی دیارنده واقع بر صویک اسمیدر ،
وقعه بو صویہ قریب بر محله جریان ایتش اولدینی ایچین رجیع
سریسی دهیه اشهار ایتشدر .

دردنجی سال هجرتک اوانلنده ایدی . احد مقاتله سندن صوکر
قریشی لر مکبه عودت ایدنجه سفیان بن خالد هذلی اسمنده بر مشرک ،
عضل وقاره قیله لرندن برجاعتله کیدوب قریشی لری احراز ایتدکلی
ظفردن طولای تبریك ایتدی . بو ائاده بنی عبدالدار محله سندن
ایشتدکلی نوحه وزارینک اسبابی صور دیلر . قریشی لرده اونلره
احد حربنده مقتول اولانلرک اقربا و تعلقاتی طرفندن ماتم ایدلمسکده
اولدینی سویلدیلر . سفیان بن خالد رفقاسیله برابر - احد کوننده
زوجی و اوغوللرینی غائب ایتش اولدیفندن طولای آه و فغان ایتسکده
اولان سلافه بنت سعیدک یاکنه کیتدی . اوئی تعزیت و تسلیت
ایندی . سلافه نک ، زوجیله اوغوللرینی قتل ایدن کسه لردن برینک
باشی کتیره نه یوز دوه ویرمه یی عهد و پیمان ایتش اولدینی طویان
سفیان بن خالد اوکا صور دی : سئک اوغللرینی کیم قتل ایتدی ؟
اوده : درت اوغلو سندن ایکسینی عاصم بن ثابت ، برینی طلحه بن
عبدالله ، برینی ده زبیر بن العوام قتل ایتدی . دودی . حرص و طمی
غلیان ایدن سفیان بن خالد ، قیلہسی افرادینه ده دیکه : بوندن ده
فائده لی بر ایش اولماز . ایچکزدن برقاج کشی همان مدینه یه کیدیکز .
اوراده محمد (ص ع) ک حضورینه جیقیکز و اوکا ده بیکزکه :

بزّ دین اسلامی قبول ایتدك ؛ احكام شرعیہ بی بزّه تعلیم ایتك ایچین
 اصحابکزدن بر قاجنی قبیله مزّه مأمور ایدیکز . احتمال که قبیله کزّه
 کله جك مسلمانلرک اراستده سلافهك ارادینی کسه لرده بولنور .
 یوصورتله هم سلافهك انتقامی اخذ ایتش ، همده کندیکز استفاده
 ایله مش اولورسکز .

سفیان بن خالدك بورائی استحسان ایدن رفقاسندن یدی کئی
 همان مدینه په عزیمت ایدوب حضور رسول الله داخل اولدیلر
 ووده دیلر :

— یا رسول الله بزّ دین اسلامی قبول ایتدك ، قبیله لر مزده
 مسلمان اولدی . اصحابکزدن بر قاج ذاتی کوندریکز که احكام شرعیہ بی
 بزّه تعلیم ایتسینلر .

بویدی منافق مدینه ده قالدقلری مدتیجه عاصم بن ثابت ك یا کندن
 آرمالازلردی واکا ، اومارز که رسول اکرم بزّم قبیله مزّه تعلیم احکامه ، سنی ده
 مأمور ایدر دیرلردی . فخر کائنات بونلره اصحاب کرام دن اون ذاتی
 ترفیق ایدوب کوندردی : عاصم بن ثابت ، مرثد بن ابی مرثد ،
 حبیب بن عدی ، زید بن الدثنه ، عبدالله بن طارق ، خالد بن ابی
 البکیر ، معتب بن عبید واعیان اصحابدن معدود اولمیان اوچ ذات دها
 وار که اسملری غیر مضبوط . بوذوات سلاخلانهرق ، عضل وقاره
 قبیله لرندن اولان بویدی کئی ایله برلکده مدینه دن چیقدیلر . بونلر
 انشای راهده اصحاب کرامه : نه ایچین سلاخلاندیکز ؟ ایچلرینه
 کیده جککز قبیله افرادی سراپا مسلحدر . ده دیلر . اونلرده : شاید یولده
 برشی ظهور ایدر سه استعمال ایتك ایچین سلاخلاندق جوابی ویردیلر .

کوندوز صاقلانیرلر ، کیجه وقتی یول یورورلردی . نساازی جساعتله قیلارلر وعاصم امامت ایدردی .

بو منوال اوزره عسقانله مکه اراسنده واقع اولان هده نام محله واصل اولدیلر . بوراده یدی کشیدن بری همان آیریلوب سفیان بن خالدی خبردار ایتک اوزره کیتدی ، عاصم بن ثابت کده فخر کائنات طرفندن کوندیریلن اصحاب کرامک اراسنده اولدیغی اوکا سویلیدی . بویدی کشیدن آیریلوب کیدن مشرک بنی لیان دن یوزی تیر انداز اولوق اوزره ایکی یوز مسلح افراد آلوب عودت ایتدی . عاصم بن ثابت سه اصحابیله برابر رجیع ده نیلن موضعهده « اوطوروب مدینه دن برابرلرنده کتیردکلری خورمالری یه دگدن صوکر ا طاعه طوغرو حرکت ایتشدی . بو ائنده بنی لیان منسوب اولوب اونلرک حیواناتی رعی ایدن بر قادین رجیع موضعه کلوب اوراده کی غایت کوچوک خورما جکر دکلرینی کورونجه : یا قوم ! سزک ارادقلر یکنز بوراده در ، ده یه حایقیرمایا باشلادی . بنی لیان دن کلن ایکی یوز مسلح مشرکده بو ائنده او جوارلره واصل اولمشدی ، بوقادین اونلره مسلمانلرک کیتدکلری جهتی وایزلرینی کوستردی ؛ براز صکرا ، عاصم بن ثابت له اصحابنه یتشدیلر . خالد بن ابی بکیر ، عاصم بن ثابت ده دی که :

— کوردکی ، بو آدملر بزی ناصل الداندیلر ؟

عاصم :

— الله . قسم ایدرمکه الداندق . فقط ، ارقاداشلر ! جناب حق بزه رتبه شهادتی تقدیر ایتمش که بزی بورابه سوق ایتدی . بو نعمت شهادتی غنیمت عدایده لم ، الله یولنده بی محابا اوغراشالم .

دهیه ركه ارقداش لرینی مشرک لرله قتاله تشویق ایتدی . اصحابك مقاتلهیه حاضر لاندقلرینی کورن مشرک لر :

— سز بزم له مقاتلهیه مقتدر دکل سکز ؛ بیهوده کندیکزی تلف ایتدیرمه بیکنز ده دیلر عاصم بن ثابت :

— حمد اولسون مسلمانز ؛ بز اولمکدن قورقمایز دهیه جواب ویردی . سفیان بن خالد :

— ای عاصم ! سوزمی دیکله ؛ کندیک ده ، رفیق لربک ده هلاکنه سبیت ویرمه ، مقاتله دن واز کچ سکا امان ویریرز .
دهدی . عاصم بن ثابت سه :

— بن هیچ بر مشرکدن امان ایسته مه مهیه ، هیچ بر مشرک الی طوتوب استمداد ایتمه مهیه نذر ایتدم وبوکاده خدای متعال شاهد مدر .

دهیه ركه مشرک لرک اوزرینه اوق آتمهیه باشلادی ، یاکنده اوق قالمایجه :

— الهی ! اسلامه داخل اولدیغم کوندن بری سنک دین جلیلکی مدافعه و جایه ایتک ایچین نفسی فدا ایتدم ؛ بو کونکی کون صوگ کونمدر ، سن بنم جسمی محافظه ایت .

دهیه ركه قیلنجنی چکوب مشرک لرله هجوم ایتدی ونهایه الامر شهید اولدی . (۱)

اصحاب کرامک آلتیسی ده عاصم بن ثابتک اترینه اقتفاء مشرک لرله حرب ایده ایده شهید اولدیلر خیب بن عدی ، زید بن الدثنه ،

[۱] عاصم بن ثابت ک ، یاربی جسمی محافظه ایت دیمه می احد کوننده

عبدالله بن الطارق مشرک کرک و یرد کرک امانه اعتماد ایدہ رک طاغدن اینوب کندیلرینی تسلیم ایتدیلر، لکن مشرکار عہد لرینہ وفا ایتیموب همان بو اوچ ذاتک اللرینی کندی یایلرینک کیریشلرلہ باغلادیلر ، عبدالله بن الطارق کفارک بوغدر و مکرینی کورونجه برتقریلہ اللرینی کیریشدن قورتاردی و قلیجی قابوب اوزر لرینہ هجوم ایتدی . مشرکار کری یہ چکیلوب اوزرینہ یاغور کبی طاش یاغدرہ رق عبدلله شہید ایتدیلر ، خیبلہ زیدی الوب مکہ یہ کورتوریلر . حبیبی ، حارث بن عامرک قیزی عہدی وجہلہ یوزدوہ و یروب صاتین الدی ، زید بن دثہ پی دہ صفوان بن امیہ بدر کونندہ مقتول اولان باباسنک یرینہ قتل ایتک ایچین یوزدوہ یہ اشتر ایتدی .

مشرکار ، اشہر حرم دن معدود اولان ذی الحجہ ایلہ بحریم آیارینک . تام اولمانہ قدر بکلہ دیلر . صوکر ا مککک . تنیم ، دنیلین بر موضعندہ یر دیرک نصب ایدوب ابی صحابی بن اورایہ کتیر دیلر . حبیبلہ زید بر برینی کورونجه صاریلوب قوجاقلادیلر و بر برینہ صبر وتوکلہ دائر دیتلر ایتدیلر . حبیب شہید ایدلہ دن اول ایکی رکک نماز قیلما یہ

اولاد لرینک مقتول اولاسی اوزرینہ کندینک قفاسنک طاسیلہ شراب ایچمہ یہ . عہد ایدن سلاہنک بو عہدینہ مطلع اولدیندن طولاییدر . روایتہ نظر آ حاصم شہید اولور اولماز مشرکار باشی آلتی اوزرہ اونک یانہ تقرب ایتک ایستہ مثلر ، فقط او صیرادہ شہید مغفورک جسمنی بر آری کومہ سی احاطہ ایتش ، کسہ یانہ صوقولاماش . صوکرادہ ظهور ایدن شدتلی بر یاغوردن حاصل اولان سیل ، شہیدک جسدینی آلوب کورتورمش ، مشرکار دہ مقصد لرینہ نائل اولاماشلر .

مساعدہ ایدلسنی طلب ایستی . مشرکارده مساعدہ ایتدیلر [۱] بواکی
معصوم صحابی نك شهید ایدیله جکی محل مشرکارله خنججاخنجج شوئشدی .
خبیب ایکی رکعت نمازی بیتیردکن صوکر ا مبارک الارینی درگاه احدیته
طوغرو رفع ایدره رك اطرافنی احاطه ایتمکه اولان مشرکار حقنسه
اوله مؤثر بربددعا ایستی که بك جوق کسه لطور اما یوب صاووشدیلر ،
بعضیلری قولاقنرینی طیقانیرا حتی هنوز چو جوق اولوبده باباسی ابوسفیان له
بربر برلوانان معاویه بی ابوسفیان بوبددعان موصون بولوندورمق زعمیله
- چونکه جاهلیتده شیرینده بویه براعتقاد واردی - همان اونی یرم
یاتیردی . مشرکار خیبه ده دینر که :

-- محمد (ص . ع .) ك دینی ترك ایدوب ابا واجدادینك دینه
رجوع ایدرسهك سكا آمان ویررز .
جناب خیب :

-- بنم ایچین الله بولنده مقتول اولاق میم برشی دکلدر .
دهدکن صوکر ا برکره اطرافنه اماله نگاه ایستی وشو سوزلری
سویله دی :

-- الاهی ! اطرافه باقیبورم ، سنك دوستکه ورسولکه سلامی
ابلاغ ایدرهك بردوست کورمه بورم ، آرتق بنم سلامی خیب دیشانکه
سن تبلیغ بو بورورسك .

بوندن صوکر اخیبی دیره که اصدیلر ، مقتول اولان مشرکارك

[۱] كان اول من سن ركعتین عندالقتل خیب بن عدی ، یعنی قتل ائسانده
ایکی ركعت نماز قیلماینی اك اول سنت وعادت ایدن خیب بن عدی در .

اوغوللارندن قرق کسج ائرينه برغارغی آلوب جناب حبيب بر کره
ووردیلر ؟

فقط ضربلر خفیف اولدیغندن تأثیر ائتمه دی . خیب ایسه غارغیلرک
آچدی یارلرک الم واضطرابی ایچنده قیور ائتمده وکاه صاغه ، کاه
صوله دونمکه ایدی ، بوصیراده وجهی کعبه الله طوغرو دوندی .
« الحمد لله الذی جعل وجهی نحو قبلته » حمد اولسون او الله که وجهی
قبله سنه طوغرو تقلب ایتدی ، ده دیکي ائشاده مشرکلردن بری طرفندن
کوکسنه صاپلانان برغارغی ایله شهید اولوب کیتدی .

زید بن الدشهیه کهنجه اوکاده اولا ارتداد ائتمه سنی تکلیف ایتدیلر ،
رد ایتدی . اوده خیب کبی ایکی رکعت نماز قیلدقدن صوکر صقوان
بن امیه نك کوله سی نسطاس طرفندن شهید ایدلدی .

مشرکلر خیبك جنازه سنی خیلی زمان دارد بر اقدیلر . بو اون
صحابی نك خبر شهادتی مدینه ده شایع اولدی . فخر کائنات اصحاب
کرامه خطاباً :

— کیم مکیه کیدوبده خیبك جنازه سنی داردن ایندیره رک دفن
ایده جک وبوصورتله نعيم آخرته مستحق اولاجق ؟

بو بوردی . زبیر بن العوام له مقدار بن الاسود در حال قیام ایدوب :
— یا رسول الله ! بو شرفی بز احراز ایده جکز .

ده دیلر . در حال مدینه دن چیقدیلر ، کوندوزلری صاقلانارق ،
کیجه لری یورویه رک مکیه واصل اولدیلر کیجه لین تنیم ده نیلن موضعه
کلدیلر ، خیبك جنازه سی حالا اودارده معلق اولارق طور و بوردی . دارک
اطرافنده محافلق ایدن قرق مشرک مست مدام او یوم مشرک دی . زبیر ایله

مقداد باو اشجہ جق جنازمی ایبدن ایندیردیلر . بر خبلی زمان
بوله قالمش اولدنی خالدہ جنازہ دہ کی بارالر طوقونلہ قہجہ الان قانیوردی .
زیر جنازہ پی کندی آتک اوستہ قویدی . رفیق مقداد ایله
برابر مدینہ طوعرو قطع راه ایتہ بہ باشلادی .

صبح اولوبدہ جنازہ نک اورتادن غائب اولمش اولدنی کورن
قریشی لر حقیقت حالی همان آکلادیلر ؛ بو اشادہ مدینہ بولی اوزرندہ
خطوہ انداز اولان ایکی صحابی پی کمال سرعتلہ تعقیبہ باشلادیلر ونہایت
اونلرہ یتیشدیلر . زیر قریشی لک تقرب ایتمکدہ اولدقلمی کورونجہ
طوردی ، جنازمی آتدن ایندیردی ومقدادک معاونیلہ همان اوراجقہ دہ
قازدنی بر مزارہ دفن ایدوب اوزرینی طوپراقلہ اورتدی . مشرکلردہ
بوصیرادہ بوسبوتون باقلاشدیلر . زیر ، باشندہ کی عمامہ پی چیقاردی
واونلرہ :

— بن زیر بن العوام ، صفیہ بنت عبدالمطلبک اوغلویم ، رفیق
اولان ذاتدہ مقداد بن الاسوددر . بز ، یاناغنه کیدن ایکی آرسلاز ،
بزہ سدراہ اولاجق مانعہ لری محوایدہ جک قدر قدرتمزوار . ایسترسہ کنز
پیادہ اولارق برہ بر مبارزہ طوتوشالم .

دہدی . مشرکلر کرک مقاتلہ دہ ، کرک مبارزہ دہ کندیلری ایچین
بر فائدہ تصور ایتہ دکلمدن آتلمینک دیزکینلری مکہ بہ چہ وروب
کیتدیلر . بواکی صحابی دہ مدینہ بہ مواصلت ایدوب حضور قدسیت
نشور رسالتپناہہ داخل اولدیلر و آرزوی پیغمبرینک اجرا ایدلمش
اولدیننی عرض ایتدیلر .

عبداللہ بن انیس، سفیان بن خالدی قتل ایتک ایچین عزیمتی

سفیان بن خالد ہذیلی، حاصم بن ثابت لہ رفاقندہ کی اصحابک شہادتہ سبیت و یرمش اولدینی کی فخر کائنات لہ محاربہ ایتک ایچین عسکر طویلامایہ قیام ایتشدی۔ فخر کائنات، عبداللہ بن انیس ی جاغیردی۔ اوکا کیدوب سفیان بن خالدک وجودینی دنیادن قالدیرماسنی امر ایتدی۔ انیس، سفیانک اوصاف و شائلی اوکرنکدن وایستہ دیک و جه ایله حرکت ایتک خصوصنی رسول اکرم دن استیزان ایتدکدن صوکر اقلیجنی آلوب مدینہ دن چیقدی۔ راست کلدیکی کسہ لره کندینسک نی خزاعہ قبیلہ سنہ منسوب اولدینی سویلہ دی۔ بطن صرہ دہ نیلن محلہ کلدی، سفیان بن خالدی اورادہ بولدی۔ سفیان، انیس۔ کندینسک کیم اولدینی صورونجه :

— بن خزاعہ قبیلہ سنہ منسوب، محمد (ص.ع) لہ حرب ایتک ایچین عسکر طویلا دیغنی ایشیتدم، بو عسکرہ التحاق ایتک ایچین کلدیم۔ دہدی۔ سفیان دہ :

— اوت، عسکر طویلا یورم و محمد (ص.ع) لہ محاربہ ایدہ جکم۔ جوابنی ویردی۔ انیس، سفیانک خوشنہ کیدہ جک صورتہ اداره لسان ایدہ رک تمامیلہ امنیت و توجہنی قازاندی۔ سفیان اوئی خیمہ سنہ آلوب مسافر ایتدی۔ کیجه اولونجه هرکس طاغیلد قدن صوکر ا انیس قیلیجنی چکوب سفیانک باشنی کسدی و برابر آلوب مدینہ یه طوغرو یورودی۔ برخیلی مسافہ اوزا قلاشد قدن صوکر ا پول اوزرنده تصادف

ایندیکی بر مغاریه کیروب توقف ایندی. سفیانك قتلنه واقف اولان
قبیلهسی افرادی انیسی تعقیب ایندیبار، فقط هیچ بر یرده بولامایارق
یوردلرینه دوندیبار. انیس مغارهدن چیقدی. کوندوزلری کیزلیر،
کیجهلری ده یوروردی. سکز کونده مدینهیه واصل اولدی. سفیانك
سر نکبت مدارینی زیر اقدام رسول الله وضع ایندی.

•••

بُر معرّه دفعهسی

نجده قبیلهلرندن بنی عامره منسوب اولوب «مَلَأَبُ الْأَسْنَةِ» [۱] لقبیله
مشهر اولان ابو براء عامر بن کعب مدینهیه گلدی؛ مجلس ملائك انیس
رسالتپناهه داخل اولقله شرفیاب اولدی. رسول اکرم عامری اسلام
دعوت ایندی واقعا عامر مسلمان اولمادی، فقط اسلام عداوت ده
ایتمه دی. ابو براء فخر کائنات ده دمی که :

— یا محمد (ص.ع) ا بن سنك آیین و دینکی شریف و محترم
بیلیرم. بنم قوم و قبیلهم بك کثیرالافراددر. اصحاب کرام دن بمضیلرینی
بکا ترفیق ایدوب نجده قبیله سیبله بنی عامره کوندیرسهك اومارم که
دعوتکه اجابت ایدرلر.

رسول اکرم :

— نجده قبائلندن امین دکلم، قورقارم که اصحابمه سوء قصد ایدرلر.
بویوردی. عامر بن کعب ایسه :

[۱] مَلَأَبُ الْأَسْنَةِ : میزراق له اوینایان یعنی میزراق قوللا نغفده مهارتی
اولان کسه .

— یا محمد (ص . ع) ۱ مطمئن اول . بن اونلری حمایه مه آلیرم
هیچ کسه اونلره غدر و خیانت ایده من .

دهیه تأمینات و بزد بکندن رسول اکرم اکثریسی انصاردن
و بعضیسی مهاجر بندن یتیم صحابی بی تفریق و اعزام ایندی . قراء صحابه
عنوانی و یریلن بودواندن اسملرینه کتب سیر و احادیثده تصادف
ایدلش اولانلر شونلردر : منذر بن عمرو ، ملحان اوغوللری : خزام ،
سلیم ، حارث ابن صمه ، عامر بن قهیره ، حکم بن کيسان ، نافع بن بدیل ،
حروة بن السلت ، عطیه بن عبد عمرو ، مالک بن ثابت ، سفیان بن ثابت ،
عمرو بن امیه ضمیری ، کعب بن زید . ذوات کوندوزلری اودون
کسوب شهرده صانارلر و بدلیله اصحاب صفه بی و کندیلرینی [۱] اتفاق ایدرلردی
کیجیلری ده برکوشیه چککلوب قرآن تلاوتیه مشغول اولورلردی .
رسول اکرم بو فرقه اصحابه منذر بن عدی بی امیر تعیین بویورمشنی .
بو یتیم صحابی مدینه دن حرکت ایندیلر . بئر معونه اسمنده کی
محلہ کلدیلر . ده ولری بی عمرو بن امیه ضمیری له حارث بن صمهیه تسلیم
ایدوب مرعابه کوندردیلر . رسول اکرم مکتوبی خزام بن ملحان
و بردیلر ، یا کئنده ایکی صحابی ترفیق ایندیلر . خزام بن ملحان ایکی
رفیقیه برابر عامر بن کعب ک برادری عامر بن طفیل بن مالک ک نزدینه
کیتدیلر . عامر بن طفیل ک بولوندی بی محلہ یا قلاشنجه خزام رفیقلرینه
دهدی که : سز بوراده توقف ایدک ، بن کیدوب فخر کائنات ک مکتوبی
عامر بن طفیله و بریم ، اگر بکا امان و یریرسه سزده کلیرسکز ، اگر

بنی اولدورورسه سز همان کیدر ، اصحابی وقعه دن خبردار ایدرسکز .
 ابن ملحان یالکز اوله رق عامر بن طفیل ک نزدیکه کندی ؛ کندینه
 خطاباً یازلمش اولان نامه رسالتناهی بی حامل اولدیغنی سوله ددکن صوکر
 ابن طفیل دن امان طلب ایتدی . خزام کمال امنیتله مکالمه به دوام
 ایتمکه ایکن طفیل ک ویردیکی بر اشارت اوزرینه اوراده بولونان بر
 شخص ، انده کی مزراق خزامی شهید ایتدی . بئر معونه ده توقف
 وانتظار ایتمکه اولان اصحاب کرامی کاملاً قتل ایتک ایچین ابن طفیل
 بنی عامر دن استمداد ایتدیه ده عامر بن مالک رسول اکرم طرفدن
 کوندریلن بو جماعت اصحابی کندی امانی تحتنه المش اولدیغنی ده
 اول بنی عامره اخبار ایتش اولدیغنی جهته مراجعت واقعه به رد ایله
 جواب ویردیلر . بنی عامر ک کندینه مظاهرتدن ایا وامتناع ایتدیکی
 کورن ابن طفیل بودفه سلیم ، عصیه ، رعل ، ذکوان قبیله لرندن
 استعانه ایتدی ، اولرده قبول ایدوب متفقاً و مجتمعاً بئر معونه به
 کیتدیلر . اوراده کی جماعت اصحابی درت طرفدن محاصره ایتدیلر . ایچیه
 بر زمان مرور ایتش اولدیغنی حالده خزام بن مالک ک عودت ایتمه مش
 اولماسندن طولای اشتباه ایتیه باشلایان اصحاب کرام شیمدی حقیقتک
 نهدن عبارت اولدیغنی اکلا دیلر . اطرافه باقدیلر ، امید نجات اولمادیغنی
 کوردیلر . یارب ایزم سلام و پیامتزی رسول الله ابلاغ ایدم جک سندن باشقه
 کسه یوق . ده دکن صوکر هر طرفدن هجوم ایدن کافر لرله مقاتله به
 باشلادیلر ، کافه شهید اولدیلر . یالکز منذر بن عمرو صاغ قالدی .
 کفار ، اوکا ، ایستهرسه ک ساکامان ویره لم ده دیلر سه ده خزام بن ملحان ک

شهید اولدینی محله کیدنجیه قدر امانکزی قبول ایدر و صوکر ا سزکله
ینه مقاتله ایدرم ، ده یوب اورایه قدر کیتدی اوراده کفار ایله حرب
ایده ایده شهید اولدی. اصحاب کرام دن ده وه لری رعیه مأمور ایدلمش
اولان عمرو بن امیه ضمیری له حارث بن صعه ده وه لرله برابر باشقه بر
محله بولون دقارندن هنوز شهید اولما مشلردی، کلدکری زمان رفیق لری نك
جمله سی کفار طرفندن قتل ایدلمش اولدینی کوردیلر . عمرو بن امیه
همان مدینه یه عودتله رسول الله و قعه دن خبردار ایتک رأینده بولوندی.
فقط حارث بن صعه : بن منذر بن عمروك شهید اولدینی محله آن آیرلام
دهدی و کفار اوزرینه هجوم ایدوب ایکی مشرک اولدردی . نهایت
عمرو ایله حارث کتار طرفندن اسیر ایدلدی. حارثه امان تکلیف ایتدیلر،
قبول ایتدهدی. بنی، منذر بن عمرو ایله حزام بن ملحانك شهید ایدلکاری
موقعه کوتورکده اوراده نه ایستهرسه کز بابك دهدی. اورایه کوتوردیلر
حارث تکرار مشرکله هجوم ایتدی وارزوسی وجهه ایله کندیس ده
اورا جقده شهید اولدی . مشرکار عمرو بن امیه ضمیری بی شهادت
ایچنه کوتوردیلر هبسنی کوستروب بربرر اسملرینی صورتیلر صوکر ا
رفیق لری کدن جسدینی بوراده کورمدیکک کسه قالدیمی ؟ ده دیلر .
عمرو : اوت، ابوبکر الصديق ك آزادلیسی عامر بن قهیره مك جسدینی
کورمدهم ، دهدی . حقیقهً عامر ك جسدی شهدا میا سنده یوقدی.
ابن طفیل ك اناسی بر قول ازاد ایدم جکدی ، او قولک یرینه عمرو ی
ازاد و اطلاق ایتدیلر. عودت ایدرکن یولده تصادف ایتدیکی ایکی کافری او یقوده
باصدیروب قتل ایتدی. حضور رسالتنا هه کیرنجه بوایکی مشرکك متولیتنی
سویله دی. مکر بونلرک ایکیسی ده فخر ک ثنات ك تحت اماننده ایمشار بوسیله

رسول اکرم اوکا : فتا برايش کورمشسک . بویوردی .
 بوقتالدين عمرودن ماعدا برده کعب بن زید قورتولدی . بئر معونه دن
 مجروحاً دونمش اولان کعبی مشرکلمقتول اولدی ظن ایتشلردی .
 بالآخره کعبك يار الرى التيام پذیر اولدی وکنديسى ده اپی زمان یاشادقدن
 صوکرأ غزوة احزابده جام شهادتی تجرع ایتدی .
 رسول اکرم بئر معونه وقعه سندن خبردار اولونجه پک زیاده
 تأسف ایدوب :

— بویه بر حادته نك وقوعه و لماسی احتمالسدن پک زیاده خوف
 واندیشه ایدیوردم ، اونك ایچین بو جماعت اصحابی کوندرمك ایسته .
 مه یوردم ، بوکا سبب اولان ابو براء عامر در
 بویوردی .

فخر کائنات اصحاب بئر معونه یه آجیدینی قدر هییچ کسه یه
 آجیمامشدر . روایتە نظراً رجیع وبئر معونه حادته لرینک خبری
 پرکونده فخر کائنات واصل اولمشدر .

اولدینی حالد بنی نضیر ایله دیت مسئله سنی مذاکره ایدیوردی .
 یهودیلردن بعضلری، کویا آرارلنده بر مصلحته دائر تعاطی فکر
 و مطالعه ایدیورلرشم کبی بر گوشه به چکیلرلر بر لرینه :
 « بوندن ده کوزل بر فرصت اله گیرمز ، سه زیره دن شو خانه مک
 طامنه چیمه الی و آشاغیده دیوارک دینده بزمکپلرله کوروشمکده اولان
 محمد (ص . ع) ک باشنه بویوک برطاش آتالی ده یورلردی . ایچلرندن
 سلام بن مشکم اسمنده بر یهودی اولرله :

کلک بوفکردن فراغت ایدک ، نقض عهد ایتمک ، حيله و تدبیریکز
 طویلورسه باشیکزه بلاکلر ده دی . فقط یهودیلر سلامک سوزینی
 دیکلمه دیلر . عمرو بن جحاش ، بن طامه چیقارم و محمد (ص . ع) ک
 باشنه طاشی آتارم ده دی و طامه چیمه به کیندی . یهودیلرک سهوه
 نیتلرینی باذن الله نفرس ایدن رسول اکرم بولوندیغی محلی ترک ایله
 سرعتله یورودی و اصحاب کرامک آراسندن چیقوب کیندی . هرکس ،
 بر مصلحت ایچین کیتمشدر شمیمدی بینه عودت ایدر ظن ایندی ؛
 بر مدت انتظار و توقف ایندکدن صوکر ا رسول اکرمک عودت ایتمه دیکنی
 کورن اصحاب کرامده عقبینجه مدینه به طوفرو عزیمت ایندیلر . رسول
 اکرمه آنجاق مدینه ده ملاقی اولدیلر ،

— یا رسول الله ! بنی نضیر ایله مذاکره ایدرکن بر دبره قالفوب
 کیتدیکز ، سبینی آکلایمادیق ، بلکه دک عودت ایتمه دیکز ، بزده آرقا کر صبرا
 قالفوب کلدک ده دیلر .

فخر کاشات جواباً :

— یهودیلر بکا سوء قصد ایتک اوزره حاضر لاندیلر . جناب حق بنی اوسوء قصددن خبردار ایتدی . اونک ایچین بولوندیغم محلی همان ترك ایدوب سرعتله مدینه به کلام .

بووردی . صوگرا محمد بن مسلمه بنی حضه ورینه جلب ایتدی وشو اوامری اعطا ایدرهك بنی نصیرك نزدینه کوندردی :

— بنی نصیره سهویله : حقمده غدر و خیانت تصور و ترتیب ایتدکری ایچین آرتق بودیاردده طورماسینلر ، کیتسینلر ، کندیلرینه اون کون مهل اعطا ایدیورم ، اون کوندن صوگرا بورالرده بنی نصیردن کیمی بولورسم بوینی ووردورورم .

محمد بن مسلمه ، اوامر پیغمبری بنی کیدوب بنی نصیره تبلیغ ایتدی . اونلرده دیار اسلامی ترك و عزیمته حاضر لاندیلر . لاکن بو ائشاده رئیس المنافقین عبدالله بن ابی بن سلول اونلاره :

نچین ترك دیار ایدیورسکمز ؟ حصاریکزده نخصن ایدیکمز ، بن قبیله مدن ایکی بیک ارله سزه معاونت ایدرم . قبیله مک خلیفاری اولان بنی قریظه یهودیلرله غطفان مشرکریکده مظاهرتلری مقرر در .

ده به خبر کوندردیکندن حی بن اخطب بو وعد مظاهرته اغترار ا ترك دیار ایتکدن فراغت ایدرهك رسول اکرم شوخبری کوندردی : — بولوندیغمز محل کندی دیار مندر . بز بوراسنی ترك ایدوب کینیمه جکمز ، سن الکنن کافی یا عمده قصور ایتمه .

بونک اوزرینه فخر کائنات اصحاب کرام سفر ایچین حاضر لاندیلر بنی امر ایتدی . ابن ام مکتوم مدینه ده خلیفه اولق اوزره براقدی .

لوی اسلامى على المرتضى به توديع ايتدى . مهاجرين و انصاردين
متشكل اولان اوردوى اسلام له مدينه دن حرکت ايدوب ايکيندى
زمانه قريب بنى نصير محراسنه نازل اولدى ؛ ايکيندى نمازىنى اوراده
جاعتله ادا ايتدى .

بنى نصير ايسه حصارلرينه چکيلوب ابن ابى ك و وعد ايتديكى قوه
امداديه نك ورودينه انتظار ايديوورلردى . يهوديلرى حصارلرندن
چيمايا مجبور ايتك مقصديه فخر كائات خووما آغاچلرينك قطع
واحراق ايدلمه نى امر ايتدى .

يهوديلر :

— يا محمد (ص.ع) ! باشقيلرينى بويله اسراف و تخريبدن منع ايدرکن
شيمدى سن کندک بونى تجوز ايديوورسک .

ده به باغريدلر . بونک اوزرينه اهل اسلامدن بعضارينك قىلبلرنده
تردد حاصل اولديغندن شو آيت جليله :

« ما قطعتم من لينة او تركتموها قائمة على اصولها فبازن الله

وليخزي انفاستين ،

(كسديكز باخودكوكارى اوزرنده قائما ترك ايتديكز خورما

اغاچلرينى جناب حقك اذنيه و فاسقله اهانت و حقارت اولق اوزره
كسديكز .)

نازل اولمقلا — قاضى نك تفسيرينه كوره — كفارى رنجيده

و غضبك ايتك ايچين خانلرينى تخريب ، اشجارينى قطع ايتك جائز
اولديغى استدلال ايدلى .

عبدالله بن ابیك وعدی بوشه چیقدی ، نه کنیدی قومی ، نه ده
 بنی قریظه ایله غطفان ، بنی نضیره امداد ایتمه جرات ایده مدیله . فخر
 کائنات اطرافنده کی باغلری ، باغچه لری تخریب ایندیروب یهودی لری
 اون بش کون حصار لرنده محاصره ایندی . نهایت بنی نضیره رعب
 و دهشت مارض اولدی . امریغمبری نی قبول واجرا ایده جگرینی سویله دیله ،
 هرکس بالکر برده وه نك کوتوره بیله چکی قدر مال آلوب سائر اموال
 واسلحه بی ترك ایتمک شرطیله . چیقوب کیمه لرینه مساعده ایلدی .
 یهودی لری ، کنیدی خانه لرینی کنیدی اللریله هدم ایدوب التی یوز ده وه
 یوکی مال الیله ، اموال سائر ایله اسلحه بی کاملاً ترك ایستدیله .
 دفرل چالارق ، افتراق وطنه دائر نشیده لر اوقویارق یوله چیقدیله .
 رسول اکرم ، محمد بن مسلمه بی دیار اسلام دن چیقنجه یه قدر اونلرک
 حرکاتی ترصد ایتمه مأمور ایندی . بنی نضیرک برطاقی شام طرفنه ، برطاقی
 خیر جهننه و برطاقی ده یمنه طوغرو کیتدی . الی زره ، الی مفر ،
 اوج یوز قرق قلیج براقدیله ، یونلری فخر کائنات ایسته دیکی ذواته
 توزیع ایندی . اموال و عقاراتک بمضیلرینی اصحاب کرام دن بمضیلرینه
 باغشلادی . ذخائر مدخره دن کنیدی افراد عائله سنک بر ییلاق نفقه سنی
 قریق ایندکدن صوکر باقیسنی اهل اسلامک زمان احتیاجی ایچین
 صاقلادی .

رسول اکرم مدینه یه عودت ایندکدن صوکر انصار کرامی
 نزدیکه دعوت ایدوب ده دی که :

— ای انصارا شیمدی به قدر مهاجرین حقنده بذل اموال واعانه ده .
 قصور ایتمه دیکز . شو آنده جناب حقک لطف و عنایتیله بنی نضیرک
 اموال و املاکنه منصرفز . اگر راضی اولورسه کز مهاجرین ینه

سزك خانه لریكزده ساكن اولسونلر بواموالك كافه سنی سزه تقسیم ایدیم ، اكر مو افقت ایدرسه كز ، بواموالی مهاجرینه تقسیم ایدیم آرتق سزك خانه لریكزدن چیقوب كندیلرینه خانه تدارك ایتسینلر و امر معیشتلرینی ده كندیلری تحصیل ایله سینلر .

بویوردی . انصاردن سعد بن معاذله سعد بن عبادده ددیلكه : یارسول الله ! بواموالی فقرای مهاجرینه تقسیم ایتمه كزی ارزو ایدرز . اونلر دین محبتی ایچین خانمانلرینی ترك و ضرربی اختیار ایتدیلر ؛ سزه مصاحب و ملازم اولق ایچین ماللرینی ملكلرینی براقیدیلر . رجا ایدرز . اونلر یینه بزم خانه لرمزده اقامت ایتسینلر ، بزدن مفارقت ایتسینلر ، زیرا خانه لرمزك شنلكی و برکتی اونلردر .

دیكر انصار كرامده بوايكی مرد بختیاره اقتدا ایله :

بزه بویله اولماسنی ارزو ایدرز ، یارسول الله !

ده دیار . انصار كرامك بووضع عالیجنابانه سندن بك زیاده خشنود

وراضی اولان فخر كائنات :

— اللهم ارحم الانصار وابناء الانصار وابناء ابناء الانصاره (یاربی

انصاره ، اولاد انصاره ، اولاد اولاد انصاره رحمت ایت).

بویوردی . اموال بنی نضیر ، كاملاً مهاجرینه تقسیم ایدلدی ، ابوبكر الصدیقه ، عمرو و الفاروق ، عبدالرحمن بن عوف ، صهیب ، ابو سلحه بن عبدالاسد مخزومی به معروف ضیمه ل (۱) تمليك ایدلك موافق مصالحت عد اولوندی . بك زیاده فقر و احتیاج ایچنده بولونان انصاردن سهل بن جشیف ده بو اموالدن حصه ویرلدی .

بنی نضیردن ابی الحقیق اسمنده کی یهودی نک بغایت مشهور اولان
قیلیجی رسول اکرم، سمد بن معاذه احسان ایتدی .

بوسنه ایچنده وقوعه کان و فیات :

رسول اکرم ک حفیدی عبدالله بن عثمان بن عفان الی یاشنده
اولدینی حالد ارتمال ایتدی ، نمازینی رسول اکرم قیلدی ، پدری
عثمان بن عفان قبره اینوب اونی دفن ایله دی .

رسول اکرم ک زوجة محترمه سی زینب بنت خزاعه ، وام سلمه نک
زوجی ابوسلمه بن عبدالاسد مخزومی ، و علی بن ابی طالب ک والده سی فاطمه
بوسنه ایچنده ارتمال ایتدیلر .

ریحانة رسول ، نور دیده بتول حسین بن علی ده بوسنده تولد
ایتدی .

ام سلمه ده بوسنه ایچنده رسول اکرم طرفندن استسکاح
ایدلدی .

..

غزوة بدر موعود که غزوة بدر صفراء ده نیر .

ابو سفیان احد معرکه سندن عودت ایدرکن مسلمانلره :

کله جک سه ینه بدر موقضده سزی بکله رز .

ده مش وعمر بن الخطاب ده :

— ان شاء الله . ده یه جواب ویرمشدی . موعود اولان زمان

تلاقینک حلولی تقرب ایتمکده اولدیغندن ابوسفیان اسباب حرب و قتالی
تدارک ایتمکله مشغول اولمایه باشلادی . ظاهراً مکة اهالی سنی حربه

تشویق ایدیوردی؛ فقط اوسنه مکه جوارنده قحط وقوعه کلدیکندن محاربه‌یی آرزو ایتدیوردی. وعدنده خلف ایتش اولماق ایچین ابوسفیان کندی اوردوسنک عظمت وسطوتنه دائر مدینه‌ده بالواسطه یا کلس خبرلر اشاعه ایتدیره رک اسلام لری اخافه ومدینه دن حرکت ایتله رینی منع ایتک، بوصورتله اسلام لری وعدلرندن خلف ایتش اولمغله خلق نظرنده لکله مک ایتدیوردی. بوصیراده نعیم بن مسعود اشجعی مدینه دن مکه یه کلدی. ابوسفیان نعیم دن استعانه ایده رک اوکا ده دی که :

— احد جنکندن عودت ایدرکن اسلام لره :

کله جک سنه سزکله بدر موقضده ینه بولوشالم ده مشدم واونلرده قبول ایتشلردی. شمدی زمان موعود تقرب ایتدی؛ حال بوکه بز الان عسکر طویلایامادق. بوسنه قحط سیه سیدر؛ قبرلرده حیوانات ایچین علف ده یوق. اگر سن مدینه یه کیدر ومحمد (ص.ع) له اصحابنی اخافه ایدوب بزم له حرب ایتک ایچین مدینه دن چیقمالرینه مانع اولارق وعدلرندن خلف ایتدیریرسه ک سکا اوچریاشنده یکر می رأس ده وه واجب الادا دینم اولسون.

ده دی. سهل بن عمرو ده ابوسفیان ک یکر می ده وه بورجنه کفیل وضامن اولدی.

نعیم جواباً ده دی که :

— بن ده سزه محمد (ص.ع) ک عسکر طویلایامقله مشغول اولدیغی وحایف لری اولان اوس وخزر ج دن پک چوق کسه کنندیسنه التحاق

ایندکرنندن مدینه‌نک لبالب عسکرله طولدینفی خبر ویرمک ایچین کلم .

نهایت نعیم ، ابو سفیان‌ک تکلیفی قبول ایتدی . کویا مکبه عمره ایچین کلش کبی باشنی تراش ایدوب مدینه‌یه کیتدی . مسلمانلر اونک مکدن کلدیکنی اکلا دیلر ، قریشی‌لرک نه‌یایدقارینی صورمایا باشلا دیلر . نعیم اونلره :

— ابوسفیان سزکله حرب ایتک ایچین بویوک تدارکت اجرا ایدیور ، قبائل عربک اکثریسیله اتفاق ایتش ، اگر اونکله حرب ایتک اوزره مدینه‌دن چیقارسه‌کیز ، بنم فکر و ظمنجه بک بویوک بر خطا ایتش اولورسکیز .

نعم‌ک اشاعه‌ایتدیکی بو کاذب‌خبرلر مسلمانلری بک زیاده‌اورکوندی حتی فخر کائنات مدینه‌دن طیشاری‌یه چیقلمق ایسته‌نیله‌جک اولسه بيله هیچ کسه‌نک موافقت ایتیه‌یجه‌کنه حکم ایتدی . مدینه‌ده‌کی منافقارله یهودیلر اهل اسلام‌ک اظهار ایتدیکی امارخو فدن طولای شادوخندان اولویورلردی . ابوبکر الصدیق‌له عمر الفاروق حضور رسالت‌یماه‌کلا دیلر و :

— یارسول الله ! جناب حق کندی دیننی ویغمبرینی محققدرکه اعزاز ایده‌جکدر . هم بز دشمنلر مزه‌کندیلریله بوسنه بدرده مقاله‌یه حاضر بولنه‌جغمیزی احد غزاسنده وعد ایتدک . بز بویابده مشرک‌لرک مادوننده قالمق ایسته‌مه‌یز ، کندمزی هرکس عنسدنده حیانتله تشبیر ایتیه‌ی ارزو ایتیه‌یز . همان موعده مقاله‌یه کیتمه‌لی‌یز . خدا حق ایچین بوغزا بزه حیات تازه بخش ایده‌جکدر .

بو سوزلردن ممنون اولان فخر کائنات بویوردی که :

— محمد (ص . ع) که نفسی دست قدرتنده اولان الله یمین ایدرم که قتال موعود اچین مدینه دن طیشاری به هیچ کسه چقماسه بن بالکنز اولارق چقار کیدرم .

رسول اکرم ک بو عزم کارانه سوزلری اهل اسلام ک قلدلرند
بو یوک برحس شجاعت اویاندیردی . فخر کائنات ، عبدالله بن رواحه بی
مدینه ده قثمقام نصب ایتدی ؛ لوی اسلافی علی المرتضی به تودیع
ایدوب بیک بش یوز بهادرله بدر موعوده طوغری حرکت ایلدی .
اوردوی اسلام ده اون آت واردی . بوسفرده مساء انلریا کارینه آلمش
اولدقلری امتعه واموال تجاریه بی صاتارق پک چوق استفاده ایتدیلر .
ذی القعدة نک ایلک کیجه سی بدر محراسنه مواصلت ایتدیلر .
یدی کون ، یدی کیجه اوراده قالوب بیع و شرا ایله مشغول اولدیلر .
عثمان بن عفان ده مشدرکه بدر موعوده کی بیع و شرا دن بر دینساره
بر دینار قازاندم .

ابوسفیان ده ایکی بیک عسکرله مکه دن حرکت ایتمش و مجنه ده نیلن
محله قدر کلشدی . قریشی لریک یا کلرنده اللی آت واردی .

ابو سفیان ، مجنه دن ایلهری کیتمه دی . ورفقاسنه :

— بوسنه سال قحطدر ، قیرلرده حیوانلری اداره ایده جنک
اوت یوق ؛ دواب و مواشینک سودلری چکیلدی ، بز بورادن دونوب
مکه یه کیتمه لی بز .

ده یوب اونلریده عوده ارضا ایتدی . قریشی لر بدر موعوده
قدر کیتمه دن مکه یه دوندیلر .

اهل اسلامك، وعدلى موجبجه كال سطوت وشوكتله مھرای
 بدره كلوب یدی کون یدی کیجه اوطورد قرق خبری ابوسفیان له
 سائر رؤسای قریشك سمع اطلاعه واصل اولونجه صفوان ابن امیه،
 ابو سفیانہ ددی که :

— بز محمدی لری بوسنه بدرده مقاتله به دعوت ایتشدك ؛ اونلرده
 اجابت ایتشلردی . شیمدی مسلمانلر وعدلرینه وفا ایتدیلر ؛ بزه
 وعدمزمده خلف ایتدك . باری مکمل بر اوردو حاضرلایلمده اسلاملره .
 هجوم ایدلم .

بونك اوزرینه قریشی لر خندق مقاتله سی ایچین عظیم بر اوردو
 جمع و ترتیب ایتیه باشلادیلر . اهل مکه ابو سفیانك عسکرینه مقام
 استزاده « جیش السویق » ددیلر که مقصدلری سز دشمنله حرب
 ایچین کتیمه دیکز ؛ برقاچ کون سوبق ایچمك مقصدیله طوبیلانوب
 بجنه به قدر کیده رك دوندیکز ده مکدی .

مدینه ده یهودیلردن برار ککله برقادین زنا ایتشلردی ؛ یهودی لر
 تورات ده زنانك حکمی ، ازكك اولسون ، قادین اولسون بر ده ویه ترس
 بیند یروب شهرك چارشو و بازارنده تشهیر ایتمکدر ، ده به فخر کاشاته
 یالان سویله دیلر . اصحاب کرامدن واحبار یهوددن اولان عبدالله بن
 سلام بر تورات کتیرتدی ؛ زنا ایدمه فی رجم ایتك لازم کله جکفی بیان ایدن
 آیتی بولوب حضور رسول الله ده و یهودیلرک مواجهه سنده اوقویوب یالان
 سویله مش اولدقلرینی میدانه قویدی . زانی وزانیه رجم ایدلدیلر .
 بو حادثه اوزرینه فخر کاشات ، یهودیلرک کذب و تحریفندن امین
 اولق ایچین ، زید بن ثابت توراتی تعلم ایتمه سنی امر ایتدی .

اوتوز دردنجی باب

هېښت بېرېنك بشېمې سندی

غزوه ذات الرقاع — غزوه دومة الجندك — غزوه بنی مصطلق
رافك مسئلهسی

غزوه ذات الرقاع [۱]

فخر کائنات نجد طرفلرنده بنی محارب و بنی ثعلبه اوزرلرینه
کیتمک اوزره اصحاب کرامدن یدیوز عسکرله مدینه دن حرکت ایتدی.
عثمان بن عفان، مدینه ده قائم مقام اولارق ترک ایدلدی.
غطفان قبیله سنک اراضیسندن اولان نخل نام موقعه واصل اولدیلر.
برقاج کسه یه مصادف اولدیلر سه ده حرب وقوعه کله دی . رسول
اکرم « صلات خوف » ی ایلک دفعه اولارق بو غزاده قیلمشدر .
اون بش کیجه طیشارده قالدق دن سوکرا رسول اکرم عسکر اسلام له
برابر مدینه یه عودت بووردی .

(۱) رقاع ، رقه نك جمی در ؛ بزبارجه سی ده مکدر ؛ بو محلك طوبراغی .
ونك ونك اولدیندن بو غزوه یه ذات الرقاع ده تلمشدر .

..

غزوة درمة الجندل

دومة الجندل، مدینه دن اون بش، اون التي مرحله اوزاق بر محله
کائن بر شهر در که شامه بش مرحله ک بر مسافه در. بوغزوه، هجرتک
قرق طقوزنجی ربیع الاول آبی ظرفده وقوعبولدی .

دومة الجندل ده تجمع ایتش اولان کفارک ابنای سبیله جوروتعدی
ایتمکده اولدقلری سمع پیغمبری به واصل اولدی . رسول اکرم ،
اصحاب کرام دن بیک کشیک بر اوردو ترتیب ایدوب مدینه دن حرکت
بویوردی . کیجه لری مشی و حرکت ایدیلر ، کوندوزلری اختفا
اولونوردی . اهل اسلام بوموال اوزره کیده کیده دومة الجندل
واصل اولدیلر . اطراف ونواحیده بولدقلری قویونلری ، ده وه لری
کاملاً غارت ایتدیلر . رسول اکرم ک بویله بقتة شهره تقرب ایتش
اولدیفنی خبر آلان مشرکلرک هریری، بر طرفه طاغیلدی . فخر کاشات
عسکريله برابر دومة الجندل کوروب تمکن ایتدی . اطرافه سریره لر
چیقاریلدیسه ده کسه به تصادف ایدله دی . اون بش کون قدر بوراده
اقامت ایتدکدن صوکر ااصحاب کرام دن سباع بن عرفطه نی اوراده
ترک واقامه ایدوب رسول اکرم اوردوی اسلام له برابر مدینه به عودت
ومواصلت ایدله دی .

..

غزوهٔ بنی مصطلق «یاغور مربع»

مربعی بر بیگارک اسمیدر که بنی مصطلق قبیله‌سی اونک باشنده رکنز خیام آرام ایتشلردی . قدید نام موضعدن تا ساحله وارنجیه قدر مکه ایله مدینه آراسنده کی حوالیده ساکن اولانلرک کافه‌سی ، بو قویودن سیراب اولورلردی . بنی مصطلق رئیس اولان حارث بن ابی ضرارک بعض قبائل عربی دائرةٔ اتفاقه آلاق رسول اکرم له محاربه قیام ایتک اوزره استحضار ائده بولوندیغی خبری مدینه یه واصل اولدی . فخر کائنات بو خبرک قرین حقیقت اولوب ولما دیغنی آکلامق ایچین بریده بن الحصیب اسلمی بنی مصطلق نزدیکه کوندردی . بریده اونلره ملاقی اولونجه ده‌دی که :

— ایشیتدیکمه کوره محمد (ص . ع) له حرب ایتک اوزره حاضر لانیورمشکز ؛ اگر صحیح ایه بو حربه بن ده اشتراک ایده جکم . بنی مصطلق جواباً :

— اوت ، اسباب حربی اکال ایدر ایتز محمد (ص . ع) ک اوزرینه حرکت ایده جکز .
دینجه بریده :

— او یله ایه بن ده کیده‌یم ، طوبیلا یاجم عسکر له کلوب سزه التحاق ایده‌یم .

ده‌برک اورادن قالقدی مدینه یه عودت ایتدی ؛ بنی مصطلق حقیقهٔ اهل اسلام له حرب ایتک اوزره حاضر لاندیغنی فخر کائنات عرض ایلده‌دی .

بونك اوزرينه فخر كائنات زید بن حارثه بنی مدینه ده قائم مقام
نصب ایدوب مهاجرین و انصار دن متشکل اوردوی اسلام له برابر
حرکت ایتدی ؛ لوای مهاجرین علی المرتضی به، لوای انصار سعد بن
عباده اعطا ایدلدی . مهاجرین دن اوتوز ، انصار دن یکریمی سواری
واردی .

بو غزوه ده اسلام اوردوسنه غنائم دن مستفید اولوق مقصیده
منافق لرده التحاق ایتشلردی . مقدمه الجیش ده عمر بن الخطاب ،
میسر ده اسید بن حضیر بولونویوردی . اثنای راه ده تصادف ایدیلن بر
جاسوس اسیر ایدیلوب استجواب اولوندی . بنی مصطلق طرف دن اوردوی
اسلامی تجسس له کندیلرینه خبر کورتورمك اوزره کوندرلمش اولدیفی
اعتراف ایتدی . حضرت عمر ، بو جاسوسی رسول اکرمك حضورینه
کورتوردی ؛ فخر کائنات اوکا دین اسلامی قبول ایتمه سنی تکلیف
ایتدی ؛ جاسوس قبول ایتمه یوب شو جوابی ویردی :

— بن قبیله مك عاقبت احواله انتظار ایده جكم ؛ اونلر مسلمان
اولورلر سه بن ده اولورم ؛ اولمازلر سه بن ده اولمام .

عمر الفاروق رسول اکرم دن استیذان ایده رك جاسوسی قتل
ایتدی . بو آدمك قتلی خبری بنی مصطلق آراسنده شایع اولونجه
مشركلره عظیم برخوف مستولی اولدی . حارث بن ضرارك اطرافنده
اجتماع ایتمش اولان قبائل مجاوره کندیسندن افتراق ایتدیلر ؛ یا گنده
بنی مصطلق دن باشقه قبیله قالمادی .

بو غزوه ده ازواج مطهرات دن حضرت عائشه ایله حضرت
ام سلمه ده فخر کائناتك برابرنده ایدیلر .

فخر کائنات اوردوی مریسبع صوینک یا کنده طور دوردی .
واقع اولان امریغمبری اوزرینه عمر بن الخطاب مشرکله ندا ابدله رک:
— ای مشرک! کله شهادتی تصدیق و تقرر ایدرسه کز
تفسلریکنز ، مالربکنز مصون و محفوظ اولور .

دهدی . مشرکله بودعوته سکوت ایله مقابله ایتدیلر . فخر کائنات
حرره ابتدار ایدله سنی امر ایتدی . محاربه اولا اولقه باشلادی ؛
صوکر اهل اسلام ، کفار اوزرینه ، هپ بردن هجوم ایتدیلر . مشرکله
مغلوب اولدیلر ؛ ایچلرندن اون کشتی مقتول ؛ دیکرلری ده اسیر
ایدلدی . مسلمانلردن یالکز برکشتی شهیددوشدی . بنی مصطلق دن
برکشتی دین مبین اسلامی قبول ایله دی . غنائم واسرا بین الغزات
تقسیم ایدلدی . بنی مصطلق ک رئیس حارث بن ضرارک قیزی اولوب
اسیر ایدیلن نسوان آراستده بولونان جویرییه ، ثابت بن قیس له عمجه سی
اوغلونک حصه سنه اصابت ایله مشدی . ثابت مدینه ده کی خورمالغندن
برقاچ آغاجی عمجه سی اوغلونه ویره رک جویرییه اوزرنده کی نصف
حصه سنی اشترای ایتدی . و جویرییه یی ده کتابته کسیدی . [۱] جناب
عایشه ، جویرییه ک فخر کائنات طرفندن استنکاهنی شویله نقل ایدیور:
« اهل اسلام مظفر اولدی ؛ غنائم واسرا تقسیم ایدلدی ؛ فخر
کائنات له برصو کنارنده اوطور و یوردق ؛ برده باقدم که جویرییه کلدی ،
رسول الله ک قارشیدسنده طوره رق :

[۱] کتابته کسک : براسیری ، تعیین ایدیلن مقدار معنی قازانوب
اقتدیسنه ویره رک نفسی اسارتدن قورتارمایا مأذون قیلحق .

— یا رسول الله ! بن مسلمان اولدیغ حالده حضور شریفه کلام : لا اله الا الله وانك رسوله . قیله مزك سید ویشواسی اولان حارث بن ضرارک قیزییم؛ ثابت بن قیس له عمجه سی اوغلونک مشترک حصه لرینه اصابت ایتدم ، فقط ثابت بر قاچ خورما آغاچی مقابلنده عمجه سی اوغلونک حصه مشترک سی اشترا ایتدی ، و بنی کتابته کسیدی . حال بوکه بنده بدل کتابتی تدارک ایدوب ویرمک استطاعت اولمادیغندن سخا وکر مکدن استعانه ایتمکدن باشقه بر چاره م یوق .

دهدی . فخر کائنات جواباً :

— آرزو ایتدیگک وجه ایله سکا معاونت ایدم ، حتی حققده بوندن دها خیرلی برشی یایلم بویوردی . جویرییه :

— یا رسول الله ! حتمده یاباجفکزر بوندن دها خیرلی شی ندر؟ دهیه صورنجه رسول اکرم :

— کتابتدن طولانی اولان دینگی تماماً ادا ایتدکدن سوکرا سی نفسه نکاح ایدم .
دهدی . جویرییه ده :

— یا رسول الله ! اگر بنی بو شرفه نائل ایدرسهک بنم ایچین بوندن دها بویوک بردوات ، بر سعادت اولاماز .

جوابی ویردی . فخر کائنات ، ثابت بن قیس ی حضورینه احضار له اوندن جویرییه یی طلب ایتدی ، ثابت در حال راضی اولدی ، رسول اکرم بدل کتابتی بالتمام تأدیه ایدمک جویرییه یی استسکاح ایتدی . اصحاب کرام یونی طویونجه رسول خدانک حرم محترمک اقربا و تعلقاتی

آرتق ذلت اسارت ایچنده بولونامازلر دهیهرك قسمتلرینه دوشمش
اولان اسیرلری آزاد ایتدیلر .

جویریہ بنت حارث ، غایت ملیح و شیرین برقادیندی . اقربا
وخویشاوندانه جویریهدن زیاده خیر وبرکتی طوقومش برقادین
بیلمه یورم .

فخر کائنات اوردوی اسلام له برابر مرسیبعده برقاچ کون
اقامت ایتدی . بوئانده اوردوده شویله بروقمه ظهور ایتدی :

خزرج قبیله سندن بنی عمرو بن عوفك حلیفی سنان ایله عمر
بن الخطابك اجرتلی سقاسی سعید بن جهجاه غفاری ، قویودن صو
چکیورلردی ، ایکیسنكده قووالری بربرینه بکزه دیکندن قویودن
ایلك چیقان قووانك کیمه عائد اولدیغنی تعیین ایتمك ، خصوصنده
آرالرنده نزاع ظهور ایتدی . جهجاه ، قووانی نیمسه مکده اصرار
ایدن سنانك یوزینه بریومروق ووردی ، یوزندن قان آقایا باشلایان
سنان یا للانصار! یا للجزرج! دهیه فریاد ایدنجه جهجاهده: یا للکئانه
یا للقریش! دهیه استمداد ایله دی . مهاجرین دن ، انصاردن برجماعت
سرعتله اولنرك اطرافنده طویلاندی ، ایکی فرقه سلاخلرینی چکیدیلر
آزقالدی عظیم برفته قوباجقدی . مهاجرین دن بعضلری سنانم :
— جهجاهی عفوایت ، حقکدن فراغت ایله ، تا که فتنه
سکونت بولسون .

دهدیلر وحلیفی اولان بنی عمرو بن عوفی ده توسط ایدهرک
سنان ی حقندن واز کچیروب فتنه ی تسکینه موفق اولدیلر .

موافقین و منافقیندن مرکب بر مجلسده اوطور مقدمه اولان عبدالله
بن ابی سلول بو وقعه دن خبردار اولونجه حد تنه رک :

— بومهاجر طائفه سی سایه مزده قوت و شهرته نائل اولمش کن
شیمدی بزه بویه محقرانه معامله ایدیورلر. (کندی قومه خطاباً)
بونلری شهریکزه کتوروب یر و یردیکز؛ اموال وارزاقکزه تشریک
ایتدیکز ، بواوغرا دیگنلر حقارتلره سییت و یرن ینه کندیکز سکنر.
مدینه یه کتدیکمز زمان البته اعز اولان آذل اولانی طرد و اخراج
ایدر . (۱)

کیی هرزه لر سوله مه یه جرأت ایتدی . او مجلسده بولونوبده بونلری
ایشیدن زید بن ارقم حضرت خیر الانامک تزدینه کتدی ؛ حضور
رسول الله ده کبار اصحاب دن ابوبکر الصدیق ، عثمان بن عفان ، سعد بن
ابی وقاص ، محمد بن مسلمه ، اوس بن خولی ، عباد بن بشر و ذوات
سائر بولونوبوردی . زید بن ارقم بونلرک مواجهه سنده ابن ابی سلولک
سوله دیکی سوزلری رسول اکرم اخبار و تکرار ایتدی . وجه
انور ییغمبری نک رنگنده تغییر پیدا اولدی و بویوردی :

— یا زید ! صاقین ابن ابی قارشی سنک بر غیظ و عداوتک
اولماسین .

زید :

— الله قسم ایدرم که بوسوزلری عینله ابن ابی سلول دن ایشیتدم .

[۱] لئن رجعنا الی المدینه لیخرجن الاعز منها الاذل . بومناق ، بوهذانیله
فخر کائناتک ذات شریفنی قصد ایدوبوردی .

— یا کلش ایشیتمش اولماك احتمالی ده وار .

زید :

— خدا حقیچین ، نه یا کلش ایشیتدم ، نه ده یا کلش اکلادم

ابن ابی سلولك سويله دكلىنى بوراده بروجه حقیقت تکرار

ایتدم .

ابی بن سلولك سويله مش اولدینی بوسوزلك اوردوده شایع

اولسيله انصاردن بعضاری :

— کندی قومك سیدی حقنده بغیرحق اسناداده بولونك ،

قطع رحم اینك .

دهیه زیدی توبیخ ایندیله . زید ایسه :

— خدا بیلیرکه بوسوزلی عبدالله بن ابی بن سلولك اغزندن

ایشیتدم .

دهیه مقابله ایندی . مجلس رسول الله ده حاضر بولان عمر بن الخطاب :

— یا رسول الله ! مساعده بویورده شومنافقك بوینی وورالم .

ده دیسه ده فخر کائنات :

— اکر ابن ابی ك قتلی تجویز ایدرسه م مدینه اشراقندن

اکثرینك قلبه خوف واضطراب طاری اولور .

بویوردی . عمر الفاروق تکرار :

— یا رسول الله ! محمد بن مسلمیه یاخود عباد بن بشره ویاخود

سعد بن معاذ امر ایت ابن ابی ك بوینی وورسونلر دهیه اصرار

ایدنجه فخر کائنات ده دی که :

— يا عمر! خلقه، محمد (ص. ع) اصحابی اولدورمه یه باشلادی
دهدیرمک ایسته م .

بو حادنه قلب انور پیغمیری بی رنجیده ایتدی ؛ حرارت شمسک
شدتلی آنلرنده یوله چیقماق حضرت رسالتپناهک خلاف معتادی ایکن
همان حرکت امرینی ویردی زید بن ارقم، حضور رسول الله ده عبدالله
بن ابی ک سوزلرینی تکرار ایدرکن حاضر بولوتمش اولان انصاردن
بعضری ابن ابی بی ماجرادن خبردار ایتدیله و دیدیله :

— اکر بوسوزلری سویله دکسه همان استغفار ایت ؛ اکر سویله-
مه دکسه کیت ، رسول اکرمی بوسوزلری سویله مه دیککه یمین
ایده رک ایناندير .

عبدالله ابن ابی سلول فخرکائنات ک حضورینه کیدوب زیدک
سزه عرض و نقل ایتدیکی سوزلرک هیچ برندن علم و خبرم یوقدر
دهیه یالان یره یمین ایتدی . بونک اوزرینه بعضری زیدک بو حرکتی
بر غرض طفیلانه دن نشأت ایتشدر ده دیله و سوزلرینی خطا و کذب
حمل ایتدیله .

زید بن ارقم حقیقتی میدانه قویمش کن تکذیب ایدلیدیکی کورونجه
بک زیاده ملول و محزون اولدی . بوصیراده علام الغیوب اولان
خداوند کریم شوآیات جلیله بی :

وَ اِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا اِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ اَنَّكَ

لِرَسُولِهِ وَاللَّهُ يَشْهَدُ أَنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ أَخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً
فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَنَّهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ .

(یا محمد . (ص . ع) ! منافقوں سنک یا ککھ کلڈکاری زمان
سن رسول اللہ سک دیرلر ؛ حال بوکہ اللہ سنک کندی رسولی اولدیفکی
بیلیر ومنافقوں کاذب اولدقلرینه شہادت ایدر . منافقوں عینلریخی
قالقان آخاذا ایدہرک اهل ایمانی سبیل حقدن چہ ویرمہ یہ چالیشیورلر .
اونلرک ایشلہ دکاری بو عمللر نہ قدر قادر !)

۞ هُمُ الَّذِينَ لَا تَنْفِقُوا عَلَىٰ مِنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُوا ،
مَالٍ مِّنْفِي

(اونلردرکہ (یعنی منافقوں) رسول اللہک یا کندیہ بولونان
مہاجرین ی اتفاق ایتہ ییکزکہ طاغیلوب کیتسینلر دیرلر .)

۞ يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزَّ مِنْهَا الْأَذَلَّ
وَاللَّهُ الْمَزَّةَ لِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ،
مَالٍ مِّنْفِي :

(اونلر (منافقوں) دیرلرکہ مدینہ یہ عودت ایتدیکمز زمان اعز
اولان اذل اولانی اورادن طرد و اخراج ایدہ جکدر ، عنہت ایسہ
اللہک ، رسولنک و مؤمنلر کدر ، لاکن منافقوں بونی بیلملزلر .)

اتزال ایدہ رک حق و حقیقی اظہار ایلہ دی .

فخر کائنات زید بن ارقم :

— جناب حق سنی تصدیق بویوردی . دمہ تلطیف ایلہ دی . عبدالله بن ابی کذب و نفاق بوسورتہ علانیتہ چیقنجه هرکس اوکا لمن و نفرین اتمہ به باشلادی . بعضاری اوکا حضور رسول الله کیدوب استغفار اتمہ سنی توصیه ایتدیلر سده احاله سمع اعتبار اتمہ دیکندن بودقمده حقنده شوايت جلیله :

« و اذا قيل لهم تعالوا يستغفر لكم رسول الله لووا رؤسهم ورايتهم يصدون وهم مستكبرون »

مال منی :

(اونلره) منافقره) کلیکز ، رسول الله سزك ایچین استغفار ایتسین دهنیلجه اونلرک ، باشلرینی چه و یروب استکبار ایله اعراض ایتدکلرینی کورورسک .)
نازل اولدی .

عبدالله بن ابی سلولک غایت مخلص و موحد بن اولان اوغلو عبدالله ، عمر بن الخطابک فخر کائنات . :

— یا رسول الله ! محمد بن مسلمہ به یاخود دیکر برینه امرایت ، ابن ابی کذب بویتنی و ورسونلر .

ده دیکنی ایشیتدی . بونک اوزرینه رسول اکرم ک حضورینه کیدوب :

— یارسول الله ! اکر بابامک قتلنی امر ایدیورسهك بكا امر
ایت ؟ شیمدی کیدوب باشنی حضور شریضکه کتیره یم . بوتون بنی
خزرج بیلیرلرکه بابامه يك زیاده شفقت و محبت واردر ؛ اونك قتلنی
باشقه سنه حواله ایدرسهك احتمال که اوادمه بغض و عداوت پیدا اولور ،
اوندن اخذ ناره قیام ایدر و مستحق تاراجیم اولورم .

ده دی . رسول اکرم :

— یا عبدالله ! باباکی قتل ایتمه یی مراد ایتمدم و هیچ کسه یی ده
اونی قتل ایتمه یه مأمور ایلمدم . باباك بزم ایچمزدده قالدقجه خوف
و ضرردن مصوندر .

بو یوردی . مدینه یه جوار اولان وادی العقیق نام محله کلدکلی
زمان عبدالله آتندن اینوب کتدی ، باباسی اُبی بن سلول ده وه سنك
اوکنده طوروب یولارندن طوتدی ؛ رسول اکرم مساعده ایتمدکجه
سن مدینه یه کیره مزسك ؛ شونی ده ائی بیل که عزیر اولان رسول الله در ،
ذلیل اولان سن سك ؛ ده دی اُبی بن سلول ایسه : بن قادی نلردن ، چو جو قلدردن
دها ذلیل و حقیرم ده یوردی . خلق بونلرك باشنه بریکدی ؛ بو صیراده
فخر کائنات ده اورادن کچوردی ؛ عبدالله ك غیرت و صداقتندن محظوظ
اولارق اوکا خیر دعا ایدوب اُبی بن سلولك مدینه یه کیرمه سنه مساعده
ایتدی .

افك [۱]

اساساً جناب عايشه به تعلق ايدن بوافترائنه كنديسى طرفدن
صحیح بخاری ده شو نقل اولونویور :

رسول اکرم غزالده ازواج مطهرات آره سنده قرعه اتوب
هانکيسنه اصابت ايدسه اونى برابرده کوتوروردی . بنی مطلق
غزوه سنده قرعه بنم ناعمه چيقدیغندن رسول اکرم له برابر بولونویوردم .
حجاب آتی هنوز نازل اولمشدی ؛ بنی بر محضه اركاب ایتدیلر ؛ غزوه
ختم بولدقن صوگرا عودت ایدرکن مدینه به قریب بر موضعه
توقف ایدلدى . على السحر منادیلر حرکت ایدله چكنی یوكسك
سسله خلقه اعلان ایدیورلردی . بوندای ایشیتدم ، قضای حاجت
ایتك اوزره اوردوگاهدن برآز اوزاقلاشدم . موقعمه کلديکم زمان
بویمده کی کردانلك دوشمش اولدیغنی کوردم ؛ تکرار قضای حاجت
ایتدیکم محله کیدوب آردم ، ایجه وقت کچمش ، اوردوگاهه دوندیکم
زمان هیچ کسه بی بولامادم ، صغیرالسن ونحیف البدن اولدیغمدن
محفمی ده وەنك صیرتنه قورلرکن بنم اینجده اولوب اولسادیغنی
اکلا یامامشله . کندی کندمه دهم کی شیمدی غائب اولدیغنی اکلارلر ،
کلوب بنی الیرلر . اولدیغیم برده اوطوردم ، بوصیراده بکا نوم غلبه
ایتدی لباسه صاریلوب یاندم . صفوان بن معطل سلمیٰ ذکوان ،
فخر کاشاتك امریله اوردویي تعقیباً کیردن کلیر ودوشورولمش
یاخود اونوتولمش اولان اشایی طویلایوب صاحبیرینه ویریدی .

[۱] افك : افترا ، بهتان ده مکدر .

صبحا وقتی صفوان یو کسک سله وانا لله وانا اليه راجعون، ده يرك بنی اویاندردی . کندی اورتدم؛ صفوان دوه سنی چو کدورد کدن سوکرا کندیسی اوزاقلاشوب بکا دوه یه سوار اول ددی . دوه یه راکب اولدم ؛ اوده کلدی ؛ یولارینی طوتوب یورومه یه باشلادی . تام اوکله صیجاغی ائناسنده اوردویه یتیشدک .

ایشته بومسئله دن فرصت بولان منافقین افتزایه تصدی ایتدیلر . بو خصوصده نازل اولان آیات شریفه منافقینک بو حرکتلرینی بالعموم مؤمنین نظرندۀ تشهر بویوردی . (۱)

ینه بوسال ایچنده ایدی که فخر کائنات زینبی تزوج ایدی .
ینه بوسال ایچنده ایدی که تستر آتانی شرفزول بویوردی .

..

نجم آیتک زولی

بنی مصطلق غزوه سنده ذات الجیش حزله سنده صباح وقتنه قریب بر زمانده حرکت ایدیله جک کن حضرت عایشه کردنلقی غائب ایش اولماسی سببیه حرکت تأخره اوغرا دی . صباح نمازی وقتی حلول ایدی ؛ اهل اسلام آبدست الاجق صو بولامدیفندن ابو بکر الصدیق فخر کائنات ی خبردار ایتک اوزره چادیرینه کیتدی . ایجری کیردیک زما ن فخر کائناتک اویومقده اولدیغی کوردی . جناب صدیق کریمه سنه تأخره سن سبیت ویردک ده يرك عتاب آمیز انشاء الله ، ائرك سوکنده نثر ایدله جکمز صدق نبوت عمده ده بویاده تفصیلات لازمه اعطا ایدیله جکدر .

سوزلر سوله‌دی . حضرت عایشه فخر کاشانی او یاندیرماق ایچین سکوت ابتد . فقط بر از صوکر رسول اکرم بیدار اولدی وعقبندہ :

« وَأَنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا

طَيِّبًا ،

مال منیفی :

(سفرده بولونوبده صو بولامادیکنز زمان خاک پاک ایله تیمم ایدیکنز .)

آیت جلیله‌سی نازل اولدی . عسکر اسلام تیمم ایدوب صبح نمازینی ادا ایتدیلر . اسید بن حضیر بوندن طولایی :
« ماہی اول برکاتکم یا آل ابی بکر، ای ابابکر عائله‌سی! بوسزک برکتلریکنزک برنجیسی دکلدیر .

ده‌یہ‌رک عائله صدیق‌نا ابتد . حرکت امری ویرلدکن صوکر کردنلکک جناب عایشه‌نک‌ده‌وه‌سی آلتندہ قامش اولدینی کوردلی .

اوتوز بشنجی باب

غزوه فندوقه یا فورد غزوه امزاب (۱)

رسول اکرم ک امر جهاتطاعيله مدینه جوارندن طرد و تبعید ایدلش اولان بنی نضیر یهودیلری اطراف بلاده منتشر اولوب فوج فوج اوتوده بریده توطن ایتدیله . بونلردن بر طاقمی حی بن اخطب ، سلام بن ابی الحقیق ، کنانه بن الربیع کبی رؤسایه اتباع ایدله دک خیر نواحیسنده توطن ایله دیله .

بونلر کیجه کوندوز اسلام لردن اخذ ناز ایتک خیالاتیله اوغراشیورلردی . نهایت بنی نضیرک اشراقندن حی بن اخطب ، کنانه بن الربیع ، ابو عامر راضب ، هوذه بن القیس وائلی ده داخل اولدیفی حالده یکر می کشیدن مرکب بر جمعیت تشکیل ایدوب مکبه کیتدیله . مقصدلری قریش مشرک لرخی اهل اسلام علیه تحریص و تحریک ایله حرب ایتدیرمکدی . قریشک رئیس اولان ابو سفیان ده دیله که :

(۱) بوغزوه یه احزاب نامی ویرله سنک سبی برقاچ قبیله نک اسلام علیه .
اتفاق ایتمش اولالریدر .

- بز، محمد (ص . ع) ی محو ایتک ایچین سزکه عقد اتفاق،
و اتفاقری ده بر عهدنامه ایله تحکیم ایتک مقصدیله کلدک :
ابو سفیانده اولنره :

- صفا کلدیکز ! محمد (ص . ع) . ا ک زیاده بغض ایدنلر و محمد
(ص . ع) . قارشی اولانجه قوتلریله بز، ظهیر اولانلر بزم ا ک
زیاده سودیکمز کسه لردر . دهیه مقابله ایتدی . بونک اوزرینه بی
نضیر ، ابو سفیانده :

- قریشك ا ک کزیده لرندن یتیش کشی انتخاب ایت ، درون
کعبه یه کیر سینلر ، کوکسلرینی صیم صیقی کعبه نك دیوارینه تطبیق
ایدوب پیغمبره انطفا نایدیر بر عداوتله عداوت ایده جکلرینه و یا شاد قجه
پیغمبرله حرب وجدال اوزره بولونا جقلرینه معبودلرینی استشهد
ایدرك یمین ایتسینلر .

دهدی . ابو سفیان ، قریش طرفندن بی نضیره شو سؤالی
ایراد ایلهدی :

- بز ، قریشی لر کعبه یی تعمیر ایدیورز ، زاترلی اطعام ایچین
ده وهر کسورز ، حجاجک احتیاجاتی تهوین ایله یورز ، بر زمانلر
اسلام لرك ده معبودی اولان ابا واجداد منک معبودلرینه متعبدز . محمد
(ص . ع) یکی بر دین ، بر طاقم عادات و رسوم احداث ایتدی .
سز ، یهودی لر که توراة مالک و اونک احکامنه سالک سکز ، سویله ییکز
بزم دینیمزی ، یوقسه محمد (ص . ع) ک دینی افضلدز .

بت پرستلکدن بک زیاده متنفر اولان یهودی لر قریشی لرک نمونیت

وتوجهنی استحصال وجلب ایتک ایچین کذبى اختیار ایتدیلر
وقریشی لر :

— سزك دینكز ، محمد (ص . ع) ك دیتدن دها افضلدر .
ده دیلر . بونلك حقارنده جناب حق شو ایت جلیله بی :
« الم ترائى الذين اتوا انصياً من الكتاب يؤمنون بالجبت والطاغوت
ويقولون للذين كفروا هؤلاء اهدى من الذين امنوا سيلاً »
مال منبى :

(كورمز ميسك كه كندیلرینه كسابدن نصیب ویرلش اولانلر
جبت و طاغوت . (۱) اینانیرلر وكافرلر : سزك طوتدیكمز یول
اهل ایمانك یولدن دها طوفرودر دیرلر .)

« اولئك الذين لنهم الله »

مال منبى :

(الله اولرله لعنت اینسین)

اتزال بویوردی :

قریشی لرله بنی نصیرتداركات حرییه خصوصنده مشاوره ایتدكدن
صوكر ایهودیلر ، بنی غطفان ، بنی اسلم ، بنی اشجع ، بنی كنانه ،
بنی مره ، بنی فزاره قیلرلرینه هراجت ایدرك خیرك بر ییلق خورما
محصولاتنى كندیلرینه باغشلامق شرطيله بونلری ده اسلام علمنده
داثره اتاقه الدیلر .

قریشك درت بیک عسكردن مرکب اولان اردوسى ابو سفیانك

جبت و طاغوت : قریشك طاقدینی بئردن ایکیمنك اسیدر .

ریاستی التده اولارق مکدن حرکت ایتدی . بو اوردوده بیک بشیوز دهوه ؛ اوج یوزات واردی . علم قریش عثمان بن طلحه بن ابی طلحه ینه تسلیم ایدلمشدی . قریش اوردوسی مرالظهران دهنیلن موضعه کلنجه اسلم ؛ اشجع ، مره ، کنانه ، فزاره ، غطفان قبیله لرندن بر چوق محارب لر اوکا التحاق ایتدیلر . بو صورتله افرادینک عددی اون بیکه بالغ اولان قریشی مدینه ینه طوغرو یورومه ینه باشلادی .

رسول اکرم قریشک قبائل سائره ایله بالاتفاق عسا کر وفیره جمع ایله مدینه ینه یورودکارینی استخبار ایدنجه لاجل ، الاستشاره کبار مهاجرین و انصاری نزدیکه دعوت بووردی . اکثریت شهردن جیقما یوب مدافعه ایتک رایینه بولوندی . مجلس استشاره ده حاضر بولونان سلمان فارسی ده دی که :

— ایرانلیلر ، قوای کلیه طرفدن تهدید ایدیلن برشهری مدافعه ایتک ایچین اونک اطرافه دائراً مدار خندق قازارلر . سلمانک بو رأیی اوزرینه مدینه نک اطرافه خندق قازماسنه قرار ویرلدی . اهل اسلامک متفق اولان بنی قریظه دن ده بوبابده استعانه ایدلدی .

ابن ام مکتوم مدینه ده قائم مقام اولق اوزره ترک اولوندی . رسول اکرم معیتده اوج بیک کشی بولوندی فی حالده مدینه نک خارجه جیقدی . عبدالله بن عمر ، زید بن ثابت ، ابو سعید خدری ، براء بن عازب کبی اون بش یاشنی اکمال ایتمش اولان کنسج صحابی لرده خندق حفرینه اشتراک ایتدیلر .

مدینه نک برجته حصار و مبانی سائره ایله مسدود و مستحکمدی ؛

دیگر طرفده، اوکی آجیق بر صحر اولان، سلع طاغی بولون یوردی.
ایشته بو طاعک اوک طرفنه خندق حفر ایدمک مناسب کورولدی .
طاغک اتکی اوردوگاه اتخا ایدیلوب اوراده فخر کاشات ایچین قرمز
سختیاندن بر خیمه نصب ایدلدی .

خندق قرق ذراع عرضنده ، اون ذراع عمقنده اولق اوزره
حفر ایدلمه قرار وریلوب هر اون آرشین محک حفری اصحابدن
اون ذاته توزیع و مهاجرین له انصارک حصه لری تفریق اولوندی .

هر زمره عهدده سنه اصابت ایدن محلی حفر ایتمه باشلادی. صغار
و کبار کمال جد و اجتهاد ایله سی و اقدام ایدیورلردی. فخر کاشات
اصحابک برقات ده ازدیاد شوقلرینه باعث اولق ایچین بالذات طوبراق
طاشیوردی. بک زیاده اختیار فقط قوی البینه بر ذات اولان سلمان
فارسی بوکی مشاغل ایله مألوف اولدیغندن اون کشیکک یا باجفی ایشی
یا لکز باشنه یاپیوردی . جناب سلمانک بو خدمات خدا پسندانده
غبطه ایدن مهاجرین و انصار فرقه لر تدن هر بری سلمانی کندیلرینه
نسبت ایتدیلر، بوسیله اصحاب کرام آراسنده بر مناقشه قابیسی آجیلدیغنی
کورن رسول اکرم :

« سلمان منا اهل البیت » ، سلمان بزم اهل بیت دندر . سوزلریله
اونک قدرینی برقات ده اعلا ایتدی .

فحط وغلا حسیله یاری آج یاری طوق چالیشان اهل اسلام
بوصیراده ظهور ایدن شدتلی بر شمال روز کارینک تأثیریه مضطرب
اولورلردی .

اصحاب کرامی تشویق ایمین طوبراق طاشیمقده اولان رسول
اکرم شودعایی :

اللهم ان المیش عیش الاخرة
فاغفر الانصار والمهاجرة

تورکجهسی :

(یاربى ! حیات ، آخرت حیاتیدر ، سن انصار ایله مهاجرینه
مغفرت ایت ،
اوقور واصحاب کرامده جواباً :

نحن الذين بايعوا محمداً
على الجهاد ما بقينا ابدآ

تورکجهسی :

(بز او کسه لر زکه حیاتده اولدقجه جهاد ایتک اوزره محمد (ص.ع) له
مبايعه ایتدک)

یفتی انشاد ایدر لردی .

سلمان فارسى نك داخل اولدينى فرقه نك حصه سنه اصابت ايدن
خندق قسمنده بويوك برقايا ظهور ايتدى ؛ كولونك ايشله مه يوردى ؛
عمر بن عوف ، سلمان واسطه سيله فخر كائناتى خبردار ايتدى .
رسول اکرم او محله كلدى ؛ كولونكى سلمانك اتدن آلوب خندقه
ايندى ؛ آرقاسنى خندقك بر كنارينه طايابوب « بسم الله » ده بهرك

قاييه بر كولوڭك اينديردى ، اوچده بر پارچه سنى قوپاردى . شدتله
اينن بو كولوڭك ضربه سندن بر شراره پيدا اولوب يمن جهته طوغرو
صيچرادى . فخر كاشات :

— الله اكبر ، يمنك آناختارلى بكا ويرلدى ؛ شو آنده
صمانك قايليرنى كوروپورم .

دهدى . سو كراينه « بسم الله » ده يوب برده اووردى ، قاينك
بر پارچه سنى دها قوپاردى . بودقمه پيدا اولان شراره شام جهته
طوغرو صيچرادى ؛ فخر كاشات :

— الله اكبر ، بكا شامك آناختارلى ويرلدى ؛ بورادن شامك
قرمزى كوشكليرنى كوروپورم .

دهدى . اوچنچى ضربه ده قايا تماميله قويدى . بودقمه پيدا اولان
شراره ايران جهته طوغرو صيچرا ديفندن رسول اكرم :

— الله اكبر ، مد اين ده كسرانك قصر ابيضنى مشاهده ايله دم .
بو يورد قدن سو كرا سلمان فارسى يه توجه ايدرك :

— ياسلمان ! نيم اتم بندن سو كرا اورالرى كاملاً تسخير ايدم .
بو يوردى . فخر كاشات بو تبشيراتله مؤمنلى دلشاد ايتكده
ايكن منافقلردن معذب بن قشير ده يوردى كه :

— پيغمبر ، بزه قيصر لرك ، كسرالك بلادى ، خزينه ليرنى
ويريور ، حال بوكه بز شو آنده قورقودن مدينه خارجه چيقاما .
بورز و بوراده خندق قازمقله مشغول اولوپورز .

بونك اوزرينه منافقلرى تويحاً شوايت جليله نازل اولدى .

« وَاذْ يَقُولُ الْمَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا »
 مأل منبى :

(منافقار وقلبدرنده بر مرض اولاندر الله تعالى نك ورسولنك
 بزه وعد ايندكلى شيلر كلام بهوده در ده بورلر)
 خندقك امر حفري يكرمى ياخود يكرمى يدى كونده ختام
 بولدى .

ابو سفيان ، بنى قريظه نك فخر كائنات له اولان عهدينه صادق
 قالدغنى كورونجه اونلرى ده دائره اتفاقه المق ايجين حى بن اخطبى
 قريظه نك رئيسى كعب بن الاسدك زدينه كوندردى .
 حى بن اخطب كيندى ، كعب بن الاسدك سا كن اولدغى حصارك
 قايسنه واصل اولدى . كعب ايسه قريشلى لك دام اغفاله دوشمكدن
 حذر اينديكى جهته حى قايسنى آچادى . حى بن اخطب هر نه
 قدر كعب اسميله ندا اينديسه ده كعب يينه اونى قبول ائتمه مكده
 اصرار ايندى . نهايت حى بن اخطب كنديسنك مسافره قبول
 ايرلهمسى رجا ايندى . مسافرى رد ائتمك ايسه قبائل عرب ايجنده
 هيچ بر فردك ارتكاب ايدمه يه چكى بر فعل قيسح اولديغندن كعب
 بو دفعه حصارينك قايسنى آچوب حى ي ايجرى به آلمقده مضطر
 قالدى .

حى اونك زدينه داخل داخل اولور اولماز جوارده سا كن
 اولان بوتون قبائل عربك محمد (ص . ع) عليهنده اتفاق ائتمش

اولدقلرینی اوکابیلدیردی وکندینکده بواتفاقه التحاق ایتمه سنی مصرانه تکلیف ایتدی . کعب ایسه بو الحاحات مکرر ده قارشى بر زمان مقاومت ایدوب ردایله جواب ویردی . حی اکر قبائل متفقه مغلوب اولورلر سه کعبی یالکز برافایوب کندیسيله برابر کلوب اونک حصارینه قاپاناجغنی واوغرا یاجنی فلا کتلاک کافه سنه اشتراک ایده جکنی قسم ایده رک سویله دی ، بو صورته کعبی اغفال ایتدی .

حتی اورادن قالقوب قریشی لرک نزدینه کیتدی وکعبی ده قاندر وب دائره اتفاقه ادخال ایتش اولدیغنی اونلره بیلدیردی .

فخر کائنات ، بنی قریظه نك نقض عهد ایتدیکنی استخبار ایدنجیه فوق العاده متأثر اولدی ؛ امر رسالت بنه اوزرینه حقیقت حالی رأى العین کوروب آ کلامق ایچین زبیر بن العوام بنی قریظه نك نزدینه کیدی ؛ اونلری حقیقه حرب تدارکاتیه مشغول بولدی : اطرافده کی سورو- لرینی طوبلا یورلر و حصارلرینی تحکیم ایدیورلر دی . بنی قریظه نك نقض عهدی تحق ایتمه سنی اوزرینه رسول اکرم اونلری تحت امانه آلمش اولان بنی اوس رؤسا سندن واصحاب کرام دن سعد بن معاذی ، سعد بن عبادیه ، عبدالله بن روحیه ، خوان بن جیری برای نصیحت بنی قریظه کوندردی . اصحاب کرام هر نه قدر بونلره نقض عهدک بالاخره سیئات و بلا یاسنه اوغرایا جقلرینی سویله یوب نصایحه بولوندی لر سه ده بنی قریظه خصومتلرینی علناً اعلان ایده رک نقض عهد ایتکده مصر اولدقلرینی بیان ایتدیلر ؛ ابکی طرف یكدی بکره شدید خطابلر ده بولوندی ؛ نهایت اصحاب کرام بنی قریظه یه عهد وفای قبول ایتدیرمه یه موفق اولمادن مدینه یه عوده محبور اولدیلر و نتیجه

مراجعتی رسول اکرم عرض ایندیله. فخر کائنات اصحاب کرامی
دیگله دکن سوکرا :

— اعتماد و توکل من آتجاق الله عظیم الشانه در ؛ حارث حقیقی
آتجاق رب عظیم الشاندر.

بویوردی . نسوان و صبیان شهر داخلنده بولونداقلرندن بی
قریظه نك نقض عهد ایتمه سی اهل اسلام ایچین باعث اندیشه اولدی.
زید بن حارثه اوج یوز نفرله، سلمه بن اسلم ایکی یوز نفرله کیجه لری
شهری محافظه مأمور ایدلایلر .

خندق خطك بر نقطه سی اقتضا ایندیکی قدر درین قازلامش اولدیغندن
دشمنك اورادن کچه بیلمه سی احتمالی واردی، بوسبب له اورانك محافظه سته
رسول اکرم بالذات نقید بویوردی، بوصیراده حکم فرما اولان صوئوقدن
مضطرب اولدقجه فخر کائنات خانه سعادت نه هودتله بر مدت ایصنیر وینه او محله
عودت ایدردی ، پك زیاده اوبقوسی غلبه ایندیکی زمانلر یرینه سمد
بن ابی وقاص له عباد بن بشری اقامه ایلردی . قریشولر بونقطه یه
— ضعیف اولدیغنی کشف ایده رک — هجوم ایندیله رسیده شدتله دفع
ایدلایلر .

قریشولر متفقر لیه برابر اولایلك محنة مظفریتلری اولان احد
قربنده توقف ایندیله ، سوکرا هیچ برمانه یه تصادف ایتمه دن احد
محراسنی کچوب مدینه یه طوهر و ایلر لیه دیلر . قوتلری بر قاج فرقه به
تقسیم ایده رک — جادیر لر بی خندق جوارنده رکز ایتمش اولان اسلام
اوردوسنك قارشیسنده — اخذ موقع ایندیله .

مشركلارك اولاسوريلرى كوروندى ، سوكرابنى اسد ، بنى
غطفان ، بنى فزاره ، بنى قريظه مالك بن عوفله عيينة بن حصين
فزاريك قومانداسى اتتده اوله رق مدينه واديسك شرق طرفنه مصادف
اولان جهت عباسنه طوغرو ايله ريله ديلر . قريش ليله بنى كنانه ده
ابوسفیان بن حربك تحت رياستنده اولارق وادينك نقطه سفلاي
انتهايه سنه اينديلر .

كفار اوردوسنك برنمايشدن عبارت اولان كثر وشوكنى ضعفاي
اسلامدن بضرلينك كوزلريني قورقوتدى ، قىلريني تيترتدى . حارس
دين مبین اولان خداوند كريم قرآن قديمده اوحالى شويله تصوير
بو يوړيوړ :

« اذ جاؤكم من فوقكم ومن اسفل منكم واذ زاغت الابصار
وبلغت القلوب الحناجر ونظنوا بالله الظنوناً هنالك ابتلى المؤمنون
وزلزلوا زلزالاً شديداً »

مال منبى :

(اعداى دين وادينك جهت عليا وسفلا سندن اوزريكزه كلديكى
وكوزلر قورقو ايله قاراردىنى ، قىلر حنجره لره كلوب طاياندىنى يعنى
خوف ايله نفسلريكز كىلديكى زمان الله تعالى حقنده درلوظنلره
ذاهب اولديكز ؛ او ائتاده اهل ايمان بر تجربه وامتحان كچيردى .
وشدتلى برتزلله دوچار اولدى .)

منافقيندن بر كروه اهل اسلامه فخر كائناتى ترك ايدوب كندى
خانلرينك حفظ وحراستيله مشغول اولالريني توبه ايدهرك اغفال
سى ايديوړلردى ، حق بومناقينك بضرلى حضور رسالتپناهه كيدوب

محلہ لرینک، مکئلرینک تجاوز اعدایہ، مروض اولدیغنی بہانہ اتخاذا یدہ رک
مساعده طلب ایندیلر لیکن جناب کبریا بر آیت جلیله ایله :

« واذ قالت طائفة منهم یا اهل بئرثب لامقام لکم قارجعوا ویستأذن
فریق منهم النبی یقولون ان بیوتنا عورة وماہی بعورة ان یردون
الافرادا »

مال منبئی :

(منافقیندن بر طائفہ اهل اسلام دہدی : ای بئرثب اہالیسی !
بوراسی سزک ایچین مقام مأمون دکدر ، کری دونکیز ، مذاقلردن
برفرقہ خانہ لرینک نہب وتاراجہ معروض اولدیغنی بہانہ ایدہ رک پیغمبردن
اذن ومساعده ایستہ دیلر ، حال بوکہ یالان سوبله یورلردی ، خانہ لر
نہب وتاراجہ، مروض دکادی ، اونلرک مقصدلری انجاف فرار ایتمکدی .)
اونلرک منوی ضمیرینی فخرکاشاہه بیلدیردی « سلع » طاغنی
آرقہ طرفہ المش اولان اوردوی اسلام دہ مهاجرینک سنجاغنی
زید بن حارثہ ، انصارک سنجاغنی دہ سعد بن عبادہ حاملدی ، مهاجرین
کرینک علامتی « خیل لہ » ، انصار کرامک علامتی دہ « حم لاینصرون »
دی . قریشی لر اسلام اوزرینہ هجوم ایتمہ بهاشلادقلری زمان اوکلرندہ
برخندق ظہور ابتدیکنی کورنجہ اولاتمجب وحیرتہ دوشہ رک طور دیلر
چونکہ بوبله بر طرز مدافعہنی ایلک دفعہ اولارق کورویورلردی ،
صوکرہ هجوم ایندیلر سده اهل اسلامک مدافعہ شیدہ سی قارشیسندہ
خندقدن کذار ایتمہه موفق اولامایارق چکلمہه و اهل اسلامی محاصرہ
ایله اکتفایہ مجبور اولدیلر .

ازواج مطهران دن ام سلمه ده بوركه :

مرسیع ، خیر ، حدیبه ، حنین کبی برقاچ غزوه ده رسول اکرم له برابر بولوندم ، خندق غزا سنده چکدیکی بحن و مشقی رسول اکرم او غزوه لرك هیچ برنده چکمه مشدر ، خندق غزا سنده برچوق مسلمان مجروح اولدی ، هوا غایت صوئوقدی ، کونلر بیک درلو مشکلات ایچنده بکوردی .

فخر کائنات هم اهل اسلامه عارض اولان خوف و خشیتی تعدیل و ازاله ایتک . همده قریش ک قوتی بر درجه به قدر تقلیل ایله مک مقصدیله بی غطفان له بنی فزاره بی قریش دن آیبر مق ، اسلامه قارشی محاصره دن منع ایتک چاره سنه توسل بویوردی . بنی غطفان له بنی فزاره نك رئیس و مقتدر الی اولان حارث بن عوف ایله عینة بن حصینه ادم کوندر ووب قریشی لردن افتراق و اهل اسلامه عقد صلح و وفاق ایتدکری تقدیرده کندیلرینه مدینه محصولاتنک ثانی بدل مصالحه اولمق اوزره اعطا ایدیله چکنی اخبار ایتدی . حارث له عینه مدینه محصولاتنک نصفی کندیلرینه ویرلدیکی تقدیرده بو تکلیفی قبول ایدم چکری بی بیان ایتدیلر سده فخر کائنات برنجی تکلیفی تکرار ایتدیکندن اونلرده بو صوره راضی اولدیلر . قبیله لرندن برقاچ نفر یا کلرینه آلوب عقد مصالحه ضمننده حضور رسالتبناه کلدیلر ، عثمان بن عفانه شرائط صلحی حاوی بر عهدنامه یازدیرلدی ، بو عهدنامه نك مضموننه شاهد صفتیله بعض اصحاب کرام ک اسماری قید و تسجیل ایدمک ارزو اولونو- بوردی . تام بوصیراده اسید بن حضیر مجلس رسالتبناه داخل اولدی . کوردی که عینه بن حصین فزاری رسول اکرم ک حضورنده کبرو

عظمتله ایاقلرینی اوزاتوب اوطورمنش وکستاخانه بروضع وطور المش؛
بوراده بولونماسنک اسبابنه مطلع اولدوقدن صوکر ا عینه یه توجه ایدهرک:
— ای تیلکی کوزلو حریف! آباغکی طویلا وادبکه اوطور .
اگر رسول الله حضور واجب الاحترامنده بولونماسه بدق سنک بوکرکی
المده کی شو میزراقله ده لردم نیدی . وفخر کائناته خطاباً :

یا رسول الله! بو صلیحی عقدہ جناب حق طرفندن مأمور
ومؤکلسه یاخود امر خدا اولماقله برابر بالذات مصالحه بی مراد
بو یورو یورسه هر ایکی صورته ده امره مطیع ، لکن بو ایکی شقدن
باشقه بر سائق وارسه حضرت الله . عین ایدرم که بز اونلره قیلجندن
باشقه بر شی وبرمه بز ، اونلر بو جرأتی زهدن آلیورلر ؟

دهدی . فخر کائنات بر مدت سکوت ایندگدن صوکر اسعد بن
معاذ ابله سعد بن عبادہ بی ایسته دی ، اونلره ده بو باده استشاره
ایده رک ده دی که :

— قبائل عربک متفقاً اسلام اوزرینه هجوم ایندیکتی کورویورم
مشرک لک آرا لرینه تفرقه القا ایدهرک قوت وسطوتلرینی تقلیل ایتک
مقصدیله بو ایکی قبیله یه بو تکلیفی درمیان ایندم .

سعد بن معاذله سعد بن عبادہ شو جوابی ویردیلر :

— یا رسول الله! غطفانله فزاره ایام جاهلینده مدینه نک بر نک خود-
ماسنی بیله به به مزلردی ، مکر که صائین آلمش ویاخود زدمزه مسافره
کلش اولسونلر .

شیمدی ایسه جناب حق وجود شریفکله بزه تقویت بخش واسلامله

شرفلندی، اعزازآیدی. حال بویله اولونجه بویله بر شرط دائره سنده
عقد ابدیله جک بر صلیحی نیجین قبول ایدم ؟
فخر کائنات سعد بن معاذه :

— صلحنامه یی بیروت ! بوندن صوکر اونلرله بزم ارامیزی
قیلیج فصل ایدر .

بو یوردی. بوحاله شاهد اولان عینه ایله حارث، انصار کرامک
فخر کائنات له بومر تبه ده یکدل ویکجهت اولدق لرینی کورونجه هیچ
بروجه ایله اسلام لرك مغلوب و مدینه نك تسخیر ایدیله مه به جکفی
اکلادق لرندن اعتماد نفس لرینه فتور و تزلزل عارض اولدی ؛ خائب
وخاسر قبیله لرینک نزدینه عودت ایتدیلر .

اهل اسلام له جنك وجداله طو توشمق ایسته یی قریش بهادر لرندن
یرطاقی خندق کنا رینه کلش و عمرو بن عبد ودّ ، نوفل بن عبدالله،
ضرار بن الخطاب، هبیره بن ابی وهب، عکرمه بن ابی جهل و مرداس
بر تقریب له بری طرفه کچمشلردی. ابوسفیان، خالد بن ولید، قریش دن،
کنانه دن ، غطفان دن بر جماعت ده اوته طرفه صف حرب تشکیل
ایدوب طور مشلردی . عمرو بن عبدود اونلره :

— نیجین سزده بو طرفه کچمه یورسکنز؟ ده دی. اقتضا ایدر سه بزده
کچرز، ده به جواب ویردیلر.

شجمان عربک سر افراز لرندن اولان عمرو بن عبدود آتی
مغرو رانه اجاله ایدمک اسلام لردن بر مبارز طلب ایتدی . ابن عبدود
شدت وجلاد تبیله معروف بر بهلوان اولدینی ایچین کسه قارشیسنه
جیقما یا جرأت ایدمه دی .

فخرکائنات :

— بودشمنك شرينى اوزرمزدن كيم دفع ايدمك ؟

دهدى . درحال على المرتضى :

— يارسول الله ! مساعده ايت ، بن كيدوب ابن عبد ود له

جنگ ايديم .

دهيه ايله ريله دى . فقط رسول اكرم سكوت ايتدى . ابن عبدود

بينه مبارز ايستهدى . بينه جناب على مقابله حاضرلاندى ، فقط

رسول اكرم بينه سكوت ايله مقابله ايتدى ؛ ابن عبدود بوتون ، بوتون

شماردى . اوچنچي دفعه اولارق « هانيا اولولركز ، هانيا بهادرلركز

ايچكزده ميدان مبارزه چيقاجق كيمسه يوقيدر ؟ » دهيه ندا

ايدوبده بينه على المرتضى دن باشقه كسه ظهور ايتمه نجه ارتق فخر كائنات

دست مباركنده بولتان ذوالفقارى الله ويروب جناب على به مساعده

ايتدى وباركاه اُحديته طوغرو ايدى* نيازى رفع ايدمك :

— الهى ! يوم بدرده عيده يي بسدن الدك ؛ يوم احدثه بخي

حزمه دن آيبدك ؛ بارى عجه مك اوغلو على يي بكا باغيشلا .

دهيه تضرع ونياز ايتدى .

جناب حيدر كرار ، عمرو بن عبدوده طوغرو ايله ريله يوب يكديكمره

ملاقى اولونجه عمرو اوكا اسمنى صوردى . حضرت على نام ونسبنى بيان

ايدنجه :

عمرو قهقهه ايله كولهرك :

— عرب بهادرلرندن هيچ برفردك بنمله مبارزه به جرات ايدم .

جگنى عقل و خياله كتير مزكن سنك بويله برامر عظيمى اقتحام ايتمه كي .

حیرتله تلقی ایدرم ، سن دها هنوز بهادر لر میداننده جولان ایده جک
برسنده دکلکسک؛ باباک ابوطالب له دوستلغم واردی؛ بوسبيله سنک قانگی
الله بولاشد یرمق ایسته م .

ده به جواب ویردی .

علی المرتضی :

— بن ، سنی مبارزه به دعوت ایدیورم وَالله یولده سنک قانگی
دو مک ایسته یورم .

بو سوز عمروک حجت جاهلیه سنی تحریک ایتمکله حضرت علی به
هجوم ایندی . حضرت علی عمروه خطاباً :

— ای عمرو ! ایشیتدم که سندن برادم اوچ شی طلب ایده جک .
اولورسه مطلقا برینی قبول ایدرم ده رمشسک .

عمرو :

— اوت اویله در ، یا علی .

علی المرتضی .

— یا عمرو ! او حالده بن ده سندن شو اوچ شیتک برینی قبول
ایتمه کی طلب ایدیورم : جناب حقک برلکنی ورسولک نبوتی .
قبول و تصدیق ایت .

عمرو :

— یا علی ! بونی یا باجغمی امید ایتمه .

علی المرتضی :

— یا عمرو ! اهل اسلام له محاربه دن فارغ اول؛ یوردیکه جکیلوب .

کیت ؛ اگر رسول اکرم اعداسنه غالب ومظفر اولاجق اولورسه
اوکا خدمت ایتش اولورسک ؛ عکسی تقدیرده جنک وجدال ایتمدن
سنگ مقصودک حاصل اولش اولور .
عمرو :

— یا علی ! بوسوزی قریشک قادینلری بیله سویله من ؛ بدر
کونی ایتدیکم نذری ایایه قوت وقدرت بولش کن ایفا ایتمدن ناصل
دونوب کیدرم ؛ [۱]

نهایت الامر علی المرتضی اوکا :

— یا عمرو ! کل مقاتله ایدلم . فقط سن سواریسک بن ایسه
پیادهیم . دیمسینه حیت جاهلیه سی تهیج ایدن عمرو آتندن ایندی و آتنگ
ایاقلرینی قلیجلا یارق حضرت علی به هجوم ایندی .

بومقاتله نک صفحات مختلفه سه شاهد اولش اولانلردن جابر بن
عبدالله الانصاری ده بورکه : بواکی مبارز بر برینه یاقلا شویده قلیج قلیجه
کلدکلری زمان یردن اوپله توز قالدیردیلرکه ایکسی ده کوزلر حزدن
غائب اولدیلر ؛ یالکنز جناب علی نک آوازده تکبیرینی ایشیدییوردق ؛
عمرو ، غضب وشدتله هجوم ایندی ؛ فقط حیدر کرار چستی ومهارتله قالقانی
سپرایتدیکندن عمروک ضربه سی قالقانی پارچه لادی وخفیف برجریجه
حصوله کتیردی . اسدالله الغالب علی ابن ابی طالب سه کمال سرعتله
ایندیزدیکی برضربه ذوالفقارله عمروک کله سنی خاک ذلتده یووارلادی
وصوت بلند ایله تکبیر آلدی ؛ بوتکبیری استماع ایدن فخر کائنات

[۱] عمرو بن عبد ود بدرملحه سنده مجروح اولش واسلامدن انتقام
آلماقجه وجودینه یاغ سورمه مهیه عهد ایتشدی .

عمروك مقتول و مخذول اولديغنى درحال آكلادى . خندق دن برى طرفه كچمش اولانلردن ضرار بن الخطاب له هيرة بن ابى وهب ، عمروك استقامنى آلمق ايچين جناب على به هجوم ايتديلر ؛ فقط ضرار حضرت على له يوز يوزه كلنجه كوكلنه بر قورقوكلهرك فرار ايلهدى . كنديسنه نيچين فرار ايتديكىنى صورائلره : على ايله قارشى قارشى به كلديكم زمان كوزمك ' اوكلنده موت تجسم ايتدى ده اونك ايچين فرار ايتدم جوايى و يردى . فقط هيرة بن ابى وهب ده زياته ثبات و متانت كوستردى ؛ نهايت ذوالفقار ك شدت ضربه سيله اوده جريحه دار اولدى ؛ ايله برخوف و دهشته اوغرادى كه سهولته قوشايلمك ايچين صيرتنده كي زرهى آتارق فرار ايتدى . عمر بن الخطاب له زير بن العوام ، قریشى لك اوزرلرينه هجوم ايتديلر ؛ ضرار كنديسنى تعقيب ايتكده اولان عمر بن الخطاب دونوب بر مزراق باتيرمق اوزره ايكن صرف نظر ايدمرك :

— يا عمر سكا ايتديكم بونعمت واحسانى فراموش ايتمه دهدى .

فرار ايدن مشركلردن نوفل بن عبدالله آتندن خندقه دوشدى ؛ مسلمانلر اونى طاشه طوتديلر ؛ نوفل :

— بنى بويله تذييل ايتمهيك ، باشقه برشيله اولدورك :

دهيه فریاد ايتدى ، بونك اوزرينه على المرتضى كيندى ، قيليجيله بلنه ووروب وجودنى ايكي به بولدى . مشركلرك بقیه سی خندقلرك اومه طرفه جان آتوب قورتولديلر . قریشى لر عمرو بن عبدودله نوفلك جسدرلنى اسلام لردن ساتين آلمق ايستهديلر ، فقط فخر

کاشات «اونلرک جسدلرینک ثمن خیشته محتاج دکلز، براقک اونلری آلوب کوتورسونلر» بویوردی. عمرو بن عبدودی قتل ایتمش اولان حضرت علی اوناک سلیب نه [۱] طوقونماشیدی، عمروک جنازه سنک باشی اوجنه کلوده آغلایان همشیره سی اوناک البسه واسلحه سنه ال سوروله مش اولدیغنی کورونجه :

— ماقله الا کفو کریم : قاردمشی کفو کریمی قتل ایتمش. دودی و قتل ایدنک جناب علی اولدیغنی اوکره تنجه شو بیتلری سوبله دی :

لوکان قاتل عمرو غیر قاتله لکنت ابکی علیه آخرالابد

تورکجه سی : (قاردمش عمروک قاتلی علی دن باشقه سی اولایدی ، قاردمش ایچین الی آخرالایام آغلاردم)

علی مرتضی نک عمرو بن عبدود کی قبائل هره به شهرت انداز اولش برهرداری قتل ایتمه سی اهل اسلام ایچین برفتح عظیم، مشرک لری ایچین بر یأس الیم اولدی ، حتی روایت ایدلدیکنه کوره عمر بن عبدودک حادثه قتل حقده فخر کاشات شوبله بویورمشدر :

« ضربه علی فی يوم الحندق افضل من اعمال امتی الی يوم القيامة ،

[۱] فعیل وزنده قتل ایدیلن آدمک اوزرنده یولونان لباسی و سلاخی ده مکدرکه قتل ایدنه هانددر .

مال شریفی :

(علی بن ابی طالبك يوم خندق ده وقوعبولان مبارزه سی اتمك
الی يوم القیامه ایشله جهکری عملردن افضلدر)

ایرته سی کون مشرکر خندق هر طرفدن بوتون قوتلریله هجوم
ایتمه باشلادیلر ؛ صباح وقتی باشلانیلان اوق محاربه سی تا کیجه
اولونجهیه قدر دوام ایتمدی . ابو سفیان ؛ فخر کائناتك چادیرینك
حذا سنده آریجه بر مفرزه اقامه ایتمش اولدیغندن اوراده بولونان
اهل اسلام یرلرندن قیلمدامادیلر . اوگونکی حرب و قتال اوقدر
شدله اجرا ایدلدی که مسلمانلر اوکله وایکندی نمازلرینی قیلما یا
وقت بولامادیلر . انجاق مقاتله ختام بولدقن صوکر بلال حبشی
امر پیغمبری ایله اذان اوقودی و مسلمانلر نمازلرینی قضا ایندیلر .
انصار کرامدن سعد بن معاذ اوکون کندی وجودینه نسبة قیصه برززه
کیمش اولدینی حالد خندق کنارنده باشلامش اولان حربیه اشتراک
ایتمه کیدرکن والده سنه تصادف ایتمشیدی ؛ والده سی اوکا :
— اوغلو ! اللک ایاقلرک آجیقده قالمش ؛ نه ایچین بوقیصه
زرهی کیدک ؟

دهدی . اوده جواباً :

— یحیی الله ما هو قاض : الله تعالی نه حکم ایده جکه حکم
ایدر ، دهدی (۱) . سعد بن معاذ بو خندق مقاتله سنده ابن العرقه

(۱) حضرت سعدك والده سنه ویردیکی جواب شو بیت مشهوری اخطار
ایدیور :

از مهك حذر کردن دوروز روا نیست
روزی که قضا باشد وروزی که قضا نیست

اسمنده بر مشرك طرفدن مجروح ايدلدى .

محمد بن اسحق ، مشركلرك مدينه يي محاصره دن صرف نظرله
دونوب كيشمه لر ينك اسبابنى شويله جه ايضاح ايدىيور :

بنى غطفازدن نعيم بن مسعود اشجى اسمنده بر ذات بر كيجه
حضور پيغمبره كله رك دين مين اسلامى قبول ايتدكن صوكرا
دهدى كه :

— يا رسول الله ! بنم اسلام له شرفياب اولديغمدن مشركلرك
خبرلرى يوقدر ، اونلره نه سويله سم اينانديريرم ونه ايسته سم
بايديريرم ، بناءً عليه ارزو ايتديككنز خدمتى ايضا ايميه مهيايم .

فخر كائنات :

— يا نعيم ! قبائل متفقه اراسنه تفرقه دوشورمه يه مقتدرميسك؟
دهيه صوردى . نعيم :

— اوت ، مقتدرم . يا رسول الله .
دهينجه رسول اكرم :

— فان الحرب خدعة : حرب بر خدعه دن عبارتدر ، هر نه
ايسته رسهك سويله ، هر نه ايسته رسهك ياب .
دهيه نعيم . ماذونيت تامه ويردى .

اسلامى قبول ايتش اولدينى هنوز شايع اولماش اولان نعيم ،
اولا بنى قريظه نك تزدينه كيتدى . بونلره نعيمك اراسنده قديمديبرى
محبت و صداقت واردى . اونلره دهدى كه :

— بنم سزه نه قدر خالصانه بر ميل ومحبتم اولدينى بيليرسكنز .

بنی قریظه :

— اوت ، بیلیرز .

ده دیلر ، نعیم سوزینه دوام ایدهرک :

— قریشی لرله بنی غطفان ، محمد (ص . ع) له جنك وجدال ایتمک ایچین بورایه کلدیلر ؛ سزده اونلره ظهیر ومعاون اولویورسکیزه . کرک قریشک ، کرک غطفانک وطنلری بورادن پک اوزاقدیر ؛ نصرت وغلبه ممکن اولمادی بنی تقدیرده اونلر قالقوب یوردلرینه چکیلیرلر ؛ سزایسه وطنکیز بوراده اولدیغندن بریره کیده مزسکیز . دوشونمه یور . میسکیز که اسلاملر مظفر اولورلرسه سز محمد (ص . ع) له اصحابنک قارشیسینده یالکیز قالاچسکیز ؛ سزده محمدی لرله قاتناه ایدهرک قوت وقدرتده یوق ، بناءً علیه محو اولوب کیدرسکیز .

ده نیجه بنی قریظه :

— یا نعیم ! طوغرو سویله یورسک ؛ ناصل حرکت ایدهلر ؟

ده دیلر . نعیم شو صورتله :

— سز ، قریش اشرافدن بر قاجنی رهن اولارق تزدکنزده توقیف ایتهدکجه حربه اشتراک ایتهمیکیز ، چونکه اونلر وطنلرینه عودت ایتدکدن صوکر اسلاملر سزه هجوم ایدهرک اولورلرسه الکیزده کی رهن لردن طولای قریش له بنی غطفانی کندیکیزه امداد واعانه یه مجبور ایدرسکیز .

بنی قریظه بی اغفال ایتدکدن صوکر همان قریشک تزدینه کیتدی ، ابوسفیان وسائر اشراف قریش له ده کوروشهرک اونلره دده کی :

— بن ، سزک دوستکیز وخیرخواهکنم ، محمد (ص . ع) کسه

الك شديد خصمی یم . بنی قریظه یهودیلرینك سزه قارشی ارتکاب
ایتدکاری برخیاقتی طویدم ، اوندن سزی خبردار ایتمه کلدیم . فقط
زنهار سویله بهجکم شیلری اونلر طویماسینلر .

اشراف قریش اینشیدیه جکلری سوزلری هر کسدن مکتوم
طوتاجقیرینی تأمین ایتدیلر ، بونك اوزرینه نعیم اونلری شوصورتله
دام اغفاله دوشوردی .

— معلومکنز اولسون که بنی قریظه یهودیلری محمد (ص . ع) له
نقض عهد ایتدکیرینه پشیمان اولارق تجدید صلح و مخادنت ضمنتده
تزدییغمبری یه آدم کوندردیلر و ده دیلر که بز رهن بهانه سیله قریش
وغطفان رؤساسندن بمضیلرینی آلوب سزه کوندره جکیز ، تزدکزه
کلیرکلز اونلرک بویونلرینی ووروکیز ، بوصورتله سزک رضا و خوشنودیگیزی
جلب ایتدکدن صوکره بالاتفاق قریش له غطفانه قارشی حرب ایدرز .
محمد (ص . ع) ده اونلرک بوتکلیفی قبول ایتدی . آرالرنده واسطه
مخابره اولان آدم کلدیکی زمان ، بن بنی قریظه نك مجلسنده بولونویوردیم ،
بوخبرلری طویدم و کلوب سزه بیلدیردم . شاید بنی قریظه سزدن
رهن طلب ایدرلر سه صاقین و برمه ییکیز .

نعیم ، اشراف قریش دن آیرلدقدن صوکره بنی غطفانك تزدینه
کیتدی و اونلره قارشی ده شونتدیره مراجعت ایتدی :

— ای بنی غطفان ! سزلر بنم دوستلرم و قریبیلرم سکیز . نه قدر
خیر خواهکنز اولدینمی ده بیلیر سکیز . بنی قریظه یهودی لری محمد (ص . ع) له
تجدید عهد و اتفاق ایتدیلر ، سزک اشرافکنزدن بمضیلرینی رهن

مقامنده طلب ایدہ جکڑ واونلری اعدام ایدلک اوزره محمد (ص.ع)ک
تزدیننه کوندره جکڑ سوکرا محمدی لرله بالاتفاق سزه و منفکڑ
اولان قریشہ اعلان حرب ایلہ یه جکڑ ، متبصرانه طاوورانکڑ
سزه مراجعت ایدوبده رهن طلب ایدہ جکڑ اولورلر سه قطعاً رد
ایدیکڑ .

نعمیک ابوسفیان ی زیارتی جمه کونه مصادف اولمشدی ، اونک
سویله دیک سوزلر رئیس مشرکینه پک زیاده تأثیرایتدیکندن درحال
بنی قریظه یه عکرمه بن ابی جهل ایلہ برابر غطفان دن بمضلریخی
کوندردی ؛ بونلرده دیدیلرکه :

— ای بنی قریظه: برچوق زمان اولویورکه بوراده بولونویورز.
برچوق آتلمز، برچوق ده وه لرمز هلاک اولدی؛ حالا برشی یابامادق؛
بوکیجه حاضرلانکڑ ، یارین همز بردن اسلام لره هجوم ایدہ لم ؛
بلنکه مقصدمزه نائل اولورز.

بنی قریظه سویله جواب ویردی :

— یارین جمه ایرتهسی کونیدر ؛ بز ، یهودیلر ، اوکون برشی
یابامایز ؛ هم جمه ایرتهسی کونی اولماسه بیله اشرافکزدن رهن اولارق
برقاج کشی بزہ تسلیم ایدلنجه محمدی (ص.ع) لرله ایدہ جکڑ مقاتله یه
اشترک ایدہ مه یز؛ چونکه سز بورادن چکیلوب کیتدیککڑ زمان بز محمد
(ص.ع) ی لرله یالکڑ قالاجنز؛ اونلر بزہ هجوم ایتدکری تقدیرده معاوننه
مجبور اولماکڑ ایچین مطلقاً اشرافکزدن برقاجنی رهن اولارق
ویرمه لیسکڑ.

عكرمه ايله رفقاسى بنى قريظه دن آلدقلى بوجوابله عودت
ايدوب قريش ايله غطفانى خبردار ايتديلر. بونك اوزرينه ابوسفیان
وسائر رؤسا : نعيم ك سويله دكلرى طوغرو ايمش ، دمدیلر وتكرار
بنى قريظه يه :

— بز ، سزه رهن اولارق كسه بنى ويرمه يز ، ايسته رسه كز
حربه اشتراك ايديكز ؛ ايسته رسه كز ايمه كز .

دهيه خبر كوندردیلر . بو خبرى الان بنى قريظه : نعيم ك حقى
وارمش ؛ بز ارتق محمد (ص . ع) له مقاتله ايمه يز ، دمدیلر . نعيم ك
مراجعت ايتديكى بو اغفالكارانه تدبير ايله احزابك اراسنده كي
پيوند اتفاق قيرلدى . بوصيراده قريش اوردوسنك بولوندينى موقعده
ظهور ايدن شدتلى بر قاصيرغه ، چاديرلرى سو كوب پارچه لادى ، هر
شيشى خردوخاش ايتدى ، بوتون آتشلى سوندردى . بو آفتك ايقاع
ايتديكى خساراته انضمام ايدن شدت برودتك ، قحط و غلانىك تأثيريله
ياس وفتوره اوغرايان ابوسفیان :

— اى قريش ! برچوق زماندنبرى دركه بوراده توقف ايدى يورزه
ده وه لرمز ، آتلمز هلاك اولدى ، سلاحلرمز استعمال ايدله بهك
برحاله كلدى ، بدایت امرده متفقمز اولان بنى قريظه ده محمدى لرله
برلشوب عليهمزه قيام ايتدى . بناء عليه بن حريدن صرف نظر ايتدم .
دهيه حايقيرارق اويله برشتاب ايله ده وه سنه راكب اولدى كه
اياقلىرنده كي باغى بيله چوزمه بنى اونوتدى . ابوسفیان ك بو استعجال
لكارانه حركتنى كوردن عكرمه بن ابى جهل اوكا خطاب ايدرهك :

— سن که بزم رئیسزسك ، بوغرب آفتك قارشيسنده بزی
براقوب زده به کیدیورسك ؟

دهدی . ابوسفیان اوتاندى ، دوه وسندن ايندى ، حيوانك
اياقلىرنده كي باغی چوزدى ، اونی يدكنه الارق اوردوكله باشدن باشه
طولا شدی ويا كنده كي منادی به : « اوردو حركت ايدم جك ، سرعتله
حاضر لانكز » دهيه ندا اينديردى . ايشته قریشدن ، غطفان دن ،
كنانه دن ، قريظه دن متشكل اولان بو عظمتلى اوردو بويله جه یأس
و حجاب ايچنده مدینه دن تباعد ايندى . اهل اسلامك ماله ، فائنه
صوصايوب كلش اولان مشركلردن اطراف ونواحیده فرد آفریده
قاللادی .

جناب حق كلام قدیمده قریشك مبتلا اولدینی خوف ویأسی
شوآیت جلیله ايله :

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ
جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا »

مأل منیف :

(ای ایمان ایدن زمره ناجیه ! جناب حقك سزه احسان ايندیكى
نعمتلىرى یاد ايدىكز . جنود اعدا سزه هجوم ايتمشدى ، اوتلره
قاصيرغه كوندردك ، سزك كورمه ديككز جنود غیبی ارسال ايتدك ؛
الله تعالى او وقت سزك ياديدنگیزی كوربردی .)

روایت اولونویورکه بر کون فخر کائنات اوکله نمازیله ایکندی
نمازی اراسنده کفار حقدنه شودعایی ایتمش :
« اللهم منزل الكتاب سريع الحساب ، اللهم اهزمهم وذلزلهم
وانصرنا عليهم ،

(ای منزل کتاب! ای سریع الحساب اولان الله! سن اونلری
بریشان و متزلزل ایت ، بزی اونلره مظفر و غالب قیل .)
بونک اوزرینه بالاده تعریف و ایضاح ایتدیکمز اوت سماویه قریش
مسلط اولش .

قریشک مدینه اوکنه چکیلوب کیتدیکی کیجه فوق العاده بر
برودت حکمفرما و شدتلی بر روزگار هوب ایتمکده ایدی . تأثیر
جوع ایله اهل اسلام زیون و بی تاب دوشمشدی ، خوف و خشیت
کوکللی استیلا ایتمشدی ، هیچ کسه نک قیام و حرکت مجالی قالمامشدی .
بویله بر زمانده ایدی که فخر کائنات :

— دشمن اوردوسندن بکا کیم بر خبر کتیر برسه روز قیامده
اونی کزده رفیق اتخاذا ایدرم .

بیوردی . کسه جواب ویرمه دی . صوکر ا رسول اکرم
حذیفه یه خطاب ایدمک :

— یا حذیفه ! کیت ، دشمن اوردوسندن بکا خبر کتیر ، فقط
دشمندن کسه یه تعرض ایتمه

بیوردی . حذیفه صوئوقدن طوکه اچمنندن بی تاب ش ،
دوشمش بر حالده ایکن امثالاً للامم قالقوب دشمن
اوردو کاهنه طوغرو کیتدی . هیچ کیمسه نک دقت و اشتباهی

جلب و دعوت ایتھکسزین مشرکلك آرالرینه سوقولدی .
 بو ائناده ابوسفیان ، اوردوده جاسوسلرك ا كسیك اولما یا جفندن
 هر كسك ، یا گنده بولونان كیمسه بی دقتله ترصد ایتمه سی لازمكه جكنی
 اخطار ایدیور و بوتون اوردو افرادی کمال استمجال ایله یوکلرینی
 طویلایوب حرکت وعزیمته حاضر لانیورلردی . حذیفه قریشك
 احوالی مشاهده ایتدكن صوكر ا دونوب نزد پیغمبری یه كلدی
 و دشمن عساكرینك ما یوسا و مرعوباً دیار لرینه عودت ایتمكه
 اولد قلیری بیلیدردی .

مشرکلكر انای عزیمتلرنده بر چوق ذخیره و اشیا بر اقلشردی ؛
 ایرته سی کون مسلمانلر اولری التقاط ایتدیلر ؛ رؤسای یهوددن
 حی طرفندن ابوسفیان کوندریلن یکر می ده وه خورما و ذخیره ده ،
 اهل اسلام طرفندن اغتنام ایدلدی .

خندق غزوه سنده اهل اسلامدن ایکسی اوس ، اوچی خزر ج
 قبیله سندن اولق اوزره بش ذات فائل رتبه شهادت و مشرکلكردن
 درت کنی طعمه لهیب جهنم اولدی .

فخر کاتتات ، اصحاب کرامه :

— بوندن صوكر ا آرتق مشرکلكر ، اهل اسلام اوزرینه هجوم
 ایتمه بجکلر ؛ اهل اسلام مشرکلكر اوزرینه هجوم ایده جك . بویوردی .
 ابوسفیان مکه یه عودت ایدر کن فخر کاتتات بر مکتوب کوندردی ؛
 كرك بومکتوبی ، كرك جوابنامه رسالتنهای بی — سعید پاشا مرحوم —
 بوجه زیر نقل ایدیور .

ابوسفیانك مكتوبى :

« باسمك اللهم ! فانى احلف باللات والعزى واساف نائله وهبل .
لقد سرت اليك فى جمع وان اريد ان لا اعود أبداً حتى استأصلكم
فرأيتك قد كرهت لقاتنا واعتصمت بالخذق بمكيدة ما كانت العرب
تعرفها وانما تعرف ظل رماحها وسيوفها وما فملت الافراراً من
سيوفنا ولقاتنا ولك منى يوم كيوم احد »

تورجكسى :

(باسمك اللهم ، لات وعزايه ، اساف ونائلهيه ، هبله يمين ايدرم كه
جميعت عسكريه ايله اوزريكه لككدن مقصدم بن سزى استيصال ايتدكجه
عودت ايتهمك ايدى . بويوك بر اوردوين مستصحباً اوزريكزه
كلشدم . فقط سن بزمه ملاقات ايتك ايستمههك . بر خندقه اعتماد
ايتك . حال بوكه عرب اويله شى بيلمز ، اونلرك بيلديكى غارغيرلينك
وقليجلرينك كولكه سيدر . سن خندقه التجا ايله انجاق بزم
قيلجمزدن قاجق استك . بدن احد كوني كيبى بر كون آلا جفك
اولسون .)

جوابنامه رسالتبناه :

بسم الله الرحمن الرحيم . من رسول الله الى صخر بن حرب .
قد اتانى كتابك وقديماً غرك بالله الفرور . اما ما ذكرت انك سرت
الىنا وانت تريد ان لا تعود حتى تستأصلنا فذلك امر يحول الله
بينه وبينك ويجعل لنا العاقبه وليأتين عليك يوم اكسر فيه اللات
والعزى واساف ونائله وهبل حتى اذكرك ياسفيه بنى غالب .

مال شریفی :

بسم الله الرحمن الرحيم . اللهك پیغمبری محمد (ص. ع) دن صخر
بن حربہ : مکتوبك بكا واصل اولدی . شیطان سنی جناب
حقہ قارشى مغرور ایتشدرد . اوزرمزه کلکدن مقصدك بزی استیصال
ایتمدکجه عودت ایتمهك اولدینی حقنده کی اشعارك بر ایشدرکه جناب
حق اوکا مساعده ایتمز . حق تعالی حسن عاقبتی بزه ویره چکدر .
برکون اولاجق که بنم لات وعزایی، اساف و نائله یی ، هبلی پارچه پارچه
ایتمدیکمی کوره چکک . ای غالب اوغوللرینک سنیهی !

اوتوز آلتنجی باب

غزوه بنی قریظه

فخر کائنات ، اصحاب کرام له برابر مظفر آ مدینه به داخل اولدقدن
 صوکرا سیده انسا جناب فاطمة الزهراء خانم سنه کیتدی ، سلاحلری
 چیقاردی ، وجود شریفندن توز طوبراغی تطهیر ایتدکن صوکرا
 صباح نمازی ادا ایتدی . نمازی هنوز ادا ایتشدی که حضرت جبرائیل
 طرف الهمدن بنی قریظه اوزرینه حرکت ایتک امری حامل اولارق
 کلدی . فخر کائنات امر السبی بنی تباغ ایدرایمز تکرار سلاحلاندی ،
 بلال حبشی بنی چاغیروب :

— یابلال ! امر السبی به قارش سميع ومطیع اولانار بوکون
 ایکندی نمازی بنی قریظه قیلاجقلر .

دهیه ندا ایتسنی امر ایتدی . لوی ظفر التوای اسلامی علی
 المرتضی به تودیع ایدرهك اونی مقدمه الجیش اولق اوزره مهاجرین
 کرامدن بر جماعته کندیسندن اول سوق ایلدی . اوج بیک قدر
 اصحاب کرام حاضرلاندی ، ابن ام مکنوم مدینه قائم مقام نصب
 ایدرهك فخر کائنات اوردوی اسلام له برابر حرکت ایتدی ، بو اوردوده
 اوتوز آلتی سواری بولونوبوردی .

اشنای راهده بنی نجارله بنی عبد اشملدن برچوق محاربلرده صفوف
اسلامه التتحاق ایتدیلر . بوغزووده فخر کائنات «لحیف» اسمنده کی
اسبنه سوار اولمشدی .

بنی قریظه اراضیسنه داخل اولان علی المرتضیٰ لوائی اسلام
اونلرک حصاری اوکننده رکز ایلدی . عسکر اسلامده فوج فوج
اجتماع ایتمه به باشلادی ، یهودیار حصارلرینک اوزرندن فخر کائناتمه ،
اهل اسلام طعن ایدیورلردی ، رسول اکرمک امریله سعد
بن ابی وقاص بر ساعت قدر اونلره اوق آتدی ، عسکر اسلام ،
بنی قریظه حصارینی دائراً مادار محاصره ایتدی ، هرکون اوق و طاشله
مقاتله ایدیلیردی . مدت محاصره اون بش کون دوام ایتدی .

نهایت قلوب یهودی شدتلی بر قورقو استیلا ایلدی ، نباش بن قیس
اسمنده بر بنی نزد رسالتپناهه کوندروب بنی نصیره ایدیلن مساعده وجهه
ایله کندیلرینه ده یالکیز اولاد و عیاللر بنی الملق و امتعه واسلحه لر بنی ، مال
و ملکلر بنی ترک ایله ملک شرطیله دیار آخره هجرته مساعده اولونماسنی
طلب ایتدیلر سده فخر کائنات قبول ایتمه دی «بلا قید و شرط بنم حکممه
راضی اولوق اوزره حصارلرندن چیقسنلر» جوابیله نباش بن قیس
بنی قریظه به اعاده ایتدی .

بنی قریظه نك رئیس اولان کعب بن اسدء اشرفی جمع ایتدی .
بونلرک اراسنده بنی قریظه رؤساسندن اولوب بو ائشاده قریشله برابرکن
اهل اسلامک حرکتی طویارق اولجه و برمش اولد بئی سوزی یرینه
کثیرمک مقصدیله محصورینه ملتحق اولان حی بن اخطبده بولونیوردی .

کعب بن اسد ، بواسطراف مجتمعه به ده دی که :

— ای بنی قریظه البته ، بنم نصیحتلرمی سمع اعتباره المادیفکرتک
جزای سزاسنه اوغرا دیکنز ، شیمدی بزم ایچین شو اوج صورتدن
برینی قبول ایتمکدن باشقه بر چاره نجات قالمادی .

برنجیسی : محمد (ص. ع) ه اتباع ایتلی یز . ذانآ اونک پیغمبر
حق اولدیغنده سزک ایچین ذره قدر اشتهای قالمدی ، چونکه محمد
(ص. ع) ک اوصاف ونعوتی توراتده اوقومش اولدیغکز کیچی
احبار یهودک مشاهیرندن معدود اولان ابن جواسده سزه : بو
جوادده قریباً خاتم النبیین ظهور ایدم جکدر ، اوکا ایمان ایدیکنز ،
ا کر بن یتشمه به جک اولورسم سلامی ابلاغ ایله ییکنز . ده مشدی .
سزه تکرار ایدیورم ا کر مالککرتک ، ملککرتک ، زوجکرتک ،
اولادیکرتک بقا وسلامتی ارزو ایدیورسه کنز همان محمد (ص. ع) ی
تصدیق ایدیکنز .

اشراف یهود :

— بز توراتدن باشقه هیچ بر کتابه تابع اولامایز؛ دینزی
ترک ایدمه یز . ده دیلر .

کعب سوزینه دوام ایدم رک ایکنجی صورت : اولاد وعیالمزی
خواری وذلکدن صیانه کندی اللرمناه قتل ایتدکن صوکرآ
حصارمزدن جیقوب محمدی لره هجوم ایدم لم ، ا کر ظغریاب اولورسه ق
یکیدن ازواج وانشال پیدا ایدرز .

یهودیله :

— بی کنه اولان اولادلرمزی ، زوجلرمزی کندی اللرمناه

ناصل اعدام ایدرز و قبلہ من بوکا تحمل ایدرمی؟ ہم اونلری دیار عدمہ
کوندر دکن صوکر ا بزم ایچین یا شامقدہ نہ لذت قالیر ؟
دمہ برک بوصورتی ده رد ایتدیلر .

کعب اونلره اوچنجی صورتی ایضاح ایتدی :
— یارین سبت کونی (جمعه ایرتسی) اولدیفندن بزم قیملدانا یا جغمزی
بیلدکاری جهتله مسلمانلر امنیت و غفلت ایچنده درلر ، بقتہ اوزر لرینه
هجوم ایدلم ، بزم ایچین احراز غلبه ایتک احتمالی اغلبدر .
یهودیلر :

— بزم سبت کوننک حرمتی هیچ بر وجه ایله الف ایدمه یز ،
بزدن اول بر قوم بوکونه حرمتده قصور ایتش اولدیفندن جناب حق
اونلری مایمون و خنزیر صورته مسخ ایتدی .
دهدیلر بو اوچنجی صورتی ده قبول ایتدیلر .
دوشمش اولدقلری ورطه دن ناصل تخلص نفس ایدمه جکلربی .
کندیسیله استشاره ایتک ایچین حلیف و ظہیر لری اولان ابو لبابة بن
عبدالمندره نزدلرینه کلمہ سہ مساعده اولونماسی فخر کائنات دن رجا و التماس
ایتدیلر . رسول اکرم ک اذن ورخصتیه ابو لبابة بنی قریظہ نک حصارینه
داخل اولدی . یهودیلر اونی استقبال ایتدیلر ، ارکک ، قادین ، جوجق
هپسی اونک اطرافنه طویلانیدیلر ، محاصره نک شدتندن ، فردانک
تہلکسندن قور تولق ایچین بر چاده بولماسی اغلا یارق استرحام ایتدیلر ،
محمدی لره تسلیم نفس ایدملی ؟ بو بایده رأیک نہ در ده یه سور دیلر ؟
ابو لبابة رقت قلب اربانندن اولدینی جهتله اونلرک حاله آجیدی و :
— تسلیم اولوب حصاریکزدن چیقیکز ، فقط ... (بوکله یی .

سویله دکن صوگرا بوغازینه اشارت ایدرک قتل ایدیله جکلرینی اشراپ ایتدی (دهدی . ابو لبابه بو حرکتندن درحال پشیمان اولدی ، خدا ورسولنه قازشی خیانت ایتش اولدیفنی اکلادی ، همان حصاردن چقیدی ، رسول الله ک حضورینه کیرمه یه جرأت ایدم یوب طوغرو مدینه یه کیتدی ، کندیسنی مسجد شریفده بر ستونه باغلاندی وکناهی عفو ایدیلرک فخر کاشات طرفندن اطلاق اولونونجه یه قدر اولهجه مقید قالاچه عهد ایتدی . بالاخره خطاسی عفو ایدیلن ابو لبابه فخر کاشات طرفندن اطلاق ایدلدی .

قابوتوانی کیلیمش ، متانت وجسارتی محو اولمش اولان محصورلر بلاقید وشرط تسلیم اولدیلر . رسول اکرم ک امریله محمد بن مسلمه بنی قریظه ارککلرینک اللربنی باغلادی ، عبدالله بن سلامده قادینتری جوجوقلری ، سلاحرینی وسائر ماللری تسلیم ایتیه مأور ایدلدی . حصار اچنده یکریمی بیک قویون ، بش یوز قیلیج ، بش یوز زره ، اوچ یوز قالقان ، لایمده دهوه ، صیغیر و حیوانات سائر ایلر برابر اموال وامتنه کثیره بوندیلر .

بنی قریظه ، اوسلرک عهدواماننده بولوندیغندن اشراف ورؤسای بنی اوس ، نزد رسول الله ده اونلر شفاعت ایتدیلر وعبدالله بن ابیک نیاز و ابرامی اوزربنه بنی قینقاع ناصل عفو و آزاد ایدلدی سه بنی قریظه نکهده مظهر عفو اولماسنی استدعا ایدیلر . رسول اکرم بنی اوس مستدعیلرینی هر نه قدر اولا جوابسز بر اقدی سهده بالاخره الحاحات مکرره لر ی اوزربنه شویله بویوردی :

— بنی قریظه حقنده ویريله جك حكمی سزدن بر ذاته حواله
ایدرسم اونك ویره جکی حكمی قبول ایدرمیسکز ؟
بنی اوس ، قبول ایدرز . ده دیلر . بونك اوزرینه رسول اکرم :
— او حالده ، سعد بن معاذی انتخاب ایتمه ، او نه حکم ویر برسه
بنی قریظه حقنده او یله معامله اولوناجق .

بووردی . خندق غزوه سنده مجروح اولدیغندن مدینه ده اسیر
فراش اولان سعد بن معاذ اوردوگاهه جلب ایلدی .
کلیر کیز ، دها هیچ کسه ایله ملاقات ایتمه دن بنی اوس اونی
احاطه ایدره ك بنی قریظه بی تخلص ایتمه سی ایچین رجا و نیاز ایتمه یه
باشلا دیلر . بورجا و نیازلره قارشى ایجه بر مدت ساكتانه مقابله ایدن
سعد بن معاذ نهایت شوسوزلری :

— شو آن ، الله بولنده جهد و غیرته قصور ایدی یور ديه سعدك
توبیخ ایدیله جکی آن دكلدر .

سویله یه ك سكوتی اخلاص ایتمدی ، بوصورته یاراسنك نهلكلی
اولدیغنی ایما یله دی .

سعدك بوسوزلرینی ایشیدن بنی اوس رؤسا سدن ایکی ذات تلامید
اولارق .

— حلیقلمز اولان بنی قریظه نك حالته اسف ایدی دیلر .
ده دیلر . سعد حضور فخر کائنات ده داخل اولدیغنی زمان بنی اوس ده
برابر کیره ك وقتیه بنی قریظه نك سعه ایتمش اولدقلری خدمانی
اخطار واونلر حقنده رحیمانه طاورانماسی تکرارورجا ایتمدی لر . سعه
بنی اوس خطاباً :

— ای بنی اوس! بنم ویره حکم وقراری قبول ایدہ جکم یسکنز؟
 دہ یہ وردی . بوتون بنی اوس :
 — اوت .

دہ یہ مقابلہ ایتدیله ، بونک اوزرینه سعد ، حضرت رسالتیناھک
 بولوندی بنی جہنہ دونہ رک و طوغرودن طوغری یہ رسول اکرم . خطاب
 ایتمکدن تادب ایدہ رک دہدی کہ :

— بورادہ بولونانلرک کافسی بنم بنی قریظہ حقنہ ویره حکم
 حکم وقرارہ راضی اولاجقمی ؟
 رسول اکرم :

— یاسعد ! بنی قریظہ حقنہ ویره جکک حکم وقرار هرکس
 طرفدن قبول ایدبله جک .

بویوردی . سعد ، شو حکم وقراری اعطا ایتدی :
 — الی سلاح طوتان ارککلر تمامیلہ اعدام ، قادینارلہ چوجوقار
 اسیر ایدبله جک ، بوتون اموال وامتہ بین المسلمین مقاسمه اولوناجق .
 سعد بن معاذک اعطا ایتدیکی حکم وقرار موجبہ حرکت ایدلدی .
 بنی قریظہ الاری باغلی اولار قمدینہ یہ کتیریلوب ارککلر اسامہ بن زبدک ،
 قادینارلہ چوجوقار فلانہ بن حارثک خانہ سندنہ حبس ایدلدیلر .
 ایرنہ سی کون بنی قریظہ ارککلری ، فوج فوج قازیلان خندقارک
 یاکنہ کتیریلوب بویونلری ووردلدی . بوصیرادہ خندقک کنارینہ
 کتیرلش اولان حی بن اخطبہ فخر کائنات :

— باعدوالله ! جناب قادر مطلق شو آندہ سنی بنم تحت حکمدمہ
 محکوم ایتدی .

یو یوردی . ابن اخطاب شو جوابی ویردی ،

— سکا عداوت ایتدی کمندن طولایی نفسمه لوم ایتمه ؛ بن یوکسلمک ایستهم ؛ لاکن جناب حق مظفریقی سکا احسان ایتدی . آرتق بنم ایچین تسلیم دن باشقه چاره یوق . ابنای بنی اسرائیل اکثریا بویله فلا کتاره مبتلا اولاکلشاردر .

ابن اخطاب یو سوزلری هنوز بتیرمشدی که اورادم ذوالفقار الله اولارق طوران جناب علی طرفندن بونی وورولدی . بوندن صوکر ا بنی قریظه نك دینسی اولان کعب بن اسد کتیرلدی ، فخر کاشات اوکا — یا کعب ا نه ایچین دین حق قبول ایدوبده دنیاده وعقباده نائل نجات اولما یورسک ؟

دهیه صوردی . کعب :

— اسلامی قبول ایدرسیم قورقارم که یهودی لر بنی قورقارقله اتهام ایدرلر .

دهدی . کعب کده کلّه ناپاکی خندق ذلته یو وارلاندی .

بنی قریظه افرادندن زبیر بن باطا اسمنده بر آدم واردی که « یوم البغاث » ده نیلن محاربه ده ثابت بن قیس بن شماس . معاوت و امداد ایتش واسارندن تخلیص ایله مشدی . شماس ، زبیر بن باطایه قارشى ذمتنده قهررا بدن او بورجنى ادا ایتک ایسته یوردی ، فخر کاشات ده رجا و نیاز ایتدی ، زبیرك عفونی استحصال ایتکله برابر اولاد و عیالنی ثروت و املاکینی ده اعاده ایتدیردی . ثابت بن قیس ، زبیره عفو و اطلاق ایدلدیکنی تبشیر ایدنجه زبیر صوردی :

— قبیله مزك رئیس شجیهی كعب بن اسد نه اولدی ؟

ثابت بن قیس :

— قتل ایدلدی .

— ارباب هنر و معرفتدن اولان ابن اخطب له نباش بن قیس نه اولدیلر ؟

ثابت :

— مقتول اولدیلر .

— قبیله نك دیگر اشراف واعیانی نه اولدیلر ؟

— اولرده هب مقتول اولدیلر .

زیر آلدینی بو جواب اوزرینه :

— ای ثابت ! انسانك افریا و تعلقاتی محو اولوب کیتدکدن

صوگرا اولك یاشامقدن خیرلیدر . ماسبقده سکا ایتش اولدیغ خدساته

مکافاة بنی ده اصداقا و خویشانمك کیتدکلری یره کوندرمه کی سندن

استرحام ایدرم .

دهدی و آرزومی وجه ایله افراد قبیله سنك کیتدیکی یره اوده

کوندردلی .

بنی قریظه دن حکمك زوجہ سی بنانه اثنای محاصره ده بالای حصاردن

آشاغی به بر دکرمن طاشی براقارق خلاد بن س— ویدی شهید ایتش

اولدینی جهته لاجل القصاص اعدام ایدلدی .

اموال غنائمك بشده بری بیت المال ایچین افراز ایدلدکدن صوگرا

متباقیسی بین الفزات تقسیم ایدلدی؛ پیاده لر برر ، سواریلر اوچر حصه

اخذ ایتدیلر . بنی قریظه نك اراضیسی انصارك موافقی استحصال

ایدیلرک مهاجر بن کرامه تمليك اولوندی .

ابوالفدا ، ابن اسحق کبی مؤرخلرک اقواله نظرآ بنی قریظه
رجالی تماميله قتل ايدلمه يوب بر قسمی سعد بن زيد طرفندن نجده ،
ديكر قسمی سعد بن عبادہ طرفندن شامہ سوق اولونوب حيوان واسلحه
مقابلنده فروخت ايدلدى .

فخر کائنات اسرادن يالکزر بچانه بنت عمروى کندی نفس نفیسی
ايچين تفریق ايتدی ؛ رسول اکرم ريحانه يي آزاد ايدوب ازواج
مطهرات عدادينه ادخال ايتمک ايسته دی سده ريحانه ، يار رسول الله !
بنی قوللغکک شرفندن مهجور ايمه . دمه استرحام ايتدی .

خندق غزوه سنده مجروح اولمش اولان سعد بن معاذک جريحه سی
تکرار آچیلارق سیلان دمدن متأثرآ شهيد اولدی . مشار اليه کبار
انصارک افضل لرندن تند مشرب وحقیکو بر ذات دی . جنازه سی رسول
اکرم طرفندن نهجيز و تکفين ايدلدى .

دومة الجندل غزوه سی ائساننده سعد بن عبادہ نک والده سی ارتحال
ايتمشدی ؛ فخر کائنات بو غزوه دن عودتنده اونک قبری اوزرنده
نمازینی قیلدی . سعد حضور فخر کائنات کلوب دده دی که ،

— يار رسول الله ! والدهم فجأة وفات ايتدی ، اکر بويله اولمايوبده
سوز سويله ميه قدرتی اولمش اولایدی هيچ شه ايتمه که مالندن تصدق
ايدردی ، فقط وقت بولامادینی ايچين تصدقه موفق اولمادی ، شيمدی
اونک ايچين بن تصدق ايتمک ايسته بورم ، جائز ميدر ؟

فخر کائنات

— اوت ، جائزدر .

بو بورنجه سمد ،

— يار سولاقه ا صدقه لرك افضل ندر ؟

ده به سؤال ايتدى . رسول اكرم ده :

— قوبو قازمقدر .

جوابى وىردى . بونك اوزرينه سمد بر قوبو قازديروب والده مك

صدقه سبدر ده به وقف و تسيل ايله دى .

اوتوز یدنجی باب

ابوسفیانك تشبث جانیانه سی - حیات مقدسه بیغمبری به سوء قصد - سرینه
محمد بن مسلمه - عکمل و بنی عربنه و قهسی .

ابوسفیانك تشبث جانیانه سی . حیات مقدسه بیغمبری به سوء قصد

خندق غزو و سندنن مکیه عودننده ابوسفیان بعض کسه لره بی محابا :
— بوراده (مکده) کسه یوقیدر که مدینه به کیتسین ده محمد
(ص. ع) ی قتل ابله اخذ انتقام ایتسین ؟ او ، مدینه نك سوقاقرنده
هیچ کسه دن قنورا تمکمزین نك و تنها طولاشیور و نشر دین ایدیور .
ده به سوبله نبر طور و ردی . برکون حرص انتقام ابله بویله سوبله نوب
طوران ابوسفیانك یا کندنن مشرک بر بدوی کچور دی ، بوسوزلی
ایشیندی ، کسه به سزدرمه دن خانه نه کیدوب ابو سفیان ده دی که ،
— اگر محمد (ص. ع) ی قتل ایتک ایچین اقتضا ایدن و سائطی
احضار ایدرسه ک بن بواشی تمهد ایدرم . مدینه نك یولاریفی بیلورم ،
بلده غایت کسکین برخنجرم وار و هیچ کسه دن ده قورقوم یوق .
بك زیاده ممنون اولان ابوسفیان ، بدو نك نیت و تصورینی تحسین
ایتدی ، اوکا ما کولات ابله برابر برده ده وه ویردی ، بوخصوصک

تمامیله مکتوم طوتولماسنی طاب ایتدی. بدوی کجه این مکدن حرکت ایدوب کمال سرعتله قطع راه ایدره رک مدینهیه واصل اولدی. فخر کائنات بو ائشاده بنی عبدالاشمل زدنده بولونیوردی. بونی استخبار ایدن بدویده عاجلاً اورایه کیتدی. رسول اکرم مسجد شریفک قایسندده اصحاب کرامله مصاحبت ایدیوردی. بدوی :

— ایچکزنده عبدالمطلبک حنیدی اولان ذات کیمدر ؟

دهیه سورودی. رسول اکرم درحال :

— بئم .

بویورنجه بدوی گویا برشی سوبلهیه جکمش کبی فخر کائنات. طوغرو یوردی. لاکن اوراده بولونان اسید بن حضیر بردنبره ،

— کری چکیل ! ملعون !

دهیه رک الیله بدوینک کمرینی بوقلا یوب خنچری بولونجه :

— بو حریف جانیدر .

دهیه حایقیردی. اسید بن حضیرک دست آهینی یاقاسندده اولدینی. حالده بدوی درحال رسول اکرمک آیاقلرینه قاپانه رق حیاته طوقونولماسنی استرحام ایتدی. فخر کائنات بویوردی که :

— حقیقی-ویله. سن کیمسک؟ بورایه نه ایمین کلدک؟ طوغرو سنی سولرسهک سنی عفو ایدرم. عکس تقدیرده جناب حق سنک حقیقت تصوراتکی بکا اعلام ایدر .

بدوی طوغرونی -- ویله دیکی تقدیرده حیاتک باغیش-لانا جفنی آکلادقن صوکر حقیقی بیان ایتدی. رسول اکرمک امریله اسید

بن حضير اونی بر کچه حبس ایدره ک ابرته سی کون حضور رسالتناهه
کتیردی . فخر کثات بدوی به خطاباً :

— سنی عدو واطلاق ایدیورم ، ایسته دیکک محله کیده بیایرسک .
بوکی افعل جانیانه نی ارتکاب ایتکدن سه دین حق قبول ایتک سنک
ایچین ده خیرلیدر .

بووردی . بدوی هان اسلام ی قبول ایتدی وشوسوزلری سوله دی :
— بن هیچ برکسه نک ، هیچ بر سلاح ک قارشینده متانقی
غائب ایتش بر آدم دکلم ، لاکن سنک هیئتها منظره ک بنی لرزان ایتدی .
مدینه به مشرک اولارق کلش اولان بو بدوی بر قاچ کون صوکر
مکدن مسلمان اولارق کیتدی .

ابوسفیانک بوحرکت جانیانه سی اوزرینه رسول اکرم ، عمر بن
امیه ایله سلمه بن اسلمی اونی قتل ایتیه مأمور ایدره ک مکیه اعزام
بووردی . عمرو بن امیه ده یورکه :

« بز مکیه واصل اولدق ، کعبه اللهی طواف ایدیوردق . مشرکلردن
بری بنی طانیدی . هان قریشی لره خطاباً ،

— ای مک اهلایی ! آگاه اولوکزکه بو آدم عمرو بن امیه در .
ده به حاقیردی . بونک اوزرینه رفیق سلمه بن اسلم له برابر هان
شهری ترک ایتدک ، سلمه ده وه سه راکب اولوب مدینه به طوغرو
چیقوب کیتدی . بن ایسه سرعنه جبل جهته یورودم . یولی کسمک
ایسته بن عثمان بن مالک ی خنجرم له قتل ایتدم ، اولا جبل ده ایلک
تصادف ایتدیکم بر مفارده اختفا ایتدکن صوکر دیکر بر مفارده به

کیروب کیزلندم . بوراده فخر کائنات (حاشا) حقنده کلمات غلیظه استعمال
ایدن نك كوزلو بر چوبانه راست کلدیم . هیچ سسمی چیقارمادم ، چوبان
اویودی . بنده قاقدم . کنگك اوجنی چوبانك صاغلام کوزینه صوقوب
حریق بوسبوتون کور ایتدم . بورادن چیققدن صوکر قریشك
ایکی جاسوسنه مصادف اولدم . بونلرك بریسنی بر اوقله جهنمه کوندردم .
دیگری فرار ایدوب قورتولدی . بوندن صوکر هیچ بر عارضه تصادف
ایتمکسزین سالماً مدینه یه عودت ایتدم . »

عمر بن امیه نك سرگذشتی دیگر کن فخر کائنات هم منبج اولور ،
همده تبسم ایدردی . کچیرمش اولدینی تهلکدن بالاخره خبردار
اولمش اولان ابوسفیان کندیسنی محافظه یه پك زیاده تقید واهتمام
ایتمه باشلادی .

..

سرب محمد بن مسلمه

فخر کائنات ، محمد بن مسلمه بن اونوز سواری ابله « ضربه ،
ده نیان موضعه ساکن بنی بکر بن کلاب اوزرینه کوندردی . ابن
مسلمه کوندوزلری اختفا ایدرک ، کیجهلری یورویه رك او موضعه
واصل اولدی ، اخذایش اولدینی امر پیغمبری به اتباعاً بقتة بنی بکر
بن کلابك اوزرینه هجوم ایتدی ، بنی بکردن برقاجی مقتول اولدی ، دیگرلری
فرار ایتدیلر . ابن مسلمه اوراده راست کلدیکی قویونلری ، دوهلری
اوکنه قاتوب مدینه یه عودت ایتدی . اموال خنیمتك خمس بیت المال
ایچین افراز ایدلکدن صوکر متابقی بین الاصحاب تقسیم ایدلدی .

بنی عکلی و بنی عرینه و قعسی

واقعی دیورکه : بنی عکلی و بنی عرینه قبله لرینه مندوب برقاج کشی حضور رسالت پناهه کاوب دین مبین اسلام ی قبول ایتدیلر، بونلر مدینه نك آب و هوا سیله امتزاج ایدمه دکارندن خسته لاندیلر ، ضعف و هزاله اوغرا دیلر . رسول اکرم اونلری برای تبدیل هوا قبا توابعندن ذی الجدر ناحیه منده کائن عین طغی جوارنده هوا سی جید بر محله کوندردی . او واده فخر کائنات کسوتلو ده وه لری رعی ایدلمکده ایدی . بوخسته لره شفا یاب اولونجه یه قدر بو دوملرک سوتندن ایچمه لرینه مساعده ایدلدی . بوخسته بر زمان ده وه لرک سوتیه تغدی ایدمه رک ارام ایتدکن صوکر ا بوخسته لر افاق بولدیلر . ازلنده اتفاق ایدمه رک بر صباح قلعوب رسول اکرم ک اون بش ده وه سی غضب ایله فرار ایتدیلر ، ده وه لرک محافظه سنه مأمور اولان فخر کائنات ک کوله سی یسار وقعه دن خبردار اولونجه برقاج کشیله برابر بوتان کوردلری تعقیب ایدمه رک یئیشدی ، غاصبار طور دیلر ، یسار ویا گنده کیلرله مقاتله ایتدیلر ، چشم نهایت یساری طوتوب الهی ، ایغنی کسیدیلر ، کوزلرینی اوییدیلر ، و خانه لرینه ، افرینه دیکن طولدی ریدیلر ، فخر کائنات بو وقعه فحیه دن خبردار اولونجه کرز بن جابر فهری بی یکریمی سواری ایله برابر بومرندلری تعقیب واصله مأمور ایتدی . کرز بن جابر سیر سیریم ایله مدینه دن حرکت ایدوب یئیشدی . غضب ایتدکلری ده وه لری ایلرندن الهی ، یالکز بردانه سی ذبح ایتمشلردی . کندیلرینی یقلا یوب اللرینی ارقا لرینه باغلادی و بویونلرینه بر ایپ طاقدن ، اونلری بو حالده

مدینه یمہ کتیردی ، فخر کائنات بوسیراده هنوز غلبه خضروہ سندن عودت
ایتمش اولدیفی جہتلہ بو مرتد لری اورایہ سوق ابتدایر ، مجمع السیول
دہ نیان موضعده رسول اکرمؐ حضور عدالت نشورینہ چیقہ دیلر ،
بوانشاده نازل اولان :

« اما جزاؤ الذین یحاربون اللہ ورسولہ ویؤمنون فی الارض فساداً
ان یقتلوا او یصلبوا او تقطع ایدیہم وارجلہم من خلاف .. »
مال منیفی :

(اللہ ورسولہ محاربه ایدنلرک وروی ارشدہ ساعی بالفساد
اولانلرک جزاسی قتل یاخود صلب ایدلرک ویاخود جہتین متقابلتین دہ کی
اللہ لہ ایاقلری قطع اولونق در ...)

ایت جلیلہ نک حکم منیفی ایچہ بونلرک اناری وایاقلری قطع
ایدلرکن صوکر ا صلب ایدلایر .
دیگر بر روایتہ نظراً بو آیت جلیلہ بومرتدلرک صاب واعدامندن
صوکر ا نازل اولمشدر .

..

ارنوز یرنجی بابک زبلی

ہجرت نبویہ نک ایلک بش سنہ سی ظرفندہ نازل اولان سور و آیات جلیلہ :

- سورۃ بقرہ : الم ذلک الکتاب لاریب فیہ
- سورۃ محمد : الذین کفروا وصدوا عن سبیل اللہ
- سورۃ حدید : سبح للہ ما فی السموات والارض
- سورۃ انفال : یسئلونک عن الانفال

- سورة مجده : قد سمع الله قول التي
 سورة طلاق : يا ايها النبي اذا طلقتم النساء
 سورة صف : سبح لله ما في السموات وما في الارض
 سورة شورى : حم عسق كذلك يوحي اليك
 سورة نور : سورة انزلناها وفرضاها
 سورة منافقون : اذا جاءك المنافقون قالوا نشهد
 سورة نسا : يا ايها الناس اتقوا ربكم
 سورة آل عمران : الم الله لا اله الا هو الحي القيوم
 سورة مائدة : يا ايها الذين آمنوا اوفوا بالتقود
 سورة احزاب : يا ايها النبي اتق الله
 سورة ممتحنة : يا ايها الذين آمنوا لاتتخذوا عدوى
 سورة نحریم : يا ايها النبي لم تحرم ما احل الله لك
 سورة حجرات : يا ايها الذين آمنوا لاتقدموا
 سورة توبه : براءة من الله ورسوله

اوتوز سکزنجی باب

التنبی سال هجرت

غزوة بنی لحيان — غزوة ذی قرد — غزوات وسرايای سائره — دعای
استسقا (۱) — حج بیت الله مکة مفروضی

غزوة بنی لحيان

بنی لحيان ک مکرم و خیرالینہ قربان اولارق شهید اولان عاصم بن
ثابت ، خبیب بن عدی و رفقا سنک انقامنی المی مقصدیله . فخر کائنات
هجرت ک التنبی سالنده مهاجرین و انصار دن متشکل ایکی یوز سوار یله
بو قبیله نیک اوزرینه حرکت ایتدی .

رسول اکرم ک مدینه دن حرکتی استخبار ایدن بنی لحيان طاغیرله
فرار و النجا ایتدیلر ، فخر کائنات ، عاصم بن ثابت له رفقا سنک
اسیر و شهید ایدلش اولدقلری موضعه کلنجه شهدا ایچین استغفار و خیر
دعا بویوردی . بوراده بر ایکی کون ارام ایدیلر ک اطراف و نواحی به
سربلر اعزام ایدلدی . صوکر ا فخر کائنات ، عصفان ، موقنه حرکت
ایتدی ، بورادن ابوبکر الصدیق ی قریشی له خوف و خشیت ایراث
ایتک بقصدیله ، غنیم طرفنه کوندردی . فقط جناب صدیق اورالرده هیچ
بر دشمنه تصادف ایتمه دن نزد رسول الله عودت ایتدی . رسول اکرم ده

اوزدوی اسلامی آلوب مدینه به حرکت بویوردی . بوغزووه اون
درت کون و کیجه دوام اینشدر .

∴

غزوه نزی قرد (باضرد غابه)

صحاح احادیثه مسطور اولدیفته کوره سلمه بن الاکوع ده یورکه :
بن ورسول اکرم ک کولهسی رباح مدینه خارجه چیمه مشدق ،
بنم التمه ابوطلمحه نك اتی واردی . سبح صادق طلوخ ایتمه به باشلا دبی
صیراده عبینه بن حصین ک اوغلو عبد الرحمن بردنره ظهور ایتدی ،
رسول اکرم ک مرعاده کی سوتلوده وه لر نی غصب ایتمکله برابر چوبانی ده
اولدوردی . بن اندن ایندم ، رباح ده دم که : سن بواته بین کیت ،
رسول اکرم ی بو حادثن دن خبر دار ایت . رباح هالاته یذوب مدینه به
کیتدی . بن ایسه او موقعده کی تیه چیقوب « واصباحاه ! » ده به
اوچ دفعه فریاد ایتدکن سوکر ا مشرک لری تعقیبه باشلادم . قلیچم ،
اوقم ، بایم یانمه اولدیفندن اونلره اوق آتوب برچوقلری مجروح ایدم ،
مشرک سواریلری اوزر مه هجوم ایتدکجه بو موقعده کثرتله بولونان
اغاجلردن برینی سپر اتخماز ایدر وهجوم واقعی دفع ایلریم ، وهر
ایتمده : « خذها وانا بن الاکوع والیسوم یوم النوضع : آن بو اوق
بن ابن الاکوم بو کونده لئیمارک یوم هلاکیدر » دیردم . مشرکلر بنی
بک زیاده صیقه شد بر دقلری زمان طاعک صرپ بر تخله انتجا ایدر
واوزر لرینه طاش آقاردم . بر زمان بومنوال اوزره اوغرا ایدم . مشرک لری
اوقدر بیزار ایتدم که نهایت ده وه لر ی ترک ایدوب کیتدیلر . بن ده

اونلری مدینه به طوغرو سورددکن صوکر ا تکرار مشرکری تعقیب
ایتم ، ینه اوق آنارق اونلری بزار ایتیه باشلادم .

بنی اشغال ایتک ایچین اونلر ، نیزه لرینی ، لباسارینی اتدیلر ، فقط
بن اونلرک اتدقاری شیلری طوبلامایا اصلاهمیت ویره یوب ارق و طاش
اتمقده دوام ایتم . بواشاده کونش سمت رأسده بوکشمش وشدید بر حرارت
نشر ایتمکده بولونمشدی . معیتده بر طاقم مشرکلر بولوندیغی حالده
عینته بن حصین فزاری بردنبره ظه ور ایدرب بونلرک امدادینه کلدی .
بریکلر عینته به اشتکا ایدوب ، بنم ایچین ، بوحرینف صباحدنبری
ارقامزدن کلپور ، المزدن نوارسه هپنی الدی والآنزده پشییمزی
براقاپور ده دیلر . عینته ، اونلره ده دی که : او ، امداد الاجنقی
بیلدیکی ایچین سزی تعقیب ایتمکدن فارغ اولمایور ، فقط نام بواشاده
رسوم اکرمک جنود مظفره سی اغاچلرک ارالرندن کوروندیلر ؛ اولاً :
احزم بن اسدی ، ارقاسندن فارس رسول الله ابوقتاده ، ده صوکر
مقداد بن اسود کندی ، میدانه چیقدی . مشرکلر ، اسلام سواریلرینی
کورر کورمن فرار ایتدیلرسده احزم اسدی اونلری تعقیب باشلادی ،
بنده همان طاعندن اینوب قوشدم ، احزم ییشدم ودهم که :

— ای احزم ! یالکز باشنه مشرکلرک ارقاسندن کیتمه بلکه سکا
بر ضرر اپرات ایدرلر ، صبر وانتظار ایت که رسول اکرم له اصحاب
کرامده مواصلت ایتسینلر .

احزم اسدی بکا شو جوابی ویردی :

— ای سلمه ! خدایه ایمان ایدیورسه ک جنت وجهیمی حق
بیلیورسه ک ینمه مقام شهادت اراسنده حائل اولما .

بوسوزی ایشیدنبه احزم اسدی نك انك دیزكنی راندم او، اتنی
در حال مشركاره طوغرو سرعتله تحريك ایتدی ؟ عینیه بن حصینك
اوغلو عبدالرحمنه بئشهرك نیزه سیله اونی جرح ایتدی ، اوده نیزه سیله
احزمی شهید ایدرك اتنه راکب اولدی ، ابر قاتاده عبدالرحمنه
بئشهیدی ونیزه سیله اونی قتل ایدوب التنده کی احزم کی اتنی الیدی و اوکا
سوار اولدی . بن و ابو قتاده ایله مقداد، مشركاری تعقیباً اوقدر اوزا
قلاشدق که رسول اکرم عسکراسلامک اثنای مشی بحر کئتمه قالدیردقلری
توزی بیله کورده من اولدق . کونش ضربه میل ایدنجهیه قدر مشركاری
قووالادقنن وایکی انلرنی دها الدقنن صوکر ا عودت ایتدک ، بش
یوز قدر اصحاب کرامله ذی قرد اسمنده کی چشمه سارک یا گنه نزول
ایتمش اولان رسول اکرمه ملاقی اولدق . کفارک البدن قورتارمش
اولدیم ددوملری ذبح ایتمش، بریان ایتمکله مشغول اولوبورلردی . بن
طوغروجه فخر کائناتک حضورینه داخل ایلدم و ددم :

— یارسول الله ! بکا مساعده بو بورکه اصحاب کرامدن یوز کشی
انتخاب و تفریق ایدوب مشركاره بئشهیم و هیچ برنی صنغ بر اقاییم .
فخر کائنات بووردی که :

— یا سلمه ؟ دیدیککی یا یارمیسک ؟

بن :

— یارسول الله ! سنی نبوتله اعزاز ایدن خدا حق ایچین یابارم .
رسول اکرم تبسم ایدرك اذا ملکک سمح : تسلیت ایتدیکک
زمان ساحت ایت . ددکدن صوکر ا بووردی که :

— شیمدی ، اونلر ، غطفان قبیله سنه مسافر اولمشلردر ؛ یابن الاکوع .

جزئی بر مدت کچدکدن صوکرار بر آدم کلدی ، فراریلرک غطفان
قبیلہ سنده مسافر اولدقلرینی وینی غطفان اوللره اکراماً برده وه
کسمشارسه ده طعامه مباشرت ایده جکلری صیراده یول اوزرندن ناکام
توز قالقما سیله محمدی لرک کندیلرینی تعقیب ایتدکلرینه ذاهب اولاراق
همان فرار ایتدکلرینی خبر ویردی .

فخر کائنات کیجهینی بو موقعه کچیردی . بو غزوه ائشاسنده
رسول اکرم ، ابوقتاده و سلمه حقلرنده : « خیر فرساننا ابوقتاده
وخیر رجالنا سلمه : سواریلرمنک خیرلیسی ابوقتاده در ؛ پیاده لرمنک
خیرلیسی سلمه در . » بوردی .

..

سربۀ عکاشه بنی محصی اسیری .

رسول اکرم ، عکاشه بن محصنی - معینه قرق نفر ویره رک -
غمر نام موقعه ساکن اولان بنی اسددن بر قوم اوزرینه کوندردی .
عکاشه نك اوزرلرینه حرکت ایتدیکنی استخبار ایدن بو طائفه خانه لرینی
ترک ایدوب فرار ایتدیلر ، اسلابلر غمره واصل اولدقلری زمان
هر طرفی انساندن خالی بولدیلر . عکاشه اطراف ونواحینی تبسس ایتمک
اوزره شجاع بن وهبی کوندردی . شجاع ، بنی اسددن برینه تصادف
ایده رک اسیر ایتدی . بواسیر بنی اسدک حیواناتنی اخفا ایتدکلری علی
مسلمانلره کوستردیکندن قتل ایدله یوب اطلاق اولوندی . عکاشه ،
بنی اسدک برچوق ده وه سنی اغتنام ایده رک مدینه یه کتیردی .

..

سریه زید بن حارثه

طرف پیغمبریدن بطن نخله به قریب جود نام موضعه ساکن
بنی سلیم اوزرینه کوندریان زید بن حارثه بوناردن بمضیبنی اسیر
وحواناتی آلاق مدینه به عودت ابتدی .

..

سریه محمد بن مسلمه

رسول اکرم محمد بن مسلمه بنی اون نفرله برابر ذی القصه نام موضعه
بنی ثعابه دن بمضیلرینه اوزرینه کوندردی . ابن مسلمه کیجه این بونلرک
اوزرینه هجوم ابتدی . بنی ثعلبه افرادی یوز کشتی به قریب ایدی .
ایکی طرف یکدیگره اوق آتدیلر . بر زمان صوکر مشرکالر البرنده کی
فارغیلرله مسلمانلرک اوزرینه هجوم ایدرک یاران رسول الله دن برقاچی
شهید ایلدیلر . ابن مسامده مجروحاً مقتوللرک آراسنه دوشدی .
اهل اسلام دن بری آرقاسنه آلوب مدینه به قدر کوتوردی .

..

سریه عبیده بن الجراح

فخر کائنات محمد بن مسلمه سریه سنک انتقامی آلمق ایچین عبیده
بن الجراح ی قرق عسکرله اهل اسلامک شهید ایدلرکری محله اعزام
ایندی . فقط مشرکالر او موقعی ترک ایلر فرار ایتش اولدقلرندن
عبیده اونلرک برقاچ ده و سنی وقوبونق اغتنام ایدرک مدینه به عودت
ایلدی .

..

سریہ زید بن حارثہ

شامدن عودت ایدن قریش کاربانی وورمق اوزره فخر کائنات زید بن حارثہ بن عبص دہ نیان موضعه کوندردی. زید اوموقعه عزیمت ایدہ رک قریش ک کاربانی ووردی و بوتون اموال وامتعه بی اغتنام ایتمله برابر برقاچ کئی بی ده اسیر ایدہ رک مدینه به عودت ایلادی. رسول اکرم ک برئمہ عصمتیناهی جناب زینب ک زوجی ابوالعاص ده بواسیرلرک آراسنده بولونوبوردی. زینب ک التماسی اوزرینه ابوالعاص امان ویریلوب اموالی اعاده قیلندی. روایت اولوندیغه کوره ابوالعاص بودغه اسلام له شرفیاب اولمغه زوجہ سی جناب زینب کندیسنه اعاده ایدمشدر.

..

سریہ عبدالرحمن بن عوف

رسول اکرم عبدالرحمن بن عوفی حضور سعادت نشور رسالتیناھه جلب ایدیب شو :

« اغز کذا بسم الله وفي سبيل الله فقاتل من كفر بالله ولا تفل ولا تفر ولا تقتل، وايدا، »

مال شریفی :

(اسم خدا ايله سبیل خداده غزا ایت کافر بالله اولانلره مقاتله ایت غنائمه خیانت، خلقه غدر، اطفالی قتل ایتمه)

اوامری اعطا ایتدکن سوکرا دومة الجندل موضعنده ساکن اولان بنی کلب اوزرینه سوق ایتدی. اولا اولنری اسلام دعوت ایت. قبول ایدرلرسه رئیسارینک کریمه سنی طلب ایلہ بوپوردی. عبدالرحمن

مدينه دن حر كته دومة الجندلہ مواصات ايتدی . بنی كلب قبيله سی
ايچنده اوچ كون قالدی . اونلری اسلام دعوت ايتدی . رئيسلری
اولان اصبع بن كلبي نصرانی ابن عوفك النده مسلمان اولدی .
قبيله سندن برچوق كسه لرده اوكانا بعتله اسلامی قبول ايتديلر . ايتينلر
جزيه اعناسنه راضی اولديلر . عبدالرحمن ابن عوف ، امر پيغمبری به
اتباعاً اصبع بن عمرو كلبي نك كريمه سی تماضری طلب ايده رك اونكله
برابر مدينه به عودت ايتدی . فقهای سمعه دن وكبار تابعين دن ابوسلمه
بوقيزدن دنيا به ككشدر .

..

سريه على بن ابی طالب

فدك ده نيلان موضعه دن متمكن اولان بنی سعد بن بكر قبيله سنك
عسكر طويلابوب خبير يهودياري له مدينه اوزرينه هجوم ايده جكلری
استخبار ايدلمی اوزرينه فخر كائنات على المرتضى بن يوزنفر له بنی سعدی
تأديبه مأمور ايتدی . جناب ولايت مأب معيظه برابر كيجه يورويهرك ،
كوندوز صافلانارق فدك جاننده عزيمت ايله دی . يولده تصادف ايتكلری
برشخص كنديسنه امان ويرلديكي تقديرده اهل اسلامی بنی سعدك
بولوندينی محله دلالت ايدوب كوتوره جكنی تعهد ايتكله آمان ويرلدى .
اوده تمهدی وجه ايله جناب على بن بنی سعدك بولوندينی محله ايصال
ايتدی . مسلمانلر آكسزين مشركلرك اوزرينه هجوم ايده رك اونلری
پريشان ايتديلر ؛ بش يوز ده وه لرینی ، ايكي بيك قويونلرینی اغتنام
ايله ديلر . على المرتضى ده وه لرك اك كوزلر نندن برقاچنی رسول الله ايچين

تفریق ایتدکدن سوکرا غنائک متبـاقیسنی تقسیم ایدوب مدینهیه
عودت ایتدی .

..

سریه زید بن حارثه

زید بن حارثه لاجل التجاره شامه کیدیوردی . اصحاب کرامدن
بعضلریده زیده شامده بیع اتمهسی ایچین بعض اموال وامتعه
اعطا ایتدیلر . زید وادی القری ده نیلن موقعه یاقلاشجه فزاره قبیله سنه
منسوب بنی بدردن برکروه اوکنی کسیدی . زیدک معیتده آنجااق
برقاچ کشی بولونویوردی . مشرکارسه غلبه لکدی . طرفین یکدیگریله
حربه کیریشدیله ، کشار احرار غایت ایتدی ، اهل اسلامک اموال
وامتعهسی غارت ایدلدی . مشرکارک ائلرندن قورتولان زید ، مدینهیه
عودتله وقوعه کلن حادثه بنی فخرکائات عرض ایتدی ، رسول اکرم ،
زیدک معیتده مقدار کافی عسکر ویروب کندیلرندن اخذ انتقام اتمهسی
ایچین اون بنی بکرک دیارینه کوندردی ، زید وادی القرییه سزیمتله
بنی بکرک یعضلرینی قتل وعضیلرینی اسیر ایتدکدن سوکرا مدینهیه
عودت ایلهدی .

..

سریه عبداللہ بن زرارہ

ابورافعک قتلندن سوکرا خیریه و دیاری اسیرین زرارہی کندیلرینه
رئیس انتخاب ونصب ایتدیله ، اسیرک اهل اسلامدن انتقام قصدیه
قبائل عربی برر بر زیارت ایدرک رسول اکرم له حرب وقتاله

تشویق ائمه به باشلادینی تحقیق ایتکله فخر کائنات اوتوز نفر عسکرله عبدالله بن رواحه بنی بوملعونی استیصاله مأمور ایتدی . عبدالله بن رواحه معینله برابر خیبره کیتدی . اسیر بن زرامله ملاقات ایدهرک :
— یا اسیر ! رسول ا کرم سنکله ملاقات ایتک ایسته یور ؛ عهده کده بولونان خیبر امارتنی تصدیق ایدهرک ،

بوللو سوزلرله اسیری طمع دوشوردی . اسیریا گنه اوتوز یهودی آلوب عبدالله بن رواحه ایله برابر مدینه یه طوغرو حرکت ایتدی . قرقره ده نیلین محله کانیجه اسیرک کوکلنده اشتباه وندامت پیدا اولدیغندن مسلمانلری قتل ایله کری دونک ایسته دی . فقط انی قیلیچنک قبضه سنه کرتوردیکی صیراده عبدالله بن انیس اونک نیت فاسده سی کشف ایدهرک :

— نه باسورسک یا ملعون !

ده یه قیلیچنی چکوب اسیری قتل ایله ده وه سندن آشاغی یو وارلادی . اصحاب کرام ده دیگر یهودیلری قیلیچدن کچیردیار ، اهل اسلام مدینه یه مواصلت ایتدیله ، عبدالله بن رواحه اثنای راهده وقوعه کان حادثه نی فخر کائنات ه نقل و اخبار ایله دی . رسول ا کرم ماجرایه واقف اولدقدن صو کرا :

« قد یخیکم الله من القوم الظالمین » مأل شریفی :

« جناب حق سزی او قوم ظالمن خلاص ایله دی . » بوبوردی .

دعای استعفا

احادیث صحیحہ ثابت اولدیقنه کوره رسول اکرم ، مدینه ده مسجد شریفده خطبه او قومقدہ ایکن مُنبرک قارشینہ مصادف اولان قابیدن بر مرد اعرابی ایجری کیره دک ده دی که :

— یا رسول الله ! دو اب و مواشی هلاک اولدی ، انسانلر آلام جوع ایله قیور اقمقدہ ، یولردن آرتق انسان کچمه یور ، اشجار و نباتات قورودی ، جناب حقہ دعا ایت که یا غمور ، برکت احسان ایتسین .
بؤک اوزرینه فخر کاشات :

« اللهم اسقنا ، اللهم اسقنا ، اللهم اسقنا : یاربی ! بزی باران فیض آورله سیراب ایت ، یاربی ! بزی باران فیض آورله اسقا ایت . »
دهیه تضرع و دعا ایله دی . رسول اکرم منبردن هنوز اینجه مشدی که مبارک لویه سنک اوزرینه مسجدک سقنندن یا غمور طامله لر سقو ط ایتیه باشلادی .

مدینه نک اطراف و نواحیسی باشند باشه سیراب اولدی .

مہجک فرصه اولاسی

جمهور اهل سیرک قوله نظراً حج بیت الله آلتنجی سال هجرتده فرض اولدی . حال بوکه علمای اسلامیه دن بر طاقنک رأینہ کوره حج بیت الله طفقوزنجی سال هجرتده فرض اولمشدر .

اوتوز طقوزنجی باب

آلتنجی سال مجرتدن مابعد

مهربیه رقه سی

حدیبیه ، حرم مکه نواحی-سند بر قویونک اسمیدر که بونواحی
بواسمه شهرت یاب اولشد ، رسول اکرم بر کیجه عالم مقامده اصحاب
کرام له برابر کعبه معظمه مک زیارتیه کینمش ، عمره بی ادا ایتمش ، بیت-
الله مک مفتاحی اله آلمش ، اصحاب کرامدن بعضدری باشلرینی تخلیق
ایتمش کوردی . بورۇبایی اصحاب کرامه تقریر ایدنبجه اونلر منون
اولدیلر و بوسنه ایچنده حج بیت الله مک میسر اولاجغنی استدلال ایتدیلر .
رسول اکرم عمره نیتیه حاضر لاقده اولدیغنی اصحاب کرامه اخبار
ایتدی ؛ اونلرده لوازم سفریه لرینی اکال ایتیه باشلادیلر . ابن ام
مکتوم مدینه ده قائم مقام نصب ایدلدی .

ذی القعدة مک ایلک بازار ایرته سی کونی فخر کائنات ، اصحاب
کرامه برر قیلیدن باشقه یا کربینه سلاح آلاملرینی امر ایدره مک
« قصوی » اسمنده کی ده وه سنه ییندی . ازواج مطهراندن ام سلمه
رفاقتده ایدی ، اصحاب کرامدن بیک آلتی یوز کشیله برابر مدینه دن
حرکت ایتدی . حضور الاهی به قربان ایدلک اوزره یتمش ده وه
کونور و بوردی ، بوده و لره ایچنده بدر غزوه سنده اغتنام ایدیلن

ابو جهل ك ده وه سی ده بولو نو بوردی، اصحاب كرام دن ذی قدت اولانلرده
یا کلرینه بر ده وه آلدیلر. فخر کاشات اوکله نمر بنی ذوالحلیفه ده نیلن
موقعده قیلدی. عمره ایچین احرامه کیرهك شو وجه ایله تنیه
بویوردی :

« اللهم لیك لیك لاشریك لك لیك ان الحمد والنعمة لك والمالك
لا شریك لك .

اصحاب كرامك اكثریسی فخر کاشاته اتباعاً بوموقعده احرامه
کیردیلر ، بعضلری ده جحفه ده نیلن . موضعه احرام بانغلادیلر .

فخر کاشات ، ناحیه بن جندب اسلمی بی ده ودلرله برابر اولجه
یوله چیتاردی ، اولك عقبچه کندیسی ده اصحاب كرام له برلکده
ذوالحلیفه دن حرکت ایتدی ، عباد بن بشری پدشدار اولق اوزره
تفریق ایدیلن مهاجرین وانصار دن مرکب یکریم سوارییه امیر نسب
ایلدی . رسول اکرمك مککه طوغری حرکت ایتش اولدینی خبری
مشرکینه واصل اولونجه بربرله مشورت ایدرک فخر کاشاتی
زیارت کعبه الله دن منع ایتیه قرار ویردیلر ، اشرافده قبائله مراجعت
ایدرک اونلری ده دائره اتفاقلرینه آلدیلر ، مککه خارچنده « یاح »
ده نیلن موقعی اوردوگاه اتخاذا ایدرک خالد بن ولید ایله عکرمه بن
ابی جهل ی مقدمه الحیره امیر نصب ایتدیلر . فخر کاشات، هنوز
ذوالحلیفه موقعنده ایکن خزاعه قبیله سندن بشر بن سفیان ی احوال
قربشی تبسس و تحقیق ایتك اوزره مککه کوندره شدی ، اهل
اسلام عفاان موقعنه واصل اولدیلری ائاده مکدن عودت ایدن بشر
بن سفیان فخر کاشاته ملاق اولدی .

قریشی لڑك اهل اسلامى زيارت بيت الله دن منع ايتك ايجين حاضر-
لا نغفده اولدقارنى بياديردى . رسول اكرم به باده اعيان اصحاب له
استشاره بووردى .

اونلردن بعضلى ده ديكر كه :

— قریشك امدادينه كلش اولان قبله لڑك يوردلرینه هجوم ايدلم ،
اونلر اولاد وعيالتارىنى ، مال وملكلىرىنى محافظه ايجين قریشى لردن
افتراق ايدرلر ، بوقائلى ناديب ايتدكدن صوكر ا كسب ضعف ايدم جك
اولان قریشك اوزرينده يوروروز ، اونلرى ده مغلوب ايدم رز .

ابوبكر الصديق بورأنى قبول ايتمه رك :

— بز بورايه فريضه حجى ايتا ايتك اوزره كلدك ، حرب
ايتك نيتله كلدك ، فى سبيل الله مسلكمزي تعقيب ايدلم ، مشركلر
بزه قارشى بيت الله ك مدخلنى سد ايدرلرله او زمان مقابله ايدم رز .
دهدى . فخر كائنات ده جناب صديقك رأنى استحصان ايدم رك
بووردى كه :

— خالد بن وليد مقدمة الحيش ايله برابر غنيم ده نيلن عهده
بولونويور ، بز صابو بر بولدن كيدم رز ، بردنبره اونك قارشيسنه
جبقارز .

بو تعقيب ايديلن يول عادتا يورونغه يه جك درجه ده صارب اولدقندن
اهل اسلام بك زياده تب و مشقته اوغمرادى ، فخر كائناتك بويله
بردنبره قارشيسنه چيقيديغنى كوردن خالد بن وليد « يلدح » رجعت
ايدم رك اهل اسلامك ورودنى قریشى لره اخبار ايتدى :

فخر كائنات اصحاب كرام له برابر حديبه قربنده كلش « ثنية المراء »

دەنيان موقە، واصل اولونجه « قىسوى » يە چو كدى . وعين استفادە يورومە مەكە اصرار ايتدى ، سو كرا قالقدى ، حەيدىك نەپەتسە كى قويونك باشنە كاوب طوردى . بو قويونك صويى پك آزكن فخر كاشاتك فيض دىغاسىيە صويى چوغالدى ، بوتون اهل اسلام سىراب اولدى .

رسول اكرم حەيدەدە ايكن بديل بن ورقاء خزاى ، افراد قومندن - ذات قدسيت سات يىغمىرى يە قارشى حسابات مولاتكارانە ايله منحس اولان - بەش كەسەلر رفاقىندە اولەينى حالە قريش طرفندن مأموراً حضور نبوتناه كەرك قبايل عربدن ا كثرىسەك قريشە اتفاق ايدوب حەيدە قوبولرىك اطرافى اوردو كە اتخاذا ايتىش واهل اسلامى مەكە دخولدن منع ايتە يە قرار وىرمش اولدقلىرى اخبار ايتدى .

فخر كاشات ، بديله :

— بز بورايە اونلرە محاربه ايتك مقصدىلە دكل ، عمرە ايتك نيتىلە كلك ، قريش سە حرب وقتالە پك زيادە انهماك كوستريورلر ، فقط بوانهماك اونلر ايچين بادی خسران وهلاك اولاجقدر . ارامزده بر مدت موقە ايچين عقد صلح ايدەلم ، بومدت ظرفىندە بر برمزلە حرب وقتالە نصدى ايتەيلم ، تەكليف ايتديكم صلحى قبول ايتە يە جك اولورلرسە محمد (ص . ع) ك نفسى يد قدرتندە اولان الله عظيم الشانە قسم ايدرم كە اونلرە نەپەتە قدر مقاتلە ايدە جكم . البته جناب حق ازال بوپوردىنى بو دين مېنە نصرت بخش اولور ، مراد آلہى البته برينى بولور .

یووردی. بدیل ، حضور نبوتینا هندن چیقدی ؛ انجمن قریش
 عودت ایتدی . تألیف ذات البینه چوق چالیشدی ، عکرمه بن ابی
 جهل ، حکم بن ابی العاص و سائر سفها ، محمد (ص . ع) ك سوزنی
 بزه سوبله ، ده به مخالفتده بولوندیارسده قریش انجمنده رشد و سداد
 اربابی اولانار بدیلی سوبله توب دیکله دیلر ، فقط فیخر کائناتك صلح
 خصوصنده کی تکلیفی (حاشا) خدعه به حمل ایدر ك ایستادیلر .
 انجمن قریشده حاضر بولوان عمرو بن مسعود الثقفی ایاغه قانقدی
 واولره ددی :

— ای جماعت قریش ! سز بنم بابام مثابه سنده دگلیسکمز ؟ بنده
 سنرك ارغلو کمز منزله سنده دگلی بيم ؟ بنی محمدی لره قارشی میل و محبتله
 اتهام ایدرمیسکمز ؟ قریشی لر :
 خایر ، ایتمیز . ده یخه عروه :

— او حالده شوراسی ایچه معلوم کمز اولسونک محمد (ص . ع) ك
 سزه تکلیف ایتدیکی صلح و آشتی غایت معقول و خلوص و صفوته مستند
 بر صلح در . اونی قبول ایدك و بنی محمد (ص . ع) نزدینه ابعاث
 ایله يك ، اونکله شرائط مصالحیه دائر مذا کره ایدیم .
 ددی . قریشی لر عروه نك رأیی قبول ایدر ك کندیسفی نزد
 رسالتیناهه اعزام ایتدیار . عروه اهل اسلام طرفنه کیتدی حضور
 فخر کائنات کیرهرك شووجه ایله سوزه باشلادی .

— یا محمد (ص . ع) ! قریش ، سنك کندی قبیله کدر ؛
 اکر اونی کلباً قهر و تنکیل ایدر ، اولاد و عیالی پریشان و محو
 ایلر سه نه قازانش اولورسك ؟ هم قوم عربده هیچ کندی قبیله سفی

استیصال ایتمش کیمسه یی ایشیتدگمی ا اطرافکده بولونانلره باقیورم ،
 ذره قدر بر مغلوبیته اوغراسهك بونلر سنی بر اقوب فرار ایدرلر .
 بوی اداانه سوزلردن منفعل اولان ابوبکر الصدیق ، عروه یی شدتله
 تکیذر ابله دی . عروه حضور نبوتپناهنده ایکن کوز اوجیله حاضر
 بولونان اصحاب کرامك حد غایه واران اطوار تعظیمیه و اوضاع
 احترامیه سنی کال تعجیله مشاهده ایتمشدی . قریشی لرك نزدینه عودت
 ایندیکی زمان اولنره ده دی که :

— ای قوم قریش ا بن ، فیصرک ، کمرانک ، نجاشی نك حضور-
 لرینه چیقدم ، محمد (ص . ع) حقنده اصحابی طرفندن ایدیلن تعظیم
 واحترامك اولنلردن هیچ برینه اظهار ایدلدیکنی کورمه دم ، محمد
 (ص . ع) که صاقلندن بر قیل دوشسه اصحابی یکدیگره مسابقه
 ایدرک او قبلی آلوب عزت و حرمتله صاقلایورلر ، محمد (ص . ع) که
 حضورنده سوز سویله دکلری زمان کال تعظیملرندن سسلری ایشید-
 له به جک درجه ده یاواش سویله یورلر ، کال حرمتلرندن کوزلری
 قالدیروب یوزینه باقامایورلر ، اونك سزه تکلیف ایندیکی صلحی قبول
 ایدک ، بوصلحی قبول ایتمکده سزك ایمین خیر و صلاح واردر .
 محمد (ص . ع) که اصحابنه دقت ایتم ، اولنلره اویله بر حال وارکه
 — محساره ایندیکیکنز تقدیرده — یا هپسی اوله جک و یا خود مطلقا سزه
 غلبه ایده جکله .

عروه نك بوسوزلری اوزرینه قریشك معاهدلرندن اولان احابیش
 قومنك رئیس علقمه (یا خود حایس) اهل اسلام طرفنه کیدوب اولنلرک
 صرف حمزه نبیله کلش اولدقلرینی مشاهده اینجه عودتنده قریشی لره :

— سز کعبه‌الهی زیارتہ کلیں اولانلری نه حقله منع ای دیورسکز؟
اگر بونا بیجا فکر و حرکت کیزده اصرار ایده جک اولورسه کز قومله
برابر سزدن افتراق ایدرم .

بوللو حدت آلود اعتراضلرده بولوندی .

فیخر کائنات ، مقصود و مدعای قریشی لره ابلاغ وافهام ایتمک
اوزره خراش بن امیه کبی کوندردی ؟ قریشی لر خراشی قتل ایتمک
ایسته دیلر ساده قوم و قبیله سی اونو . حاجه ایده رک خلاص ایتدیلر .

بونک اوزرینه رسول اکرم ، قریش نزدنده پک عزیز و محترم اولان
جناب عثمانی اعزام ایتدی . عثمان (رض) انشای راعده ابان بن سعد بن
العاصه تصادف ایله دی ، ابان ، اونک طرف رسالت پناهندن سفارتله مککه یه
کیتدیکنی بیلدیکی جهتله اونو تحت امانته الارق کندی ددوم سنه
بیدپردی و کندیسیمده دهوم نک ارقا طرفنه بیددی . عثمان بن عفسان
قریشی لره مکالمه ایتدکن صوکر ا اونرک سوزلری رسول اکرم ابلاغ
ایتمک ایچین عودت ایتمک ایستادی ، اوکا ارزو ایدر سز ک کعبه‌الهی
زیارت ایت ددیلر . اوده جواباً بن بیت‌الهی رسول اکرم له برلکده
زیارت ایده جکم ، ده دی . بوسوزلر قریشی لری تردد وحدته دوشوردی
جناب عثمانی عودت ایتمکدن منع ایتدیلر . حقیقت حالدن خبردار
اولمیان اهل اسلام ایسه کعبه‌الهی زیارت ایده جکندن طولانی عثمان
غبطه ای دیورلردی : فقط رسول اکرم : بن قویاً ظن ایدرم که عثمان بوسوز
بیت‌الهی طواف ایتمز ، بو یوردی ، بواننده فیخر کائنات عثمان ک مککه ده
قتل ایدلمش اولدینی خبر کاذب واصل اولدی .

بوتون اهل اسلام حزن و الم ایچنده قالدی ، بونک اوزرینه فضی

کائنات اورادہ بولونان براغاجک التندہ قعود ایدہ رک بوتون اصحاب کرام اجتماع ابتدیلر ، حرب وقوعبولدینی تقدیرده دین مبین اوغورنده شید اولونجیه قدر صبروئیات ایدہ جککربنه دائر جلهسی فخرکائنات ایله مبايعه ایله دیلر .

بو بیعت . تاریخ اسلامده بیعةالرضوان . دهیه شهر تیاب اولدی . بیعةالرضوانده (۱) فخرکائناتله مبايعه ایدن مؤمنلر حقنده جناب حق سورة فتحده شو ایت جلیله یی :

« لقد رضی الله عن المؤمنین اذ یبايعونک تحت الشجرة ،
مال منبئی :

(تحت شجره ده مؤمنلر سکا بیعت ابتدکلری زمان جناب حقک رضاسنی تحصیل ابتدیلر .)
انزال بووردی .

(۱) بیعةالرضوان : ارزو ورضا ایله اولان بیعت ده مکدر ، التندہ بیعت وقوعبولان افاج برقبه کیی اولدیفندن شجرة حدبة ده نیلمش او محله ده حدیبیه اطلاق اولونمشدر .

قرقچی باب

حدییه معاهده نامہ سی -- بو معاهده صلحہ نیک ثمرات اولیہ سی

مہربیہ معاهده نامہ سی

بیعة الرضوانك عقب ختامنده جناب عثمانك بر حیات اولدیغی خبری
فرح بخش قلوب مسلمین اولدی ، رسول اکرم ، اصحاب کرامہ :
— فی سبیل الله کینمش وهنوز عودت ایتیمش اولان عثمانك بو بیعتك
فضیلتندن محروم قلاما سی جائز دکلدر ، (صاغ النی اشارت ایدرهك)
بو ، عثمانك البدر ، (صول النی اشارت ایدرهك) بو ، بنم المدر .
ده یوب صول النی صاغ النیک اوزربنه وضع ایدرهك عثمان طرفندن
کندیسنه اجرای بیعت ایلدی .

بیعت الرضوانك وقوعنی استخبار ایدن قریشی لرك قلبلرینه وهم
وخوف طاری اولدی ، اهل اسلامه عقد صلحه میل و رضا کو ستردیله ،
شرائط صلحیه بی تذکر و امضا ایتک اوزده سهیل بن عمروی و اشرافدن
دیگر ایکی کسه بی حضور فخر کائناته کوندردیلر . سهیل بن عمرو
رفقا سبله برابر حضور فخر کائناته داخل اولوب بووجه ایله سوزده باشلادی :

— يا محمد (ص. ع) ! قریش سزلہ عقد صالح ایتیمہ راضیدر ، فقط شو شرطہ کہ بوسنہ زیارت بیت اللہ دن فراغت ایدوب اونی کلہ جک سنہ یہ تأخیر ایدر سکز .

فخرکائنات درمیان ایدیلن بو شرط اساسی بی قبول ایتیمکه شرائط سائرہ نک مذا کر سنہ کچیلہ رک مواد انیه تحت ، معاہدہ یہ الندی :

۱ — اون سنہ مدت اهل اسلامه قریش مشرکاری یکدیگری له حرب وقتال ایتیمه جکلورد و طرفین افرادندن هربری دیگر طرفک تحت تملکنده بولونان بلاد و اراضیده ایسته دیکی کبی کشت و کذار ایدہ جکلرد .

۲ — طرفیندن هیچ بری دیگرینک حیانه یا خود مال و ملکته نه علناً ، نه خفياً سوء قصد و اطالنه دست نباو ز ایتیمه جکلرد .

۳ — مشرکاردن فخر کائناتک عهد و اماننه داخل اولق ایسته یئله قریشی لر طرفندن ممانعت اولونما جق و متقابلاً اهل اسلامدن قریشی لورک عهد و اماننه داخل اولق ایسته یئله ده فخرکائنات طرفیندن ممانعت ایدله یه جکلرد .

۴ — اهل اسلام بو سنہ مدینه عودت ایدہ جکلر و کلہ جک سنہ قیلجاری قیلنرندہ اولار ق مکہ یه کلوب بیت الہی زیارت ایلیمه جکلردر ، فقط مکہ دو اوچ کوندن زیادہ قلمی جنلردر .

۵ — طرفیندن هیچ بری کندی متفقارینک نزاعاته نه اچیقندن اچیمه ، نه دہ کیزلیدن کیزلی یه مداخله ایتیمه جک و برطرف دیگر طرفک متفقاربنه هیچ بر خصوصده ابراث مضرت ایلہ مہ یه جکلرد .

۶ — رؤسانک اذن اولماق سزین فخرکائناتک ز دینہ التجا و احتدا

ایدن هر مشرك اعاده اولونا حق و مسلمانن ارتداد ایدر ب قریشیله
التحاق ایدنلر اعاده اولونا یا جقدر .

بوصوك شرطك حیرته دوشوردیكى عمر الفاروق ، دودی که :

— یا رسول الله ! بوشرطی ناصل قبول ایدیورسکمز ؟

فخر کائنات تبسم ایدرک اوکا شو وجه ایله جواب ویردی :

یا عمر ! مشرکلردن بزه کلوبده اعتدایدناری بزدو اعاده ایده جکمز ،
چونکه جناب حق اونره برنجات و مخرج احسان ایتمه قادردر ؛ بزدن
ارتداد ایله مشرکلره التحاق ایدناری اونلر بزه اعاده ایتمه به جکمز ؛ زیرا
مرتد بزم اینجمزده دکل ، مشرکلرک آراسنده یاشامایه لایق اسافلدر .
شرائط صلحیه مک حین مذاکره سنده فخر کائنات قعود ایتشدی ،
آرقا سنده عبادة بن بشر ایله مسلمة بن اسلم قائماً طور و یور و قارشیسنده
سهیل بن عمرو بوضع حقیرانه اخذ ایتمش او طور و یوردی ، سهیلک
آرقا سنده شهود صفتیله بو مذاکرته حاضر اولان اهل اسلام
بولونویوردی .

مذاکرات صلحیه تک عقب ختمه مذمه سهیلک اوغلو ابو جندل اهل اسلام
اراسنده کوردندی . ابو جندل هنوز مسلمان اولمش و یوسبیله باباسی
طرفندن الی آیغی باغلا یوب حبسه القا ایدلمشدی . اوکون بر فرصت
بولوب محبسندن چیتمنش و مکهنک الت طرفنده کی بولدن کلرک یاغنک
باغیله اهل اسلامه التحاق ایتشدی . سهیل بن عمرو اوغلو جندلی
کورونیه :

— ایشته عقد ایتدی کمز عهدنامه صلحیه احکامنک ایلاک دفعه تطبیق

ایده جکی بر حاشیه . یا محمد (ص . ع) بو آدم بنم اوغلو مدر ، بکا
اعاده ایت .

ده بهرك حایقیردی . رسول اکرم :

— عهدنامه هنوز امضا و تاملی ایده دی .

بووردی سده سول بن عمرو :

— او حالد عهدنامه بی قسخ ایله عقد صلح دن صرف نظر ایدرن .

ده دی . فخر کائنات ، ابو جندلک استثناء استرداد ایده منی
پک زیاده آرزو بووردی ، فقط سهیل اصرار ایده ک قبول ایتده دی .
بونک اوزرینه فخر کائنات :

— هیچ اولمازسه بوندن سوکرا ابو جندلک سوء معامله ، اذا
وجفا ایته یکنز .

بووردی . سهیل بن عمروک رفاقتنده بولتن مکرز بن حفص
بوندن سوکرا ابو جندلی تحت امانته آلاجنفی و هیچ کسه نک اوکا
ذره قدر اذا ایته مننه رضا کو سترمه به جکنی سویده دی . کند بیه نک
مشرکله تسلیم ایدیلوب اولرله برابر مکیه عودت ایده جکنی ایشیدن
ابو جندل :

— ای مسلمانلر ! سزک نزدیکزه التجا ایتش کن بی مشرکله می
تسلیم ایدیورسکنز ؟ کفارک بنم حقمده روا کوردیکی اذا وجفادن
خبردار دگیلسکنز ؟

ده به فریاد ایله بیخه فخر کائنات :

— ای ابو جندل ! صبور و متحمل اول ، جناب حنک سکا

احسان ایدہ جکی اجر و مکافاتہ اطمینانہ ربط قلب ایت ، مرحمت الہیہ بہ اعتماد ایلہ . چوق لکیمہ جک سنی و سنک کی - ایادی مشرکیندہ بولونان - مظلومین اسلامی اللہ عظیم الشان خلاص بویورہ جق . شیمدی بومشرک لہ عقد ایتدیکمز صلحنامہ نک احکامنہ رعایتہ مجبورز ، چونکہ بز ، اهل اسلام ، هیچ بر زمان عہدمزدن تخلف ایتدک . عون الہییدن اصلا قطع امید ایتہ دہ بہرک جندلک قلب محزونہ رشحہ نشار تسلیت اولدی .

فخر کائنات عہدنامہ نک امر تحریرینی جناب علی المرتضیٰ بہ حوالہ بویوردی . عہدنامہ نک حین تحریرندہ سہیل طرفندن وقوعبولان اعتراضاتہ رسول اکرم طرفندن مسامحہ و قبول ایلہ مقابلہ اولوندی . صلحنامہ بی شاهد صفیلہ اسلاملردن ابوبکر الصدیق ، عمر بن الخطاب ، عبدالرحمن بن عوف ، عثمان بن عفان ، ابو عبیدہ ، محمد بن مسلمہ ، ابوجندل بن سہیل و اهل اسلامک معاہدی اولان بنی خزاعہ ، مشرکاردن خویطیب بن عبد العزی ، مکرز بن حفص ایلہ دیگر بر ایکی مشرک و اولنلرک معاہدی اولان بنی بکر امضالادیلر .

سہیل بن عمرو صلحنامہ بی و اوغلو ابوجندلی آلوب مکہ بہ عودت ایتدی . اولناری تشیع ایتدکدہ اولان عمر بن الخطاب ابوجندلہ :
— صبر ایت ، صبرایت کہ بومشرک لک قانی کلبلرک قانی کی ہدر ایدیلہ جک .

دیکلہ برابر آلوب باباسنی اولدورمہنی ایچین خنجرینک قبضہ سنی دہ اوکا اوزانیوردی . فقط ابوجندل باباسنی اولدورمک ایستہمہدی و عمر بن الخطاب دہدی :

— باباجی نه ایچین ، سن ، کئندک اولدورمه یورسک ؟

همربن الخطاب :

— فخرکاتات نهی ایتدی ده اونک ایچین اولدورمه یورم .

ابو جندل :

— بن ده سنک کبی رسول اکرمک امر ونهینه اطاعته مجبورم .

∴

صدیه صلحک نمرات ابتدایه سی

حدیبیه صلحنامه سنک حین تنظیم و تحریرنده عمرالزاروق و بعض

اصحاب فخرکاتاته ده دیارکه :

— یار رسول الله ا وادی مکده تحلیق رأس [۱] ایتدکن صوکرا

مفتاح بیت الله المده اولارق حرم کعبه یه داخل اولاجم بویه رماشمی ایدک ؟

رسول اکرم :

— اوت ، بویه سوله دم ، فقط بونلرک بوسنه ظرفنده ، بوسفر

انساننده وقوعه کله جککنی سوله دمی ؟ بویوردی واصحاب خطاباً :

— یوم احدهد هیککزک پریشان اولدیفکزی وسزی صوت بلندایله

دعوت ایتدیکم حالده هیچ بریکز سسمی طویوب جواب ویرمه دیککزی

اونوتدیککزی ؟ احزاب مقاله سنده مشرکله سزی ش طرفدن ، جبل

وصحرا جهتلرندن محاصره وتضییق ایتدیکی زمان حق جل وعلا حضرتلری

سزه وعد ایتش اولدینی فوز ونجای احسان بویورمادی ؟

[۱] تحلیق : تفصیل و زننده ، باشی تراش ایتک .

دهد کدن صوکر! اهل اسلامك غنايت الهيه ايله خلاص اولديني
بر چوق مهالك ومخاطراتي تعداد ايتدي . اصحاب كرام يكر زبان
اولارق :

— الله عظيم الشانه رسول اكرمك خبر ويرديكي شيلر هب
حقيقتدر ، يار رسول الله ! بزم عقولنز ، سزك غور تصور اتكزده واصل
اولمقدن قاصر درر وجناب حق له سنك آرا كده كي سرائره نفوذ ايتمكدن
عاجز در .

دهديلر . فخر كاشات حج وطوافك وقوعبولديني سنه ، راس
مباركي محلق اولارق كهبيه كيرنجه اهل اسلام :

— ايشته سزه وعد ايتمش اولديغم شي تحق ايتدي .
بو يوردي وقع مكه سنه سنده مفتاح بيت الهى دست مقدسه الديني
زمان عمر الفاروقى چاغروب :

— يا عمر ! سكا سويله مش اولديغم شي ايشته حقيقتدبر اولدي .
دهدى . روايت اولونديشته نظراً حديبيه مصالحه سنك مذاكراتي
امتداد ايتديكي مدت ظرفنده اسلامى قبول ايدنلرك عددى دين مابينك
بايت ظهورندبرى اسلامه شرفياب اولانلرك عددينه مساوى ايمش .
هيچ بر حرب و قتال حديبيه مصالحه سى قدر اسلامه فوائد كثيره
بخش ايتمدي . شو قدر واركه اصحاب كرام بومصالحه نك عقدنده كي
اسباب وحكمتي بردنبره فهم و ادراك ايدمهديلر ، صوكر ا اونك نعماتي
اقتطاف ايتديكه الطاف سبحانيه قارشى سجده بر شكران اولديلر .
صلحنامه امضا ايدلدكدن صوكر ا فخر كاشات :

— قربانلریکزی ذبح ایدیکز وباشاریکزی تراش ایله بیکز .
 ده یه امر ایدی و بالذات قربانی کسدکدن صو کرا رأس مبارکنی
 خراش بن امیه بن فضل خزاعی به تراش ایدوردی ، اصحاب کرام ده وقوع
 صلحدن طولای محزون و یکدر اولارق امر پیغمبری به ائثال ایدیلر .
 حدیده ده یکرمی کون قدر اقامت ایدکدن صو کرا فخر کائنات
 اصحاب کرام له برابر مدینه به عودت بویوردی . انسانی راهده « کواع
 الغمیم » ده نیان موضعهده :

« اَنَا فَتَحْنَاكَ فَتْحًا مُبِينًا . . . »

آیت جلیله سی نازل اولغله فخر کائنات :

« نزلت علی سورة هی احب الی مما طلعت علیه الشمس »

مال شریفی :

(بکا برسوره نازل اولدی که او سوره بنم ایچین اوزرینه شمس
 طلوع ایدن هرشیدن واحبدر .)

ده یه رکه اصحاب کرام تبلیغ و تبشیر ایله دی .

فخر کائناتک حدیده ده بولوندیغی ائشاده برچوق قریش قادینلری
 اوردوی اسلامه انجی و دین حق قبول ایله اهتدا ایدیلر ، مشرک لر
 بوقادینلری استرداد ایتک ایسته دیلر سه ده متن عهدنامه ده بویله برشی
 موجود و مندرج اولمادیغندن رسول اکرم بونلرک رد و اعاده ایدلمه لرینه
 موافقت بویورمادی . بوحادثه اوزرینه شو آیت جلیله :

« يا ايها الذين آمنوا اذا جاءكم المؤمنات مهاجرات
فامتحنوهن . . . الآية »

مال منيفي :

(ای اهل ایمان ! مؤمن اولارق نزد کزه هجرت وانجا ایدن
قادیئلری امتحان ایدیگز ، جناب حق اونلرک ایمانه سزدن ده
اعلمدر ، اکر او قادیئلرک مؤمن اولدقلرینه عام ووقوف پیدا ایدر-
سه کز اونلری کفارده رد واطاده ایتمه ییگز، زیرا نه او قادیئلرک کفارده
ونده کفار او قادیئلره آرتق حلال دکلدر .)

نازل اولدی . بومؤمنات ملتجیه ایچنده سبیعه بنت حارث الاسلامیه
ایله عقبه بن ابی معیطک قیزی ام کلثومده بولونویوردی . سبیعه نك
زوجی مسافر المخزومی اونك ردیفی طلب ایتدی ، فقط رسول اکرم
بوابده امر الہی نازل اولمش اولدیغنی بیان ایدرک اعاده ایتمه دی .
یالکزه آتوهم ما انفقوا « امر جلیله اتباعاً مسافرہ زوجہ سی سبیعه نك
صداقنی ده [۱] رد ایتدیله . سبیعه نی عمر بن الخطاب تزوج ایتدی ، ام کلثومی
زید بن حارثہ تزوج ایتدی ، زید و نه حربنده شید اولقله ام کلثوم
زید بن عوامک تحت نکاحنه کچدی . بولونویوردن تطلیق ابدلکلدن
صوکر اونی عبدالرحمن بن عوف استنکاح ایتدی ، نہایت عمرو بن
امامسك نکاحی آلتنده وفات ایله دی .

(۱) صداق : بدل نکاح ، مهر .

فخر کائنات مدینه به عودت ایتدکدن سوکرا ابو بصیر عتبه بن اسید بن حارثه ثقفی ، دین مبین اسلامه شرفیاب اوله رق مکدن فرار ایتدی ویدی کون راجلاً یورو به رک مدینه به واصل اولدی . عقبه بنه قریشی لر مکبه ایکی آدم کوندروب اونک کندیلرینه تسلیم ایدلمه سفی طلب ایتدیلر .

فخر کائنات قریشی لرله عقد ایتمش اولدینی معاهده صلیه احکامنه رعایه ابو بصیری کلن ادملره تسلیم ایتدیردی ، بونک اوزرینه ابو بصیر ده دی که :

— یا رسول الله ! سن ، بنی ، اذا وجفا ایدم جکدرنده ، دین حقدن چه ویرمه به اوغراشا جققرنده تردد و اشتباه جائز اولمایان مشرک لره ناصل تسلیم ایدیورسک ؟
رسول اکرم جواباً :

— یا ابو بصیر ! یک ابی بیایرسک که قریشی لرله آرامزده بر معاهده صلحیه وار ، دین مبین اسلام ، عهده خیانت ایتمکدن بزی منع ایدره سن کیت ، جناب حق سفده ، مکده کی دیگر مسلمانلری ده صون صمدانیسیله محافظه بیورور .

ده دی . مکدن کلش اولان ایکی مشرک ابو بصیری آلوب کیتدیلر و اثنای راهده ذوالخلیفه مرحله سنده برای استراحت توقف ایتدیلر . بوراده ابو بصیر مسجده کیدوب ایکی رکعت نماز قیلدقدن سوکرا رفیققرینک یا گنه عودت ایتدی ، حاضر لادینی صباح طعامه اونلری ده دعوت ایلده دی . اوچی ده بر آراده اوطوروب طعام ایتمه به باشلادیلر . بو صیراده ابو بصیر مشرک لردن برینک قیلیجنه باقارق :

— والله نه كوزل قيليچك وار !

دهدى . قيليچك صاحبي :

— اوت ، حقيقه قيليچم پك كوزلدر ، بن بوقيليچي پك چوق
برلرده قوللاندیم ؟ بو قيليچله پك چوق ايش كوردیم .

دهيهرك قيليچي قينندن چيقاروب ابو بصيرك الله ويردى . ابو
بصير اوني الله الير الماز صاحبنك اوزرينه هجوم ايدوب قتل ايتدى ؛
بو حالى كورن ديكر مشرك درحال مدينه يه طوغرو فرار ايدمرك
فخر كائنات . ملاقى اولدى . بومشرك كمال تلاشله كنديسنه طوغرو
كللكده اولديغنى كورن رول اكرم :

— بو آدمك كليشى برشيدن قورقوب قاچان آدمك كليشنه
بكزده يور .

بو يوردى .

حضور رسالتپناهه داخل اولونجه :

— يا محمد (ص . ع) سن عهديكه وفا ايدمرك ابو بصيرى بزه
تسليم ايتدك ، فقط بز بورادن حركت ايدوبده ذوالحليفه موقعنه
واصل اولديغمز زمان ابو بصير ، رقيقى قتل ايتدى ، بن كندى
انجاق بورايه قدر فرار ايتكله التدن قورتارا بيلدم .

دهيه فرياد واشتكا ايتكده ايكن ده وه سنه راكب اولش ، قتل
ايتديكى مشرك خنجرنى بلنه طاقش اولدينى حالده ابو بصيرده مدينه يه
مواصلت ايدمرك حضور رسالتپناهه داخل اولدى ودهدى :

— يا رسول الله ! سن ، عهديكه وفا ايدمرك بنى مكه يه كوندردك
فقط جناب حق بنى مشركلك الارندن خلاص ايتدى .

رسول اکرم :

« ويل امه مسعر حرب لوكان احد »

مال منی :

(اکر برکتی دها اوکا التحاق ایدیدی حقیقهٔ نائرهٔ حربی

ایقاد ایلردی .)

بو یوردی .

ابو بصیر بوسوزلری ایشیدیر ایشتمز مدینه یی ترک ایله هیچ بریده توقف اینکسزین ساحل بحرده کائن عیص دهنیلن موقعه کتیدی ؛ بوراده یرلشدی . بو موقع لاجل التجاره شامه کیدن قریش قافله لرینک همه حال کجه یه مجبور اولدقلری بر موقعدی . بو حادته نك مکيه عکس ایتسی اوزرینه اولا ابو جندل وصوکرا برر ایکیشردیکر مسلمانلر فرار ایدهرک ابوبصیره التحاق ایتدیلر؛ عیص موقعنده یتش نفر اسلام اجتماع ایتدی . بونلر قریشک بورادن کچن قافله لرینی ترصد ایدوب اوزرلرینه هجوم و غارت ایتیه باشلادیلر . مکهمرکلری ابوبصیرک اطرافنده طویلانارق برجاعت مسلمته تشکیل اپدن اهل اسلامک تجارت قافله لرینه وقوعبولان هجوم دلیرانه لرندن وبو حال دوام ایتدیکی تقدیرده شام طریق تجاریسی کندیلرینه بوسبتون منسد اوله جفتدن اورکدرک صلحنامه ده کی شو : « مکهمرک مسلمانلرندن بری فرار ایله رسول الله التجا ایدهرک اولورسه مکيه زد واعاده اولونه جقدر » ماده سنک فسخ وابطالنی طلب ایتدیلر . بونک اوزرینه رسول اکرم ابوبصیره بر مکتوب کوندروب اونی رفقاسیله برابر مدینه یه دعوت بو یوردی .

نامه رسالت‌نامه بدینه اعطا ایدیلدیکی زمان ابوبصیر مکه مشرک‌لریله
اهل اسلام اراسنده وقوعه ککش اولان بر مصادمه ده الدینی مهلك
برجریمه ایله یتاب و محتضر یاتوردی. نامه قدسیت علامه پیغمبری یی
ایکی الیه الدی ؛ نهایت درجه ده حرمت واشتیاق ایله دوداقلرینه
کوتوردی ؛ صوکرا صبق صبق یوزینه باصدیردی . دیدار نورانیت
نثار پیغمبری دن محرومیتدن طولانی « واحسرتاه » ده یه رك عازم دار
جنان اولدی .

ابوبصیرك جنازه سی ابوجندل طرفدن غسل و تکفین ایدلدکن
صوکرا نمازی قبلنارق تقییر ایدلدی ؛ اهل اسلام اونک قرب قبرنده
بر مسجد بنا ایتدکن صوکرا حلهٔ مدینه عازم اولدیلر .

فخر کائنات دها هنوز مکده ایکن ، ایران ایله روما آراسنده
بر محاربه وقوعه ککشیردی . بو محاربه ده احراز غالبیت ایدن ایران ،
انطاکیه ، شام و قدس شریف طرفلرنده نصرانی منعه و مذهب
اشراکک نوع دیکری اولان آیین مجوسی تأسیسه قیام ایتمشدی .

مکه مشرک‌لری کندیلری کیی اهل کتاب اولمایان ایرانلیلرک
غالبیتی و اهل کتاب اولان رومالیلرک مغلوبیتی خبر آلدقلری زمان
پک زیاده مسرور و شادان اولارق اهل اسلام : « آیین آتش برستی
ادیان منزله دن اولان نصرانیه غلبه ایتدی . » ده یه فخر و غروره
باشلاملاردی . بونک اوزرینه « الم . غلبت الروم » سورة جلیله سی
نازل اولارق اون سنه سرور ایتهدن رومانک فرسه غلبه ایده جکی
تبشیر ایدملکله ، ابو بکر الصدیق مشرک‌لره : « اوقدر شهاستکارانه
اعلان شادمانی یه محل یوق ؛ اون سنه ختام بولمادن ایران مغلوب

اولا جقدر ، ده مشدی . مشر کلردن ابی بن خلف ایسه ابو بکر الصدیقی
تکذیب ایچین بو بایده بحثه کیریشمه یه بیله جرأت ایتشه دی ؛ ابو
بکر الصدیق ده بحثی قبول ایده رک طوقوز سنه ظرفنده رومالیر غلبه
ایدلرله ابی بن خلف اوکا ، عکسی تقدیرده او ابی بن خلف .
یوز ده وه ویرمک اوزره عهدلشمشلردی . حدیه و قهسی ظهور
ایتدیکی اناده رومالی لرک ایرانه غلبه ایتدکلری شایع اولدی . حال بوکه
ابی بن خلف احد غزوه سنده رسول اکرمک ید مؤیده سیله مجروح
اولارق تلف اولمش اولدیفندن ابو بکر الصدیق یوز ده وه پی ابی ابن
خلفک ورته سندن طالب ایتدی . اونلرده بابالرینک وعدینی ایفا ایتدیلر ؛
ابو بکر الصدیق ده وه لرلی الوب رسول اکرمه کتیردی ؛ فخر کائنات
اونلری تصدق ایت ده یه بو یوردیفندن جناب صدیق ، ده وه لرلی تصدق
ایده رک فقرایی اطعام ایله دی .

قرق برنجی باب

هجرت یغمبرینک برنجی سنه سی

تاجداران جهانہ ارسال سفرا — امپراطور ہراقلیوس — کسرابرویز
— اسکندریہ حاکی مقوقس .

تاجدارانہ جہانہ ارسال سفرا

ہجرتک یدنجی سنه سی اوآنندہ ایدی کہ سرور انبیاء ملوک اطرافہ،
دین مبین اسلام دعوتی مشعرنامہ لر تسطیر ایتدیروب اصحاب کرامدن
بعض ذواتہ تودیمآ ارسال بویوردی . شویله کہ :
جناب حقک عون وعنایتیله قوت وقدرتی یوماً فیوماً تزیادتیمکده
اولان اهل اسلام، حدیبیہ مصالحہ سنک عقدی اوزرینہ قریش ایلہ
مخاصہ دن فارغ اولونجه سلاح شوکتی اولا عربستانک یابانجیلری
اولان قبائل بنی اسرائیلہ وبعده حکومات متجاورہ یه توجیه ایتدی .
شرق کلیسائی بر طرفدن نصرانیتک ایچنده ظهور ایدن برطاقم
مذاهب سقیمہ ایلہ ؛ دیگر طرفدن بیتکم توکنمک بیلمز مسائل
الہیات نزاعاتیله دوچار تفرقه اولمشدی .

بیزانسیک خرستیان روملریله ایرانک انش برستلری بکدیکرخی
- متقابلاً اوغرتدقلری فلاکتلرله، انهماملرله - بر قوهٔ عسکریه به
مانک بر دولت نفوذ و تأثیرندن، حاکمیت مذهبه دن تجرید ایتدیلر.
صدرلری نور ایمانه منور اولان اهل اسلامه ناقابل غلبه اوردولر
تشکیل ایدیورلردی؛ شجعان اسلامک بالخاصه تیر اندازلریله،
سواریلرینک مهاجمانه هیچ کیمسه تاب آور مقاومت اولامایوردی.
هرغزوه ده، دین مین اسلامک شوکت و قدرتی اعلاوتزیدایله یورلردی.

برچوق غزوه لرده بولونارق حرب و ضرب ایله الفت پیدا ایتیش
اولان مهاجرین و انصار، اسلام اوردوسنک قوهٔ اساسیه سی تشکیل
ایدیورلر وهنوز اسلامی قبول ایدوبده اوردویه التحاق ایدنلرده
دهشت آور شجاعتلریله، مشاق و متاعبه قارشی کوسرتدکاری صبر
و تحمللریله قیمتدار بر قوهٔ معاونه اولویورلردی.

ملوک و تاجدارانه کوندریلن نامه لر مهروضع ایتک معناد اولد
یغندن حضرت فخر کائنات کوموشدن بر مهر اعمال ایتدیروب
اوزینه «محمد رسول الله» عباره سی حک ایتدیردی. ملوک
و تاجدارانه خطاباً تسطیر اولونان نامه لر بومهرله مهرلندی. نجاشی (۱)
انحمة بن بجره، عمرو بن امیه الضمیری؛ اسکندریه حاکمی
مقوقسه، خاطب بن بلتمه؛ قسطنطنیه ده کی قیصر هراقلی یوسه،
دحیه بن خلیفه؛ بلقا ملکی اولان حارث بن ابی شمر غسانی به، شجاع
بن وهب اسدی؛ دیار نجدده بنی خنیفه دن یمامه ملکی اولان هوذه

(۱) نجاشی: حبش لسانده حکمدار ده مکدر.

بن علی به ، سلیط بن عمرو غامزی ، کسرا پرویزه ، عبدالله بن خذافه سهمی ارسال اولوندی .

عمرو بن امیه تک عهده سنه دیگر بروطفه دها تودیع ایداشدی که اوده حبشستانده کی مهاجرین اسلام ی برابر آلوب کتیرمک و ام حبیه بنت ابی سفیان ی فخر کائنات نکاح ایتمکدی .

ریس قریش ابوسفیان ک کریمه سی اولان ام حبیه زوجی عیدالله بن جحش ایله برابر بدایت اسلام ده مکدن حبشه هجرت ایله مشدی؛ صوکر عیدالله ، نصارا دینه کیرمکه ام حبیه زوجندن آیرلش و کفونی بولمادجه ازدواج ایتک نسوان عربک خلاف معنای اولدیفندن ، دیار غربته تک و تنها قالمشدی . دین مبین اسلام اوغورنده وطنندن دور واقربا و تعلقاتندن مهجور قالمش اولان اصلزاده برقادینک تلطیفی الزم اولدیفندن فخر کائنات اون ی تروجه طالب و راغب اولمشدی .

عمرو بن امیه ضمیری ، حبشه واصل اولوبده نجاشی تک حضورینه کیرنجه نامه رسالت پناهی چیقاروب ویردی؛ نجاشی ، عمر بن امیه به یک زیاده احترام ایتمکه برابر تختدن آشاغی اینه رک نامه رسول اللهی اله الی بعد التلثم یوزینه ، کوزینه سوردی . نامه بیغمبری تک مال شریفی شودر :

« بسم الله الرحمن الرحيم محمد رسول الله بن حبش ملکی نجاشی به : حمد و ثنا اوسلطان لایزاله ، اوقادر مطلق بی انبازه اولسون که نقایص و عیوبدن منزله و تطرق افات و مصائبدن مبرادر ، آیات معجزاتیه

پیغمبر لرینی تصدیق ایدر وقوللرینه فزع قیامتدن امان بخش اولور . قوللرینی درجات و مراتبه اصعاد ایلر ، ذات کبریا صفاتی بوتون اشیایه غالبدر ، متکبردر ، جباردر ، دانادر ، شهادت ایدرم که عیسا روح اللهدر ، کلمه اللهدر ؛ جناب حق او کله یی طیب و حصین بر خاتون اولان مریم عزریایه الفا ایتمش و بوسیله مریم عیسیایه حامل اولمشدر . بناءً علیه خداوند کریم آدمه ناصل نفخ روح ابتدیسسه عیسایی ده کندی روخندن یاراتمش و اوکا نفخ روح ایتمشدر . بن سنی احدیت الهیه یی ونم نبوتی تصدیقه دعوت ایدیورم . تکبر و تحجیری ترك ایله نصیحتمی قبول ایتملی سک . والسلام علی من اتبع الهدی .

نجاشی بونامه سعادت علامه نك معانی منیفه سنه کسب وقوف ایتدکن صوکر ا کلمه شهادتی تقرير و محمد مصطفی (ص . ع) نك رسالتی تصدیق ایلدی . کاشکی نجه امکان و قدرت حاصل اولایدی ده حضرت رسول اللهک شرف ملازمتیه شرفیاب اولایدم ده یوب شو جوابنامه یی پازدیردی :

« ای کندیسندن بشقه الوهیه لایق بر تگری موجود اولمایان و بی دین اسلام هدایت ایله یی الله عظیم الشانک پیغمبری ! خدای بیچونک سلامی ، رحمتی ، برکاتی سنک اوزریکه اولسون . نامه شریفک هامه زب تعظیم اولدی ؛ عیسا حقنده ذکر ایتدیك حقایق ، زمین واسمانک تگریسنه قسم ایدرم که نه زائددر ، نه ده نقصاندر ؛ بز سنک کتیردیكک شریعتک حق اولدیغی بیلدک و حق اولدیغه ایمان ایتدک ؛ ابن عملک جعفرله اصحابی ترمزده عزیز

طوتدق ؛ سن اللهك رسوليسك ، سويله دكلرك حقدرك ؛ سندن اول
اتزال ايديلن كتب وصحفك ، ارسال ايديلن انيانك كافه سنى
تصديق ايتشلردر . بن سكا بيعت ايتدم وابن عمك جعفرك الله
مسلمان اولدم . شهارت ايدرم كه سنك هر سويله ديكلر حق و صدق
والسلام عليك يا رسول الله .

ايسته بو جوابنامده مذكور اولدني وجه ايله نجاشي جعفر بن
ابي طالبك حضورنده اسلام له شرفياب اولدى ؛ ام حبيبه يي فخر
كاشات نكاح ايتدردى . ديار حبشه ده كي مهاجر بن اسلامي ده بونلره
ترفيق ايدرك جمله سنى معززا عربستانه كوندردى . مدينه يه
واصل اولدقلرى زمان فخر كاشات خيبر غزاسنده بولونديغندن
آنجا قعودتنده بونلره كوروشدى ، ايجه برزمانديرى وطن جدا
اولان اهل اسلامك سالماً مدينه يه وصولندن طولاني بك زياده ممنون
اولدى . حتى بوصيراده خيبرده فتح ايدلمش اولديغندن رسول اكرم :
« بوايكي امر مسرت بنحشانك هانكيسيله فرحلا نايم ؛ فتح خيبر له مى ،
يوقسه قدوم جعفر له مى ؟ » بيورمشر .

•••

امير اطور ههراقى يوس

رسول اكرم دن آلمش اولدني تعليماته اتباعاً دحيه كلبي بو ائنده
حصص ده بولونان بصراي شام حاكمك زرينه كيتدى . امير اطور ههراقى -
يوس ، روملر ، ايرانيلرله غلبه ايدرك اولورلر سه قدس شريفنى زيارت
ايتمه يه عهد ايتمش اولديغندن بو ائنده عهد نى ايضا ايتك اوزره قدس شريفده

بولوندينى جهنمه بصرا حاكى ، دحيه كلينى آلوب اورايه كوتوردى .
 قيصرك نديملى دحيه ايمراطورك حضورينه چيقدىنى زمان
 سجده ايتمه سى لازمكلىكى سويله ديلر ؛ فقط دحيه اونلره بزمسلمانلر ؛
 الله دن باشقه هيچ بر كسه نك قارشيسنده سجده ايتمه يز ؛ ده يه رد
 ايله دى . دحيه ههراقلى يوسك حضورينه داخل اولوب حامل اولدينى
 نامه رسالتيناهى ي اعطا ايتدى . فخر كائنات بونامه سعادت علامه سيله
 ايمراطورى دين ميين اسلامى قبوله وعقايد باطله شيطانيه دن تجرده
 دعوت بويورويور و قرآن عظيم الشانك شو آيات جليله سيله :

« قل يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بيننا وبينكم الا نعبد
 الا الله ولا نشرك به شيئاً ولا يتخذ بعضنا بعضاً ارباباً من دون الله فان
 تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون »

مال منيفى :

(اى اهل كتاب ! سزكله بزم آرامزده مشترك اولان كلمه
 واحده يه اجابت ايديكيز ، الله واحددن باشقه سنه تعبد ايتمه يه لم ، الله
 شريك قوشمايالم ؛ بعضلرمز - جناب حقدن غيرى - بعضلرمزى رب
 اتخاذا ايتمه سين ؛ اكر اهل كتاب اعراض ايدرلر سه اونلره ده ييكيزكه :
 بز مسلمز ، بوكا شاهد اولوكز)

ختم كلام ايله يوردى .

ههراقلى يوس نامه پيغمبرينك مال شريفنه واقف اولدقدن صوكراء
 بوانساده لاجل التجاره قريشى لردن برقاج كسه ايله برلكده سوريه يه

ککش اولان ابوسفیان له رفقاسنی زدینه جلب ایتدی. ابوسفیان قیصرک استیضاحتنه شو جوابلری ویردی :

« محمد (ص.ع) ك عالمه سی قریشك انجیب برعائله سیدر، سلسله اجدادندن ، هبسی ارباب شرافتندر ، هیچ برنده ذره قدر برلکه یوقدر ، مملکت مزده اوندن اول هیچ کسه ادعای نبوتله قیام ایتدیکی ایچین اوکا تقلید شایه سفی ده اسناد ایده مم . کتیردیکی شریعتی ده ، کندی ذاتی ده هرکس سه ویبور؛ دینی قبول ایدنلراوندن بردها افتراق ایتمه یورلر . اونى شمى ده قدر هیچ کسه یالانچیلقله اتهام ایتدی ؛ اونکله آرا مزده وقوعه کن حربلر ده « الحرب سجال » قاعده سنجه گاه او ، گاه بز غلبه ایتدك ؛ محمد (ص.ع) ك عهدندن تخلف ایتدیکی قطعاً کوروله دی . امر ایتدیکی شیلر ده شونلر در :

وحدانیت الهیه ایمان ، شرکدن اجتناب ، صلاة ، صوم ، صدقه ، تعفف ، صله رحم .

ههراقلی یوس بو ایضاحتی دیکله دکدن سوکرا : اکر طوغرو سویله یورسه ك بو ذات حقیقه برنجی ذی شاندر و شریعتی ده زمان قلیل ایچنده اطراف عالمه انتشار ایده جکدر ، ذاتاً بنده بویله بر پیغمبرک ظهورینه انتظار ایتمکده ایدم ، فقط سزك ایچکزدن ظهور ایده جکنه انتظار ایتمه یوردم . دیدی .

ابو سفیان اسلامه کلوب سوکرا بو وقعه یی حکایه ایدرکن دهمشدرکه : نامه رسول الله ک قیصر اوزرنده اجرا ایتدیکی تأثیری اونك آلتنه پیدا اولان ایری ایری تر دانه لرندن استدلال ایتدم ،

طیشاری چیقدیغ زمان رفقامه ددم که رسول الله ک نفوذ و قدرتی پک
زیاده عظمت پیدا ایتدی ، زیرا قیصر روم هراقلی یوس بیله اوندن
هراسان اولوپور .

∴

کمراییز

عبدالله بن خذافه مداینه واصل اولدی ؛ خسرو پرویزک حضورینه
چیقوب نامه پیغمبری بی اوکا تودیع ایتدی ؛ پرویز ، رسول الله ک
نام محترمی کندی اسمک اوست طرفنده کوردیکندن طولانی
حدتله رک واجب الاحترام اولان نامه قدسیت علامه پیغمبری بی برتمق
کستاخنده بولوندی . پرویز ، کمال سفاهتدن بونکله ده قناعت
ایتموب یمن والیسی باذانه شو مآله بر مکتوب یازدی :

« حجازده بر پیغمبر ظهور ایتش اولدیغنی ایشیدیسورم ، معتمد
ادمیرکدن ایکینسی کوندر ؛ اونی الله ایدوب بکا کتیرسینلر . »

باذان ایران زادکانندن ایکی بهادر ذاتی انتخاب ایدوب رسول
اکرم خطاباً یازدیغنی مکتوبی پرویزک امرنامه سنی ده لف ایده رک
فخر کائنات کوندردی . بوا یکی ایرانلی مدینه یه کلدیله ؛ حضور
سعادت نشور پیغمبری یه چیقدیله . باذانک مکتوبنی ویردیله ؛
فخر کائنات بومکتوبک مآله کسب وقوف ایدنجه تبسم بویوردی .
یازین سزه جواب ویریم ده یه رک سفیرلری حضورندن اخراج
ایتدی . اوکیجه حق تعالی خسرو پرویزک اوغلو شیویه طرفندن
قتل ایدلیکنی رسول اکرم بطریق الوحی اعلام بویوردی . صباح

اولونجه فخر کائنات سفیرلری حضورینه جلب ایدوب وحی الهینک
 مآلنی اولنره تبلیغ ابتدی و باذانه سلام سویله ییکز ، اسلامی قبول
 ایدرسه بمن الکاسنی کندیسنه ترك ایدرم والا او دیارلری الله تعالی
 امت اسلامییه نصیب قیلاجق ، بویوردی . سفیرله اکرام ایدملکله
 برابر طرف پیغمبری دن بعض هدایاده ویرلدی ، بونلر صنعایه کیتدیلر ،
 پرویزک مقتولیتنی بازانه بیلدیردیلر ، بر مدت صوکرایی کسرا
 شیرویه طرفندن کن برنامه فخر کائناتک اخبارات واقعه سنی تصدیق
 و تأیید ایله دی . بازان ایله بویایی سفیرودیکر بر جوق ایرانلیلر اسلام له
 شرفیاب اولدیلر . فخر کائنات باذانی صنعا والیلکنده ایقا
 بویوردی .

عبدالله بن حذافه عودتنده خسرو پرویزک معامله واقعه سنی
 عرض ایدنجه فخر کائنات :

« یاربى ! بنم مکتوبی ناصل پارالادی سه سن ده اونک ملک
 ودولتنی اویله جه پارچه پارچه ایت . »

دهیه کسرانک حقسنده غضب الهی بی دعوت بویوردی . معلوم
 اولدینی اوزره جوق کچمه دن پرویزک کندیسى مقتول اولدینی کبی
 ملک ودولتی ده برباد ویریشان اولدی .

••

اسکندریه حاکمی مقوقس

حاطب بن ابی بلتعه اسکندریه مواسلت و نامه پیغمبری بی
 مقوقسه تسلیم ایتدی ، اسکندریه حاکمی حاطبه پک زیاده

احترام ایتدی . فخر کائناتك اوصاف واحوالنی استکناه ایتدکن
صوکر ادهدی که :

« عیسی بن مریمك ظهورنی اخبار ایتدیکی نبی اخر زمان ایشه
بوذاندر ، او دشمنلرینه ظفریاب اولاجق و بزم مملکتلرمزده ایادی
اسلامه کجه جک » فخر کائنات خطاباً صوکر درجهده تعظیمکارانه بر
جواب یازوب ماریه قبطیه وسیرین اسملرنده ایکی قیز قاردش جاریه
ایله برابر دلدل اسمنده بیاض بر استر ، یعفور نامنده بر حمار ودها
بر چوق هدایای کرانها خاطبه تسلیم ایتدی . خاطب جوابنامهیی ،
هدایایی الوب مدینهیه عودت ایده رک جمله سنی حضور رسول الله
تقدیم ایتدی .

فخر کائنات ماریه قبطیهیی اسلام ایتدکن صوکر ا ملک یمین ایله
استفراش بووردی ، اوندن ابراهیم نامنده بر نجل نجیبی تولد
ایتدی ، ماریه نك همشیره سی سیرینی شاعر حسان بن ثابت احسان
بووردی .

..

غسانه مکه مداری حارث بن ابی شمر

سوریهده اجرای حکومت ایدن حارث بن ابی شمرک تزدینه
اعزام ایدیلن شجاع بن وهب اسدی ، غوطه بلده سنه کیدوب نامه
پیغمبرییی حارثه تسلیم ایتدی . حارث ، مکتوب رسالتینهاییی بی ادبانه
یره آتارق شجاع بن وهب : پیغمبره سویله یقینده عسکر ترتیب ایدوب
اونك اوزرینه حرکت ایده جکم . ددهدی . حارث ، متبوعی اولان

قیصر دن فخر کائنات له محاربه ایتک ایچین استیذان ایتدی ، فقط
قیصر مساعده ایتدهی . شجاع مدینه یه عودت ایدوبده ماقوعی
رسول اکرم ه عرض ایدنجه : « ملکی پریشان و محو اولسون ! »
ده یه حارثه بددها ایتدی . برقاج سنه صوکره سوریه قطعه سی ممالک
اسلامیه به الحاق ایدلدی .

..

بمامه ملکی هرژه بن علی هنفی

سلیط بن عمرو عامری نامه رسالتناه له برابر هرژه بن علی نک
نزدینه کیتدی ؛ هرژه نامه شریفک مائه مطلع اولونجه سیلظه
دهدی که :

« فخر کائنات سوله نبوته بنی کندینه تشریک ایدرمه اوکا
پیروک ایدرم . »

سلیط بوجواب کستاخانه یی حامله مدینه یه عودت ایدوب رسول اکرم ی
خبردار ایتدی . فخر کائنات هرژه حقنده : « کندی ده محو اولسون ،
ملکی ده پریشان اولسون » بویوردی . هرژه فتح مکه دن صوکره وفات
ایتدی ؛ برمدت قلیله ظرفنده یمامه قطعه سی ده بلاد اسلامیه عدادینه
ادخال ایدلدی .

قرق ایکنجی بابہ ذیل

سلطان انبیا علیہ السلام حبشہ نجاشی سنہ کوندردیکی مکتوب شریفک
صورتیدرکہ مال شریفی یوقاریدہ یازلشدر .

بسم الله الرحمن الرحيم . من محمد رسول الله الى النجاشي ملك
الحبشة سلام عليك فاني احمد اليك (الله الملك القدوس ملك المهيمن)
واشهد ان عيسى ابن مريم روح الله وكلمته القاها الى مريم البتول
الحصينة فحملت بعيسى فخلقته من روحه ونفخه كما خلق آدم بيده .
ونفخه واني ادعوك الى الله وحده لا شريك له والمواالات على طاعته
وان تتبعني وتؤمن بي وبالذي جائي فاني رسول الله وقد بعثت اليكم
ابن عمي جعفر ومعه نفر من المسلمين فاذا جاؤك فاقرهم ودع البحر
فاني ادعوك وجنودك الى الله وقد بلغت ونصحت فاقبلوا نصيحتي
والسلام على من اتبع الهدى .

..

سلطان انبیا علیہ الصلاة والسلامك قیصر رومه کوندردیکی مکتوب
شریفک صورتیدر .

بسم الله الرحمن الرحيم . من محمد رسول الله الى قیصر ملك
روم . سلام على من اتبع الهدى . وآمن بالله ورسوله . ويشهد
ان لا اله الا الله وحده لا شريك له . لم يتخذ صاحبة ولا ولداً

وان محمدا عبده ورسوله . وادعوك بدعاء الله فاسلم تسلم . فاني رسول الله على الناس كافة لينذر من كان حياً ويحق القول على الكافرين . يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بيننا وبينكم . ان لانعبد الا الله ولا نشرك به شيئاً . ولا يتخذ بعضنا بعضاً ارباباً من دون الله فان تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون . فان آيت فعليك اثم الكافرين .

قرق ایکنجی باب

مهرب غزده سی

خیر ، مدینه یه نسبة شام استقامتنده ودرت قوناقلق برمسافده
 کان بویوک برشهر اولوب اطراف وجوانبنده متعدد قلعه لر ، خورمالق لر ،
 حزرعه لر واردی . آنقا بیان اولوندینی وجه ایله مدینه حوالیسند
 توطن ایتمش اولان ابنای بنی اسرائیلک برطاقی نفی واجلا ، برطاقی ده
 قتل و اعدام ایدلمش اولدیغندن بونلرک بقایاسی خیرده اجتماع ایتمشلردی .
 حتی بنی نصیرک رئیس اولان حی بن اخطب آل حقیقک ثروت
 وساماتی خیرده بر محل مکتومه دفن ایتشدی . عربک مابه الحیاتی
 اولان تجارتی شام ایله اولدیغندن بو طریق اوزرینه بویوک وقوتلی
 بر یهودی شهرینک موجودیتی منافع اسلامیه مضردی . فقط
 اسلام لرله قریشی لرک آراسنده کی مجادلات متادیه اونلره بو مضرتک
 رفی چاره سنی دوشونمه یه مساعد بر زمان براقا بوردی . شمدی سه
 حدیه مصالحه سی عقد ایدلمش اولدیغندن ارتق شام طریق مسئله سنی
 دوشونمک زمانی کلشدی . حدیه دن عودت ائسانده نازل اولمش
 اولان سوره فتح ده کی :

« وعدكم الله مغانم كثيرة »

مال منيفی :

(جناب حق سزه مغانم کثیره وعد بویوردی) آیت جلیله ایله
الله عظیم الشان فتح خیره اشارت بویورمشدی . بناءً علیه فخر کائنات
مهاجرین وانصاردن مرکب بر اوردو ایله برابر مدینه دن حرکت
وخیر جهتنه طوغرو عزیمت بویوردی . سباع بن عرفطه مدینه ده
قامم مقام نصب ایدلدی ؛ فخر کائنات عسکر اسلامه خطاباً :
« فی سبیل الله حرب و قتال آرزو سنده بولونمایانلر کری دونسونلر ،
بویوردی . اوردوی پیغمبری ده بیک درت یوز پیاده وایکی یوز
سواری بولونویوردی .

فخر کائنات بو غزوه ده ام المؤمنین ام سلمه یی برابر آلمشدی .
اهل اسلام حسیل ده نیلن طریق تعقیماً خیره طوغرو ایلریله دیلر .
مقدمه الجیشه مأمور اولان عباد بن بشر ده وه جی قیافته کیرمش
اولان بر جاسوسی یا قالادی . وعد و وعید ایله بو جاسوسدن خیر
سکانی حقنده شو معلوماتی الیه ایتدی : حرکتکزدن خبردار اولان
یهودی لر خوف و دهشت ایچنده درلر . اونلره مدینه ده کی هم جنس لری
سزک عددأ قلیل اولدیغکیزی بیلدیرمکه برابر ایلک هجومی کندیلری
اجرا ایتهلرینی توصیه ایتدیلر . »

عباد بن بشر جاسوسی حضور رسول الله کو توروب سوبلدیکی
سوزلری تکرار ایتدیردی . بو جاسوس بالاخره شرف اسلام له
شرقیاب اولدی .

رسول اکرم خیره موصلت ایدوبده شهری احاطه ایدن حصون
وقلاعی کورونجه جناب حقه : « الهی ! سن که ارضین و سماواتک
رب وحیدیسک اهل اسلام بو شهرک فتحی آسان ایله . » نیازنده
بولوندی . صوکر اصحاب کرام توجه ایدهرک « ادخلواها علی برکه
الله : جناب حقک برکته مقارن اوله رق اورایه داخل اولکز . »
دهدی . منزله ده نیلن موقعده توقف ایدهرک تهجد نمازینی ادا ایتدی .
خیبر یهودیلری اهل اسلامک حرکتنی خبر آلدقلری کوندن اعتباراً
کیجه کوندوز شهری متیقظانه محافظه ایدیورلردی ، فقط اوردوی
اسلامک خیبر اوکنه واصل اولدینی کیجه اویویوب قالمشیر و آنجاق
طلوع شمس زماننده وقعه دن غافل اوله رق اویانمشلردی . یهودیلردن
بر قسمی کوره کلریله ، قازمالریله تارلارنده چالیشمایه ، قسم دیگرده
قلعه لری تحکیمه کیتمک اوزره شهر خارجه چیقمشلردی ، بونلر
افراد مسلمینی کورونجه اللرنده کی کوره کلری ، قازمه لری آتارق
درون قلعه یه فرار وایجریده کیلری اسلام لرك ورودندن خبردار ایتدیلر .
بونک اوزرینه فخرکائنات بویوردی که : « خیبر قلعه لرینک دیوارلرینی
هدم ایتمک ایچین اقتضا ایدن لوازمی یهودیلر کندی اللریله بزه
کیتیدیلر ، بناء علیه بو قلعه بزه نصیب اولاجق . »

طائفة یهودک رؤساسندن اولان سلام اونلره خطاباً : « ای خیبر
اهالیسی ! مادام که بدایت امرده بنم رأیی قبول والتزام ایتهدیکز ،
هیچ اولمازسه آن حاضرک اقتضا ایتدیردیکی تدارکاتدن کری طورمایوب
حریه حاضر لانکز ، چونکه حرب ایدهرک اولمک زنجیر اسارتده
ایکله یه رک یاشامقدن اولادر . » دیه تشجیمده بولونویوردی .

سلامك بوتشجیكارانه سوزلری یهودیلره جسادت بخش اولدی،
زاد و ذخیره لرینی صعب و ناعم اسمنده کی حصارلره ادخار، حرب
و ضربه قادر اولانلرده نطات اسمنده کی قلمه یه تحصن ایندیله . بو
صبراده خسته بولونان سلام نطات قلمه سنك تسخیرندن صکره رهرو
ججیم اولدی .

خیبر یهودیلری نك حرب و قتاله حاضرلاندقلرینی مشاهده ایدن
فخر کاشات، اصحاب کرام و عظم و نصیحت ایده رک ثبات و متانت
کوستردکلری تقدیرده نائل اجر و نطف اولاجقلرینی تبشیر ایتدی .
اهل اسلام خیبر قلمه لرینه او قله هجومه باشلادیله . او کون هوا پك
صیجاقدی ؛ دشمنله حرب ایده ایده بی تاب دوشمن اولان محمود
بن مسلمه ، هیچ کسه طرفدن کورولمه یه چکی ظنیه ، ناعم اسمنده کی
حصارک دیواری سایه سنده اوزانوب اویویا قالمشدی . اونک اوراده
اویودیفنی کورن بر یهودی بالای حصاردن اوزرینه بر طاش براقدی؛
محمودك باشی تهلکه لی بر صورتده جریحه دار اولدی ؛ السنك دریمی
ایریلوب یوزینك اوسته ده وریلدی ؛ اونی بو حالده حضور فخر -
کاشات کتیردیله ؛ رسول اکرم مبارک یدیه ددرتینی صیوایارق
یرینه وضع ایتدی ؛ فقط محمود بن مسلمه بومهلک یاردن افاقیتاب
اولمادی ؛ بوغروه اتناسنده عازم دارچنان اولدی . یینه او کون حباب
بن منذر حضور رسالتپناهه کلوب دده دی که :

— یارسول الله ! خیبرک اطرافنده خورما بانجه لرینی یهودی لر
اولادلرندن زیاده سه ورلر ؛ اونلری اضطرابه دوتسورمک ایچین
امر ایتده خورما اغاجلرینی قطع ایتسینلر .

فقط ابوبکر الصديق ك مداخله سی اوزرینه اغاچلرك قطعندن صرف نظر ایدلدی. اهل اسلام خورمالقلردن بریخی اوردوگاه اتخاذايتمشدی، بو محلك هواسی وخیم اولدینی کبی قلعهلردن ائیلان اولقلره و دشمنك ناکهانی هجوملرینه ده معروض اولدیغندن کیجه لین اوراسی ترك ایدیلهرك رجیع اسمنده کی موقع اوردوگاه اتخاذا اولوندی. عمر بن الخطابك اوردونك محافظه سنه مأمور اولدینی برکیجه بریهودی اسیر ایدیلوب اونك حضورینه کتیریلدی، جناب عمر اونی قتل ایتك ایسته دی، فقط یهودی فخرکائنات به بعض مهم خبرلر اعطا ایده جکنی بیلدیرمکله همان رسول اکرمك نزدینه کوتورولدی. كرك کندیسك، كرك عائله سنك حیاته طوقونولما یا جفته وعد الدقندن صوکر اویهودی رسول اکرمه نطات قلعه سنده کی محافظلرك ارتق اوراده طورامایا جقلرینی اکلا دقلردن ایرته سی کیجه ذخیره لرینی و آلات حربیه لرینی بر محله صاقلایارق شق قلعه سنه چکیله جکلرینی اخبار ایتدی. ایرته سی کونی نطات و شق قلعهلری تسخیر ایدلدی؛ اسیر ایدیلن یهودی له رفقاسی دین مین اسلام ی قبول ایتدیلر.

صعب قلعه سنه ایدیلن هجوم ائساننده عامر بن الاکوع، مرحب اسمنده بریهودی له مبارزه ایتدی. اثنای مبارزه ده مرحبك ضربه سنه مقابله ایدرکن عامر کندی قیلیجه کندی دیزینی یارالادی و بویارانك تاثیریه عازم دار بقا اولدی.

اوردوی اسلام ده قلعط رونما یان اولما یا باشلامشدی؛ بواشاده صعب قلعه سندن طیشاری به جیقان بش قویون اوردوگاهه یقین بر محله اولتلا بورلردی؛ رسول اکرم:

— شو قویونلری اصحابمندن بری الده ایتسهده بوکون طعام ایتسک .

بو یوردی ، تمنی پیغمبری پی استعایدن ابوالیسر بن کعب الانصاری همان رداسنی چیقاروب آهو کیجی اللری و آیاقلری اوزرنده کیده رک قویونلرک ایکیسنی طوتدی ؛ برنی بر قولتک ، دیکرینی دیکر قولتک البته آلوب سوروکلدهدی ؛ دیکراوج قویونده اولنری تعقیب ایتدیلر . بعدالذبح طبخ ایدیلوب اهل اسلامک اوکونلک نفقهسنی تأمین ایتدیلر .

صعب قلعه سنک حین محاصره سنده اجلقدن اولمک درجه سنه کلن اصحابدن بعضلری فخرکائنات مهراجعه مهروض اولدقلری قحطک برکت و مبدولیه مبدل اولماسی ایچین بارکاه احدیتدن استعایدته سنی رجا و التماس ایتدیلر . رسول اکرم دروننده کی زاد و ذخیره سی اک کثیر اولان قلعه نیک ایادی اسلامه دوشمه سنی جناب حق دن استرحام بو یوردی .

لوای اسلامی حباب بن منذره تودیع ایتدکدن سوکرا عمومی بر هجوم اجرا ایدله سنی امر ایتدی . قحط و جوع دن اشتکا ایتش اولانلر صعب قلعه سنک قایینه هر کسدن اول کیتدیلر و قلعه تسخیر ایدیلنجه یه قدر حرب و قتاله اقدام ایلهدیلر صعب قلعه سنده بر چوق قیمتدار اشیا ایله برابر مقدار کای شراب بولدیلر ؛ شرابلر امر الهی موجبجه یره دوکولدی ؛ قلعه دروننده بر چوق اوکوز ، قویون ، حمار بولونویوردی ؛ کنیش انبارلرده اینانیلما یا جوق مقدارده آرپه ، خورما ، یاغ ، بال ، ات واردی ؛ بونلردن باشقه ، سانکه یهودیلر

اون سنه لك بر محاضره به مقاومت ایدم جكلرمش كیي ، اسلحه كئیره
وآلات حربیه ادخار ایتشلردی .

فخر كائناته ایچی آلتیندن معمول كردانقلارله ، بیله زیكلارله ،
كوبه لرله طولو بویوك بر ده وه ده ریی كئیردی لر ؛ بونلرك اراسنده
اینجیلر و سائر احجار ثمنه ده بولونویوردی .

قرق اوچنجی باب

اسد الله الغالب علی بن ابی طالبك ابراز ایتدیکی شجاعت غضنفرانه
سایه سنده قوص قلعه سیله قلاع سائرتهك ضبط و تسخیری .

اهل اسلام قوص قلعه سنی محاصره ایتدکری ائنده فخر کائنات
شقیقه (۱) عارض اولدیغندن بالذات مقاتله ده بولونامازدی ؛ لوای
اسلامی هر کون اصحاب کرام دن برذاته تسلیم ایدوب اونی حربه
کوندربردی . اولا لوای اسلامی ابوبکر الصدیقه اعطا ایتدی ؛
او کون او حرب ایتدی ؛ فقط فتح میسر اولمادی ؛ ایرته سی کون
لوای اسلامی جناب عمره تودیع ایله دی ؛ لاکن یینه ظفر و غلبه
نصیب اولمادی . فتح کوننک کیجه سی فخر کائنات :

• لا عطين الراية غداً رجلاً کراداً غیر فرار یحب

الله ورسوله و یحبه الله ورسوله یفتح الله علی یدیه .

مال شریفی :

(یارین لوای اسلامی او یله برذاته تودیع ایده جکم که او شدتلی
شدتلی حمله لری تکرار ایدر ، فرار ایتمز ، اللهم ورسولنی سهور ،

[۱] شقیقه : یاریم باش اغریسی .

الله ورسولی ده اونی سه ورلر ، جناب حق خیرک فتحی اوکا نصیب
قیلدی (بویوردی .

خیر غزوه سنک بدایت وقوعده کوزا غریسندن مضطرب اولان
علی المرتضی مدینه ده قالمشدی ، فقط - ولوکه قیصه بر زمان ایچین
اولسون - قرب و حضور پیغمبریدن مهجور اولمایا تحمل ایدمه دیکندن
مبتلای رمد اولدینی حالد خیره کلدی . رسول اکرم لوای اسلامی
کندیسه تودیع ایدمه جکفی سویله نیجه حضرت علی مرنه قدر ایکی آدم
ایله ریسنی کورمه جه جک بر حالد بولونویوردی سه ده :

« یاربى ! سن موفقیت احسان ایتک ایسترسه ک کسه مانع اولاماز ؛
سن موفقیت بخش اولق ایسته مزسه ک کسه موفق اوله ماز (ده په رک
لوای اسلامی دست کرامت پیوسته الدی ، حصارک اوگنه کیتدی ،
اوراده کی برطاش بیغیتک اوزرینه لوای اسلامی ذکر ایتدی . بالای
حصاردن بر یهودی جناب علی به اسمنی ، حسب ونسبنی صوروب
اوکرنکدن صوکر اچکلدی ؛ قلعه دن مرحبک برادری حارث اسمنده
برجنگاور بهادر معیتده بر طاقم عسکرلر بولوندینی حالد میدان قتاله
چیکدی ، اهل اسلام هجوم ایتمه به باشلادی . اسلاملردن بعضلری
شهید اولدیلر ، انهای مقاتله ده جناب علی بر ضربه شمشیر ایله حارثی
جهنمه کوندردی . بونک اوزرینه قارده سنک انتقامنی اخذ ایتک
ایسته ین مرحب معیتده بر جوق افراد بولوندینی حالد میدان رزمه
شتاب ایتدی . مرحب ، خیرک اک شجیع بهادرلردن اولمقله برابر
پک اندر اولارق تصادف ایدیه جه ک زور بازویه ، بالای بلندمه مالک کیدی .

صیرتنده ایکی قاتلی برززه ، بلندده ایکی قیلیج ، باشنده ایکی عمامه اوزرینه
وضع ایدلش بر مغفر واردی . مرحب شو رجزی اوقویه رق :

قد علم الخیر انی مرحب
شاکی السلاح بطل مجرب

میدانه چیقنجه جناب علی :

انا الذی سمتی امی حیدره

ضرغام آجام وشبل قسوره

(بن اوکسیم که والدهم بنی ارسلان دهبه تسمیه ایتشد)

رجزیه مقابله ایتدی ، مرحب هجوم ایتدی ، جناب علی اونک
هجومنی دفع ایتدکن صوکرا ذوالفقاریله اوپله برضربه آهن شکاف
ایندیردیکه مرحبک باشنده کی مغفرله ایکی عمامه پاره پاره اولدقدن
باشقه آلتی ده جگمه سنه قدر ایکی به بولوندی . بوندن صوکرا اهل
اسلام یهودی لرك اوزرینه شدله هجوم ایتدیلر ؛ خیرک اک بهادر لرندن
یدیمی جناب حیدرک بازوی شیرافکنی آلتنده ازیلدی ؛ دیگر یهودیلر قلعیه
طوغری فرار ایتیه باشلادیلر . اثنای محاربه ده بر یهودی نك حمله سی
جناب حیدرک آلتده کی قالقانک یره دوشمه سنه بادی اولدی ؛ دیگر بر
یهودی ده قالقانی آلوب قاچدی ؛ بوندن طولای پك غضبناک اولان
علی المرتضی قلعنه نك ده میرقایسی سوکدرک حرب ختام بولونجه قدر
بوده میر قاپی بی قالقان کبی قوللاندی . اونک قوللرنده کی بوما فوق البشر
قوتی کورن قوص قلعنه سنک محافظلریله دیگر قلعنه لرك محافظلری خوف
وخشیتنه اوغرا دیلر ، طالب امان اولدیلر .

جناب علی فخر کائنات دن آلدینی مساعده اوزرینه خیبر
یهودی لرینه - نقود واسلحه دن هیچ برشی صاقلامایا جقلری شرطیله -
امان و یردی .

قلعه لرك حین تسخیرنده اهل اسلام دن اون بش ذات رتبه شهاده
فائل اولدی ، یهودی لر دن ده طوقسان بر نفوس خاك هلاکه سریلدی .
جناب مرتضی میدان معرکه دن دونوبده حضور رسالت پناهه کلدیکی
زمان فخر کائنات يك زیاده مسرور و شاد اولار ق استقبال ایچون
خیمه نك قایسندن طیشاری چیقدی ؛ جناب علی بی در آغوش ایتدی .
سینه قدسیت دینه سی اوزرنده برمدت طوتدی ؛ کوزلرینی اوپدی و

« قد بلغنی نباؤك المشکور وصنیعک المذکور ،

مال شریفی :

(سنک سنی مشکورکک ، عمل مذکورکک خبرلری بکا واصل

اولدی) بیوردی .

کنانة بن ابی الحقیقک تحت محافظه سنده بولونان قوم ص قاعه سنده
یوز زره ، درت یوز قیلیچ ، بیك اوق ، بش یوز اوکوز و برچوق
ذخیره ، اثاث بیتیه ، اشیای کرانها بولونیوردی ؛ بونلرک خمس
بیت المال مسلمین ایچین افراز ایدلدی .

نطات قلعه سنک ضبطندن اول کنانة اهل اسلامک هجوملرندن
اورکهرک کندیسنه ارنأ انتقال ایدن برده وه یوکی آلتون و مجوهراتی
صهرانک برکوشه سنه دفن ایدوب صاقلامشدی . مکه خلقنک دوکونلرده
تزین ایتک ایچین خیبر یهودی لرندن مجوهرات استعاره ایتدکلری معلوم

اولدیني جهته قلمه نك حين تسليمده فخر كائنات كنانه بي احضار ايدوب
آلتينلره مجهراتی نزهیه صاقلامش اولدیني اوکا صوردی . كنانه
ويا كنده کی یهودی لر :

— یار رسول الله ! اونلری تداركات حرییه ومصارفات روزمرهیه
صرف ایتدك .

ده دیلر . فخر كائنات :

— بوسوزلریكزك خلافي ظاهر اولدیني تقدیرده قانکز مباح
وسزه ویردیكم امان منفسخ اولسونعی ؟

بو یوردی . یهودیلر :

— اوت یار رسول الله ! یالان سویله دیکمز تحقق ایتدیکی تقدیرده
امان منفسخ اولسون وقائمز اراقه ایدلسین .

دیدیلر . لاکین بو ائنده یهودیلردن بری ایاغه قالقوب :

— ای كنانه ! اكر فخر كائناتك طلب ایتدیکی مجهرات
الكده ایسه ویا اونلرك نزهده مکتوم اولدیني بیلیورسهك سویله :
صوكر ا جناب حق حقیقی اوکا بیلدیرر ؛ سنده فضیحتله هلاك
اولورسك .

دهدی سده كنانه اهمیت ویرمیوب انكارنده اصرار ایتدی . فقط
جناب حق رسول اکرم نه بطریق الوحی دینه نك وجود و محلی
بیلدیردی . فخر كائنات كنانه بی احضار ایدوب خبر اسمانی ایله یالانی
میدانه چیقیدیني بیان ایتدكدن صوكر اسلام بن ابی الحقیقك اوغلو ثعلبهیه :
بوخزیه نك نزهده مدفون اولدیني سن بیلیورمیسك ؟ بو یوردی .
ثعلبهده : بیلمه یورم ؛ فقط كنانه نك شو جوارلرده تنه اجه طولا شدیني

يك چوق دفعه لر كوردم ؛ اكر بويله برخزينه موجودايسه بوراده مدفون
اولاجنى اغلب احتمالا ندر ؛ ده دى . ثلثه نك اشارت ايتديكى محله ده
زبير بن العوامك نظارتى آلتنده اجرا ايديلن حفریات كنانه نك خزينه
مدفونه سنى ميدانه چيقاردى . يهوديلرك بو صورته فخر كاشانى اغفال
ايميه جرأت ايتدكلرى ثابت اولديغندن كنديلرينه ويرلش اولان
امان منفسخ اولدى . رسول اكرم كنانه نى ، قاردشنك قانه بدل
اولق اوزره محمد بن مسلميه تسليم ايتدى . بوتون قادينلر سبي واسترقاق
ايدلديلر ؛ اهل اسلام بو غزوه ده غنائم وفيره نائل اولديلر . دحيه
كلبي نك حصه سنه اصابت ايتش اولان كنانه نك زوجه سى صفيه نى
رسول اكرم عوض مقابلنده دحيه دن بالا شترا آزاد ايدرك تزوج
ايتدى .

..

زينب بنت هارثك فخر كاشانى نسميه نثبت ايمه سى .

خير قلعه لر ينك تسخيرندن صوكر اسلامك متروكه سى وحارث
بن مرحب ك قزى زينب ، فخر كاشانك ، قويونك قول وبود
قسملرينه ميل ورغبتى زياده اولديغنى بيلديكى جهته براوغلاق بريان
ايدرك آقشام نمازى وقتنده رسول اكرم هديه طرزنده تقديم
ايتدى . بو اوغلاق زهرايله آلوده ايدلمشدى ؛ رسول اكرم نزدنده
بولونان اصحاب كراميده دعوت بووردى ، ايلك لقمه نى فم مباركنه
كوتورور كوتورمز اللريكنزى چكيكنز ؛ زيرا بو طعام زهرليدر ؛
ده دى . حاضر وندن بشر بن البراء :

— یا رسول الله! بن برنجی لقمه‌ی آغز مه کوتوروب چکنه.
 ینجه برکراحت ، بر نفرت حس ایتدم ، فقط حضور کزده تأدیا
 سس چیقارامادم .

دهدی . دها سفره دن قالقمادن بشرک لونی تغیر ایتدی و اوکون
 ایچنده دار عقبایه عازم اولدی . فخر کائنات ، خیر رؤسایله برابر
 زینب ی حضور معدلت نشورینه جلب ایدرک استطلاق بویوردی ؛
 زینب اولا انکاره تصدی ایتدی سه ده صوکر ا اعتراف جرم ایتدی .
 فخر کائنات اوکا بوحرکتک سببی صورونجه دهدی که :

— سز نیم بابامی ، عمجه می ، زوجی قتل ایتدیکز ؛ بن ده
 سزدن اونلرک انتقامی اخذ ایتمه یه قیام ایتدم .

بونک اوزرینه بو اوغلاغک تأثیر سمیله ارتحال ایدن بشرک دمه
 مقابل اولق اوزره رسول اکرم زینبک اعدام ایدلمه سی امر
 ایتدی .

فخر کائنات خیر سکنه سنک کافه سنک دیار اسلام دن چیقوب
 کیتمه لرینی امر بویوردی . فقط یهودیلر آغلایه رق تبعد ایدلمه مه .
 لرینی استرحام ایتدیلر ؛ اهل اسلامک باغلرنده ، باغچه لرنده اجیر
 اولارق صادقانه چالیشاجقلرینی وعد ایلهدیلر . فخر کائنات اونلره
 مرحمت ایدرک تارالارینی ، باغلرینی اکوب ییچمکده دوام ایتمه لرینه
 و محصولاتک نصفی اجرت مقامنده کندیلری ایچین آلیقویوب نصف
 دیکرینی بیت الماله اعطا ایلهمه لرینه مساعدده بویوردی .

خیر غزوه سی اثناسنده ثروت و سامانیله مشتهر اولان حجاج
 بن علاط سلمی تجارت مقصدیله قیله سندن افتراق و حرکت ایتیش

ورسول اکرم کي خيرده بولنديڦني استخبار ايدمڻك اورايه ڪلوب
حضور نبوتبناهده عرض اهڏا ايتشدرد . هجاء ڪ نفود واماالندن
بر قسم مهمي مڪه مشرڪرينڪ ڏمڻده وقسم ديڪري ده مڪده مقيم
اولان زوجه سنڪ الڏه اولديڦندن اسلام داخل اولديڦني شيوعبولاجق
اولورسه بوتون ثروت وساماني محو اولوب كيده جڪدي ؛ بوسيله
هجاج طاغنيق اللرده بولونان ثروتي طويلامق ايجين مڪيه عزيمت
ايتمڪ ومشرڪره قارشى ايجاب حاله ڪوره اغز قولانمق ايجين
رسول اکرم دن استيدان ايتدي . مساعده رسالتبناهي استحصا
ايتدڪدن صوڪرا هجاج مڪيه عزيمت ايدوب مشرڪري شو صورته
اغفال ايله دي :

— اي قوم قريش ! سزه شو مژده بي ڪتيردم : خيرى لڙ محمد
(ص . ع) ه ظفرياب اولديلڙ ؛ بوتون اصحابني اسير ايدوب مال
ومالاريني ياغما ايتديلڙ . بواموال وغنائمي صائمق ايسسته بورلڙ ،
سز لڙڪ ڏمڻلڙ ڪزده ڪي نفودمي بڪا اعاده ايدڪ كه ڪيدوب او غنائمي
اشترا ايديم ، هم خيرى لڙڪ اسير ايتدڪلڙي اسلام لڙدن بعضلڙي ده
عوض مقابلنده آلوب سزه ڪتيره يم .

بوساخته خبرلڙ قريشي لڙي پڪ زياده ممنون ايتدي . هجاج ڪ
خلق ڏمڻده ڪي اموالي ال برلڪيله طويلابوب ڪنديسه تسليم
ايتديلڙ ؛ زوجه سنڪ الڏه ڪي اموال ده آلدی . مڪده ڪي مسلمانلڙ
بوخبري طويله پڪ زياده مڪدر اولديلڙ ؛ فقط هجاج مڪدن افتراق
ايدجى صبراده جناب عباسى حقيقت حالدن خبردار ايتدي .
بر مدت صوڪرا قريشي لڙ خيرى لڙڪ باشنه ڪلڙي او ڪرنديلڙ وپڪ
زياده متالم اولديلڙ .

قرق دردنجی باب

فدك سكه سنك عرض انقيادی -- جعفر بن ابی طالبك حبشه دن عودتی --
غزوة وادی القری -- عمرة النضا .

فدك سكه سنك عرض انقيادی

رسول اکرم خیر غزاسنه عزیمت ابتدیی اثناده محبسه بن مسعود
حارثی او دیارک الک مستحکم بر قلعه سی اولان فدكه کوندروب
سکه سی اسلام دعوت بویوردی .

فدك لیلر اولا اسلام قبول ایتمکدن امتناع ابتدیلر ، چونکه
اهل اسلام منہزم اولاجفی امید اییدیورلردی . اولرنده استشاره
ایتمیه وقت بولا بیامک ایچین محبسه بر قاج کون زدلرنده اقامت
ایتمه سی رجا ابتدیلر . بوصیراده خیرده ناعم قلعه سنك اسلام الله
دوشدیکی خبری فدكه واصل اولدی؛ فدك لیلر پک زیاده قورقدیلر،
رسول اکرمك نزد نبوتیناهنه بر هیئت مبعوثه کوندردیلر فخرکائنات
فدك اراضیسنك نصفی اهل اسلام ترك ایتدکاری تقدیرده حیاتلری
کندیلرینه بخش ایدیله جکئی بیان بویوردی . اولارده قبول ایدوب
عرض انقياد ابتدیلر .

جعفر به ابی طالبك عودنی

خیر قلمه لرینك ضبط و تسخیرندن سوکرا جناب علی نك برادری
جعفر بن ابی طالب رفاقتنده ازواج مطهره دن ام حبیبه و بعض مهاجرین
اسلام بولوندینی حالدہ مدینہ به واصل اولدی .

غزوه راری القری

رسول اکرم خیر غزوه سندن عودت بویوردندن سوکرا وادی
القری اوزرینه حرکت بویوردی .

مدینہ دن یدی کونلک بر مسافه ده کائن اولان وادی القری سکندہ سی
رسول اکرم ک کندیارینك اوزرینه حرکت ایتدیکنی خبر الدئلری
زمان قبائل مشرکه دن بعضاريله عقد اتفاق ایدہ رک حرب وقتاله
حاضر لاندیلر .

رسول اکرم وادی القرایه واصل اولونجه اولایه وادیله دین
مبین اسلامی قبول ایتهلرینی تکلیف ایتدی . یهودیلر تکلیف پیغمبری پی
رد ایتدیلر ، بونلک اوزرینه حرب وقتاله ایتدار اولوندی .

یهودیلرک اراستندن چیقارمق میدان رزمه طوضرو ایلہ ریلہ یں بر
بهادر یوکسک سله طرف اسلام دن بر مبارز ایستدی . قارشینه چیقان
ذیر بن العوام خنجريله اونک یوزینی جرح ایتدی ، دیگر بر بهادر
دها چیقدی جناب زیر اونی ده جهنمه کوندردی . اوچنچی اولارق
چیقان مبارز جناب علی نك ضربه شمشیريله هلاک اولدی . بو منوال
اوزره اون قدر یهودی بهادری تلف ایدلدی . بوسیراده کونش ضربه

میل ایتمیه باشلادیقندن قتله نهایت و برپا رک ایکی اوردو بولونقنری
موقعه کیجه دیار . ایتسی کون ملک یری اغارمایه باشلار باشلاماز
ایکی فرقه صوک درجه ده شتله بر برینه هجوم ایتدی ، فقط کونش
هنوز بر مزراق یری یوکسلمه شدی که مشرک لک کوکارینه خوف
وخشیت عارض اولدیفندن فرار ایتمیه باشلادیلر . بو مظفریت جدیده
ایله اهل اسلام غنائم بی نهایت نائل اولدی . یهودیلر اوبله بر خوف
عظیمه دوچار اولدیلر که هبسی جزیه بی قبول وصاحی استرحام ایتدی .

عمرة القضا

فخر کائنات پرشان و شرف مدینه یه عودت بویردقندن صوکر
ادای عمریه حاضر اولالری اصحاب کرامه تبایغ ایتدی ، حدیده
غزوه سنده بولونش اولانلرک کافه سی عمریه اشتراک ایدیوردی .
ابو ذر غناری مدینه ده قائم مقام نصب ایدلدی . فخر کائنات یدنجی سال
هجرتک ذی القعدة سنده اون بیک پیاده و یوز سواری ایله مدینه دن
حرکت بویوردی . قربان ایدلک اوزره برابر کوتورولن یتش دوه
و برچوق مهمات ، اوردودن اول حرکت ایتدی . اوردونک اوکنده
و محمد بن مسامه ایله بشر بن عبادک تحت ریاستنده حرکت ایدن قافله
مراظهران موقعنه واصل اولونجه اوراده بولونان قریشی لر همان مکیه
عودت ایدوب فخر کائناتک بر جم غفیر ایله تقرب ایتکده اولدیفنی
قبیله لرینه اخبار ایتدی .

مکه مشرک لری یوکسک بر محله چیقوب رسول اکرمک تقرب و موصلتی
ترصد ایتمیه باشلادیلر ، اوردوی اسلام اوزاقدان نمایان اولور اولماز

مکرز بن حفصی نزد رسالت‌نامه اعزام‌ایده‌رك حدیبیه عهدنامه‌سنگ احكامنجه قیصری اینجندہ کی قیلیچلردن باشقه برشی کتیرلمه مك اوزره تهمد ایدلش کن بوقدر اسلحه ولوازم حربیه‌نك برابر بولوندر ایه سنده نه کبی بر مقصد مندمج اولدیغنی استیضاح ایتدیلر .

فخر کائنات مکرز بن حفصه شو جوابی ویردی .

— بو سلاخلر حرم بیت‌الله داخل اولمایاچق ، بز بونلری احتیاطاً کتیردک وانجاق بر هجومه معروض اولدیغمز تقدیرده بو اسلحه‌یی استعمال ایده‌جکمز .

بو جواب ، مشرکارک خلجان واضطرابی نسکین ایتدی . قربان ده‌وه‌لری ذی‌طوی‌ده توقیف ایدیلوب اسلحه و مهمات حربیه ده‌بعن باحجده محافظه اولوندی . رسول اکرم قصوی اسمنده کی ده‌وه‌سنه را کب اولدی ، اصحاب کرام قیلیچلری بالارنده اولارق کیمسی پیاده ، کیمسی سواری رسول اکرم معیتنده بولونوبورلردی ، ده‌وه‌نك مهارینی عبدالله بن رواحه طوتوبورلردی ، رسول اکرم ومیتی ججون طریقله مکبه داخل اولدیلر ، اهل اسلام هپ براغزدن تلبیه (۱) ایتدیلر . رسول اکرم ده‌وه‌نك اوزرنده اولدیغنی حالده مسجد حرام داخل اولوب حجر اسوده دست مبارکنده کی عصایی طوقوندر مق صورتیله اسلام ایتدی ، صوکر ا بیت‌اللهی طواف بوبورلردی . صادر اولان امر پیغمبری موجبجه اصحاب کرام ده حجر اسودی استلام و بیت‌اللهی طواف ایتدیلر ، ایلک اوچ طواف ، قوشارق و درت صوک طواف آهسته ایدیه اجرا ایدلدی ،

(۱) تلبیه : تجربه وزنده لیک ده‌مک .

ایک طواف اثنا سنده قوشولماک سبی قریشی لرده پیدا اولان - اصحاب رسول الله یثرب کو خامت هواسندن ضعف و هزاله اوغرا دیلر، قیمه لانا جق حاکماری قالمادی - ظن و وهمی ابطال ایتک ارزوسندن عبارتدی .

جبل قبیقمانه چیقوب اهل اسلام ی تماشایا ایدنلر اونلرک مشی و حرکتلرنده کی قوت و سرعتی کورونجه بربرلرینه :

— یثربک ایصیمه سیله بی ناب دوشمش دهنیلن مسلمانلر شایان حیرت بر زنده کی وعافیت اثری کوستر بیورلر .

ده دیار . مناسک عمره ختامه رسیده اولدقدن سوکرا رسول اکرم جعفر بن ابی طالبه، عباس بن عبدالمطلبک زوجهمی ام الفضلک همشیره می میمونه بنت حارث هلالیه بی، نفس نقیسی ایچین خطبه ایتمه سی امر ایتدی . ندسنی فخرکاشات باغشایان جناب میمونه ازواج مطهره عداینه داخل اولدی . وافتدی نک روایتنه نظراً اوکون رسول اکرمک امریله بلال حبشی کبه سقی اوزرنده اذان او قودی ، نماز خارج بیت ائاده ادا ایدلری . سوکرا فخرکاشات ده وده سنه را کب اولارق صفا ایله صروه اراسنده سعی بیورودی .

حدیبیه عیدنامه سنده اهل اسلام مکده ائبق اوچ کون اقامت ایدم جککری مشروط اولدیغندن بومدت ختامه ایرمه کله قریشی لردن خویطاب بن عبدالعزی ایله سبیل بن عمرو حضـور نبوتینده کلوب عهدنامه احکامنه رعایت ایدلمه سی طلب ایتدیلر . فخرکاشات اونلره :

— مساعده ایتمه کزده میمونه بی بوراده تزوج ایتمه

بیورودی ، حبیب خدا کی بی وجود عالمسودک بلده لرنده برآن

بيله تمديد اقامت ايتمه سی کندیلری ایچین غبر قابل تقدیر بر نعمت
عظما ایکن بوسغیه مشرکار رسول اکرمک بوارزوسنه مخالفت
ایده رک :

— بز . انجاق عهدنامه نک احکامنه رعایت ایلمسی ایستهرز .
دهیه مقابله ایتدیلر .

اوراده حاضر بولونان سمدین عباد مشرکارک بو سوزلرندن
حدتله رک اوزرلرینه هجوم ایتدی ؛ فقط رسول اکرم تبسم بیوراراق
ابن عبادیهی نسکین ایتکله برابر عزیمت امرینی ویردی ، اهل اسلامدن
هیچ کسه نک دردنبی کجهیی مکده کچیره سنه مساعده بیورمادی .
میمونهیی مدینهیه کتیرمه یی ایچین یالکز ازادایسی ابو رافعی مکده
ترک ایتدی .

ینه بو سال هجری اثناسنده وقایع آتیه سرزده ظاهر اولدی :
فخرکائنات ، غسان ملکی جبلة بن ابهم بر مکتوب ارسال ایده رک
اونی دین مبین اسلام دعوت بیوردی ، جبلة نامه رسول اللهی آلوبده
مال شریفنه مطلع اولونجه در حال اسلامی قبول ایله دی ، غایت تعظیمکارانه
بر جوابنامه تحریر ایده رک بعض هدایا ایله برابر حضور فخر کائنات
کوندردی .

جبلة بن ابهم دین اسلامده ثبات ایتشه ده حضرت عمرک ایام
خلافتنده کبة اللهی زیارت ایچین مککه کلش و اثنای طوافده هزاره
قبیله سندن بر آدم قضارا اونک ازارینه باصوب آچشدی ، بو سبيله
حدتلمش اولان جبلة بوادمک صورته برتوقات ووردی و اولک دیشارینی

قبردی . اودہ جناب عمرہ اشکا ابتدی ، عمر بن الخطاب جبلی احضار
ایدوب اوکا دہدی کہ :

— یا بوادی ارضا ایت ، ترک دعوا ایتین ، یا خود قصاصہ راضی
اول ، اودہ سکا برتوقات وورسون .

جبہ :

— بن برناجدارم ، اوادمہ عادی برشخصدر ، بنلہ اونی مساوی
طوتو بورسک ؟

جناب عمر بن الخطاب :

منسوب اولدیغکز دین مبین اسلام ایکیگزیده مساوی قیلمشدر ،
سن تاجدار اولدیغکن طولایی اوکا نفوق ادلمشده بولونامازسک ،
مسلمک مسلم اوزرینه افضلحق انجق زیاده تقوا ایلادر .
جبہ :

او حالده نصرایتہ رجوع ایدرم .

عمر بن الخطاب :

— او یله یاپدینگ تقدیرده بوینگئی وورورم .

جبہ :

— بکا بو کیجه مهلت ویر ، تأمل ایدیم . قرارمی یارین
تبلیع ایدرم .

جبہ همان اوکیجه خفیاً مکدن فرار ایدهرک قسطنطنیه کتدی
واوراده ارتداد ابتدی . (نعوذ بالله من سوء الخاتمه)

قیصرروم طرفندن ارض بلقاده حاکم اولان کفرو بن عمرو ، جذامی

فخر کائنات. خطاباً بر مکتوب یازوب فضه اسمنده بریاض استر، بر آت،
بر مرکب و بعض کرانها آفشه ایله برابر مسمودین سعد اسمنده برادمه تسلیم
ایدردنك حضور رسالتپناهه ارسال ایتدی . مسمودین سعد مدینه یه
مواصلت ایدوب مکتوب و هدایای رسول اکرمه تقدیم ایلادی .
فروه نك کوندردیکی مکتوبك مضمونی شودر :

« محمد (ص . ع) رسول الله فروه جذامی طرفندن یازلمشدر :
حضور سعادتکزه اعلام اولونورکه بن مسلمان اولم ، حق تعالی نك
وحدایتی، مزك رسالتکزی اقرار ایتدم . بیایرم، سزاو رسول اکرم سکرکه
عیسی بن مریم قدومکزی تبشیر ایتدی . (والسلام عليك یا رسول الله)
فخر کائنات فروه نك هدایاسنی قبول وشو جوابنامه بی ارسال
بویوردی :

« بسم الله الرحمن الرحيم محمد (ص . ع) رسول الله طرفندن فروه
جذامی یه : کوندردیك آدم هدیه لرکله برابر بزه واصل اولدی . حقیقه
حق تعالی سکا طوغور یولی کوسترمشدر ، اکر ایياك ایدرسهك ، خدا
ورسولك طریق اطاعتدن انحراف ایتزسهك ، نمازی اقامه و مالکك
زکاتی ادا ایدرسهك روز جزاده مکافات کورورسك . »

قیصر روم ههراقلی بوس . فروه نك دین اسلامه شرفیاب اولدیغنی
استخبار ایدنبه اونی حضورینه جلب ایدوب نصرایتیه رجوع ایتدی
ایچین اجبار ایتدی سده فروه ثبات ایتدی ، بونك اوزرینه ههراقلی بوس
اونی اولاجبس ، بعده صلب ایلادی .

نہایتکے سنک انصاری

اہل اسلامک خیریدہ فائل اولدینی فتوحات جلیلہ بوتون جزیرہ العرب
اھالیسنک قلیئرینہ دھشت انداز اولمایا باشلادی . مکہ ایلہ مدینہ اراسنده
کائن بردیار اولان تیمادہ کی اھالی رسول اکرم عرض انقیاد ایلہ
جزیرہ کنار اولدیلر .

..

سیرہ ابوبکر الصدیق

رسول اکرم ، ابو بکر الصدیق سلمہ بن الاکوع لہ سائر بعض اصحاب
کرامی دہ یا گئے ترفیق ایدہ رک نجد قبر بندہ کائن اولان ضربہ ناحیہ سندہ
سا کن بنی کلاب دن برجماعتک اوزرینہ کوندردی . بنی کلاب اھل اسلام لہ
مقاتلہ یہ قیام ابتدیار ، بوضاری مقتول اولدی . برجوغی دہ اسیر ایلدی .

..

سیرہ بشر بن سعد انصاری

رسول اکرم ، بشر بن سعد انصاری بنی اوتوز نفر لہ فیک جوارنده
توطن ایدن بنی مرہ دن برجماعت اوزرینہ ارسال بویوردی . بشر بن
سعد ، بنی مرہ نک چوبانارندن برینہ تصادف لہ اولرک زردہ بولونقلر بنی
صوردی . چوبانده : اولر بویوراده بر درده بولونیورلر ، دہ یہ
جواب ویردی . بشر ، بنی مرہ نک حیواناتی اغتنام ایدہ رک مدینہ یہ
طوغرو توجه ایلدی . بو حادثہ دن خبردار اولان بنی مرہ اھل اسلامی تعقیب

ایدوب یتشدیلر ایکی فرقه اراسنده شرتلی بر مقاتله وقوعبولدی . اهل اسلام ک اکثریسی شهید اولدی . مجروح اولان بشر ابن سعد انصاری ده شهید میاننده دوشوب قالدی . بنی مره . بشری ده شهید اولدی ظن ایتدیلر و دونوب دیارلرینه کیتدیلر . بشر بیسک درلو مشکلاتله فدکه قدر کتیدی ، جریحه سی التیام پذیر اولونجه یه قدر اوراده اقامت ایتدکن صو کرا مدینه یه واصل اولدی . وک مواصفتدن اول رسول اکرم بو حادثه دن خبردار اولمشدی .

..

سریر غالب به عبدالله بنی

بنی حوال و بنی عبد ثعابه دن میقه ده یلن محله ساکن برجاعتک اوزرینه فجر کائنات یوز اوتوز نفرله غالب بن عبدالله ایلی یی ارسال بو یوردی . اهل اسلام میقه یه واصل اولدیار ، بو جماعتله مقاتله ایدوب به ضلری قتل ایتدیلر ، برجوق قویونلری و دوه لرینی الوب مدینه یه عودت ایله دیلر .

..

سریر ابه ابی عرماد سلمی

عمرة القضا دن عودت ایتدکن صو کرا فخر کائنات ابن ابی العوجاء سلمی یی الی نفرله بنی سلیم اوزرینه اعزام بو یوردی . بنی سلیم اهل اسلامی محاصره ایدوب کافه شهید ایتدی . بو ائشاده مجروح درشمش اولان ابن ابی العوجاء بک زیاده مشکلات ایله مدینه یه عودت ایله دی .

..

اشعری لک دیبه اسمعی فبوی

من طرفلرنده مقیم اولان اشعریبیله منه منسوب برچوق کسه لرله برابر
ابو موسی الاشعری مدینه به کلدی، دین مین اسلام له شرفیاب اولدی.

~~~~~

~~~~~

قرق بشنجی باب

سکزینجی سال هجرت .

اشراف قریشدن اوج ذاتک اهنداسی — سریه ذات السلاسل — سریه موته

اشراف قریشده اوج ذاتک اهنداسی

بوتون سیر وتوارنج بو اوج ذاتک ، خالد بن ولید بن مغیرهک ،
عبدالداردن عثمان بن طلحهک ، بنی سهمدن عمرو بن العاصک اسلامه دخولاری
سکزینجی سال هجری ده وقوعبولدینغی بیان ایدیورلر . رسول اکرم له
قریش اراسنده منعقد اولان جدیدیه عهدنامه سی دین مبین اسلامک پک یقین بر
زمانده بوتون جهانده حاکم اولاجغنی احساس ایدیوردی . قوم وقبیله سی نزدنده
پک زیاده شرف وحیثیت صاحبی اولان خالد بن ولید فخر کائناتک
عمرة القضا یی ادا ایتمک ایچین مککه یه عزیمتی ائساننده اورادن بالالتزام
افتراق وغیبوت ایتمشدی . فخر کائنات مککه ده ایکن خالدک برادر ی
اولوب اسلام ی قبول ایتمش اولان ولید بن ولیده قاردرشک نزمده
اولدینغی موردی ، ولیددن اونک مککه ده بولونمادیجی جوابنی النجه
تأسف ایدهرک خالدک اوصاف ومن ایاستی تقدیر بوبوردی . بونک اوزربته

واید برادری خاند، بر مکتوب یازوب بلا تأخر دین مبین اسلام
قبول اتمیه اونی مصرانه تشویق ابتدی . خالد بن ولید کنندیستی
اسلام له شرفیاب اولمایا سوق ایدن اسبابی شویله ابضاح ایلهور :

« وقتاکه جناب حق اراده ازلیه سی بنم دین مبین اسلام له شرفیاب
اولما تعلق ابتدی ، کوکله عظیم براسلام محبتی پیدا اولدی . رسول
اکرم حدیده به عزیمت بویوردینی ائنده عسفن موقمنده ارام ایشدی .
اوزمان حضور سعادت نشورینه کیدوب شرف اسلام له مشرف اولماق
ایسته دم سده موفق اولامدم ؛ قطعاً جزم و ادراک ایتدم که لطف الاهی
اوا نکمبان اولوبور . پک چوق زمان کچمدهن او قریشی لره ظفریاب
اولاجق ؛ ارتق مکهی ترک ایدوب برکناره چکیلیمک ایجاب ایتدیکنه
حکم ایتدم . دوشوندم : نجاشی ، محمد (ص . ع) . تابع اولدیفنیدن
اونک زردینه کیتمکه فائد یوقدر ؛ قیصر روم هراقلی یوسک زردینه
کیدهرک نصرانی یاخود یهودی اولایم دیدم . صوکر اکندی کندمه
خایر هیچ برطرفه کیتمه ملیم ، وطنمده قالارق انجسام احواله منتظر
اولملیم دهیه تفکر ایتدم ، نهایت مکدهن چیه دم . بو صیراده ایسه
فخر کائنات عمره القضا ایچین مکیه عزیمت بویوروب قاردشم ولید
بکا دائر سؤالر صورمش و حقمده تلطفکارانه سوزلر سویله مش .
بونک اوزرینه قاردشم بکا شو مکتوبی یازوب کوندردی :

« برادر ا حالا مسلمان اولمادی که تعجب ایدیم . معلومک
اولسونکه فخر کائنات سنی سؤال ایتدی ، بنده ، برکون کله چک که جناب
حق اونی اسلام سوق ایدم چک دیدم . فخر کائنات جواباً بویوردی که :

خالد ، دین اسلامك حق اولدیغی ا کلامایاجق برآدم دکدر ، اگر
دین حق قبول ایدوبده اسلام لاله بالاتحاد مهارت وشجاعتی مشرکله
قارشى اظهار ایدمیدی بز اونك قدرینی بیلوب باشقه لرینه تقدیم وترجیح
ایدردك ، بویوردی . برادر ا بهوده وقت کچیره ، بو فرصت ودولتی
الدين قاجیره واسلام ،

وليدك مکتوبنی اولوبده مضموننه وقف اولونجه مسرور اولدم
ودین اسلامه محبتم تزايد ایتدی . دونوب مکيه کدم . زاد سفر
تدارك ایتدکدن حوکر ا مدینه به متوجهاً چیقوب کیتدم ، دوستلرمدن
عثمان بن طلحه ده بنم فکر مده بولوندیغندن رفاقت مده ایدی . هده
موقعنه کلدیکمز زمان حبشه دن عودت ایدن عمرو بن العاصره ملاقی
اولدق . بزه نزمه کتدیکمزی صوردي ، مدینه به ، مسلمان اولما
دهدك ، اوده بزه التحاق ایتدی ، هپ برابر مدینه به واصل اولدق .
فخر کائنات بزم مکيه وصولمزی استخبار ایدنجه اصحاب کرامه خطاباً ،

مکه جکر کوشلرینی سنك اوزریکزه سوق ایتدی ، بویورمش . بن سفر
لباسنی چیه اروب تمیز لباسلر کیدم ونزدن بوتیناهه کیتدم ، بولوبه برادر مه
تصادف ایتدم ، بکا دمدی که : فخر کائنات سنك کلدیکندن طولایی
بك مسرور اولدی ، سکا انتظار ایدیور ، سرعتله کیت ، بنده
کمال شتاب ايله حضور رسالتیناهه کیتدم ، رسم تعظیمی ایفا ایتدکدن
حوکر ا « اشهدان لا اله الا الله وانك رسول الله » دمه کله شهادتی تقریر
ایدردك اسلامه شرفیاب اولدم . فخر کائنات : الحمد لله الذی هداک الى الاسلام
بویوردقن صکرا ، ای خالد ! سنك عقل ورشد اربابندن اولدیغی

بیلیر ویرکون مطلقا عقل و عرفانک سنی طریقه خیر و سعادتہ ایصال
ایده جکئی امید ایدردم . دہدی بن دہ ، یا رسول اللہ ! کفر و ضلالتدہ
عناد و اصرار ایتدی کمندن طو زانی یشلہ عش اولدیقم کناہلرک عفو ایدلمہ سی
ایچین جناب حقہ دعا ایت . سہم . بندن سوکرا عمرو بن العاص لہ عثمان
بن طلحہ دہ شرفیاب اسلام . بیلر . عمرو بن العاص غایت فصیح و بلیغ
برشاعر اولمقلہ برابر سیاحتدہ دہنا حبید طولا برداھی ایدی . بعدالاسلام
رسول اکرم اوننی ذات اسلافی سرشتہ امور بویوردی .

..

مؤتہ محاربہ سی

مؤتہ ، ارض شامدہ بلع . سب رموضعک اسمیدر کہ بیت المقدسہ
ایکی کونلاک مسافردہ کاشند . مؤتہ سرحدی شوسپیدن طولانی وقوعہ
کشدیر :

فخر کائنات بصر احاکم . مکتوب بازوب حارث بن عمرو ازدی
لهبی وساطتیلہ کوندردی . مؤتہ واصل اولونجه قیصر رومک
امراسندن شرحیل بن عمرو غسانی اوکا مصادف اولارق صوردی .

— نزدیہ کیدیورسک ؟

حارث :

— شامہ کیدیورم .

شرحیل :

— غالباً سن محمد (ص ر ع) ک سفیرسک .

حارث :

— اوت ، رسول الله سفيری یم .

بوجواب اوزربنه شرجیلک امریله حارث بن طووتوب اولدوردیلر .
فخر کائنات وقعه دن خبردار اولونجه پک متالم اولدی وحارثک صفت
سفارته رعایت ایدلمه برك معصوماً قتل ایدلدیکنی بوتون دیار اسلامه
اعلان ایتدوردی ، سوریه اوزربنه حرکت ایدلمه جکندن اصحاب کرامه
حاضر لائمالرینی امر بویوردی . جرف ده نیلن موقعه اوچ بیک کشیک
براسلام اوردوسی تحشد ایتدی . فخر کائنات اوکله غازیفی قیلدقدن
صوکر ااصحاب کرامله استشاره ایدم برك زید بن حارثه بن عساکر اسلام
امیر الحیش نصب ایلهدی ، زید شهید اولدینی تقدیرده جمعه بن ابی طالب
اوده شهید اولدینی تقدیرده عبدالله بن رواحه امیر الحیش اولاجق ،
شاید اوده شهید اولاجق اولورسه اهل اسلام الاستشاره ایچلرندن برینی
امیر الحیش نصب ایتسینلر ، بویوردی . رسول اکرم بریاض لوا ترتب
ایدوب زیده تودیع ایتدی ، اوردوی اسلامی ثنیه الوداع ده نیان موقعه
قدر تشیع ایدوب اوراده تواف بویوردی ، اوردوی اسلامک اورناسنه
کمر برك شو نصیحتلری و بردی :

— جناب حقک نام جلیله صیفینارق اونک وسزک دشمنلریکزه
حرب وقتال ایدیکز . کیندی ککیز یلر بده دنیا ایله قطع علاقه ایتمش بر
طاقم راه بلمه تصادف ایدم جککیز اونارده هیچ برفنائق ایتمه بیکز ، قادی نرله
چو جو قاره مشفقانه مامله ایدیکز ، خورما وسائر یمش اغاچلرینی
کسمه بیکز ، مسکنلری تخریب ایتمه بیکز .

فخر کائنات اصحاب کرامله وداع ایدوب بورادن مدینه یه عودت
بویوردی ، اوردوی اسلامده سوریه بطوغرو حرکت ایلهدی .

اثنای راهده زهد و تقوایی، برواحسانی ضرب مثل حکمه
کرمش اولان عبدالله بن رواحه رتبه شهادته نائل اولمق خصوصنی
جناب حق دن مصرانه استدعا ایتدی؛ عبدالله مؤته غزوه سنده بو
مطلب اعلايه نیل ایله کامیاب اولدی.

شرجیل اوردوی اسلامك حرکتی استخبار ایدنجه برادری
سدوس بن عمروی الی نفر سواری له کوندروب اهل اسلامك احوال
و حرکتی استکشاف ایتدی، کندیسیده عسکر طوبلامایا باشلایوب
قیصر روم ههراقلی یوس دن ده استمداد ایتدی؛ شامده بولونان روم
عسا کردند و قیصره تابع اولان تخم، جنام، بهره، وائل قبیله لرندن
عظیم بر اوردوی تشکیل ایله دی. بو ائنده اوردوی اسلام وادی
القریبه واصل اولمشدی؛ سدوس معیتده کی الی سواری ایله اهل
اسلام له اوراده حربه طوتوشدی؛ معیتی پریشان، کندیسینی مقتول
اولدی، بونک اوزرینه شرجیل خوفه دوشه رک دیگر برادرینی قیصره
نزدینه کوندروب تکرار استمداد ایتدی؛ قیصر طرفدن بر چوق
عسکر دها کوندردی؛ بو صورتله شرجیل معیتده یوز بیلک دن
زیاده عسکر تحشد ایتدی. هیچ کوروله مش اولان بویه بر قوه
عظیمه نك اوزرلرینه کلدیکی اسلام اوردو سنده شایع اولونجه رؤسای
اسلام مضطرب اولمایا باشلادیلر؛ ایکی کیجه معان ده توقف ایده رک
استشاره ایتدیلر. بعضری ده دیلر که مسئله یی رسول الله عرض
ایده لم، یابزی کری دعوت ایتسین و یا خود امداد مزه عسکر کوندرسین.
فقط عبدالله بن رواحه نك بر نمونه حماسه اولان شوسوزلری اهل
اسلامی تشجیع ایتدی:

—ای مسلمانلر! سزاولریکزدن اولومی آراق ایچین چیقدیگز؛ جناب
 حقہ قسم ایدرم که بزه مسلمانلر، سیمدی به قدر ایتدی کمز محاربه لری
 سلاحلر مزك، آتلر مزك، استرلر مزك کیرتیه قازانماق، انجاق بودین حقك
 قوتیه قازاندق؛ جناب حق بودین مین ایله بزی عزیز ایتدی. مسلمان
 اولان قورقونه در بیامز؛ هایدی مردانه یورویم؛ یا غلبه ایدر،
 پرشان و شرف مدینه عودت ایله رز، یا خود درجه شهادت واصل
 اولورز، کلزار جانده بزه منتظر اولان قاردلر مزه قاووسورز.
 اصحاب و افراد، عبدالله بن رواحه بی تصدیق ایتدیلر؛ کولکلر
 غلیانه کلدی؛ هر کسده حیات حربیجوانه اوایندی؛ اوردوی اسلام
 سراپا هیب و جلادت کسیره رک و دشمنه طوغرو ایلرله مهیه باشلادی.
 قیصر رومك سیم وزره غرق اولمش ایکیکی لبالرله مزین رؤساسنك
 قوماند ایتدیکی روم اوردوسی عددجه یوز بیکدن فضل ایدی؛ فقط
 اونلرک قارشیسنه اخذ موقع ایدن اوردوی اسلام سه برفته قلیله دن
 عبارت اولقله برابر مزیت مغویه جه اونلر قات قات فائق دی.
 مؤنه قصبه سنك اوکنده التقایدن ایکی اوردو یکدیگره هجوم ایتدیلر؛
 امیر الجیش اولان زید بن حارثه لوای اسلام النده اولدینی حالده برنیزه
 ایله شهید ایدلدی؛ علم اسلام ی جعفر بن ابی طالب اله الدی؛
 اتی شدتله دشمن صفلری اوزرینه سوردی؛ صاغ قولنی قلیججه
 دوشوردیلر؛ علم اسلام ی صول اله الدی؛ صول قولی مقطوع
 اولدیغندن لوای اسلام ی قولتوغنك الله صیقیشدیر اراق حربه دوام
 ایتدی؛ نهایت روم عسکرلرندن برینك ضرب سیفیه شهیداً عازم
 دارجنان اولدی. بوغزو و ده حاضر بولنمش اولانلردن عمر بن عبدالله

ده يوركه : « بعد الحرب جعفرى شهدا اراسنده بولدق ؛ وجودنده طقساندن زياده ميزراق و اوق يارمسي واردى ؛ مؤتمده جناب جعفر ك ابراز ايتديكى سجاات حقيقه خارق العاده در . »

جعفر بن ابى طالب دن صكرا لوى اسلامى عبدالله بن رواحه انه لى ؛ روايته نظر آ صاحب دبرى طعام ائمه مش اولان عبدالله بن رواحه بو صيراده عمجه زاده سنل كنديسنه و ير مش اولدينى بر پارچه اتى يه مك اوزره ايدى ؛ جعفر بن ابى طالبك نبر شهادتى آلير آماز در حال آغزنده كى لقمه يي آدى ونفسه خطاباً : اى نفس ! جعفر دن يادن كيتدى ، سن حالا دنيا طعاميله مشغولسل . ده يه رك دشمن اوزرينه هجوم ايتدى ؛ اثنای مقاتله ده مجروح اولان بر بار ماغنك كيكى ده قيرلديغدن صالار نوب طور و يوردى ؛ عبدالله بن رواحه آتدن ايندى ؛ اياغيله بار ماغنه باصارق قوپاروب ائدى ونفسه خطاباً : « اى نفس ! زوجهك اولان قديندن طولاني كنديكى صادق دورسهك بن اوفاديني بوسادم ؛ اكر مالك اولديغك كوله لر دن طولاني احتراز ايدى دورسهك بن اونلرى ازاد ايتدم ؛ اكر متصرف اولديغ باغ وبستانلردن طولاني خوف ايله يورسهك بن اونلرى فخر كائات . هديه ايتدم . » ده دك دن صوكر ا تكرار صفوف اعدا اوزرينه صالديردى . شهيد اولونجه يه قدر مقاتله ايتدى . اون دن صوكر ا لوى اسلامى ثابت بن اقرم انصارى الله الارق : اى مسلمانلر ! اتفاق آرا ايله ايچكز دن برنى امير نصب ايديكز . ده دى . اهل اسلام بعد الاستشاره اتفاق آرا ايله خالد بن وليدى كنديلرينه امير انتخاب وتعين ايتديلر . ثابت ، لوى اسلامى خالد تسليم ايتدى .

خالد بن ولید اوکا دہدی کہ : ای ثابت ! سن علمدار اسلام اولمایا
 بندن الیقسک ؛ زیرا بدرملحمہ سندنہ بولونڈک و سناڈہ بندن بویوکسک .
 ثابت : ای خالد ! شجاعت و بہادر لکدہ سن یکتاسک ؛ بن علم اسلام ی
 سکا تسلیم ایتمک اوزرہ المہ الدم . دہیہ جواب و یردی . ابوہریرہ دہیورکہ :
 عبد اللہ بن رواحہ شہید اولدقن صوکر اوردوی اسلام دہ پریشانلق عارض
 اولدی ؛ خالد بن ولید اوردونک انتظامنی اعادہیہ و فرار ایدنلری منع پک
 زیادہ اوغراشدی سہ دمہ موفق اولامدی . بالکتر قطبہ بن عامرک صوت بلند
 ایله : ای اہل اسلام ! نہ یاپیورسکز ؛ دو کوشہ دو کوشہ اولمک فرار ایدرکن
 اولمہیہ مرجحدر . دیہ حایقیر مہ سی افراد مسلمین اوزرنده پک زیادہ اجر ای
 تأثیر ایتدی . فرار ایدنلر رجوع ایدوب دشمن اوزرینہ شدتلہ هجومہ
 باشلادیلر ؛ عظیم بر مقاتلہ وقوعہ کلدی ؛ اقسام قراکنی اطراف
 استیلا ایدنجهیہ قدر حرب دوام ایتدی . ایرتسی صباح خالد بن ولید
 طرز طعیہ بی بوسبتون دیکشیدردی . صفوف اسلامیہ بی اولہ بر
 صورتہ تشکیل ایتدی کہ دشمن ، قارشیندہ کی اوردونک تازہ امداد
 المش اولدیغنه ذاہب اولدی ؛ متانتہ خلل کلدی ، سمت فرارہ یوز
 چہ و یردی . خالد لوای ظفر النده اولارق دشمنی تعقیبہ باشلادی ؛
 قیصرک عسکر لرینی برک خزان کبی یرہ سردی . اوکون اوردوی
 اسلام ی سوق و اداره ایدہ رک مؤتہ مظفریتک حصولہ بادی اولمش
 اولان خالدک کوستردیکی مہارت و شجاعت عسکریہ نک مثلہ تاریخدہ
 نادراً تصادف اولونور . فخر کائنات ، خالد بن ولیدی « سیف اللہ .
 المسلول : اللہک دشمن اوزرینہ صیردینی قلنج » لقیلہ توقیر
 بویوردی .

کاتب الواقدي مؤته حربی شوصورتله روايت ايدييور :
 خالد ، جيش اسلامك امارتنه كچديكي زمان اسلامه پريشاني
 وانهزام طاري اولمشدي ونصرت وظفراحرازينه موفق اولامامشدي .
 لاكن مهارت وشجاعتی سایه سنده اوردوی اسلامي بر فلاکت
 اليه دن قورتارمايا و ايرته سي کون اخذ ايتديكي وضع متجلدانه ايله
 دشمني اورکوتمه يه موفق اولدی . بونکله خالدك حال و موقعي بك
 تهلكه لي اولديغندن ماهرانه بر صورتده اوردونك انتظامني محافظه
 ايده رك مدينه يه رجعت ايتدی . اوردو شهره تقرب ايدنجه اهالي
 قارشى چيقارق في سبيل الله جهاددن بلا ظفر ناصل دونديكز ديه رك
 افرادك اوزرينه طاش طويراق اتوب صاوورمايا باشلاديلر ؛ فقط
 اسب سوار اولارق اوراده حاضر بولونان رسول اکرم اهالي ني منع
 بويوردی و شوکلمات مبارکه سيله ؛ « خير اونلر دشاندن فرار
 ايمه ديلر ؛ جناب حق ديلر سه صولت ايده جکلر . » عساكر اسلامك
 يأس و فتوريني ازاله ايتدی .

خالد اوردوی اسلام له عودت ايدرکن گذرگاهده کائن اولان بر
 قلعه يي محاصره و ضبط ايتدی ؛ بو قلعه اهالي سي بر مسلماني قتل
 ايتملردی ؛ بو دفعه قاتلر بولديريلوب اجراي قصاص ايدلدي .
 مؤته محاربه سنك قهرمان ذی شانی جعفر بن ابی طالب در ، که
 حين شهادتنده وجودنده یتیم بر جريحه بولونويوردی . شهيد
 مغفورك زوجهي جناب اسما ده بورکه :

« زوجك خبر شهادتي مدينه يه واصل اولديني زمان ، بن ،
 هنوز صبي شیر خوار اولان ايكي اوغلو مه محمد له عبدالله . مه مه

ویریوردم. فخرکائنات خانمه کلدی؛ جعفرک اولادلرینی ایستدی،
بنده اونلری حضور نبوتپناهه کوتوردوم؛ کمال محبت و شفقتله
ایکیسینی قوجاقلا دی؛ اوقشادی. رسول الله مبارک چهره سنده
حزن و کدر علامتلی مشاهده ایتدیکمدن صوردم:

— یار رسول الله! غالباً جعفره دائر بعض خبرلر الیکیز؛

— فخرکائنات اوت، عمجه ماک اوغلو و قاردشم جعفر و اونکه
برابر اصحابمدن بعضلری درجه شهادته واصل اولدیلر.

بویوردی. بوخبری ایشیدیر ایشیتمز هیچقیرا هیچقیرا اغلامایه
وآه واین ایتیه باشلادم. کریمه و فریادی طویان مدینه قادینلری
بکا تسی ویرمک ایچین خانمه کلدیلر. فخرکائنات بکا ددی که:

«فریاد و فغانکی ضبط ایت، سینه کی دوکه.» صوکرا قالقوب
فاطمه انزهرا ناک خانه سنه کتیدی. اوده جعفرک خبر شهادتیه دلخون
و سرشت افشان دی. رسول اکرم اونی بوحالده کورنجه:

سنجه پک عزیز اولان برکسینی غائب ایتدیکک زمان اوکاده
جعفره اغلادیغک کیی اغلا. ددی و شونی ده علاوه ایتدی:

— جعفرک اولاد و عیالی ایچین طعمام تدارک ایت، چونکه
اونک شو آنده دوچار اولدینی الم و کدر بوکی شیلرله مشغول
اولماسه مانع در.

اوج کون صوکرا فخرکائنات تکرار جناب اسمانک خانه سنه
کتیدی و اوکا ددی:

— ارتلق قاردشم جعفر ایچین اغلامقدن فارغ اول و یتیملرینک

کوز باشلرینی قوروت . کسيلمش ايکي قولنه بدل جناب حق اوکا دار جاننده ايکي قانات احسان بويوردی .

رسول اکرم، جعفرک چوجوقلرینی هر نه زمان کوریره کوزینک یاشنی ضبط ایده مزدی . برکون اونلرک باشلرینی تراش ایتدیردی وچهره لرینه باقارق ده دی که :

— محمد ، عمجهم ابو طالبه بکزه یور ، فقط عبدالله احسن بریادر . اوتمايله بنم سیم واطوارمه مالکدر .

صوکر عبدالله ک الی مبارک الت ایچنه الوب درگاه احدیته طوغرو قالدیردی :

« یاربی ! جعفره متقی و متزهده خیر الحفل احسان ایت واونلری تقدیس ایت ، » دمییه خیر ایله دعا ایله دی . یتیم قالمش اولان چوجوقلرک استقبالی حقنده پک زیاده اندیشه ناک کورونن والدهلری اسمایه خطاباً :

— بوجوجقلر ایچین نه فقر وسفالتدن ، نه ده مصیبت وفلاکندن قطعاً تاسه چکمه . دنیاده وعقباده اونلرک حامیسی بنم .

بویوردی . روایت اولوندیغنه کرره عمر بن الخطاب هر نه زمان جعفرک اوغللرینه مصادف اولسه کمال احترامله : « السلام علیک یا بن ذی الجناحین » دمییه سلاملارمیش .

.*

سریه ذات السلاسل

سلاسل جذام ، قیله سنک دیارنده واقع بر صویک اسیدر . قضاعه و بنی القین قیلهلرندن بعضلری بالاتفاق بر چوق عسکر

طوبلادیلر و مدینه جوارینی نہب و غارت ایتک ایستہ دیلر . فخر کائنات بوندن خبردار اولونجه عمرو بن العاصی نزد نبوتپناہنہ جلب ایدوب :

— حاضر لانونب سلاحلاک ؛ سنی بر غزایہ اعزام ایدہ حکم ؛ اموال غنائمہ نائل اولورسک .

بو یوردی . عمرو بن العاص :

— یارسول الله ! بن متاع دنیا ایچین مسلمان اولمام .
دم نیجه فخر کائنات :

— رجل صالح ایچین مال صالح نہ قدر ای برشید !

بو یوردی و بریاض سانجاق ترتیب ایدوب عمروک الله و یردی .
ایمان مهاجرین و انصاردن اوچ یوز کیشی یی عمروہ ترفیق ایلہدی .
عسکرک ایچندہ سعد بن زید بن عمر ، سعد بن ابی وقاص ، عامر بن ربیعہ ،
صہیب بن سنان ، اسید بن حضیر ، سعد بن عبادہ ، عباد بن بشر
و بونلرک امثالی نیجه اکابر اصحاب بولونویوردی . محمد بن اسحاق
دم یورکہ : عمرو بن العاصک بو عسکرہ امیر نصب ایدلمہ سنک سبی
شودر : عمرو بن العاصک ، والدہ سی جہتندن یلی قبیلہ سنہ قرابی
اولدیفندن رسول اکرم اوقیلہ نک عمرو واسطہ سیلہ اسلام ی قبول
ایتمہ سنی ارزو بو یوریوردی .

عسکر اسلام ایچندہ اوتوز سواری بولونویوردی . عمرو و العاص
اوردوی آلوب مدینہ دن حرکت ایتدی . کوندوزلری اختفا ،
کیجه لری حرکت ایدہ رک ذات السلاسل موقعنہ یاقلاشدیلر . اورادہ
استخبار ایتدیلرکہ دشمن پک کلیتی عسکر طوبلامش ؛ اوردوی

اسلام سه اوچ يوز نفر دن عبارت بولونمغله بوقدر جق عسکرله اوله کيلى دشمن عسکرىنک اوزرينه واريلامايه جفته حکم ايدن عمرو بن العاص بولوندينى محله توقف ايتدى ؛ رافع بن مکيى جهنيى مدينه ارسال ايدم رک رسول اکرم دن امداد طلب ايتدى . فخر کائنات برلوا ترتيب ايدوب ابو عبيده بن جراح ه توديع و معيته ده ايکي يوز عسکر ترفيق ايتدى . ابوبکر الصديق ايله عمر الفاروق ده بوقوه امداديه داخلدير . فخر کائنات ابو عبيده بن جراح ه بويوردى که : بوعسکرى ال ، کيدوب عمرو بن العاص ه التحاق ايت ؛ اوکا مخالفتده بولونما ؛ کافه امورده اونکله متفقاً حرکت ايت . ابو عبيده بو اوامر پيغمبري يى تلقى ايتدکن صوکر ا معتيله برابر مدينه دن حرکت ايتدى و کيدوب عمر و بن العاص ه التحاق ايله دی . نمازوقى حلول ايتشدی ؛ ابو عبيده امامته کچمک ايستدی ؛ عمر و بن العاص :

— يا ابا عبيده ! سن بکا امداده کلدک ؛ بوراده امير الجيش بن اولدينم حالده امامته سن کچه مزسک .

دهيه مخالفتده بولوندى ؛ فقط مهاجرين اصحاب ، عمروه :
— ابو عبيده وارکن سن امامته کچه مزسک ؛ اولسه اولسه سن کندی عسکريکک اميري اولابيلرسک .

ده ديلرسده عمر و بن العاص اونلره :
— قضيه سزک ديدیککنز کيى دکل ؛ فخر کائنات سزى بکا قوه امداديه اولمق اوزره کوندردى ؛ بوراده امير يالکيز بنم .
دهدى . اخلاق حسنه صاحبي اولان ابو عبيده بو اختلافک

تفرقه و نزاعه بادی اولاجنی کورونجه فخرکائنات کندیسنه مدینه دن حرکت ایدرکن « عمرو ایله اراکرده اختلاف چیقما سین هر شیئی متفقاً اجرا ایدیکز » دهیه امر بویورمش اولدیغنی درخاطر ایده رک رفع نزاع ایتک ایچین امامتی عمرو بن العاص « ترك ایتدی . بوندن سوکرا عسکر اسلام ایله ری حرکتده دوام ایده رک دشمنک بولوندیغنی موقعه واصل اولدی . هواغایت صوغوق دی : مسلمانلر طویلا دقلری اودونلری یاقوب ایصینمق ایسته دیلر ؛ فقط عمرو بن العاص اتش یاقیلما سنی منع ایتدی . صوغوقدن پک زیاده مضطرب اولان افراد اسلامیه بوغو عیتدن طولای ابو بکر الصدیقه مراجعتله اشتکایه دیلر . ابو بکر الصدیقه ده شکایت واقعه یی عمروه بیلدی ردی . عمرو جواباً :

— هرکیم اتش یاقارسه اونی یاقدیغنی اتشه آتوب یاقارم .

ده دی ؛ بو مجلسده حاضر بولونان عمر بن الخطاب عمروک بوسوزندن طولای اوکا عتاب آمیز خطابلرده بولوندی ؛ لاکن عمرو :

— یا عمر ! امر پیغمبری یی اونوتدکمی ؛ سن نیم اوامر مه اطاعت ایتمه یه مأمور دگیلسک ؟

ده نجه عمر الفارق :

— اوت ، مأمورم .

جوابی ویردی ؛ عمرو ده :

— او یله ایسه سکوتی التزام ایله امر مه امتثال ایت .

ده دی . جناب صدیقه ده :

— یا عمر ! ابن العاص امور حربیه یی بزدن ایی بیلدیکی ایچین

فخر کائنات اونی بزم اوزرمزه امیر تعین ایتدی ؛ اونی کندی حالنه براق ؛ بیلدیکی کبی حرکت ایتسین .

دهدی و بو صورته اختلاف و نزاع رفع ایدلدی . اوردوی اسلام دشمن دیارینه کیرنجیه کوردیلرکه بلی وعذره قبیله لرینک افرادی مسکنلرینی ترك ایدرک فرار واختفا ایتمشلر . اهل اسلام بو ایکی قبیله نك دیارینی باشند باشه طولاشدی هیچ کسه یه تصادف ایتمدهدی . یالکز اطرافی ترصد ایدرکن بر حزب قبیله مصادف اولدیلر ؛ اونلرده پریشان بر صورتده فرار ایتدیلر . عمرو بن العاص اوردوی اسلام له بر قاق کون بو محله اقامت ایده رك اطرافه سواری مفرزه لری کوندردی ؛ راست کلان قویون وده وه لراوردویه کتیریلوب عسکره اطعام اولوندی . بو غزوه ده قابل قسمت غنائم اله کچمه دی . اثنای سفردہ عمرو بن العاص بر کیجه احتلام اولدی ؛ هوا غایت صوغوق اولدیغندن خسته . لانمقدن قورقارق اغتسال ایتیه یوب تیمله اکتفا ایتدی . اوردوی اسلام انساندن خالی اولان بو محلی ترك ایله مدینه یه متوجهاً حرکت ایتدی . فقط عمرو بن العاص ، اوردوی اسلام ک سلامتله مدینه یه عودت ایتمکه اولدیغنی بیلدیرمک ایچین کندن اول عوف بن مالک ی حضور نبوتناه کوندردی .

عوف بن مالک ده یورکه :

« مدینه یه واصل اولدم ؛ رسول الله ک حضور سعادت نشورینه کیردم ؛ اثنای سفردہ وقوعه کلن حادثاتی بر تفصیل عرض ایتدم . عمرو ایله ابو عبیده آراسنده تکیون ایدن اختلافه ونهایت اوامر پیغمبری یه اتباعاً ابو عبیده نك عمروه اطاعت ایتش اولدیغنه کلنجه

فخر کائنات : « یرحم الله اباعیده : الله اباعیده رحمت ایتسین »
 بووردی . صوکرا عمروك احتلام واقع اوزرینه صو موجود ایکن
 اغتسال ایتیه یوب تیمم ایتدیکنی عرض ایله دم . رسول اکرم سکوت
 بووردی . »

عمرو بن العاص اوردوی اسلامی سلامته مدینه یه ایصال
 ایدرهك حضور فخر کائناته کلدی . رسول اکرم اوکا :
 — یا عمرو! صو موجود ایکن یحییٰ غسل ایتیبوده تیمم ایتدک؟
 بوورونجه عمرو :

— یا رسول الله : هوا غایت صوغوقدی ؛ اکر غسل ایدم
 خسته لایر ، هلاک اولوردم . جناب حق :
 « ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة »
 مأل شریفی :

(کندیکزی کندی اللریکزله تهلکه یه القا ایتیه یکنز)
 بووردینی کبی یته :

« ولا تقاتلوا انفسکم ان الله کان بکم رحیما »
 مأل شریفی :

(نفسلریکزی قتل واقفا ایتیه یکنز که حق تعالی سزه رحیمدر)
 بووردی .

عمروك بو جوابی اوزرینه فخر کائنات تبسم بوورارق هیچ
 برشی سویله مده دی . اصحاب کرام آتش یا قدیرماق مسئله سنی رسول
 اکرمه عرض ایدرهك عمرو حقنده بث شکوا ایتدیلر . رسول
 اکرمده عمرودن بو خصوصی استیضاح بووردی ؟ جواباً عمرو :

— یا رسول الله ! اگر آتش یا قیلماسنه مساعده ایدہ یدم دشمن
بزم از لغمزی آکلایا جقدی ؟ مشرکر فرار ایدر لکن تعقیلرینه
مساعده ایتہ دیکمک سبیده شاید اونلره امداد کله جک اولورسه
دونوب هجوم ایتہ لری محتمل اولدیغدن عسکر اسلامی طویلواولارق
بولوندر مقدی .

دهدی . فخر کائنات عمروک سرد ایله دیکی بو اسبابی معقول
کورہ رک حرکات واقعه بی استحسان بویوردی .

عمرو بن العاص ده یورکه : ذات السلاسل غزوه سندن عودت
ایتدکن صوکر ا کندی کندمه دهمکه : فخر کائناتک ابوبکر الصد-
یقوله عمر الفاروقی بنم معینمه ویزه رک بنی اونلره امیر نصب ایتہ سی
البته بنم مرتبه مک نزد رسول الله ده اونلر ککندن دها یوکسک
اولدیغه دلالت ایدر . بونی فم مبارک رسول الله دن ده ایشیتمک داعیه-
سنه دوشدم ؟ حضور نبوت پناهه کیردم ودهدم :

— یا رسول الله ! انسانلر ایچنده اک زیاده کیمی سه ورسک ؟
فخر کائنات ده برقاچ ذاتک اسمنی ایراد ایله دی : نهایت بنم
اسمی اک صوکر ا ذکر ایتمه سندن احتراز ایتدیکم جهته سؤال دن
فارغ اولدم . قوه قدسیه نبوته فخر کائنات مقصدمک نه اولدیغنی
کشف ایتشدی .

••

سریه ابو عییده بن جراح

رسول اکرم ابو عییده بن جراح ی مهاجرین و انصار دن

مرکب اوچ یوز نفرله جهیه قییه سنک اوزرینه کوندردی. بوسریده
 عمر الفاروق ده بولونویوردی. جابر بن عبدالله الانصاری ده یورکه :
 بوغزو ده بنده حاضر دم ؛ زاد سفر اولق اوزره رسول اکرم
 بزه بر طغارجق طولوسی - فضله ویرمک ممکن اولمادیغدن - خورما
 ویرمندی . مدینه دن چیققدن صوکر اوخورمالری اکل ایدوب
 بیتردک ؛ ابو عبیده افرادک زاد سفر اولارق یاگلرینه المش اولدقلری
 شیرلی کنیروب تسلیم ایتهلرینی امر ایتدی ، هرکس یاکنده نه بولو -
 نویورسه کنیردی ؛ انجق ایکی طلوم قدر خورما طولیلاندی . ابو عبیده
 به خورمالری ضبط ایدوب هرکسه کونده برخورما توزیع ایتدی .
 عسکر اسلام اوپله بر قحط و ضرورته مبتلا اولدی که اغاج یاراقلرینی
 قوپاروب صوده ایصلا تیرلر ویرلردی . سعید بن عبادہ نک اوغلو قیس
 خورما اولارق بدلی مدینه ده ویرمک اوزره بر اعرابی دن بش ده وه
 اشترا ایتدی . اعرابی ، دوه لک بدلی مدینه ده تماماً تأدیه ایده جکنه
 دائر قیس دن شاهد طلب ایله دی . اوده عمر بن الخطاب به بو خصوصه
 شاهد اولماسنی تکلیف ایتدیه ده جناب عمر ، قیسه :
 — سنک کندی مالک یوقدر .

دیه شهادتی قبول ایتهدی . لاکن اعرابی : « قیسک باباسی سعد
 اوغلونک بورجنی طانیماه جق بر ادم دکلد ، ده یه رک بش ده وه یی
 بلا شاهد قیسه بیع و تسلیم ایتدی . مدینه ده بولونان سعد بو حادثه دن
 خبردار اولونجه جناب عمر دن مغیر اولارق اوغلونه درت نخلستان

باغیشلادی. قیس بوده وه لری برر برر کسوب عسکر اسلام ی اطعام
ایتدی. مدینه یه عودت ایدلدیکی زمان قیس ک بو حالی فخر کاشانه عرض
ایدلدی؛ رسول اکرم:

— جود و سخا او خاندان افرادینک عادتیدر بویوردی. بو غن و ده
دشمنله محاربه وقوع بولمادی.

قرق آلتنجی باب

مشرکین قریش حدیبیه معاهده صلحیه سنک احکامی اخلاص ایدیورلر.

یوقاریده کورمش اولدیغمز وجه ایله حدیبیه معاهده صلحیه سنک احکام و شرائطدن بریده طرفین عاقیدیندن هر بری دیگر طرفک حلیف و متفقلمی علیهنده هر درلو تشبثات تجاوزکارانه دن استکاف ایده جکنی تشریط ایدیوردی .

بک اسکى زماندنبری یکدیگره دشمن ایکی قبیله واردی : بونلرک بری مشرکین قریشک حلیف و متفق اولان بنی بکر قبیله سی ایدی ؛ دیگریده اعضاسی میاننده عبدالمطلبک اجدادینى تعداد ایدن خزامه قبیله سی ایدی که بورابطه زمان جاهلیتده عائله نبویه ایله خزامه آراسنده بررابطه تأسیس ایدیوردی . بنی بکر ایله خزاعه ماییننده بک چوق بویوک مقاتله لر وقوعه کلشیدی . فقط شریعت غرای محمدیه نك ظهور وانتشاری و اهل اسلامک کوندن کونه تکثر ایدرک کسب قوت و سطوت ایلسی جزیره العربده کی قبائلک کافه سنی خوف و حیره دوشورمش اولدینى کی بواکی قبیله یی ده اورکونه راک اارالرنده کی خصومت قدیمه نك موقتاً مبدل صلح و سکون اولماسنه بادی اولمشدی . فخر کائناتله قریش اراسنده حدیبیه مصالحه سی عقد ایدیلنجه بنی بکر ایله خزاعه کندیلرینى سیف قاطع اسلام قارشى امن و امان ایچنده عد ایتدکلرندن - زیرده برتفصیل بیان اولونا جاق

حادثہ نك ظہوری اوزرینہ - اسكى نزاع و محاصمہ لرینہ ابتدار
ایتدیلر . شویله كه :

بركون بنى بكر ك بر شعبه سى اولان بنى ديل جماعتندن بركنج
رسول اكرم حقنده بعض تفوهات بنى ادبانه ده بولونمايا جرأت ايتمكه
اوراده حاضر بولونان بنى خزاعه يه منسوب ديكر بركنج اونى منعه
قيام ايتدى ؛ اوبدبخت حريف دوام ايتدبكنندن بنى خزاعه يه منسوب
اولان شخص غضب و تهور ايدرك اولنك باشنى و يوزى جرح ايله دى .
بولنك اوزرینہ شخص ديل بنى بكره التجايله اولرى خزاعه اوزرینہ
هجوم ايتمه تشويقه باشلادى . بنى بكر قبيله سنك شعبه لرندن بنى
نفاثه ، خزاعه ايله ، محارب يه حاضر لاندى و مشركين قريش دن استمداد
ايله دى . قريش لى بنى نفاثه يه اسلحه و مهمات حربيه تدارك واعطا
ايتك صورتيله معاونتده بولوندقدن باشقه اعيان قريش دن عكرمه بن
ابى جهل ، صفوان بن اميه ، سهيل بن عمرو ، خويطب بن عبدالعزى ،
مكرز بن حفص كيى برچوق كمسه لى يوزلرينه نقاب طاقارق اتباعلريله
خزاعه يه قارشى اچيلان حربيه كيزليجه اشتراك ايتديلر . (وتير) اسمنده
برصويك كنارنده توقف ايتش اولان خزاعى لى اكسزين بركيجه هجومه
اوغراديلر ؛ عظيم بر مقاتله وقوعبولدى ؛ بنى بكر اولرى تاحرم
كعبه يه قدر تعقيب ايتدى . واوراده بكر مى خزاعى مقتول اولدى .
هيچ بر چارڈ نجات قللماديغنى كورن خزاعى لى بنى بكر ك رئيسى
اولان نوفل بن معاويه نك مرحمتنه التجا ايدرك :

— اى نوفل ! تكریدن قورق ؛ حرم كعبه يه حرمت ايت .
ده ديلرسده نوفل اولره ذره قدر مرحمت ايتمه دى و جواباً :

— سز حرم كهبهك حرمتی اغزىكزه الامازسكز ؛ چونكه حج و طواف ايجين كلنلرك يولنى كسوب اموالى غصب ايدرديكز ؛ ايشله ديككز بو جانيترك بوكون جزاسنى كورويورسكز . دمدى . حرب و قتال ايدم ايدم بى تاب و توان قالمش اولان خراعى لرك بقيهسى بديل بن ورقانك خانهسنى دخالت ايتديلر .

بنى بكر ايله رؤساي قريش مقاتله ائناسنده كنديلرينى هيچ كسه كوروب طانيماش اولدينى زعيميله خانهلرينه چكيديلر . فقط مكه مشركلرى كنديلرندن بويه بر حركت شيعهك صدور ايتديكنه بك زياده پشيان اولديلر . حارث بن هشامله عبدالله بن ابى ربيععه ابو سفيان بن حربك نزدينه كيدمرك :

— و قوعه كلن حادثه كيزلى طوتولاماز . بوكا بر چاره تسويه بولوق اهم والزمدر ؛ يوقسه ، محمد (ص . ع) احكاميله برابر اوزرمرمه هجوم ايدر و حليفلرينك انتقامنى بزدن آليز . دمديلر . ابوسفیان اونلره :

— زوجم هند غريب بر رؤيا كورمش ؛ بو رؤيا بنى قورقوتويور .

دمدى ؛ بونك اوزرينه رؤياني نقل ايتمىنى طلب ايتديلر ؛ ابوسفیان ده هندمك رؤياسنى اونلره بروجه آتى نقل ايتدى :

— هند رؤياسنده حجون طرفدن سيل كي قان اقدىغنى و بوقان سيلى خندمه موقعه قدركلوب اوراده برمدت توقف ايتدكن صوكرا نابديد اولديغنى كورمش .

رؤياني ديكله بن قريشى لر قورقديلر . ابو سفيان اونلره دمدى كه :

— الله قسم ایدرم که بووقعه ده قطعاً ذی مدخل دکم؛ حال بوکه مرتب و مشوق بن اولدیم بنی ظن ایده جکمر، محمد (ص.ع) وقعه دن خیردار اولادن اول بن مدینه یه کیتلمیم؛ حقیقت حالی اوکا تفهیم ایدوب عهد و میثاقی تجدید ایلهمه لییم .

عایشه صدیقہ دن منقول درکه بنی بکر و خزاعه وقعه سی ظهور ایتدی کیجه نك صباحی فخر کائنات بکا دده دی که :

— خزاعیلر بر فلاکته اوغرا دیلر . بن ده :

— یار رسول الله ! ظن ایدرمیسک که ضعف و ناتوانی یه اوغرامش اولان قریش نقض عهد ایتمه یه ، جرأت ایده بیلسین .
دیدم . فخر کائنات :

— اوت ، قریش نقض عهد ایتدی ؛ چونکه بر خصوص وارکه جناب حق او خصوصک وجود پذیر اولماسنی اراده بویورویور .
دهدی ؛ بن تکرار سؤال ایدوب ددهم که :

— یار رسول الله ! وجود پذیر اولماسنه اراده الاهیة نك اقتران ایتدیکی خصوص خیرمیدر ، شرمیدر ؟
رسول اکرم جواباً :

— خیردر .

بویوردی .

بووقعه دن اوچ کون سوکرا عمرو بن سالم خزاعی بنی خزاعه دن فرق کیشیله مدینه یه کلدی ، فخر کائنات مسجد شریفده اصحاب کرام ایلله مصاحبت ایدیوردی ؛ بو صیراده عمرو ایجری کیردی ؛ رسول اکرمک قارشیدنده طوردی ؛ قریشی لرك صلحی ابطال ،

بنی بکرك عهد واقعی نقض ایتدکلیخی و خزاعی لرك محو و تباه ایدله.
کلیخی حکایه ایدن مؤثر بر منظومه بی انشاد ایلهدی که شو بیتلر او
منظومه دن مفرزدر :

یارب انی ناشدا محمدا

حلف اینا واییه الاتلدا

ان قریشاً اخلفوك الموعدا

ونقضوا میثاقلک المؤکدا

منظومه ختام بولونجه فخر کائنات قیام ایدهرک :

— بنی خزاعیه امداد و معاونت ایتمزسم هیچ کیسه ده بکا
امداد و معاونت ایتمه سین .

بو یوردی . بو صیراده ساده پیدا اولان بر بلوطه توجیه نکام
ایدهرک احباب کرامه خطاباً ده دی که :

— ان هذا السحاب لیسهل بنصر بنی کعب : ساده کی شوبلوط
بنی کعبک نصرتنه براعت استهلادر .

صوکر ا خزاعی لره :

— سز دیار کزیه کیدیگز .

احباب کرام ده

— ابوسفیان عهدی تجدید و مدت صلحی تمید ایتک ایچون
کله جک، فقط خائب و خاسر مکیه دونوب کیده جک .
بو یوردی .

بوئشاده مکدن حرکت ایتش اولان ابوسفیانده مدینه یه واصل
اولدی ؛ طوغروجه ازواج مطهره دن اولان کریمه سی ام حبیبه نک

خانه‌سنة كيتدی ؛ رسول اکرم مخصوص اولان بساطك اوزرينه
اوپورمق ایسته‌دی ؛ ام حبیبه مانع اولدی، بونك اوزرينه ابوسفیان
ده‌دی که :

— قیزم ، بوبساطی بندیمی صاقینیورسك ؟ ام حبیبه :
— بوبساطك اوزرنده اطهر رایا اولان رسول‌الله اوپورویور؛
سن ایسه مشرك اولدیغك ایچین نجسك اوراده اوپورامازسك .
ده‌دی . ابوسفیان :

— قیزم ، بندن ایریلالی خویك ده کیشمش .
ده‌یجه ام حبیبه :
— جناب حق بکا هدایت احسان ایتدی ؛ اسلام‌له شرفیاب
اولدم ، بابا ! قومگك اولوسی اولدیغك وفراست وکیاست دعواسنده
بولوندیغك حالده اسلام قبول ایتمه‌یوبده کورمز وایشیتمز برطاشه
تعبد ایتمه‌که حیرتده قالیورم .

ده‌دی . بونك اوزرينه ابوسفیان :
— بنی تحقیر ایتدیگك یتیشمه‌یورده برده ابا واجدادمك دینی
ترك ایله محمد (ص . ع) ك دینه کیرمکلکمی برطور بی ادبانه ایله بکا
اخطار ایدیورسك .

ده‌یهرك خشم ایله قیزینك اوندن چیقدی ؛ رسول اکرمك نزدینه
کیتدی ؛ عهدنامه‌ك تجدیدی وصلحك تمیدیدی ایچین بك زیاده‌مصرانه
استرحامانده بولوندی‌سده هیچ بر جواب الامادی . صوکر اابوبکر
الصديق‌مده مراجعت ایتدی ؛ المدن هیچ برشی کلز ، جوابندن بشقه
برجواب الامادی ؛ عمر بن الخطاب ایسه ابوسفیان‌ی غایت شدید عتاب‌له

استقبال ایتدی ؛ جناب فاطمة الزهرا یه التجا ایلهدی، اوندن ده جواب رد الدی ؛ نهایت قرابتنی ایلری یه سورده رک علی المرتضانک امان و شفا- عتی دیله دی . جناب علی اوکا جواباً :

— یا ابوسفیان ارتق بوایشک اوکی الینماز ؛ رسول الله عزم واراده ایتدیکی بر شئتک علیهنده کسه حرف واحد سویله یه مز .
ده نیجه ابوسفیان :

— یا علی ! بک مشکل بر موقعدهم ؛ طوغرو یول هانکیسی سه اوننی بکا کوستر .

ده یه رجا و نیاز ایتدی ؛ جناب علی ده :
— سن قومکک شریف و رئیسکک ؛ سنک یا باجغت برشی وارسه اوده هان قالقوب میدان عمومی یه کیدرسک ؛ صوت بلند ایله هرا یکی طرفک حیفلرینی تحت امانکک الیفکی وبو صورتله صالچی تمید ایلهدیککی خلقه اعلان ایدرسک .

ده دی . ابوسفیان :

— بویله یابدیغ تقدیرده موفقیت الویررمی ؟

ده یه صورونجه حضرت علی ده :

— احتمالدرکه اولور .

جوابی ویردی . بونک اوزرینه ابوسفیان قالقدی میدان عمومیدن صوت بلند ایله :

— ای اهای ! آگاه اولوکرکه بن مکلیلری ده ، مدینه لیلری ده عقد ائتلافه و صالچی تمید ایتمه یه دعوت ایدیورم . امینم که رسول اکرم تکلیف ایتدیکم ائتلاف و صالچی رد ایتمز .

اعلان ایتدکن صوکر ا حضور رسالتناه کیده رک مطلبی ایضاح
ایله دی وسوزینه شو صورتله ختام ویردی :

— یا محمد (ص ع) : اومارم که طلب واستدعای رد ایتمرسک .
فخر کائنات ابوسفیانک سوزلرینی دیکله دکن صوکر ا شویله
جواب ویردی :

— سن بویله ظن وتکلم اییدیورسک .
ارتق مراجعت ایدجک باشقه برتدیر ، برواسطه قانامش اولدیغندن .
ابوسفیان خائباً مکیه عودت ایتدی . خاتمه سنه کیردیکی زمان اقسام
اولمشدی ؛ زوجه سی هند اونی کورونجه :

— سیاحتک نه قدر اوزادی : بوراده هرکس سنک دین
محمدی بی قبول ایدوب مدینه ده قالدیغکه ذاهب اولدی ؛ باری بومدت
ظرفنده برایش کوره بیلیمش اولایدک اختیار ایتدیکن زحمته دکردی .
دهدی . ابوسفیان ماجرای بر تفصیل هنده نقل وحکایه ایتدی ؛
دیکله دکن صوکر ا هند :

— سن پک فنا بر سفیرسک ! علی المرتضی سنی اغفال ایتمش ؛
سنکله اکنمش .

دهیه زوجنی تحقیر وتزییف ایتدی .
صبح اولونجه ابوسفیان مشرک لکده ثابت قدم اولدیغنی اثبات
ایتمک ایچین اساف ایله نائله اسمنده کی ایکی صنمه قربان کسوب قانی
اونلرک باشلرینه دوکدی ودهدی که « حیاته اولدجه سزه عبادت
ایتمکدن فارغ اولما یاچم » بونک اوزرینه قریشی لر ابوسفیان حقنده
ذاهب اولدقلری فکرک یا کلش اولدیغنی اکلا دیلر ومدینه ده نه یامش

اولدینفی موردیلر . ابوسفیان ی دیکله دکن صوکرا دمدیلرکه :
 — سن هیچ برایش کورمه منشسک ؟ بزه نه صلحه ، نه ده حربه
 . متعلق هیچ بر خبر کتیرمه دک . علی بن ابی طالب سکا ایکی طرفک
 حلیفرنی امانکه ال ده مکله سنکه استهزا ایتمش ، چونکه هر ایکی
 طرف ده سنک امانکی ایسته دیکی زمان نقض ابدیهیلیر .

قرق برنجی باب

تداركات حریه ومكه اوزرینه حرکت

ابو سفیان مدینه دن چیقار چیقار فخر کائنات مکه اوزرینه
بر حرکت عسکریه اجراسنی قرارلاشدیرارق اسباب ولوازم حریه یی
احضار وتدارك ائمه باشلادی . رسول اکرم هیچ کسه یه کشف
ائمه دیکی بوقرارمکتومی یالکز صدیق اعظم بیلدیردی و بیلدیررکن
شومتنی ده اظهار بویوردی : « اللهم خذ علی ابصارهم فلا یرونی
الابغته : یاربی ! قریشی لری نابینا قیل که بنی انجاق بقتہ کورسونلر
مدینه نواحیسنده کی قبائل عرب خبرلر کوندروب خدایه وروز
جزایه ایمان ایدنلری رمضان اینک اوائلنده مکملأ مسلح اولارق
مدینه یه دعوت ایتدی . غفار، مزینه، جهنه، اشجع قیللری وقت
موعودده مدینه یه کلدیلر؛ فقط بنی سلیم انشای راهده قدیموقعنده
اوردوی پیغمبری یه التحاق ایتدی . اهل اسلامک محاربه مقصدیله
قیام وحرکتنی قریشی لرك استخبار ائمه مه سی ایچین مکه یوللری تحت
ترصده الديريلارق حیج وطواف منع ایدلدی .

مکه اوزرینه اجرا ایدیله جک حرکت عسکریه یی خفی طوتمق
مقصدیله بر طرفدن بوتدایبره توسل ایدیلیرکن دیگر جهتن حاطب
بن ابی بلتعہ اشراف قریش دن سهیل بن عمروه ، صفوان ابن امیه یه
عکرمه بن ابی جهله شو مآلده :

« رسول الله عسکر تحشید ایدیور؛ هر نه قدر بو تحشید اتدن
مقصد قبائل عرب اوزرینه هجوم ایتک اولدینی اعلان ایدیلور سه ده
ظن ایدرم که اصل مقصد مکه اوزرینه یورو مکدر؛ حقوق قدیمه یه
بناء سزی حقیقت خالدن خبردار ایتک ایسته دم . والسلام . »

بر مکتوب یازدی؛ مزینه قیله سندن عمروک ازادلیسی ام ساره
(یا خود کنود) اسمنده بر قادینه اون التین اجرت ویره رک مکتوبی
تودیع ایله مکه یه اسرا ایله دی. ام ساره مکتوبی صاچلرینک اراسنده
کیزله یه رک مکه یه متوجها حرکت ایتدی .

طرف الاهیدن بو حادثه مکتومه رسول الله اخبار ایدلدی؛
فخر کائنات، علی المرتضیٰ، زبیر بن العوامی، ابو مرثد غسنوی
حضور سعادت نشورینه جلب ایله :

« طور مایکیز، هان سرعته یوله چیقکیز، روضه خاخ ده نیلن
موقمه یتیشکیز؛ اوراده بر قادین بولا جقسکیز که اونده بر مکتوب
وار؛ او مکتوبی الو بکا کتیریکیز . »

بو یوردی. علی المرتضیٰ ورفقاسی هان حرکت ایتدیلر؛ روضه
خاخه واصل اولدیلر؛ قادینی اوراده بولدیلر؛ حامل اولدینی مکتوبی
ایسته دیلر؛ قادین کندیسنده اولیه بر مکتوب بولوندیغی صورت
قطعیده انکار ایتدی؛ انواجی، اشیا سنی کال دقت و اهتمامله ارادیلر؛
بر شی بولاما نجه قادینی بر اقوب عودت ایتک ایسته دیلر؛ فقط علی
المرتضیٰ: الله . قسم ایدرم که رسول الله یالان سویله مز؛ مطلق
بو قادینه اولیه بر مکتوب واردر؛ ده . قلیجی چکدی وقادینک
اوزرینه هجوم ایدره رک: یا مکتوبی چیقاریرسک، یا خود اوموزلر بکک

اوزرنده طوران كلهڭ شيمدى يره يووورلانيڭ . دهدى . قادين
قورقدى ؛ صاچلرينك اراسنه صاقلامش اولدينى كاغدى چيقاروب
تسليم ايتدى . على المرتضى رفقاسيله برابر مدينه يه عودت ايدوب
پيشكاه رسالتپناهه تقديم ايلهدى . فخر كائنات حاطب بن ابى بلتعنه
حضورينه جلب ايله :

— بوفعل وحركتكك سبي نه در ؛

دهيه سوردى . حاطب جواباً :

— يارسول الله ! تعجيل بويورمايكنز ؛ فعل وحركتكك
سوائقى سزه بروجيه حقيقت تفصيل وايضاح ايديم : الله ه قسم
ايدرم كه بن مؤمن ؛ تبديل دين ايتهم ؛ نفاق وارتداد كرىومنه
صايمادم ؛ قريشى اولماديم كيى قريشك حليفلرندن ده دكلم ؛ مهاجرين
اصحابدن هر برينك مكده بر قريبي ، بر منسوبى وار ، حين حاجتمه
عيال ومائلى حفظ وحمايه ايدر ؛ بنم ايسه اوراده بولونان اهل وعيالى ،
مال ومائلى جناح امانه الاجق كسهم يوق ؛ مكه اوزرينه حركتككزى
اشراف قريشه بيلدير مكه اولنره برمنت ، واجب الادا بردين تحمیل
ايتدم واميد ايتدم كه اولنرده بنم مكده كي عيال واموالى تحت حمايه
لرينه اليرلر ، بكا مديون اولدقلى واجبه شكرانى بو صورتله ايسا
ايدرلر ؛ بومكتوبى كيرليجه مكه يه كوندرمىكن مقصدم ايشته بوندن
عبارتدى .

دهدى . فخر كائنات بو سوزلرى ديكه دكن صوكر ااصحاب
كرام ه خطاباً :

— حاطب طوغرو سويله بور .

بویوردی . فقط اوراده حاضر بولونان عمر بن الخطاب :
 — یا رسول الله ! بوادم منافقدر ؛ چونکه مکہ مشرکریک
 خبردار اولدقلرینی ارزو ایتهدیکک برخصوصی اونلره افشا ایندی .
 مساعده ایتده بویینی وورایم .

کیبی تهدید امیز سوزلر سویلهدی ؛ فخر کائنات ایسه :
 — یا عمر ! حدث و غضبی تسکین ایت ؛ حاطبک حقده بو
 درجهده عتف و شدت کوسترمه ؛ اوبدر غزوه سنه اشتراک ایتمش
 اولان غزات مؤمیندندر ؛ جناب حق اونلر ایچین :
 « فاغفر لکم »

بویوردی . ایشته بوحادثه اوزرینه درکه سورهُ ممتحنه ده کی شو
 آیت جلیله :
 « یا ایها الذین آمنوا لاتخذوا عدوی وعدوکم اولیاء .
 مال منینی :

(ای اهل ایمان بنم دشمنلرمی و کندی دشمنلریکزی دوست
 اتخاذا ایتهدیککز) نازل اولدی .

فخر کائنات هنوز مدینه ده ایکن اوردوی اسلام ک وجههُ
 استقامتی مشرکین قریش دن ستر ایتک ایچین ابو قتاده انصاری نی
 سکز یوز کیشی ایله اضم قبیله سنک اوزرینه کوندردی . یولده عامر
 بن الاضبط اشجعی اسمنده بر ادم بو عسکره آیین اسلام اوزره
 سلام و یروب التحاق ایتدی ؛ هر کس عامرک اسلام اولدیغنه حکم
 ایدم رک اوکا تعرض ایتمکدن اجتناب ایله دی ؛ لاکن سریه افرادندن
 اولان محلم بن جثامهُ لیشی زمان جاهلیتدنبری عامر حقنده خصومت

برورده ایتمکه اولدیغدن اونك عسکره التحاق ایدرکن برمسلمان
کیبی سلام ویرمهسی خوف واحترازینه حمل ایدرک قیلیجی چکوب
اونی قتل ایتدی ؛ لباسی، اسلحه واشیاسنی الدی . ابوقاده دشمندن
هیچ کسهیه مصادف اولمایارق اضم قیلهسنك دیارینه قدر کتدی ؛
اورادن عودتله ذی خشب موضعنه واصل اولدیغی زمان فخرکائناتك
مدینهدن حرکت ایتش اولدیغی استخبار ایتدی . بناء علیه عسکريله
برابر رسول اکرمك عقبجه حرکت ایلهدی وسقیا منزلده اوردوی
پیغمبرییه یتیشدی .

فخرکائنات ابن ام مکتوم و دیگر بر روایت کوره ابوذر
غفاری بی مدینهده قائممقام نصب ایتدی وازواج مطهرهدن ام سلمه بی
برابرینه آلدی . اون بیک کشیک بر اوردو ایله ماه رمضانك
اونجی چهارشنبه کونی مدینهدن حرکتله ابوعقبه قویوسنده توقف
ایدرک عسکری نظرتفتیش و معاینهدن کچردی ؛ اوردوی پیغمبریده
مهاجریندن یدیوز پیاده ، اوچ یوز سواری ؛ انصاردن درت بیک
پیاده ، بش یوز سواری ؛ مزینه قیلهسندن یوزی زره پوش ،
یوزی سواری ، سکر یوزی پیاده اولق اوزره بیک کیشی ؛ اسلم
قیلهسندن درت یوز پیاده ، اوتوز سواری ؛ بنی کعب بن عمرودن
بش یوز پیاده ؛ قبائل سائرهدن ده بر چوق عسکر بولونویوردی .
قدید منزله واصل اولونجه فخرکائنات ترتیب ایتدیکی سانجاقلری
مهاجرین و انصاره وسائر قبائله توزیع ایلهدی ؛ اکثریسی سواری
وجلهسیده میزراقلرله مسلح اولان بنی سلیم بو موقعده اوردویه

التحاق ایتدیلر . رسول اکرم زبیر بن العوامی پیشدار اولاراق
ایکی یوز پیاده ایله اولجه حرکت ایتدیردی .

بوصیراده اهل و عیالیله مدینهیه هجرت ایتک اوزره یوله چیقمش
اولان عم نبی عباس ابن عبدالمطلب ذوالحلیفه ده سقیّا نام موقعده فخر
کائنات ملاقی اولدی؛ بوتصادفدن پک زیاده ممنون اولان فخر کائنات
جناب عباس اهل و عیالی مدینهیه کوندروب کندیسنک غزایه
اشترک ایتمه سنی امر ایتدی و : « بن انیسانک خاتمی اولدیغم کبی
سنده مهاجرینک آخری سک » دمدی ، مکدن هجرت ایدن یالکیز
جناب عباس دکلدی ؛ ابن عم رسالتناه ابوسفیان بن حارث بن
عبدالمطلب له اوغلو جعفر بن ابی سفیان ، عاتکه بنت عبدالمطلب له
اوغلو عبدالله بن ابی امیه بن مغیره الحزومی ده مدینهیه هجرت ایتک
اوزره حرکت ایتشلر و ابواء نام موقعده اوردوی پیغمبرییه راست
کلشردی ؛ ماسبقده ارتکاب ایتمش اولدقلری خطیئه لردن طولانی
استغفای قصور ایتدیلر سه ده فخر کائنات اولنله چین چچین ایله مقابله
ایتدی . زیرا کرک ابوسفیان بن حارث ، کرک عبدالله بن ابی امیه
بعد البعته رسول اکرم جور و جفا ایدنلردندی . نهایت جناب ام
سلمه نك رجا و نیازی اوزرینه نائل عفو و صفح اولدیلر ؛ بونلرک
ایکیسی ده دین مبین اسلامی قبول ایتدیلر .

مکدن درت فرسخ برمسافده کائن اولان مرالظهران موقعه
واصل اولونجه اوردو توقف ایتدی؛ فخر کائنات کیجه لین اوردوده کی
افرادک عددنجه آتش یاقیلما سنی امر بویوردی .

قریشی لر اوردوی پیغمبری نك حرکت و تقریبندن خبردار

دکدی ؟ فقط بنی خزاعه نك قتل عامی وقعه سندن طولای اظهار
ندامت ایدیور واهل اسلامك اخذ انتقامه قیام ایتمه سندن نهایت
درجه ده تخاشی ایله یوردی .

عباس بن عبدالمطلب ، مرالظهران ده ایقاد اولونان اتشلك
كزتنی كورونجه كندی كندینه : « ویل قریشی لره ! اكر رسول الله
مكه یه كیرمه دن اول كلوب طالب امان اولمازلر سه قریش دن دنیاده
اثر قالمایاجق . » ده بهرك رسول اكرمك استرینه راكب اولدی ؟
بلكه بعض یولچیلره تصادف ایدرم ده معروض اولدقلری تهلكه نك
اهیتی ، عظمتی مکه اهالیسنه اخبار ایدرم امیدیه شهره بر فرسخ
مسافه ده كائن اولان عرقه موقعه قدر ایله ریله دی .

بو ائشاده ، هر دقیقه اهل اسلامك هجومه منتظر اولان قریشی لر
ابوسفیانه مراجعتله :

— محمدی لر مطلقا مکه اوزرینه هجوم ایتك اوزره در ؟ بر كره
شهر دن طیشاری چیق ده اطرافی كوزدن كچیر ؟ شاید اونلره تصادف
ایدسه ك بزم ایحین امان طلب ایت .

ده دیلر . ابوسفیان ده حكیم بن خزام له بدیل بن ورقای برابریه
الوب مرالظهرانه قدر كیتدی . بونلر اوراده بر تهیه چیق دیلر ؟
برده باقدیلر كه قارشیلرنده وادی باشند باشه آتشلره غرق اولش .
ابوسفیان بو منظره یی كورونجه :

— بو آتشلر عرقه کیجه سی یاقیلان اتشلره بکزه یور .
ده دی . بدیل بن ورقا :

— خایر ، بونلر خذاعه قبیله سنك اتشلیدر .

دەمە ادعا ایتدی؛ ابوسفیان :

— خذاعه قيلهسى بوقدر غلبه لك دكلدر؛ چاديرلرك كثرتى
كورمه بورميسك؟

دەمە مۇقابله ایتدی. چاديرلرك كثرتى وسواری اتلرينك كيشنه.
مەلری ابوسفیانلە رفقاسنى پك زیاده قورقوتدی؛ بونلر ارالرنده
بومنوال اوزره محاوره ایتكده كن اوجواره پك زیاده تقرب ایتش
اولان جناب عباس سسلرینی طویارق ابوسفیانلە رفقاسنى طانییدی.
یاكلرینه کیتدی؛ کندیسنى اونلره بیلدیردی. ابوسفیان :

— یا ابا الفضل! بو چاديرلر، بو آتشلر نەدر؟

دەمە سورونجه :

— شو قارشكدهكى وادیده چاديرلرینی قورمش، اتشلرینی
یاقتش اولان اوردو اون بیک اسلامدن تشکیل ایدلش بر اوردودورکه
فخر کائنات اونکله سزى تأديب ایتک ایچین حرکت ایتدی.

دەمە ایضاحات ویردی. بونك اوزرینه ابوسفیان :

— یا ابا الفضل! او حالده بزه معاونت ایت؛ بر چاره نجات کوستر.

دەمدی. جناب عباس ده :

— یا اباسفیان! کل، استرمک صغریسنه راکب اول؛ سنى

حضور رسالتپناهه کوتورهیم؛ سنك ایچین امان طلب ایدیم.

دەمە جواب ویردی. ابوسفیان استرک اردینه سوار اولدی؛
حکیم ایله بدیل مکیه عودت ایتدیلر. جناب عباس رفاقندنه ابوسفیان ده
بولوندینى حالده اوردو کاهک ایچندن کچدی؛ هراتشك باشنه کلدیكى
زمان اونك اطراقنده اوطورانلر: «بو ارامزدن کچن ادم کیمدر؟»

دہیہ بر کرہ ایاغہ قالقوب باقارلر و صوکر ا رسول اللہک عمجہ سیدر ،
التندہ کی استردہ فخر کائناتک استریدر ؛ دیرلردی ؛ هیچ کسہ
تمرض ایتمزدی . عمر بن الخطابک چادیری اوکنہ کلدہم ؛ اورادہ
پک بویوک بر اتش یاقیلمشدی ؛ بنی کوردی ، سسنی چیقارمادی ؛
فقط ارقامدہ ابوسفیان کی کورونجہ ہان یرندن فیرلادی :

— حمد اولسون کہ اللہک دشمنی ابوسفیان المہ کجدی ؛ اونک
نہ امانی وارہ نہدہ ایمانی .

دہیہ رک بز ی تعقیب ایتدی ؛ مقصدی کیدوب رسول اکرم دن
بعد الاستیذان ابوسفیان ی قتل ایتمکدی . بونی حس ایتدیکم ایچین
استری خیزلی سوردم ؛ رسول اللہک چادیری اوکنہ کلدہم ؛ بن ابو
سفیانلہ ایجری کیدرکن عمر بن الخطابدہ یالین قیلیج ارقامزدن
یتیشدی ؛ رسول اکرمہ خطاباً :

— حضورکدہ بولونان ابوسفیان ، عدواللہدر ؛ امان و ایمانی
یوقدر ؛ مساعده بویورده بونینی وورایم .
دہیہ استیذان ایتدی ؛ بن درحال :

— یا رسول اللہ ! ابوسفیان ی بن تحت امانہ الدم .
دہیہ مقابلہ ایتدم ؛ جناب عمر متصل اون ی قتل ایتمک ایچین
پیغمبردن استیذان ایدر طوروردی ؛ فخر کائنات ابوسفیانہ :
— یا ابا سفیان ! اسلام اول کہ نائل سلامت اولاسک .
بویوردی ؛ شاشقینلق ایچندہ بولونان ابوسفیان :
— یالات وعزایی نہ یابایم ؟
دہیہ یوردی ؛ جناب عمر بوسوزی ایشیدنجہ :

— اکر رسول الله ك حضور واجب الاحترامنده بولونماسه يدك اغزینکی، بر دها اوندن بویله بر کلام چیقماق اوزره قاباردم .
 دهیه تهدید ایتدی . تحت امانه الوب حضور رسول الله
 کنترمش اولدیغم ابوسفیان ی قتل ایتک خصوصنده جناب عمرك
 مبالغه کارانه اقدام ایتمه سی بنی غلیانه کنتردیکندن اونکله بعض کلمات
 شدیدہ تعاطی ایتدک ؛ نهایت رسول اکرم ایکیمزی ده تسکین
 ایدہ رک :

— ای عباس : ابوسفیان ی بویکجه کندی چادیرکده محافظه
 ایت ؛ یارین یینه حضورمه کتیر .

بویوردی : بنده اونی الوب چادیرمه کوتوردم ؛ ایرته سی صباح
 یینه رسول اکرم ك حضورینه کیتدک . فخر کاشات :

— یا اباسفیان ! سنک ایچین جناب حق دن غیری الوهیتہ لایق
 بر معبود اولمادیغی ا کلامق زمانی کلدیمی ؟
 دهیه خطاب ایتدی ؛ ابوسفیان ده :

— انسانی حیرتہ دوشوره جک درجه ده حلم و کرم صاحبیسک ؛
 اقربا که بی پایان بر مرحمت واحسان ایله معامله ایدیورسک ؛ بن
 سکا او قدر جور و جفا ایتمش کن شو آنده سن یینه بنم حقمده
 لطفکارسک ! آرتق بیلدم ؛ تصدیق ایتدم که الله دن باشقه الله یوقدر ،
 ا کر باشقه الله اولایدی ، بوکون بز قریشی لره امداد ایدردی .

دهدی . فخر کاشات تکرار سوزہ باشلایارق :

— یا ابا سفیان ! بن اللهم رسول حق اولدیغمی ا کلا یا جفک
 زمان دها کله دیممی ؟

بویوردی . ابو سفیان :

— شیمدی به قدر بو باده شبه ایدیوردم .

دهمکه ایکن همان بن سوزه قاریشارق :

— یا ابا سفیان ! سوزی اوزاتوب طورما ؛ همان ایمان کتیر ؛

یوقسه شیمدی عمر کلیر ، بوینگی وورور .

ده به اخطار ایتدم . بونک اوزرینه ابو سفیان کله شهادتی تفریر

ایله ایمان کتیردی .

رسول اکرم ده دم که :

— یا رسول الله ! ابو سفیان شرف وجاهه حریص بر آدمدر ؛

اوکا مکه اهاالسی آراسنده مدار تمایز اولاجق بر مرتبه احسان

بویورسه کز ای اولور ظن ایدرم .

فخر کائنات ده :

« من دخل دار ابی سفیان فهو آمن ومن القی السلاح آمن ومن اغلق

بابه فهو آمن »

مال شریفی :

(ابوسفیانک خانه سه دخالت ایدن ، النده کی سلاحی ترک ایدن ،

خانه سه چکیلوب قابیسی قاپایان مظهر امان اولور .)

بویوردی . ابوسفیان مکیه عودت ایچین استیذان ایتدی سه ده

اسلامی هنوز ضعیف اولقله برابر خلقة ده عنود اولدیغندن مساعده

ایدیلوب مکیه عودت ایده جک اولورسه ارتداد ایله مه سی احتمالی

وارد خاطر اولدینی سببه عسکر اسلامک شوکت وهیتی ، اسلام

قلبنده درین بر حسن حرمت حصوله کتیرمه دجه بر اقلیماسی مناسب

کورله دی . بناءً عليه جناب عباس ارقاسندن كیدهرك اوکا يتيشدی .
ويا ابا حظه دمه ندا ایتدی . ابو سفیان ، عباسك كندیسی بویه
تعقیب ایتمه سندن قورقارق :

— یا عباس ! بکا غدر و خیانتی ایدم جکسك ؟

دمه سوردی . عباس ده :

— قورقا ! اهل نبوت ده غدر و خیانت یوقدر . یالکز سنی
مناسب بر محله طور دیروب اسلامك شوكت و سطوتی سکا تماشا
یتدیرمك ایسته دم .

دمه يرك اونى كذرکاه اولان بر محله کوتوروب طور دی .

ابتدا اردونك پيشدارینی تشكيل ایدن بنی سلیم دن بیک بهادرله
خالد بن ولید کوروندی . بونلرك ایکی سانجاغی واردی ؛ ابوسفیانك
اوکندن کچرکن خالد یوکسك سسله اوچ دفعه تکیر آلدی .

صوکرا ، سیاه بر سانجاقلری اولان وبشیوز قدر شجعمان عربی
اداره ایدن زیر بن العوام کچدی ؛ اوده ، ابوسفیانك حداسنه کلنجه ،
یوکسك سسله اوچ دفعه تکیر الدی . بونلری — لوای اسلام ی حامل
اولان — ابوزرغزاری نك تحت اداره سنده بنی غفاردن اوچ یوز
جنکاور تعقیب ایتدی ؛ صوکرا سانجاقلری بشیر بن سفیانك النده
اولان بنی کعبدن بش یوز نامدار بهادر کچدی .

اوردوی اسلامك فرقه لری بویه جه کمال سطوت و احتشامله
اوکلرندن کچدکجه جناب عباس ، ابوسفیان ، بونلرك کافه سی رسول اللهك
متفقلری اولدقلرینی ایضاح ایدیوردی .

اوچ سانجاغه مالک اولان مزینه قبیله سندن بیک نفر صدای

تکبیری کو کلمه قدر ایصال ایدہ رک ایلہ ریلہ دی ؛ کندی قیلہ سی اولان
خی مزینہ پی کورونجه ابوسفیان :

— بونلرله بنم آرامده هیچ بر رابطه یوق . .

دیه رک باشنی چهوردی . بوندن صوکرانی جهینه و اونلری
متعاقباً اوچ یوز نفر خی شجاع کچدی . ابوسفیان ، خی جهینه ایلہ خی
شجاع حقندہ : بونلر اوللری رسول الله ک اک شدید دشمنلری
ایدی . دہدی .

نهایت مهاجرین و انصارک کبار و مشاہیرندن و تقریباً بش بیک
افراددن متشکل اولوب قلوب اعدایہ دہشت انداز اولان رکاب
پیغمبری دہ کی اسلام سواریلری کوروندی .

رسول اکرم ، صاغ طرفندہ بولونان ابوبکر الصدیق لہ صول
طرفندہ بولونان اسید بن حضیرک اراسندہ بولونویور و بو ائسادہ
بونلرله بعض کلمات تعاطی بویورویوردی .

اوردوی پیغمبری دہ کوردیکی اثار انتظام و مہابتلہ قلبی خزان
یاپراخی کچی تیترمہ یہ باشلایان ابوسفیان :

— ای عباس ! ابن عمکک ملک و سلطنتی پک زیادہ عظمت
کسب ایتمش . دہدی ؛ جناب عباس :

— یا اباسفیان ! سن حالا وادی سفاهتدہ پویانسک ؛ بو کوردیکک ،
ملک و سلطنت دکلدر ؛ نبوت و رسالتک فرو احتشامیدر .

جوابیہ اونی ایفاظ ایلہدی .

ارباب سیر دہ یورلرکہ : سعد بن عبادہ بیک نفر شجعانلہ
رسول الله ک اوکندہ حرکت ایدیوردی . ابوسفیان ک طور مقدمہ

اولدینی نقطه‌یه کلنجه اوکا طوغرو توجه ایدرک صوت بلند ايله :
 — ای ابوسفیان ! بوکون حرب و قتال کونیدر ؛ بوکون عون
 الہی ايله کعبه‌اللهک استخلاص ، قریشک تذلیل ایديله جکی کوندر .
 دہیہ حایقیردقن صوکرا انصار کرامہ توجیه خطاب ایتدی :
 — ای اوس و خزرج جنکاورلری ! بوکون احد مقاتله‌سنک
 انتقامی الاجقسکر .

سعد بن عبادہ بو تهدیدکار خطابلری ایدوب کچدکن صوکرا
 ابوسفیان ، بولوندینی نقطه‌نک حذاسندن کچمکده اولان رسول‌الله :
 — یارسول‌الله ! قومک قهر و تنکیل ایدله‌سنی امر ایتدکمی ؟
 سؤال استعطا فکارانه‌سنی ایراد ایلهدی ؛ فخر کائنات نفی ايله
 جواب اعطا بویورنجہ ابوسفیان تکرار سوزہ باشلایارق :

— قویاً امید ایدرم که جناب حقک عنایتی و سنک قرابتک
 قریشک اراقة دمنه مانع اولاجق ؛ قریشی لر سنک الطاف و مراحمک
 مظهریتله بلیات حربیه دن مصون قالاجقلر ؛ چونکه سن انسانلرک
 اک عالیجنابی واک لطفکاری سکت .
 دہدی . فخر کائنات :

— ای ابوسفیان ! اندیشه‌ناک اولما ؛ سعد بن عبادہ خطا
 ایتمش ؛ بوکون لطف و کرم ، رحم و شفقت کونیدر ؛ بوکون اللہک
 بیٹی اولان کعبه‌نک حرمت و تعظیمی تزايد ایديله جکی کوندر ؛ بوکون
 قریشک شان و شرف کسب ایدہ جکی کوندر .

بویوردقن صکرا سعد بن عبادہ‌نی تهدیدات واقعه‌سنی موقع
 فعلہ قومقدن منع ایتک مقصدیله لوای اسلام ی اوندن آلوب
 علی المرتضی‌یه تودیع بویوردی .

اردوی اسلامك مروړندن صكره ابوسفیان دده دیلر كه :
شیمدی مكبه عودت ایدم بیلیرسك اكر قبیله كه محبت و مرحتك
وارسه مشهودك اولان حالی اونلره لایقیله تفهیم ایت ؛ بیوده یرم
سفك دمایه سبیت و یرمه سینلر .

ابوسفیان علی العجابه مكبه عودت ایدوب حرم كعبه یردی ؛
بو ائاده عساكر منصوره اسلامك مشی و حرکیله یردن قالقان
توزلردن متشكل كشیف بر بلوط جوارده كي مواقع مرتفعه نی احاطه
وستر ایدیوردی .

قریشی لر رسول الله ك تقرب ایتدیكندن حالانی خبر بولونو یورلردی .
ابوسفیانك تلاش و عجنه ایله عودت ایتدیكنی كورونجه یا گنه كندیلر
ونه كوردیكنی صورمایا باشلادیلر :

— كتیردیكك سیرلری سویله ؛ چولدن قالقان بوتوزلرنه در ؟
ابوسفیان :

— ان معشر قریش ، ویل سزلره : رسول الله ، سراپا آهن و بولاده
غرق اولمش ، عسكر بشار ایله مكه اوزرینه یورویور ؛ بو عسكرك
اكثریسده مغلوبیت نه در بیلمز برطاقم جنكاورلردر ؛ بونكه برابر
بنم خانه مه التجا ایدنلرك ، یا خود سلاحنی آتوبده كندی خانه سه
كیروب قاپانانلرك و یا حرم كعبه یردخال ایلینلرك حیاتلرینه قصد
ایدلمه یه جك .

بوخبر دهشت آوری طویان قریشی لر ابوسفیان :
— الله سكا لعنت ایتسین ! بزه نه مشوم خبرلر كتردك . دیه
تلمین ایتدیلر .

بوصیراده زوجه سی هند ، ابوسفیانك بولوندی نی محله كلدی ؛

سویله دیکی سوزلری ایشیدنجه حد تلندی؛ زوجنك صاقلندن طوتوب:
— ای بنی غالب! بواحق اختیاری اولدور و کز که بردها بویله
کلمات شنیعه تفوه ایدمه سین!

ابوسفیان بوحقارتلره اهمیت و یرمه رک:
— بنی بیهوده تحقیر ایدیورسکز؟ الله قسم ایدرم که اسلام
اولمادی فکر تقدیرده هپکز مقتول اولاجقسکز. ای معشر قریش!
سوزمه اعتبار ایدیکز؛ خانه لریکز. چکیلوب قابیلریکزی قاپاییکز
و حرف واحد تفوه ایتیکز.
دهیه اونلره نصیحت ده بولوندی.

قرق سکنجی باب

فتح مکہ

(میلاد : ۶۳۰ ، کانون ثانی)

اردوی اسلامک مختلف فرقہ لری ابوسفیان اوکندن یکدک لری
زمان اخذ ایتمش اولدقلری ترتیب وانتظامی محافظه ایدہ رک ایله ریلہ دیلر ،
ذی طوی موقعنه واصل اولونجه رسول اللہ ایله معیتک ورودینه انتظاراً
توقف ایستدیلر .

فخر کائنات ، نافع سوار اولدینی حالده ذی طوی به کنگجه
توقف بووردی ؛ امر نبوتیناھیلہ فدای سر وجانہ میہا اولان
بومہیب ومحتشم اوردوی کوزدن کچیردی ؛ برکرده ذهناً ماضی به
رجوع ایدہ رک آن هجرتی تخطر ایتدی ؛ جناب حقہ حمد وشکران
ایدہ رک تواضعاً مبارک لہیہ سنک اوجی دہ وسنک پالاننہ تماس
ایدہ جک درجده اکیلدی ؛ سجدہ شکرانی ادا ایله دی . صوکر ا ،
زبیر بن العوامہ جہت علیاسندن شہرہ کیرمسنی امر ایدہ رک کندی
لوای قدسیت التواسی تحننہ یورون فرقہ دہ حجون موقعنه
کیدوب کندیسنک ورودینه قدر اورادہ طورماسی امرینی ویردی ؛
عینی زمانہ خالد بن ولیدہ بنی اسلم وبنی غفار جنکاورلریلہ مکہ به
جہت سفاسندن داخل اولماسنی امر ایتدی . ذات رسالتسماتی دہ
معیتندہ کی خواص اصحاب ایله باشقہ بربولدن حجونہ طوغر وحرکت

بویوردی . مکه اها لیسندن هیچ کسه حقنده حقارت و شدت
ایده مه سنی امر ایتدی ؛ یالکیز عسکر اسلامه هجوم و تعرض ایدنلره
مقابله اولسون بویوردی .

عکرمه بن ابی جهل ، صفوان ابن امیه ، سهیل بن عمرو - خالد بن
ولیدك تقرب ایتدیکنی خبر آنجه - بنی بکردن ، بنی حارث دن ، بنی
عبد منات دن ، هنزبل و احابیش دن بر طاقم جنکا و لرله غارتسیسه
چیقديلار . ایکی فرقه خندمه ده نیان موقعدره بر بریله فارسلاشدی ؛
ارالرنده مهم بر مصادمه وقوع بولدی ؛ عسکر اسلام ایله ری حرکتندره
دوام ایدرهك مشرکین قریبی مسجد حرامك قایسیسه قریب اولان
خرویره موقعنه قدر سوردی ؛ یکر می کیشی بنی بکردن ، درت کیشی
بنی هذیل دن مقتول اولدی ؛ اسلاملر دن ده حبیش بن الاشقرله کرز
بن جابر مرتبه شهادته ایریشدی . عکرمه ، صفوان و سائر اوباش
قریش خالد بن ولیدك ضرب دسته مقاومت ایدره مه یهرك فرار ایتدیلر .
جاس بن قیس اسمنده بر مشرک عکرمه نك دعوتنه اجابتله سلاخلوب
خانه سندن چیقارکن زوجه سی کنديسه نره یه کیدیورسك ؛ خانه دن
چیقما دیمش سه ده دیگه مه یوب بن محمدی لرله محاربه ایتیه کیدیورم ؛
اونلر دن بیخی اسیر ایدوب سکا خادم اولمق اوزره هدیه ایدره جکم
ده مشدی ؛ بر مدت صوکر ا قریشی لر منزه مأ فرار ایتدکلرندن
جاس ده خانه سنه عودت ایتدی ؛ زوجه سی اونی کورونجه :
ده میندنبری بکا بر خادم کتیره جکسك ده یه بکله یوردم ؛ حال بوکه سن
کتیدیکك کبی یا یا یالکیز کلدك ، ده دی . جاس ؛ سن خندمه ده کی
مقاتله ده ، صفوانك ، عکرمه نك فرار ایتدکلری صیراده سیوف

مسلمینك بزى ناصل استقبال ایله دكلرىنى ، بيلكلرك ، كلهلك يرلرده ناصل یوارلانديغنى كورهيدك بنى بويله لوم وتقييح ايتزدك دمهيه جواب ووردى .

اهل اسلام طرفدن تعقيب ايديلن مشركلرك برطاقى ده طاغ تپه لرینه فرار ايتديلر . اوسفيان ایله حكيم بن خرام :
— ای معشر قریش ! بلا ملاحظه كنديكزى اولوم تهلكسه
اتمايكنز . سلاهلرىنى اتوبده خانه لرینه چكىلنرك حيانلرى مصوندر .
دمهيه حايه برديلر . خانه لرینه چكيان مشركلرك ترك ايتدكلرى
سلاهلرى مسلمانلر طويلاديلر .

بو صيراده حرم كهبه نك قربنده بولونان فخركانات خالد بن وليدك بولندينى جهتن قالقان توز بلوطلرىنى كورووردى . خالد مشركلرى فراده مجبور ايتدكن صوكرا حضور رسالتپناهه كلدى؛ رسول اكرم ویرمش اولدينى امر خلافته اولارق يحيى حرب ايتديكنى اوکا صوردى ؛ اوده :

— یارسول الله ! هجوم ايتديلر ؛ مدافعه يه مجبور اولدم . دمهيه جواب ووردى .

فخركانات لباسى توزلره غرق اولمش اولدينى حالده اولجه ویرمش بولوندينى امر موجنبجه هجونده يوكسك بر نقطه ده قورولمش اولان چاديره كيردى؛ رأس ووجود مباركنى تطهير ايتدى؛ صوكرا زره ومغفرنى كيه رك دمهيه سوار اولدى؛ صاغنده ابوبكر الصديق صولنده اسيد بن حضير وركابنده بلال بن رباح ایله عثمان بن طلحه

یورویوردی ، محمد بن مسلمہ راحلہ [*] رسول اللہ کی یولارینی طومش یدیوردی . بوائنادہ فخر کائنات « انا فتحناک فتحاً میناً » سورہ جلیلہ سنی قرائت لینہ وترجیع صوت ایلہ ترتیل بویوردیوردی . بوہینلہ حرم کعبہ یدہ قدر ، هیچ بر مقاومتہ مصادف اولمقسزین کلدیلر ، فخر کائنات دست مبارکنده کی چوکانی طوقوندورمق صورتیہ حجر اسودی استلام بویوردی . وصوت بلند ایلہ تکبیر الدی . بوتون اردوی سلام افرادی یکدهان اولارق تکبیر آلدیلر . « اهل اسلامک کوکله پیوسته اولان بوغلغله تکبیری اطرافده کی یوکسک تپه لره التجا ایدوب اورالردن افراد اسلامی تماشا ایدن کنج ، اختیار بوتون قریشی لری خوف وخشیتہ اوغراندی . طواف بیت الله اجرا ایدلکدن صوکر ا فخر کائنات دوه سندن ایندی ؛ کعبه معظمه یی ادناس اوانندن تطهیر ایتدی . سیر نویسلرک روایاتنه نظراً اوزمانلر کعبه معظمه ده اوچ یوز التمش صنم وارایدی که اک بویوکلری هبل صنمی ایدی .

بوتون بوصنملر و خانلرده بولونانلر اوکون خا که آتیلارق تذلیل ایدلدی . جناب علی بن ابی طالب ؛ هبل ، اساف و نائابی قیرمایا مأمور اولدی ؛

احد غزوہ سنده مشرکلر طرفده بولونمش اولان واولادلرندن برقاجنی غائب ایدن سلافاہ بنت سعد دن فخر کائنات کعبه نک اناقارلرینی ایستهدی ؛ سلافاہ نک اوغلو اولان عثمان بن طلحه اونلری المایا کتدی ، فقط سلافاہ :

— اوغلو! بوناقتارلری سندن الیرلسه بردها سکاویرمزلر.
دهیه ركه عثمانی برمدت اویلا دی لاکن عثمان والده سنه :
— بیوده وقت کچوروب طورما اناقتارلری بهمه حال سندن
آلیرلر .

دهدی ؛ عثمان کچیکمش اولدیغندن فخرکاشات ابوبکر الصدیق له
عمر الفاروقی ده کوندرمش وبو صیراده اولردده سلافه نك خانه سنه
کلشدی . نهایت سلافه بیت الله ك اناقتارلری اوغلو نه تسلیم ایتدی ؛
اوده آلوب کتیردی ؛ فخرکاشات ك دست مبارک نه ویردی . اوراده
بولونان جناب عباس :

— یا رسول الله ! سقایت زمزمی بکا تفویض ایتدیك کبی
بیت الله ك حجابتنی ده تفویض ایت .

دهدی سده رسول اکرم سکوت بویوردی . فقط براز صوکرا
کعبه معظمه به کیره ركه وحی الاهی نازل اولوب شو آیت جلیله ایله :
« ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها »
مال ینفس :

(اماناتی اهلنه ویرمه کری جناب حق سزه امر ایدر .)
کعبه آناقتارلری من القدیم محافظه ایتکده اولان سلافه نك
اوغلو عثمان بن طلحه به اعاده بویوردی .

فخرکاشات کعبه معظمه قایسینک قاناتلارینی آج دینی زمان بوتون
رؤسای قریش له اعیان مکه ، حقارنده ویریله جک حکم وقراره انتظاراً
بیت الله ك اطرافنده قائماً طور وویورلردی . رسول اکرم قریشی لره :
— حقکزده ویره جکم حکم وقراره دائر اولان ظنکز نه در ؟

— نقول خیراً ، نظن خیراً : سنك شانگده سويله ديكمز
خيردر ؛ سندن اومديغمز خيردر . سن بزم كريم واطفه-كار برقارده-
شمزسك . (قریشی لر بو جوابلریله حضرت یوسف له برادرلرینك
قصه سنه اشارت ای دییورلردی)

فخر کائنات جواباً :

— مادام که بنم حقمده کی ظنکر بویه در ؛ بن ده سزه یوسفك
برادرلرینه ده دیکی کچی :

« الآیه : قال لا تثریب علیکم الیوم یغفر الله لکم وهو ارحم الراحمین »
مأل منیفی :

(بوکون سز هیچ بر تویسخ و تکدیره دوچار اولمازسکز ؛
ارحم الراحمین اولان حق تعالی سزه مغفرت ایدر)

مقابله ایدرم . بویوردی و « اذهبوا فاتم الطلقا : کیده بیلیرسکز
حرسکز » سوزلرینی علاوه مقال ایله دی .

صوکر اغایت بلیغ بر خطبه قرائت ایده رک زمان جاهلیتک عادات
و رسومی علی الخصوص ربانی نهی ایتدی ؛ احکام قصاصی ، دیات
مغلظه و مخففه یی ، شبه عمد و خطایی ایضاح و بیان ایده رک زمان
جاهلیتده جاری اولان بودعوالرک بطلاننه حکم ایله دی . نهایت
قریشی لره خطاباً :

— ای قریش ! زمان جاهلیتک عاداتندن اولان ابا واجداد کرله
فخر و مباهات ایتمکدن جناب حق سزی اوزاقلاشدیردی ؛ آرتق
ابا واجداد کرله تکبر و تعظمدن فارغ اولنکز ؛ بوتون انسانلرک خیرمایه سی
بردر ؛ ادم اوغوللرینک بربرلری اوزرلرینه فضل و رجحانلری
انجاق زیاده زهد و تقوالریله در ؛

ده یوب شو ایت جلیله یی :

« یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر و انی وجعلناکم شعوباً و قبائل
لتعارفوا ان اکرکم عندالله اتقیکم ان الله علیم خیر ،
مال منبئ :

(ای ناس ! بن ، سزی ارکک و قادین اولارق یار ائدم ؛ سزدن
شعوب و قبائل تشکیل ایتدم ، تاکه بربریکری طانیوب بیله سکر .
البتہ الک زیاده تقوا ایله متصف اولانکر عندالله الک زیاده اکر م در ؛
چونکه حق تعالی حکیم و خیر در .)
ترتیل بو یوردی .

اوکله نماری وقتی حلول ایدنجہ فخر کائنات بلال حبشی به
کعبه الله سکق اوزرنده اذان او قوماسی امر ایتدی .
بانک توحید مکنتک اءاقندہ طین انداز اولمایا باسلا بنجه بعض
مشرکر کندی کندیلرینه مشکیانہ سویلندیلر ؛ فخر کائنات
بطریق الوحی بو سوزلره مطلع اولدیغندن هر برینه ، سویله دیکی
سوزلری حرفیاً تکرار ایدہ رک اولری تکدیرو تحجیل ایدی . بونک
اوزرینه بو مشرکر خجالته اوغرایارق کله شهادتی کتیر دیلر و دین
اسلام له شرفیاب اولدیلر .

فخر کائنات مکہ اہالیسنک حیاتلرینی محافظه ایتدیکنی و انلره
لطف ایله معامله بو یوردیغنی کورن انصار کرام بربرلرینه ده دبلرکه :
— رسول الله کرک مکہ اہالیسنک ، کرک کندی قبیله سی
قریشک محبتلرینی جلب ایتدی ؛ رسول الله وطن اصلیبی اولان مکہ یی
بک زیاده سه ویور ؛ آرتق بتون بتون بوراده قالمای دوشونویور .

انصار کرامك بوملاحظات وحیاتی فخر کائنات درك و تفرس
بویورمقله ؛ اونلره :

— سز بنم حقمده بعض ملاحظه لرده بولونویورسکزر .
دهدی . انصار کرام استغای قصور ایتدیلر ؛ صوکر ا فخر
کائنات انلره شووجه ایله خطاب ایده درك سوزینه دوام ایتدی :
— بنی ، سزه ربط ایدن رشتۀ عهدی قیرمقدن جناب حق
وقایه ایتسین ؛ اصلا مکده قالمق نیتنده دکلم ؛ زمانی کلنجه سزکله
برابر یینه مدینه یه عودت ایده جکم . بن ، الله ک قولی و رسولی یم ؛
سزکله عهد ایدوب مملکتکزه هجرت ایتدم ؛ بنم حیات و مامتم سزک
حیات و مامتکزه مربوطدر .

انصار کرام بوسوزلری ایشیدنجه آغلامایا باشلایارق :
— یارسول الله ! بزی بوسوزلری سویله مه یه سوق ایدن خدا
ورسولنه اولان افراط عشق و محبت مزدر .
دهدی لر . فخر کائنات جواباً :

— خدا و رسولی ده سزک طوغرو سویله دیککزی تصدیق
ایدر و سزی عفو ایلر . بویوردی .

قرق طقوزنجی باب

قن لری هدر ابدان مشرکدر -- بعد الفتح فخر کاشات -- هنوز مکده
ایکن ظهور ایدن حادثات -- بشارك و بشكده لك كسر و تخریب .

دملری هدر ابدان مشرکدر

رسول اکرم مکده کیرمه دن اول اون بر ارککه ، التي قادینک
قان لری هدر ایتش و نروده بولونورلر -- حتی بر محل مقدسه التجا
ایتش اولسه لر بیله -- اخذ و قتل ایدله لرینی امر بویورمشدی .

دملری هدر ایدلش اولان بومشركلرك ايشله مش اولدقلری
جنايتلر و بونلردن هر برينك اوغرا دینی سرانجام بروجه اتیدر :

۱ - عبدالعزی بن خطل - فتح مکدن اول مدینه کلوب
مسلمان اولمش و رسول اکرم طرفدن اسمی تبدیل اولونارق عبدالله
تسمیه اولونمشدی ؛ فخر کاشات بنی خزاعه دن برینی یاکنه ترفیق
ایدرك عبداللهی برقیله نك زکاتی تحصیل ایتمه کوندرمشدی . بونلر ؛
اشنای راهده بر محله تونسف ایتدیلر ؛ عبدالله رفیقنه : سن طعامی
احضار ایت ؛ بن ده براز استراحت ایدیم ده یوب او بودی ؛ خزاعه
لی ده ده اویقو غلبه ایتدی ؛ طعامی احضار ایتمه دن اوده بر طرفه یاتوب
او بودی . عبدالله اویاندی ؛ برده باقدی که اورتاده طعامه دائر برشی
یوق ؛ خزاعه لی ده بر طرفه اوز ایتش او یوبور ؛ حدت ایتدی ؛ خزاعه لی بی

اوبقوده ايكن قتل ايله دی ؛ کندی کندینه : بن شیمدی مدینه یه عودت ایدرسیم رسول الله قصاصاً یخی دم قتل ایدر؛ دم یه رک ارتداد ایتیه قرار ویردی لحومی فقرایه تصدق ایدملک اوزره نژدنده بولونان حیواناتی دم برابر آلوب مکیه کیتدی . قریشی لره ددی که :

— واقعا مسلمان اولشدم ، فقط اسلام تله کندی دیمزی . مقایسه ایتدم ؛ هرجه تله عبادت اصنامی مرجح بولدم ؛ بناءً علیه یینه ایا واجدادمک دینه رجوع ایدیورم .

فتح مکه کونی عبدالعزی بیت معظمک اورتوسی آلتنده کیزلمشدی ؛ فخرکائنات اجرای طواف ایدرکن اصحاب کرامدن بری عبدالعزی نک پوشیده آلتنده کیزلمش اولدیغنی کوردی و اخبار ایتدی ؛ فخرکائنات قتل ایدک ، بویوردی ؛ عبدالعزی یی قتل ایتدیلر . عبدالعزی یی قتل ایدن ذات ابوبرده اسلمی اولدیغنی روایت اولونویور .

۲ — عبدالله بن سعد بن ابی سرح — عثمان بن عفانک رضاعاً قارشیدر ؛ اوائل حائده مسلمان اولدی ؛ فخرکائنات اونی وحی کتابتده استخدام ایدردی ؛ فقط فخرکائنات ، نازل اولان سور و آیات جلیله یی بطریق الاملا ابی بن سرحه یازدیریرکن ، او ، « عزیز حکیم ، رینه » علیم حکیم ، یازمق کیی تحریفات خائنانه یه جرأت ایدر و (حاشا) محمد (ص . ع) نه دیدیکنی ییلمز ، بن نه ایسته رسم یازارم ؛ اوکا ناصل وحی نازل اولویورسه بکاده اویله جه وحی نازل اولویور کیی کافرانه زباندرازلقلرده بولونوردی . نهایت نزد رسول الله ده خیانتی تحقق ایتدی ؛ مدینه ده طورامایوب مکیه قرار ایلهدی . يوم فتحه عثمان بن عفان التجا ایده رک :

— برادر ! سکا صیغندم ؛ بنی صاقله ؛ رسول الله دن بنه ایچین
امان آل ؛ اگر بن کوزینه کورونه جک اولورسم بلانایغیر قلسی
امر ایدر ، زیرا بنم جرم یک بویو کدر ؛ ماضیده ارتکاب ایتمش
اولدیم جنایتله ندامت ایدوب توبه ایتدم .

دهدی ، عثمان بن عفان ، اونی برقاچ کون خانه سنده اخفا
ایتدکن صوکره :

— یا عبدالله ! کل ، سنی رسول الله حضورینه کوتورهیم ؛
ان شاء الله قتلکی امر ایتمز .

دهیه رک الدن طوتوب حضور رسالیناهه کوتوردی و رسول
اکرمه :

— یا رسول الله ! سزه معلومدرکه بونیم سوت قردشمدر ؛
اونک والده سی بنی قوجاغنه آلیر ، اونی یوروتوردی ؛ یک سوت
ویریر ، اونی سوتدن محروم ایدردی ، بنم اوزرمده حوتن سقی
واردز ؛ حدو پایان اولمایان الطاف و مراحم کیزدن عبدالله ده نصیبه دار
اومانسی استرحام ایدرم .

دهیه اوچ دفعه رجا و نیاز ایتدی ؛ فخرکاشات جواب ویرمه دی .
نهایت عثمان بن عفان رسول الله دهها زیاده تقرب ایده رک سرمبارکنی
اوپدی ؛ یک چوق تضرع ایتدی ؛ تکرار :

— یا رسول الله ! عبدالله امان و بر دیکز می ؛

دهیه صورتدی ؛ رسول اکرم ده جناب عثمانی تطیب ایچین ؛
— ویردم .

بویوردی . بونک اوزرینه عثمان بن عفان ، عبدالله ی الوب مجلس

رسالتپناهندن چیقدی . اونلر کیتدکدن صوکر ا فخرکائنات اصحاب
گرامه خطاباً :

سزه نه مانع اولدی که قالقوب شو ابن ابی سرح کابنی قند
ایتمه دیکیز .

بویوردی . عباد بن بشر :

— یارسول الله ! کوز اوجيله بر اشارتکزه منتظر دم .

ده نیجه فخرکائنات :

— کوز اوجيله امر ویرمک هیچ بر پیغمبرک شاننه یاقیشماز .

بویوردی . عبدالله ، نائل امان اولدقدن صوکر اسلام اولدی ؛

فقط رسول اللهی هر زده کورسه فرار ایدوب کوزینه کورونمزدی .

جناب عثمان بونی فخرکائناته عرض ایتدی ؛ اوده :

— اسلامیت ، ماضیده وقوعبولش خطیئه لری محو ایدر ؛

بویوردی . رسول اللهک بوکلامنی عثمان ، عبدالله سولهدی ؛ عبدالله ده

ارتق هرکسله برابر حضور رسالتپناهه کیروب چیقما یا باشلادی .

جناب عثمانک هنکام خلافتده ابن ابی سرح مصر والیلکینه

تعیین ایدلدی . آنه پک زیاده مراق و محبتی واردی ؛ عسقلانده

یاخورد ره مایه ده وفات ایتشددر .

۳ عکرمه بن ابی جهل -- بونک فخرکائنات ایتدیکی جور

واذا کتب سیرده بر تفصیل محکیدر ؛ فتح مکه کونی دمی هدر ایدلدیکی

استخبار ایدنیجه ساحل بحره طوغرو فرار ایدم رک بولدینی برسینه یه

راکب اولدی . ویمن طرفه کیتدی ؛ یولده شدتلی بر فیرطنه

ظهور ایتدی . سفینه خالق حیاتلرندن قطع امید ایتدیلر ؛ عکرمه

اگر بوفیرطنه دن قورتیلوبده ساحل سلامته واصل اولورسه
مدینه عودت ایدوب مسلمان اولیم دهیه عهد ایتدی . عکر مه
یوم فتح ده اهل اسلام دن ده برنی قتل ایتشدی ؛ رسول اکرم
اونک فرار ایتدیکنی خبر آنجه تبسم ایدرک اطرافنده بولونان
اصحاب کرامت تعجیبی موجب اولان تسوسوزلری سویله دی :
« قاتل ایله مقتول روز جزاده ال اله ویره جکله و بویه جه
جته داخل اولاجقلر »

بنک ذکی برقادین اولان عکر مه تک زوج سی ام حکیم بنت
حارث بن هشام دیگر قادیلرله برابر حضور نبوتناه داخل اولوب
دین مین اسلامه مشرف اولدقدن صوکیرا زوجی حقنده رسول
الله دن امان آلدی ؛ مکدن قالمقوب یمه کیدی ؛ زوجنه ملاقی
اولارق رسول الله عفو و امانته مظهر اولدیفنی سویله دی ؛ ایکسی
برکنده مکیه عودت ایتدیلر ؛ یولده کلیرکن عکر مه حقوق زوجیتک
بخش ایتدیکی مساعده ن استفاده ایتک ایستدی سده زوج سی ام
حکیم اونی : سن بت برست اولدقجه بکا تقرب ایدم مرسک . دهیه
منع ایلدی . زوج و زوجنه مکیه واصل اولدیلر . اوتاغ بیغمبری تک
اوکنه کلدیلر عکر مه تک وردی اخبار ایدیلنجه فخرکاشات اوقدر
منمون اولدی که اجرا ایتدیکی برحرکت آنیه ایله مبارک اوموزندن
ردا دوشدی . ام حکیم اسلام ی قبول ایتش اولدیفنی جهته یوزی
نقابن اولارق زوجی ایله برابر حضور نبوتناه داخل اولدی .
فخرکاشات عکر مه بی حسن صورتله قبول ایدرک تلطف
بووردی . عکر مه :

— یا رسول الله ! زوجهم ام حکیم ، رسول الله سنی تحت امانته
آلدی . ده بور ؛ طوغرومیدر ؟

ده نیجه فخر کائنات :

— اوت ، بنم تحت امانده سک .

بو یوردی . بونک اوزرینه عکرمه در حال کلمه شهادتله تربین
لسان وجنان ایدره ک زمره ناجیه اسلام داخل اولدی . بو آنده
ماسبقده کی وقایعی تخطرله اوتانادی ؛ باشی اوکمه ا کدی ؛ برمدت
صامت قالدقدن صوکر :

— یا رسول الله ، دنیاده بوتون افعالی خیره معطوف ، بوتون اقوالی
حقه مقرون ، وقار مجسم برکمه کوردم سه اوده سنسک دودی .
فخر کائنات اوکا :

یا عکرمه ! قدرتمک تعلق ایتدیکی شیلردن هر نه بی ایسته رست
سویله ، سکا ویرهیم .

— یا رسول الله ! بنم یکانه مطالبم شودر :

آیین ضلالت قرین شرکه تقویت ویرمک ایچین ایتدیکم عناد
واصراری وکرك حضور کده ، کرك غیبت کده بندن صادر اولوش
اولان بی ادبانه سوزلری عفو ایت ؛ عنداللهه نائل مغفرت اونقلقم
ایچین مرحمت الاهی بی استعطاف ایله .

دودی . فخر کائنات اونک حقنده :

« انهم ! اغفر لعکرمه کل عداوة عادانیها اونطق تکلمه به ،
یاربی ! عکرمه نک حقنده اظهار ایتدیکی عداوتلرک کافه سنی نفوایت ؛
حضور مده ویا غیایمده سویله دیکی سوزلرک جمله سنی عفو ایت ، دهیه

جناب حق دن مغفرت طلب ایتدی . عکرمه ده :

— یارسول الله ! کفر والحاد ایچنده ایکن نامی حق یولندن منع ایتک ایچین صرف ایتدیکم ثروتک شیمدی دین مینک نشری اوغورنده ایکی مثلنی بذل ایده جکم ؛ اهل اسلام قارشی ایتدیکم محاربه لرك دها شدیدنی شیمدی کفارده قارشی ایده جکم .
دهدی . حقیقه عکرمه بوندن صوکر ا وقوعه کلن غزالره اشتراک ایتدی ؛ ابوبکر الصدیق ک زمان خلافتنده «اجنادین» غزاسنده شهید اولدی .

۴ — حویرث فخرکائاتنی هجو و زمه جرأت ایدردی ؛ فتح مکه کونی دمنک هدر ایدلدیکنی خبرالنجبه خانه سنه قاپلادی . علی بن ابی طالب کیدوب اونی خانه سنده ارادی ؛ چوله طوغرو کیتدی ؛ بوراده یوقدر ؛ ده دیلر . حویرث کندیسنک تحری ایدلمکده اولدیغنی کورونجه علی المرتضی اورادن اوزاقلاشنجیه قدر بکله دی ، صوکر ا دیگر برخانه ده اختفا ایتک مقصدیه طیشاری چیقدی ؛ برزاقاقده جناب علی اوکا تصادف ایده رک همان قتل ایتدی .

۵ — مقیس بن خیابه . هشام بن خیابه بونک قارشی دره شمشه اسلام ی قبول ایده رک مدینه یه کلش و مرسیسع غزوه سنده رسول اکرمه برابر بولونمشدی . بنی عمر و بن عوف دن برانصاری اونی مشرک ظن ایده رک قتل ایتمشدی ؛ برادرینک مقتول اولدیغنی خبر الان مقیس مدینه یه کلدی ؛ قان دعواسنه قیام ایتدی ؛ فخرکائات برادرینک خطاء قتل ایدلش اولدیغنی بیان ایده رک قاتلدن مقتولک دیتنی الوب اوکا ویردی . بونک اوزرینه مقیس اسلام داخل اولدی ؛

بر زمان کجی ؛ بر کون فرصت بولارق برادرینک قالی اولان
انصاری بی قتل ایتدکن صوکر ا ارتداد ابله مکیه فرار ایتدی .
فتح مکه کونی بر طاقم مشرکله برابر بر خانه ده عیش و نوش
ایله مشغول ایکن ثماله بن عبدالله ابی طرفدن باصدیریلوب قتل ایدلدی .
۶ --- هبار بن الاسود --- فحركاتك کریمه عطفه سی جناب
زینبک زوجی ابوالعاص بن الربیع بدر غزوه سنده اهل اسلام الله
اسیر دوشدی ؛ رسول اکرم زینبی کندیسنه اعاده ایتم تریطیه
اونک سبیلنی اطلاق وزینبی الوب مدینه کیرم ایچین ابورافعه
سلمه بن اسلمی ترفیق ایله دی . ابوالعاص مکیه کاجه عهدینه وفا
ایده رک جناب زینبی ابورافعه سامة بن اسلمه ساسم و کندی
تعلقانندن بعضیلرینده اونلره معین و همراه ایله دی . هبار بن الاسود
یوندن خبردار اولونجه مکه اوباسلرندن بعضلرینی یاکنه الارق
حاب زینبک یوانی کسدی ؛ محافظلرله مجادله یه قیام ایتدی ؛ النده کی
میزراقه دورته رک حامل اولان حباب ربابی را کب اولدیغی ده و منه
هود جندن دوشوردی . وسقط وقوعنه سبیت و بردی . بوسقوطدن-
صوکر ا جناب زینبک صحتی مختل اولدیغدن حوق یاسامایوب
ارتحاک ایتدی . بوندن طولای رسول اکرم هباره پک زیاده
غضب ایتشدی ؛ فتح مکه کونی دمی هدر بویوردی ؛ هبار اوکون
قتل ایدلک ایچین پک حوق تحری ایدلدی سده بولونامادی . فخر
کائنات مدینه عودت ایتدکن صوکر ا برکون احساب کرامله
صحبت ایدرکن هبار آکسزین حضور نبوتپناهه کیردی و فریاد ایدمه رک ؛
--- یار رسول الله ! بن دین مبین اسلامک حق اولدیغنی مقرم ؛

بوندن اول مخذول و کمرام ایدم ؛ شیمدی ایسه حق تعالانک کرم و عنایتله هدایتیاب اولدم . شهادت ایدرم که الله بر در ؛ محمد اونک قوی و رسولیدر ؛ یارسول الله ! سنک حضور کده کنهکار و شرمسارم . دم نجه فخر کائنات مجبول اولدینی کمال حیا و رأفتدن بر مدت سر نجیب سکوت اولارق :

— ای هبار ! سنی عفو ایتدم ؛ دین مین اسلام سنک ماضیده ایشهمش اولدینگ جرائم و معاصی بی تمامیه محو ایتدی .
 بویوردی . اسلام اولدقدن صوکر اکفر و اشتراک عائدده ایکن ایشهمش اولدینی افعال شیعمه دن طولای احباب کرام دن بعضیلری هبارم ستم ایدرلردی ؛ هبار ایسه اولنرم سکوت ایله مقابله ایله وردی .
 اونک بووضع صورانه سی رسول اکرم ک سمع شریفنه واصل اولونجه :
 — یا هبار ! الله صبر ایدنلری سور .
 بویوردی .

۷ — صفوان بن امیه — فتح مکه کونی دمی هدر ایدلمش اولانلردن بولوندینی جهتله یساراسمنده کی کوله سیله برابر ساحل بحره طوغرو فرار ایتشدی ؛ صفوان ک قبیله سندن عمیر بن وهب جمعی رسول اکرم ک حضورینه کلوب ؛ یارسول الله ! قبیله مک اشراقندن صفوان قورقوسندن فرار ایتدی ؛ کندیسنی دریایه آتوب تلف ایتک ایسته یورمش ؛ پدر و مادرم سکا فدا اولسون ؛ اوکا امان ویرسه ک نه اولور . دمه رجا و نیاز ایتمکه فخر کائنات :

ایکی آی مدت امان ویردم . بویوردی . عمیر همان یوله چیقدی ؛ صفوانه یتشدی ؛ ایکی آی مدته نائل امان اولدینی اوکا تبشیر

ایتدی ؛ فقط صفوان عدم اعتماد اظهار ایتدیکندن عمیر تکرار
مکبه کلوب سوزینک طوغرو اولدیفنی اثبات ایدمک بر نشانه
اولمق اوزده فخرکائاتک عمامه سنی آلارق یینه صفوانک نزدینه عزیمت
ایتدی ؛ بو دفعه صفوان نائل امن وامان اولدیفنه قاعت پیدا
ایدمک عمیر ایله برابر مکبه کلدی . حضور نبوتپناهه داخل
اولارق :

— یا رسول الله : حقیقه بکا ایکی آی امان ویردیکزمی :
دهیه صورونجه فخرکائات :

— سکا ایکی آی امان ویرمشدم ؛ شیمدی درت آی امان
ویریورم . بووردی . فخرکائات بنی هوازنله محاربه عزیمت
بووردیفنی زمان هنوز مشرک بولونان صفوانده معیت پیغمبری ده
بولوندی ؛ فخرکائات بو محاربه ایچین اوندن ادواتیله برابر یوز
زده آلدی ؛ بو زهرلری تسلیم ایدرکن بونلری بطریق الغصمی
آیورسکز ؛ دهیه صورنجه رسول اکرم :

— خایر ، ضایع اولدقلری تقدیرده تضمین ایدمک اوزده
عاریه آلورم . بووردی . رسول اکرم حنین وطائف غزووه
لرندن عودت ایدرکن صفوان معیت نبویهده بولونوبوردی ؛ ایکی
طاغاک آراسنه صیقشمش بر وادی اولان جعرانه موقعندن بکرکن
اهل اسلامک اغنام ایتدیککی سورو سورو حیوانانه صفوان حرص
وطمعه کوزلرینی دیکمش باقیوردی ؛ احوال واطوارینی کوز اوجیله
تدقیق ایدن فخرکائات اوکا :

— یا صفوان ! غنائمک کثرت ووفرنی سنی تعجبه می دوشوریور

دهيه صوردی . صفوان : اوت ، یار رسول الله ! ده نيجه :

— بو حیوانات مغتنمه نك هېسنى سكا باغيشلادم .

بووردی . بونك اوزرينه صفوان :

— نې اولمايانلرده بو درجه ده طيب نفسه تصادف اولونماز

دهيه رك همان اوراده دين مبین اسلامى قبول ايله سعادت دارينه واصل اولدى .

۹ — كعب بن زهير — فخر كائناتى هجو و مذمته جرأت ايتمش

اولديغندن دمى هدر ايدلمكه فتح مكه اثنا سنده فرار ايتدى . برمدت

صوكر ا برادرى بحير بن زهير ايله برابر رسول اكرمه عرض ديتنه

قرار وريدلر؛ فقط كعب جرائم سابقه سى عفو ايديلوب ايدلمه چككى

ا كلامق ايچين اولا برادرى بحيرى حضور نبوت پناهه كوندردى .

بحير نزد رسول الله كيدوب دين مبین اسلام له مشرف اولدى و برادرى

كهبه ده كلوب عرض اهتدا ايمه سى ايچين خبر كوندردى ، كعب

على العجله مدينه يه كلدى ، سيد المرسلين ك حضورينه كيردى ؛ شرف

اسلام له شرفياب اولدقن صوكر ا مدايح پيغمبرى يي احتوا ايدن

اونمونه بلاغت اطلاقه شايان قصيده سنى انشاد ايله دى . شاعر

شو بيتلرى :

ان الرسول اسيف يستضاء به مهند من سيوف الله مسلول

اينث ان رسول الله او عدنى والعفوعند رسول الله مأمول

اوقومايا باشلا نيجه رسول الله اودرجه ده نمون و محظوظ اولدى كه

حضاره : ديگه ييكز ، شاعر ، نه سوله يور . بو يور مقله برابر بو قصيده

غرائك جائزه سی اولق اوزره ساعره برده [*] مبارکسی هدیه ایتدی .

۱۰ - جناب حمزه نك قاتلی وحشی بونك حقهده هراسلام، قلبنده سدتلی بر حرص انتقام حس ایدیوردی . بونی بیلدیکی جهته فتح مکه کونی طائفه فرار ایتدی . اوراده برمدت اخفا ایتدکن صوکر ا عرض اهتدا ایتمک اوزره حضور رسالتپناهه کل طائف لبلرک اراسنه قتلدی . فخر کائنات دن امان ایسته دی ؛ رسول اکرم : طالب امان اولسادن کوزومه کورونه دك سنی قل ایدردم ؛ فقط مادام که سیمدی امان ایسته یورسک ویردم . بویوردی . روایت اولوندیغنه کوره فخر کائنات جناب حمزه بی ناصل شهید ایتدیکنی وحشی به حکمه ایتدیروب دیکله دکن صوکر ا :
-- بردها کوزمه کورونه . بویوردی .

۱۱ - عبدالله بن زبیری اصحاب کرامی هجو ایدرو مشرکاری اهل اسلام له ضرب و قتاله تحریص ایلوردی . فتح مکه کونی دمی هدر ایدلدیکنی خبر النجه نجران طرفلرینه فرار ایدوب مدت مدیده اورالرده طولانلشدقدن صوکر ا کوکلنده بر حص ندامت اوپاندی ؛ اسلام میل و محبت کوسترمه به باشلادی ، نهایت مدینه به کلدی . نبی محترم اونی اوزاقدن کورونجه یاکنده بولونانلره :

— ایشه زبیری کلیور ؛ فقط یوزی نور اسلامه تابان اولارق کلیور بویوردی . زبیری فخر کائنات تقرب ایدرک السلام

عليك يا رسول الله ! اقرار و تصديق ايدرم كه جناب حق
بردر ، سنده اونك رسولك . حمد و شكر ايدرم او خدايه كه
بني اسلام هدايت ايتدي . يا رسول الله سكا قارشى چوق بي ادبانه
حركتلرده بولوندم ؛ فقط سو آنده افعال سابقه مك كافه سنده ندامت
ايتدم ؛ حقمده نه امر و حكم ايدرسك او كا راضى يم .
دهدى فجر كاشات :

— سى اسلامه هدايت ايدن جناب الله حمد ايدرم . يا عبدالله
سوراسى معلومك اولسون كه دين ميين اسلام كچمشمده ايشله ن
كناهلرى محو ايدر .

فتح مكه كوني دمي هدر ايديل فادينلر شونلردر :

۱ . ابوسفیانك زوجہ سی هد بت عتبہ ، فجر کاشانہ ایتدیکی
اذا و جفادن باشقه احد غزوہ سنده حضرت حمزہ نك بورتی ،
قولاغی کسدى ؛ صدری یاردی ؛ جکرلری چیقاروب امدی .
بعد الفتح ، فادینلر بیعت ایتمک اوزره رسول اللهك حضورینه
کیدرکن هندده یورینه بر نقاب کچیروب اونلرک آراسنه صوقولدی ؛
کندینی طایتمایاری اسلام اولدقدن صوکر ا یوزندن نقابی فالدیروب :
بن هندم . دهدی . فجر کاشات ده : مادام که مسلمان اولدك خوش
کلدك . بویوردی . رسول اکرم بعدالبیعه نسوان مکّه یه : بوندن
صوکر ا جناب حق ه سرك قوشما یاجفکره ، اولادلریکری اولدورمه .
یه جکره ، زنا و سرقتدن اجتناب ایدم جککره عهد ایدیکر . به یورنجه
هند : عییا حراولان برقادین سرفت وزنایی ارتکاب ایدرمی ؛ ده مشدر .
هند خانه سنده عودت ایتدکن صوکر ا نه قدر صنم وارسه بن سزی

برشی ظن ایتدمده الداندم ، سزه تعبد ایتدم ده بهرك هپسنى بارچه
بارچه ایتدى .

۲ - ۳ . ابن خطلك قریبه وقرتنا اسمندهكى مغنیه جاریه‌لری
رسول اکرم حقنده هجویه‌لر تنظیم ایدوب تغنى ایدرلردى . قریبه
قتل ایدلدى : قرتنا فرار ایتدى ، برمدت صوگرا فخرکائنات دن
اونك ایچین امان استحصال ایتدیئر . اوده کلوب اسلام اولدى .
۴ . ابن خطلك ازادلى جاریه‌سى ارتب، فتح مکه کونى قتل
ایدلدى .

۵ . بنی مطلبك جاریه‌لرندن ساره ، دیگر برروایته کوره
حاطبك مکتوبنى قریشه کوتورون ساره جناب علی المرتضى طرفندن
فتح مکه کونى قتل ایدلدى .

ابن هشام : ساره قتلى ایدله‌دى ، نائل امان اولدى ؛ جناب
عمرک هنگام خلافتنده ابطخ ده نیلن موقعده بر سوارینك آئتک
ایاقلری التنده هلاک اولوب کیتدى . ده‌یور .

۶ . ام سعد ، فتح مکه کونى قتل ایدلدى .

بعدالفتح رسول اکرمك مکده بولوندینى مدت

ظرفنده وقوعه کلن حادثات

فتح مکه‌نك ایکنجی کونى جنذب بن‌الادلع هذلى مکيه کلدی ؛
خراش بن امیه کعبی قلیجله اونك قارتى یاروب بارصاقلرینى

طیشاری دوکدی . جندب ارقاسنی اوراده کی دیواره طایابوب
طیشاری فیولایان بارصاقلرینه باقار وکوزلری خانه لرنده دونر
طوزوردی . بنی خزاعه یه خطاباً :

ای بنی خزاعه ! نهایت بنی بو حاله قومایا قادر اولدیکیز . ده دکن
صوکر ا وفات ایتدی . رسول اکرم ، جندبک قتلنی خبر آلنجه
رخطبه بلیعه ایراد بویوردی که مال شریفی بوجه آتیدر :

« حق تعالی یری کوکی یاراندینی کون مکه اها لیسنک اراقه
دمنی روز حشره قدر منع ایتدی . مکده قان دوکمک ، صید ایتک ،
اغاجلری کسمک ، اوتلری یولوق ، هیچ بر مؤمنه حلال دکلدز ؛
اگر بمضلری سزه دیرلر سه که : مکده قان دوکمک جائردر ؛
چونکه رسول اکرم بویه یابدی . سز اونلره ده ییکز که : مکده
قان دوکمک آنجاق رسول الله حلالدر ؛ باشقه هیچ کسیه حلال
دکلدز ، حتی اوکاده حلال دکلدز ؛ یالکیز بر ساعت قدر حلال
اولدی ، صوکر اینه بوبابده کی حرمت قدیمه عودت ایتدی . ای
بنی خزاعه الکزی سفک دماذن چکیکیز ؛ جندبی قتل ایتدیکیز ؛
دیتی سزک اوزر یکره حکم ایتدم ؛ اگر بوندن صوکر ا برینی ده قتل
ایدر سه کر مقتولک ور نه سنی دیتله قصاص بیتده تحیر ایدرم . »

بوصیراده خالد بن ولید اوتوز نفرله نخله موقعده کی عزری
تخانه سنی هدم و تحریبه مأمور ایدلدی . عودتنده رسول اکرم اوکا :
تخانه نی تحریب ایتدکم دیه صورنجی : اوت ، تحریب ایتدم . ده دی .
فخر کاشنات : خایر ، سن عزری پی تحریب ایتده ک . بویوردی .
خالد خشم و غضبه تکرار نخله یه کیندی ؛ عزری بی تحری ایتدی :

بولدی ؟ بر اغاجك ساقده اویولمشدی ؟ قیلیجی چکوب : بوندن-
 صوکرانه تبعده ، نهده تحمیده لایق اولاجقسك ؟ جناب حق سنی
 محوه محکوم ایتدی . دمهرك ایکی پارچه ایتدی . پارچالانان عزری لك
 ایچندن سیاه تنلی ، صاچلری پریشان بر راهبه چیقدی ؟ خالد بن
 ولید اونی درحال قتل ایتدی . عزری به بنی کثانه ، بنی سلیم وقریش
 تبعد ایدرلردی . خالد مکیه عودت ایتدیکی زمان فخر کائنات اوکا :
 ارتق مملکتکرده عزری به تبعد اولونمايه حق . دمه دی .

بر از زمان صوکرانه فخر کائنات سعد بن زید اشهلی مثل
 موقعده کی منات بتخانه سنی تخریبه مأموراً اعزام ایله دی . منات
 زمان جاهلیتده ، اوس وخزرج له غسان قبیله لرینك معبودی ایدی .
 سعد ، مثلله واصل اولدی ؟ بتخانه لك خادمی اوکانه ایچین
 کلدیکنی صورتی ؟ اوده بو بتخانه یی ییقمایا کلدیم دمیجه خدم :
 سن بیلیرسك ؟ منات بیایر . دم یوب چکیلدی . سعد بتخانه یی ییقمق
 اوزره امر ویریرکن صاچلری پریشان ، وجودی عریان سیاه بر
 قادین میدانه چیقدی ؟ کوکسنی دوکرك فریاد ایتیه باشلادی :
 سعد اولا بو قادینی قتل ایتدی ؟ صوکرانه بتخانه یی ییقدیروب
 مکیه عودت ایله دی .

خالد بن ولید عزری بتخانه سنی تخریب ایدوب عودت ایتدکن
 صوکرانه بنی جذیمه قبیله سنی - بلا قتال - اسلام دعوت ایتک
 اوزره مأموراً اعزام ایدلدی . بنی جذیمه ، هنگام جاهلیتده عبدالرحمن
 بن عوفك باباسی ، عوف ایله خالدك عمجه سنی فاکه بن المغیره یی قتل
 ایتمش اولدقلرندن خالد بن ولیدك تقرب ایتدیکنی ایشیتدکلری کی

احتیاطاً سلاحان دیلر؛ عسکر اسلامی استقبال ایتدیلر؛ کندیلرینک اهل ایمان اولدقلرینی سویله دیلر. خالد اولنره : اویله ایسه نه ایچین سلاحلاندیکز ؟ ده دی . فبائلدن بعضلریله ارامزده خصومت موجود اولدیغندن سزی اولردن ظن ایتدکده اونک ایچین سلاحلا . ندقده دیلرسده خالد عذرلرینی قبول ایتده دی ، سلاحلریکزی چیقارک ده دی ؛ چیقاردیلر ؛ هپسنک برر برر اللرینی آرقالرینه باغلاتوب مهاجرین وانصاردن وبی سلیمدن معیتده بولونان اوچ یوزاللی کیشنک هر برینه لاجل الحافظه براسیرتسلیم ایتدی؛ صباحه قارشى خالد هرکس نزدنده کی اسیری قتل ایتسین دیه امر ویردی؛ مهاجرین وانصاردن ماعداسی اسیرلرینی قتل ایتدیلر . بنی جذیمه دن بعضلری مکیه کلدیلر ؛ وقعینی فخرکائنات به برتفصیل اخبار ایتدیلر؛ رسول اکرم اوچ دفعه « اللهم انی ابرأ الیک مما صنع خالد : یاربى ! بن خالدک صنع وفعلندن برى الساحیم . » بویوردی . صوکر ا بغیر حق دوچار فلاکت اولمش اولان بنی جذیمه مقتوللرینک دیتنی وتلف ایدیلن ماللرینک عوضنی اعطا ایتک اوزره علی بن ابی طالبی مأموراً کوندردی . جناب علی بنی جذیمه دیارینه کیدوب آلدینی امر موجبنجه مقتوللرک دیتنی اعطا وضایع اولان اموالک بدلنی تضمین ایتدکدن صوکر ا دیت ویا تضمینات طلب ایدن باشقه کسه وارمی دیه سؤال ایتدی، هرکس دیتنی، تضمیناتی آلدی؛ المامش کسه قالمادی دیه جواب ویردیلر . فقط جناب علی : شاید بر مستحق چیقارسه ویریرسکز دیه رک برابرنده کتیرمش اولدینی نفودک بقیه سنی ده

اونلره تسلیم ایتدی، اورادن قالقوب مکيه کلدی و امر پیغمبرینک اجرا ایدلدیکنی عرض ایله دی . بووقعه دین طولانی خالد بن ولیده مغیر اولان فخرکائنات بنی جذیمه نك خاطرلری تطیب ایدلدیکی خبرینی آلتجه یه قدر اواغبراری محافظه بویوردی ؛ صوکر ااصحاب کرامك شفاعتیله خالد مظهر عفو اولدی .

بو وقعه ده حاضر بولونمش اولان عبدالله بن حدرد اسلمی ده بورکه : بن خالدك معیتده کی عسکرلردندم ؛ بنی جذیمه اسیرلری ایچنده الی آیاغی باغلی صبیح الوجه بر نوجوان بولونیوردی ؛ بوکنج بکا : شوراده ، قادیلرک بولوندینی چادیره قدر بنی کوتور؛ اونلردن برینه سویله یه چك مهم بر سوزم وار ؛ صوکره نه ایسترسهك یاپ . ده یه نیاز ایتدی . بن ده اونی کوستردیکی چادیره کوتوردم ؛ اوراده کنج ، کوزل بر قادینه « یا حیث افنی العیش - ای حیث حیاتمز محو اولدی ، دیه خطابده بولندی . صوکر اونی تکرار بولوندینی محله کتیردم . سائر اسیرلره برابر بوکنج ده قتل ایتدیلر . رازاول قونوشمش اولدینی قادین کنجك قتل ایدلدیکنی خبر آلمش ؛ کلدی ؛ سوزشلی بر فریاد قوپارارق مقتولك نعشی قوجاقلا یوب تسلیم روح ایتدی ، نعشك یاگی باشنه ییقلدی . عسکرک عودتندن صوکر ا بو حادثه یی فخر کائناته نقل ایتدیکلری زمان رسول اکرم پك زیاده متأثر اولارق :

« اما کان فیکم رجل رحیم »

ایچیکرده مرحمتلی بر آدم یوقیدی ؛ بویوردی .

رسول اللهك مکده بولوندینی صبراده ظهور ایدن حادثاتدن بری ده شودر : بنی مخزوم قبیله سنك اشراقدن ابو سلمه بن

عبدالاسد مخزومی نك برادری اسود بن عبدالاسدك قیزی فاطمه
 قتل سرقی اجرا ایدرکن طوتولدی ؛ حضور نبوتناه کتیرلدی .
 فعل سرقی ارتکاب ایندیکی بر نهج شرعی ثابت اولدیغدن اینك
 کیلمهسه حکم ایدلدی . بنی مخزوم فاطمه یی جزای شرعیدن
 قورتارمق ایچین احباب کرامك وساطت وشفاعتی مراجعت ایتدیلر .
 فقط بو بایده نزد پیغمبری ده فاطمه ایچین شفاعت ایتیه هیچ کسه
 جسارت ایدمه دی . نهایت بك چوق خصوصاًتده شفاعتی قبول
 ایدلمش اولان اسامه بن زیده مراجعت ایتدیلر . اسامه اولرك نیازوالحاحنه
 مقاومت ایدمه به رك حضور نبویه فاطمهك عفونی رجا واسترحام
 ایلهدی . رسول الله ، نك روی تغیرایدرك تکدیری متضمن اولان
 شو جمله استفهامیه ایله مقابله بووردی : « ای اسامه ! اوامر
 الهیهدن بر امرك ترکی ایچین شفاعتی ایدیسورسك ؟ »
 رسول اللهك تغیر وغضبی کورن اسامه :

« یارسول الله ! خطا ایتدم ؛ جناب حقدن بنم ایچین مغفرت
 طلب ایت . » ده به استعطافده بولوندی . بونك اوزرینه فخرکاشات
 مجمع ناسده بر خطبه بلیغه ایراد ایلهدی که مضمونی بروجه آتیدر :
 « ای معشر ناس ! بیلک وآکاه اولك که حق تعالی ائم سالفه یی
 عدالت اجتماعیه رعایت ایتهدکلری ایچین پریشان وهلاک ایتمشدر ؛
 اونلر ایچنده اشرافدن معدود اولان بر آدم بر جرم ارتکاب ایندیکی
 زمان اغماض عین ایدرلردی ؛ فقط برضعیف ، بر فقیر عینی جرمی
 ارتکاب ایدم جك اولسه بونك حقنده بلا توقف حد لازمی اجرا
 ایلرلردی . محمد (ص . ع) ك نفسی دست مشیتده اولان

الله عظيم الشانه يمين ايدرم كه قيزم فاطمه فعل سرقتي ارتكاب ايتسه
هان النى كسهرم . ،

امر بيغمبرى اوزرينه سارقه نك النى كسديلر . عايشه صديقه
ده يوركه : « هر نه زمان بوقا دينك براحتياجى اولسه بكاسويله ردى ؟
بن ده رسول الله عرض ايدرم ؟ احتياجى دفع ايديليردى . ،

النجی باب

حنین غزوه سی - طائف غزوه سی .

منبع غزوه سی .

ممكنك فتحى و قريشك انقيادى اوزرينه بوتون قبائل عرب
داثره اطاعته كيرديلرسه ده ايكي جنكاور قيله اولان هوازن له ثقيف،
مخالفت خصوصنده پاىر جاى عناد اولوب قالديلر . بونلرك اشراقى
بر ارايه كلهرك بينلرنده : محمد (ص . ع) قريشلى لرى مغلوب
ايتدى ؛ اونلرى تماميله تحت اقياده الدقندن صكرا بزم اوزرمزه ده
هجوم ايدى چكى محققدر ؛ او هجومك منى اسبابنه شيميدن توسل
ايتىلمى ز . ، دهيه قرار وريدلر . بونك اوزرينه بنى هوازن كنديسنه
مالك بن عوف نضرى يى ، بنى ثقيف ده عبد ياليل ثقفى يى (ياخود
قادبالاسود) اميرالجيش انتخاب ايتدى .

همجوار اولان نصر ، جشم سعد بن بكر و بنى هلال قيله لرندن
بعضيلرى ده اونلره التحاق ايتديلر ؛ لاكن بنى هوازن ك شعبه لرندن اولان
كعب ايله كلاب بو محاربه يه اشتراكدن امتناع ايله ديلر . بو صورته درت
بش بيك عسكر طويلاديلر ؛ جشم قيله سنه منسوب اولوب سنى
يوزى تجاوز ايتش ، اعماء ، چولاك ، فقط ذكا و تجربه سى خارق العاده
برير اولان دريد بن الصمه يى ده رأى و تدبيرندن استفاده ايتك ايجين
برابر ديلر .

اوتاس دینلن موقعه کلنجه درید بن الصمه نك قولاغنه
 چوجوق اغلاملری ، قادین و لوله لری کلدی ؛ بوسلر ،
 بوکورولتور نه در ، دمه سوردی . مالک بن عوف نضری نك امر
 و تنسی اوزرینه بنی هوازن قبیله سنك اطفال و نسوانی ، احوال
 و اتقالی ، دو اب و مواشیسی برابر بولونویور دمدیلر ؛ درید ، مالک ی ،
 نزدینه جلب ایدم رک بونلری نه ایچین برابر کتیردك دمه سوال
 ایتدی . اوده هر کسك اولاد و عیالی ، مال و منالی یاکنده
 بولونورسه مغلوب اولدینی تقدیرده اونلرک دشمن الله کجه جکلی
 دوشونه رک دها زیاده شدله ، دهازیاده ثبات ایله حرب ایدر . دمه
 جواب ویردی . درید دمدی که : « يك بویوک برخطا ایتدك ؛ چونکه
 فراده مجبور ایدم جک بر حال و موقعده بولونان بر ادیمی . نه اولاد
 و عیال ، نه ده مال و منال ، بولوندینی نقطه ده ایقویاییلیر ؛ اگر غلبه
 سکا مقدرسه میزراق و قلیچ قوللاغا یا مقدر اولان ارککلردن
 غیریسی ایشه یارامز ؛ مقدر دکلسه اولاد و عیالی برابر بولوندورمقله
 عار فراری ارتکاب ایتدیک زمان دنانت و جانتکه اونلری ده استنهاد
 ایتش اولمقدن باشقه برشی یا عمامش اولورسک . » صوکر : بنی کعب
 ایله بنی کلاب نرمد ؛ دمه سوردی . مالک : اونلر بزمله برابر
 حرکت ایتمهیه موافقت ایتمه دیلر ، دمدی . بونک اوزرینه درید ،
 شو جوابی ویردی : سزک سی و اقدامکزک نتیجه سی معلوم دکل ؛
 اگر بوکون سزک ایچین تعالی و ظفر کونی اولایدی بنی کعب ایله
 بنی کلاب ده برابر یکرده بولونوردی . ای مالک ! کاشکی سن ده بو حربه
 اشتراک ایتمه مش اولایدک شیمدی سه صواب و معقول اولان تدبیر

شوندن عبارتدر : اهل و عیالی ، مال و منالی مستحکم بر موقعه
یرلشدیرمه لی سک ؛ کندک سبکبار سواریلرله حربه کیریشمه لی سک .
مالک : سن اختیارلامشسک ؛ عقلکده خفت گلش ؛ نه دیدیککی
بیلمه یورسک .

دهیه رک بو نصایح معقوله یه قولاق اصمادی . بوندن صوکرادریده ،
افراده خطاباً :

ای معشر هوازن ! زنهارمالک ک رأی و فکریله حرکت ایتمه ییکز ؛
کورویورم که او سزی دشمنک پنجه سنه تسلیم ایدوب کندییی فرار
ایده جک . دده ی . بوسوزلر بی هوازن ک جرأت و متانتی صارصدی ؛
بو حالی کورن مالک : بومعتوه اختیارک هذیانلرینه اعتبار ایتمه ییکز ؛ بنم
او امرمه اطاعت ایدیکز ؛ والا کندمی قیلنجکم اوزرینه آتوب هلاک
ایدرم ؛ رئیس سزقالیر ، پریشان اولورسکز . دهیه قومی تهید ایتدی ؛
اونلرده بویله تهلکه لی برزمانده مقام ریاستک انحلال ایتمه سندن تحصیل
ایده جک قناقلری حس ایدره رک قورقدیلر وبالضروره مالک ک امرلرینه
اطاعتله خنینه طوغرو حرکت ایتدیلر . بی هوازن له بی قیفک
واونلره التحاق ایدن مسبوق الاسامی دیگر قبائلک متفقاً اسلام
قارشى حربه قیام ایندکلی خبری رسول الله ک سمع اطلاعه واصل
اولونجه مشرکین متفقهنک احوالی تجسس ایتدیرمک ایچین عبدالله
بن ابی حدررد اسلمی بی اونلرک ایچنه کوندردی . عبدالله مأمور ، اولدینی
وظیفه یی بعدالایفا عودت ایدره رک مشرک لرک چوقلغنی و بوتون اولاد
وعیال لرینک ، مال و منال لرینک ده برابرلرنده بولوندیغنی رسول اکرم .

عرض ایتدی . فخر کائنات تبسم ایدهرک : « او ثروت و سامانک کافهسی اهل اسلامه نصیب اولاجق . » بویوردی .

رسول اکرم عتاب بن اسیدی اجرای حکومت و معاذ بن جبلی احکام شرعیه بی تعلیم ایچین مکده ترک ایدهرک اون آلتی بیک کشیک بر اردوایله حنینه طوغرو یورودی . یوقاریده ذکر ایدلمش اولدینی اوزره صفوان دن استعاره اولونان یوز عدد زرهی بوسفرده اوردو ایله برابر کتیرمهسی کندینه تکلیف اولوندی ، اوده تکلیف واقعی قبول ایدوب زرهلری کندی ده وه لرینه تحمیل ایدهرک عسا کر اسلامه برابر رکاب پیغمبری ده حرکت ایتدی .

روایت اولونویورکه دشمن عسکرینک قلته واقف اولان اصحاب کرام دن بر ذات ، اهل اسلام ک کثرت و شوکتی ملاحظه ایدهرک : — یارسول الله بودفعه اوردونک چوقلفندن مغلوب اولما یز . ده دی .

رسول الله ، بو مطالعه مغرورانیهی استقباح ایتدی ؟

بو عجب و غرور ، رضای الاهی یه مغایر اولدیغندن فتح و نصرت کثرت عدله اولمایوب انجاق الله تعالی نک حکم و اراده سیله اولدیغنی میدانه قویارق بر درس اتباء و یرمک ایچین حنین غزو و سنده جناب حق اولو عسکر اسلام ی پریشان و منهزم ایتدی ؛ صو کرا نصرت و غلبه احسان بویوردی [۱] نته کیم شو آیت جلیله ده :

« لقد نصرکم الله فی موطن کثیره و یوم حنین اذ اعجبکم کثرتکم فلم تمن عنکم شیئاً . » بو حادثیه بر ایما واردر .

[۱] ارباب سیرک روایتنه کوره بو عجب و غرور ابو نکر الصدیق ده

ویا خود سلمه بن سلامه ده ظاهر اولمش .

حنین وادیسنه اهل اسلام دن اول کلن مالک، عسکری طار بر
 یکیده پوصویه یاتیردی ؛ اوردوی اسلام کورونور کورونمز هجوم
 ایتهلری امرینی ویردی. رسول اکرم اوردوی اسلامه برابر حنین
 وادیسنه سحر وقتی واصل اولدی ؛ اوردوی نظر تفتیشدن
 یکیردکن صوکر ا بر سانجاق عمر بن الخطاب ، بر سانجاق علی بن
 ابی طالب، بر سانجاق اسید بن حضیره، بر سانجاق حباب بن المنذر
 بر سانجاق سعد بن عبادیه اعطا ایتدی . اراضی منحنط اولان
 وادی حنینه موصل یولار طار اولدیغدن عسکرک طوبلو اولارق
 حرکتی غیر ممکندی ؛ بوسیله عسکر اسلام بر طاقم مفرزه لره
 تقیم ایلدی ؛ اک اول مقدمه الجیشی تشکیل ایدن خالد بن ولید بنی
 سنیم قبیله سیله وادی یه طوغرو ایلهریله دی . بنی هوازن - عسکر
 اسلام بوصو حذاسنه کلنجه - بردنبره قیلجیله ، میزراقیله مسلح
 اولارق میدانه چیقوب شدید بر هجوم اجرا ایتدیلر . خالد بن ولیدک
 معیتده بولونانلرک اکثریسی سلاحسز اولدینی کیی بر طاقی ده هنوز
 مسلمان اولش مکه اهل یسندن دی ؛ بنی هوازنک صرامت وصولی
 قارشیسنده مقاومت ایدمه یه رک فرار ایتدیلر ؛ بقیه اصحابده
 « افرار نما لایطاق من سنن المرسلین : مرسلینک سترلندن بری ده
 طاقت کتیر یله مین شیدن فراردر ، حکمنه اتباعاً بونلره اقفا ایلهدیلر .
 فروه جذامی نک هدیه ایتمش اولدینی بیاض استره راکب اولش
 اولان فخر کائنات ، فرار ایدنلره : « الی این یا ایها الناس ! » ده یه
 خطاب ایدیوردی ؛ فقط هر کسه اوبله بر خوف وخشیت عارض
 اولمشدی که هر فرد کندی نفسی قورتارمقدن باشقه برشی دوشو -

نمبوردی. بوانهزام هنوز اسلام داخل اولوبده ایمان وعقیده سنده
وسوخ و متانت اولمایان مکه اها لیسندن بعضیلرینی نمون ابتدی ؛ بر
طاقی ده دیلرکه : « بو کیدیشیله مسلمانلر تا دکر کنسارینه قدر
فرار ایده جکلر . صفوان بن امیه لاهم برادری کلده بن حنبل :
« تبشیر ایدرم ، محمد (ص . ع) و اصحابی فرار ایدیورلر .
دهدی .

صفوان بوکاشو تکدیر آمیز جوابی ویردی :
« فضک الله فاك لاز یر بنی رجل من قریش خیر من ان یر بنی
رجل من هوازن : الله اغزینگی پارچه لاسین ! هوازن دن برینک
حاکم اولماسندن سه قریش دن برینک حاکم اولماسی دها خیر لیدر .
اهل اسلام ک خبر انهزامی مکیه واصل اولونجه قریش دن بعضیلری :
محمد (ص . ع) محو اولمش ، محمدی لر فرار ایدوب طاغیلمش لردر ؛
ارتق قبائل عرب یینه ابا واجدادینک دینه رجعت ایده جک .
دهیه اظهار شادمانی ایتیه باشلادیلر ؛ مکده والی بولونان عتاب
بن اسید اوللره :

محمد (ص . ع) محو اولدی سه کتیر دیک شریعت و اوئی کوندردن
الله محو اولماز ، الی الابد باقیدر . دهیه جواب ویردی .

محاربه حالا دوام ایدیوردی ؛ بو هر ج و مرج ائناسنده فخر
کائنات وقار و سکینته اصلا خلل کتیرمه یه رک ثبات ابتدی ؛ نزد
پیغمبری ده علی ابن ابی طالب دن ، عباس دن ، ابو سفیان بن الحارث دن ،
عبدالله بن مسعود دن ، اسامة بن زید ایله لاهم قارده شی ایمن بن ایمن دن
عقیل بن ابی طالب دن ودها بر قاج اصحاب دن باشقه کسه قالمادی .

بو صیراده رسول اکرم کمال شجاعتله « انا التی لا کذب ، انا بن عبدالمطلب : یالان سویلدمه بن نبی اشته بنم ، ابن عبدالمطلب اشته بنم ، اعلان موجودیت ایده رک استرخی دشمن اوزرینه تحریک ایتمک ایسته دی ؛ فقط ابو سفیان بن الحارث استرک اوکنه کجوب بولارینی طوتندی ؛ جناب عباس ایله علی ده رکابی طوتارق مانع اولدیلر . شو ایت جلبله ده :

« ثم انزل الله سکینه علی رسوله وعلی المؤمنین فانزل جنوداً لم تروها ،

مال منی :

(صوکرالله تعالی رسوله و مؤمنینه سکینتی انزال ایتدی واونلرک کورمه دکلری جنودی انزال ایتدی)

فخر کائناتک حنین غزوه سنده ابراز ایتدیکی ثبات ومانته ایما ایدیلور .

بو ائنده مالک : محمد (ص . ع) نروده ؛ اونی بکا کوستریکره . دهیه نرهم زن اولارق رسول الله ک اوزرینه طوغرو هجوم ایدنجه درحال ایمن بن ایمن اونک اوکنه چیقدی ، مرتبه شهادته واصل اولونجهیه قدر مبارزه ایتدی . مالک فخر کائنات . تقرب ایتمک ایچین بک جوق اوغراشدی سده موفق اولامادی .

رسول اکرم یا گنده بولونان اصحاب کرام له برابر وادینک صاغ طرفه کجوب طوردی . « ای انصار الله ! ای انصار رسول نرهم کیدیورسکرز کلکیز ؛ بن اللهک قوی و رسولیم . » دهیه ندا بویوردی . سسی بک زیاده کور اولان جناب عباس آلدینی امر

پیغمبری اوزرینه صوت بلند ایله : ای معشر انصار ! ای اصحاب سمرت [۱] : ای اصحاب سورۃ بقره ! ای عقبه ده بیعت ایدنلر ! ای شجرۃ رضوان آلتنده کری دونمه مک اوزره عهد ایله یئلر ! ده یه ندا ایتمه یه باشلادی ؛ بوندای ایشیدنلر درحال دونوب رسول الله ک اطرافنده طویلاندیلر . بنی اوس ک رئیس اسید بن خضیر « یا اوس ! » ، بنی خزرج ک رئیس سعید بن عباد « یا خزرج » ده یه ندا ایتدی ؛ اوس و خزرج ده کری دونوب کلدیلر . رسول الله ک اطرافنده یوز قدر اصحاب کرام اجتماع ایتدی ؛ تکرار دشمن اوزرینه شدتلی بر هجوم باشلادی ؛ رسول اکرم : « حرب اوجاغی شیمدی قیزدی ، قتال اشلری شیمدی ایقاد ایدلدی . » بویوردی . بوصیراده مشرکارده اثار مغلوبیت نمایان اولمایا باشلایوردی ؛ اونلر ک بوحالی مشاهده ایدن فخر کائنات : « رب کعبه یه قسم ایدرم که محو اولاجقلر ؛ جناب حق اونلر ک کوکملرینه صوئو قلق ویردی . » بویوردی . آرتق اثار انہزام کرکی کی یوز کوستردی ؛ مشرکلر ، طرف طرف فرار ایتمه یه باشلادیلر . عسکر اسلام اونلری شدتله تعقیبه قویولدی ؛ بنی هوازن ک رئیس اولان مالک قومنک الک جنکاور افرادیلہ فرار ایدنلر ک ارقاسنی محافظه ایتمک ایچین وادینک نهایتده کی برتبه ده اخذ موقع ایتدی سه ده موفق اولامادی ؛ مشرکین اوردوسنده بولونان قادیئلر ، چو جو قلر ، ماللر تمامیلہ اهل اسلام ک الہ کجدی .

حنین غزاسنده اصحاب رسول الله دن درت ذات نائل شهادت

[۱] سمرت : اسم رک . انصار کرام زراعت و فلاحته مشغول اولدقلرندن

ونکلری اسمردی .

اولدی ؛ فقط معیت پیغمبری ده بولونان قبائل معاونه يك زیاده تلفاته اوغرا دی ؛ حتی ایکی قبیله تمامیه محو اولوب کتیدی . فخر کائنات بونلر حقده : « یارب دوجار اولدقلری بیلنهك اجر مکافاتنی اونلرم احسان بویور . » دهیه دعا ایتدی .

مشرک کردن یتیمش درت کیشی مقتول اولدی . بنی هوازن له بنی ثقیف دناشتکارانه بر قورققلقه میدان حربی ترك و فرار ایتدیلر . ربیع بن رافع ، فرار ایتمکده اولان درید بن الصمهیه یتیشدی ؛ اونو هودجندن شدله چکوب چیقاردی ؛ قلیجیه جرح ایتدی ؛ فقط درید اوله مشدی ؛ اوجاع والام ایچنده چیرینیوردی ؛ سكرات موتك اوزاماماسی ایچین کندیسنه بر قوتاریجی قلیج ده وورماسنی رجا ایتدی ؛ ربیع ده بوسماحتی دریغ ایتهدی . حنین کوننده اهل اسلامك الله التي بیک اسیر ، بکرمی درت بیک دهوه ، قرق بیک قوبون وکچی ، درت بیک مقال کوموش کجدی . بوموفقیته جلیله اوزرینه هنوز اسلامی قبول ایتمهش اولان مشرکیندن بر چوقلری دین مین حقی قبول ایله شر فیاب اولدیلر .

انهزام و پریشانییه اوغرایان مشرککلر بر قاچ قسمة منقسم اولدی . بر قسیمی مالک بن عوف ایله برابر طائف قلعه سینه تحصن ، دیگر قسیمی بطن نخلهیه التجا ایتدی ؛ بقیه سی ده اوطاس ده بولونان ماللری ، ذادو ذخیره لرینی محافظه ایتک ایچین علی العجله اورایه کتیدی .

فخر کائنات اوطاس طوغرو فرار ایدن مشرککلر ارقاسندن بر مفرزه کوندردی ؛ مفرزه نك امیری اولان ابو عامر اشعری مقاتله نك بدایتده نائل شهادت اولدی ؛ بونك اوزرینه لوی

اسلامی ابو موسی الاشعری اله الارق او طاس ده تحشد ایتش اولان
مشرکری تمامیه ازدی ؛ قالانلر فرار ایتدی ؛ بومیانده رئیس
مشرکینک ده جانی جهنمه کتدی .

فخر کاشات ، وقت مناسبده بین الغزات تقسیم ایدلک اوزره ،
یوتون اموال غنائمی جمرانه موقعنده جمع ایتدیره رک عباد بن بشر
انصاری بی بونلرک محافظه منه مأمور ایلدهدی .

اسرا میاننده رسول الله ک رضاعاً همشیره سی اولان اسماء بنت
حلیمه ده بولونویوردی . اسماء کندیسنک کیم اولدیغنی بیلدیرنجه رسول
اکرم اونو درحال نزد نبوتپناهانه کتیره رک حقنده پک زیاده شفقت
ومهربانی اناری کوستردی ؛ کرانها هدیه لر ویره رک خاطرینی تطیب
ایتدی ؛ اونو ، ارزو ایتدیکی تقدیرده کندی نزدنده قالمق ویاخود
قیله منه عودت ایلهمک شقلرندن برینی ترجیح ایتکده بخیر براقدی .
اسماء دین مبین اسلامی قبول ایتدکن صوکر «حب الوطن من الایمان»
قول مشهورینه اتباعاً وطنه ، اقربا وتعلقاتک نزدینه عودت ایتدی
ترجیح ایتدی .

بوغز ووده بر قادین قتل ایدلمشدی ؛ فخر کاشات ، قادین کیمک
طرفدن قتل ایدلمش اولدیغنی صوردی ؛ اونو خالد بن ولیدک قتل
ایتش اولدیغنی سویله دیلر ؛ خالدی حضور نبوتپناهانه جلب ایدره رک
بوندن بویه بر دهها قادینلری ، چوققلری ، خدمتکارلری قتل
ایتمیکر . دهیه امر ویردی .

اسیر ایدیلن قادینلردن بر چوغنک زوجلری واردی ؛ بونلر
حقنده ناصل معامله ایدیه جگنی اصحاب کرام صوردیلر . بو ائشاده

نازل اولان شو آیت جلیله یی :
 « والمحصنات من النساء الامالکت ایمانکم ،
 فخر کائنات اولره تبلیغ ایتدی .

طائف غزوه سی

مکة نك جهت شرقیه سنده اوج کونلك بر مسافده کائن اولان
 طائف کوچوک بر شهردر ؛ بوراده هر درلو سبزه و میوه نشو و نما
 بولور ؛ هواسی صاف و جیددر ؛ صولری مبدولدر ؛ سوریه قطعه .
 سنده یتیشن محصولانک کافه سی طائف دده یتشیر .

حنین ملحه سنده مشرکینک اوغرادقلری هزیمت اوزرینه
 رئیسری مالک بن عوفک اولنردن بر قسمی برابر آلوب طائفه
 کیتدیکنی واوراده تحصن ایتدیکنی آنفاً سویله مشدک . بو ملتجیلرک
 قسم اعظمی بنی هوازنه ، بر طاقی ده بنی ثقیفه منسوبدی . بنی
 ثقیف حنین مقاتله سندن اول طائفی تحکیم ایتمشلر و اهلینک بر
 سنه لك احتیاجانه کافل اولاجق قدر زاد و ذخیره جمع ایله مشلردی .
 هزیمت واقعه دن صوکر ا کیدوب طائف قلعه سنه قاپاندیلر و اهل
 اسلام له محاربه یه دوام ایتک ایچین تدارکات اجرا ایتیه باشلادیلر .
 رسول اکرم اولرک بو تشبثاتندن خبردار اولونجه اوزرلینه کیدوب
 شهری فتح ایتیه قرار و بردی . لوی ظفر التوای اسلام ی علی بن
 ابی طالبه تودیع ایدم رک مقدمه الجیش اولق اوزره خالد بن ولیدی
 اون بیک عسکرله یوله جیقاردی ؛ و اوردونک قسم متباقیسی ده

کندیسی آلاق خالدى تعقیاً حرکت ایتدی. اثنای راهده اوردونك گذرگاهنه مصادف اولان بطن نخلهی بلارب استیلا ایلهدی؛ صوگرا، دیگر بر یولدن طولاشارق مالک بن عوف نصرى نك لبه موقعده کی قصرینی یاقدریدی. نهایت طائف قلعه سنك اوکنه واصل اولدی؛ مشرکار اسلام اوردوسی اوزرینه یاغمور کی اولدوروجی اوقلر یاغدریدیلر. محصورلرک آندقلری اوقلرک دائره تأثیری خارچنده بولونقی ایچین بوکون جامع شریفک مبنی اولدینی محل اوردوگاه اتخاذایدلدى. فخرکائات طائف اوزرینه حرکت [۱] ایتهدن اول طفیل بن عمرو دوسی بی «ذی الکفین» بخانہ سنی تحریبه مأمور ایدوب کوندرمش وطفیلک کندی قبیله سندن استمداد ایدهرک عرض معاونت ایدهرک افراد ایله محاصره آلات وادواتی ده برابر الوب اوردوی اسلامه التحاق ایله مه سنی امر ایتمشدی. طفیل «ذی الکفین» بخانہ سنی ییقدقدن صوگرا کندی قبیله سندن درت یوز جنکاورله کلوب اوردویه التحاق ایتدی. بونلر، استعمال ایتمکده

[۱] اوردوگاه «سلامه» ده نیلن محله نقل ایدلدى؛ زوجات طاهره دن بوغروه ده حضرت پیغمبره رفاقت ایدن-اسلمه ایله زنب ایچین ایکی چادر قورولدی؛ محاصره نك دوام ایتدیکی مدت طرفنده رسول اکرم بواکی چادرک ماییننده عبادت ایتدی. طائف تسخیر ایدیلوبده اهالیسی اسلام اولدقدن صوگرا فخرکائاتک عبادت ایتمش اولدینی محله برجامع شریف انشا ایدلدى. بالآخره بوجامع شریف خلقای عباسیه طرفندن تجدیدا وتوسیعاً انشا اولوندی. صوگرا خلیفه عباسی اولاً مستعصم بالله جامع شریفی بردرجه ده توسیع ایتدکن باشقه طائف غراسی ائساننده ازواج مطهره نك چادرلرینک رکر ایدلش نقطه لرده ایکی قبه بنا واعلا ایتشد.

يك ماهر اولدقلرى منجنيق و دبابه كې محاصره الاتخده برابر كئيردیلر
اهل اسلام قلعه لره هجوم ائساننده بو محاصره التلرینی ده قوللانديلر سه ده
مشركلر قلعه دیوارلرینك اوزرندن اتدقلری قیزغین ده میر چو بوقلرله
بونلری یاقدیلر ؛ بر چوق مسلمینی شهید ایتدیلر . بونك اوزرینه
سورلر هجومدن صرف نظر اولوندی ؛ طائف قلعه سنه التجا ایدوب
قابائمش اولان اطراف و نواحی اهاالیسك استرحاماتنه اهمیت ویرلمه رك
باغله ، باغچه لر باشند باشه تخریب و اغاجلر تمامیه قطع ایدلمه یه باشلاندی .
محاصره نك دوام ایتدیكى اون طقوزكون طرفده برچوق محاربه لر هجوملر
وقوعه كلدی ؛ اصحاب كرامدن برچوقلری بومقاتله لرده مجروح اولدی ؛
مجروحیندن اون ایكیسی رتبه شهاده ایشیدی ؛ صوك هجوملردن برنده
ابوسفیان بن حرب برکوزینی غائب ایتدی . رسول اکرم ؛ محصوریندن
قلعه نی ترك ایله اسلاملرله التجا ایدمك اولانلرله حربیلری بخش ایدلمه چكنی
اعلان ایتدیردی ؛ بونك اوزرینه اون كوله قلعه دن فرار ایدوب
اسلام اوردوسنه كلدیلر ؛ فخر کائنات اولردن هر برینی ، احاشه ایتك
ایچین ، اصحاب كرامدن برینك نزدینه كوندردی .

محاصره نك دوام ایتدیكى ائشاده ایدی كه رسول اکرم جناب علی بی
صورت خصوصیه ده حضور نبوتپناهانه دعوت ایدمك اونكله برخیلی
مدت بطریق التجوا [۱] مصاحبت ایلهدی ؛ اصحاب كرام تعجب
ایتدیلر و مصاحبه نك اوزاماسی اوزرینه : « رسول الله ، ابن عمه ،

[۱] بطریق التجوا : فیصله اتمی صورتیه قونوشق ، هیچ كس
ایئیدمه یه چكى صورتده پاواش پاواش سوله شك .

تودیع اسرار ایدیور، ده دیلر، بونک اوزرینه فخر کائنات : امر
الاهی ایله علی یه دور ودراز کشف راز ایتدم، بویوردی [۱]
محاصره ائناسنده فخر کائنات جناب علی بی معینه بر سواری
مفرزه سی ویره رک اطراف ونواچیده کی صنم لک کافه سنی کسرو تخریب
ایتمیه مأمور بویوردی. بعض جرأتکار مشرکر جناب علی یه
قارشی ابراز مقاومت ایتدیلر وحتی مبارزه صورتیه مقاتله ایتمک
تکلیفنده بولوندیلر. علی بن ابی طالب تکلیف واقعی قبول ایتدی؛
میدانه چیقان مبارزی بالذات استقبال ایدم رک بر حمله ده دارجیمه
کونوردی؛ صوکر ا اطرافده کی بتلرله تخانه لری تخریب ایدم رک
اوردوگاهه عودت ایله دی.

بوصیراده فخر کائنات عالم منسامده شویله بر رؤیا کوردی :
حضورینه سوت له، دیگر بر روایت کورمه، ترم یاغیله طولو بر کاسه
کتیوردیلر؛ هنوز تناول ایتمدن بر خروس پیدا اولوب کاسه بی
فاغاسیله ده ویردی؛ کاسه ده کی سوت یرم دوکولدی. رسول اکرم
بو رؤیای ابو بکر الصدیقه تنکایه بویوردی؛ اوده طائف ک فتحه
هنوز اراده الهیه تعلق ایتمده دی دهیه تعبیر ایتدی. رسول اکرم، بو
رؤیای بن ده بویله تعبیر ایتمشدم بویوردی.

[۱] روایت اولوندیغه کورمه فخر کائنات ک جناب علی بی حضور شریفنه ده وتله
محرمانه سویله شدیکی خصوص شوندن عبارتدر: فخر کائنات طائف اها ایسنی
قلعه داخلنده محصور بولوندوردینی ائنده علی بن ابی طالب اطراف ونوا
حیده کی باغلی، باغچه لری تخریب و بوتون اغا جلی قطع ایدم جک؛ بوصور تله
محصور لر آتیا ظهور ایدم جک فقط و غلا ایچنده اولمکدن قورقار ق تسلیم
اولمایا مجبور ایدم جکلر.

فخر کائنات محاصره نك ادامه سی ویا رفی خصوصندہ نوفل ابن معاویہ دیل ایلده استشارہ ایتدی . نوفل ددی که :

یا رسول الله ؛ طائف خلقتك حالى، یواسنه قاپانمش بردیلکینك حالى آکدیرر ؛ اگر یووانك اغزینی بکلر ایسهك اونی الدہ ایدرسهك ؛ بکله میوب کیدر ایسهك او سکا قارشى مضرت ایقاعنه مقتدر دکلدر . بو ائشاده مشرکین محصوره دن ابو محجن بن حبيب ثقی اسمندہ بری قلعه نك برجندن اسلام لره شویله خطاب ایلدی : ای محمد امتی ! سزکله محاربه ائمه نك یوانی بزدن دها ای بیلنلره شیمدی یه قدر سز تصادف ائمه مشدیکز ؛ بز قلعه دن چیقوب سزکله محاربه ائمه جکز ؛ ایسته دیککز قدر محاصره نی تمدید ایدیکز ؛ هیچ برشینه موفق اولامایارق عودت ایدہ جکسکز . عمر بن الخطاب محجن ثقی نك بو خطابه جواباً :

ای ابو محجن ! باغلریکزی ، باغچلریکزی محو ایدرز ؛ سزی طیشاری چیقما یا مجبور ایلهرز . ددی . ابو محجن :

— ایسته دیککزی یاییکز ؛ مملکتمزك آب و هواسی او قدر لطیف و معتدل درکه تخریب ایدہ جککز محللر از بر زمان ایچنده یینه عمارتیدیر اولور . دمه جواب ویردی . جناب عمر : بز بورادن ایرلاما یجفز که سز طیشاری چیقوبده خراب اراضیکزی تکرار اعمار ایدہ بیله سکز ؛ اجلقندن هلاک اولدیفکزی کورونجه یه قدر بوراده بکله یه جکز . ددی . فقط بو صیراده عمر بن الخطاب تقرب ایدن ابوبکر الصدیق : یا عمر ! فخر کائنات بوسنه طائفك فتحه مأذون دکل . دمه رك اونی ابو محجن له مجاوبه دن فراغت

ایتدیردی . اهل اسلامك اكثرى قلعہ بی فتح ایتہدن دوتہ مک
ارزوسنی اظهار ایتہلری اوزرینه رسول اکرم ؛ اویله ایسه محاربه
ایدکده فتح ایدک . بویوردی . بونک اوزرینه قلعہ بی بر قاج هجوم
دها اجرا ایدلدی ؛ برچوق اهل اسلامك مجروح وشہید اولماسندن
باشقه بر نتیجه استحصال ایدیلمه دی .

رسول اکرم : « انا قافلون غداً ان شاء الله : ان شاء الله یارین
حرکت ایدہ جکز . » بویوردی ؛ ایرتسی کون طائف محاصره سنه
نهایت ویریلہرک جعرانه موقعنه عودت ایدلدی .

روایت اولوندیقه کوره رسول اکرم محاصره بی رفع ایتدکن
صوکر اطراف ونواحیده اهل اسلام طرفدن اجرا ایدیلن تخریباتدن
پک زیاده خوف و خلجانه اوغرامش اولان طائف اهالیسی
حضور رسول الله بر هیئت مبعونه کوندردہرک کندیلرینه اوج سنه
مہلت ویرلدیکی تقدیرده بومدک ختامندہ دین مین اسلامی قبول
ایدہ جکلرینی بیلدیردیلر ؛ فخر کاشات سکوت بویوردی ؛ مجلس
ملائک انیس پیغمبری ده حاضر بولونان عمر بن الخطاب قیلجینی چکەرک :
مہلت ، مساعده یوق ؛ یا اسلامی همان و بالتمام قبول یاخود قیلج
وار . دہدی ؛ مشرکالر : بز سکا خطاب ایتہ یوروز ، رسول الله
خطاب ایدیوروز . دہ نیجه فخر کاشات : بویله بر تکلفی دیککه مک
ایستہم ؛ همان اسلامی قبول ایتہلی سکر ، یاخود محاربه بی حاضر
بولونمالی سکر . بویوردی . مشرکالر :

— هیچ اولمازسه ولات ، اسمنده کی معبودمزی آلتی آی
اولسون محافظہ ایتہمزه مساعده ایدیکز .

— خایر .

— او حاله بر آی محافظه ایتمه مزه مساعده ایدیکز .

— بر ساعت ، بر آن بیله اولسه قبول ایتم . بونک اوزرینه
نی نفیف تکرار محاربه به جرأت ایده مه دکلرندن اسلامی قبول
ایتدیلر . « لات » و دیگر بتلر کسر و تخریب ایدلدی .

روایت اولوندیغنه کوره طائف غزوه سی ائساننده رسول اکرمک
پای مبارکی کندی ده وه سیله بر سوارینک ده وه سنک آراسنه
صیقیشوب رنجیده اولشدی ؛ فخرکائات سوارینک براز آچیلما سی
ایچین آباغنه خیفجه طوقونمشدی ؛ ایرتسی کون سوار یی حضورینه
جلب ایدوب انعام واحسانه غرق ایده رک خاطرینی تطیب بویوردی .
فخرکائات افراد اسلامیه نک اک عاجزینی بیله پک شریف عدایدردی ؛
مجلس رسول الله ده هر مسلمان نائل التفات و اکرام اولوردی ،
هیچ بر اسلامک ذره قدر تحقیر ایدلمه سنه راضی اولمازدی ؛ هر
اسلامک کندنده و مخاطبنده متجلی اولان شرافت اسلامیه به حرمت
ایتمه سی ارزو ایدردی .

اللی برنجی باب

جود و سخای محمدی فخر کائنات ک اشلاف پرورانه معاملاتی.

مہر و رسخای محمدی

رسول الله، جمرانه موقعندہ ایکن هنوز شرفیاب اسلام اولمش اولانلره بک چوق عطیہلر احسان بویوردی. جمرانه آلہ بیک اسیر، درت بیک دہوہ، درت بیک قیہ کوموش، قرق بیکدن فضلہ قویون ودها بر چوق غنائم بولونویوردی. اوردوده غازیلر تعداد ایدلدی؛ ہر پیادہیہ درت دہوہ ایلہ قرق قویون، ہر سوارییہ اون ایکی دہوہ ایلہ یوزیکرمی قویون توزیع اولوندی. هنوز اسلامہ داخل اولدقلری جہتلہ عقیدہ لرندہ رسوخ و مٹانت بولونمایان قریشی-لرہ - کہ مؤلفہ قلوب دیرلر - عطایای کثیرہ احسان ایندی. روایت اولونویورکہ: غنائمک ہنکام تقسیمندہ حضور نبوتناہیدہ بولونان ابو سفیان او قدر اموال فراوانی کورونجہ: یارسول الله! بوکون قریشدہ سندن غنی و مالدار کیمسہ یوقدر. دہدی؛ فخر کائنات تبسم بویوردی، ابوسفیان: یارسول الله! بوژوتدن بنیہ حصہ مند ایلہ. دہیہ عطیہ واحسان طلب ایدنجہ فخر کائنات، بلال حبشییہ امرایدوب ابوسفیانہ قرق قیہ کوموش ویوز دہوہ اعطایتدیردی. ابوسفیان: اوغلوم یزیدہدہ نصیبی احسان ایت. دہدی؛ قرق قیہ

کوموشله یوزدهدهده یزید ایچین ویرلدی؛ ابوسفیان: دیگر اوغولوم معاویه نکهده حصه سی یوقی؟ ده نیجه عینی مقدار کوموشله دهدهده معاویه ایچین ویردیلر. مثله مصادف اولمادینی بو جود و سحایه حیران قالان ابوسفیان: یا رسول الله! آ نام بابام یولکده فدا اولسون؛ سنک سسنا و کر مک السانی اعجاب ایدیور؛ صلح زماننده کریم، حرب زماننده مروتکار س. دمه ممنونیت و حیرتی اظهار ابدی. فخر کائنات حکیم بن خزامده یوزدهدهده احسان ایتدی؛ فقط حکیم یوزدهدهده ایسته دی؛ فخر کائنات اوکایوزدهدهده دهاویرنه سی امر بو یوردی. نصیر بن الحارث، اسید بن جاریه ثقی، ابو جهلک برادری حارث بن هشام، صفوان بن امیه، قیس بن عدی، سهیل بن عمرو، خویطب بن عبد العزی، اقرع بن حابس تمی، عیفة بن حصین فزاری دن هر برینه یوزر دهده؛ جاریه ثقیه، مخرمه بن نوفله، سعید بن ربیع، عثمان بن نوفله، هشام بن عمرو دهده الیشر دهده احسان ایتدی.

اسلام میل و محندینی تزید اتمک مقصدیه مؤلفه قلوبه ویرلن بو عطیه لک اموال غنائمدن می، یوقسه خمس غنائمدن می اعطا ایدلمش اولدینی حقنده علمای اسلام اختلاف ایدیورلر. واقدی، عیون الاثر، طبقات مؤلفلری و سائر بعض ارباب سیر بو عطا یانک خمس غنائمدن ویرلمش اولدیفنه ذاهب اولدیلر؛ دیگر بعضلری ده مجموع غنائمدن اعطا ایدلمش اولدیفنه حکم ایتدیلر؛ ابن حجر صحیح بخاری شرحنده بوصول قولی ترجیح ایدیور.

ابن خدیجه دن روایت اولوندیفنه کوره فخر کائنات - ابوسفیان،

صفوان علقمه ، عینه واقرع کبی - مؤلفه قلوبه یوزرده وه ویروده
کندیسنه یوزده وه دن اکسیک ویردیکندن طولایی عباس بن
مرداس اسلمی مغیر الحاطر اولارق شویتلرله اعلان شکایت ایلهدی :

وما کان حصین ولا حابس

یفوقا مرداس فی الجمع

وما کنت دون امری منهما

و من تضرع الیوم لا یرفع

بویتلر فخر کائنات ک صماخ شریفنه واصل اولونجه ابوبکر الصدیق .
مرداس ک دینلی قطع ایدیکز بووردی ؛ جناب صدیق ده مرداسی
آلوب ده وه لک بولوندینی محله کوتوردی ؛ انتخاب ایتدیکی یوزده وه بی
مرداسه ویردی . ده وه لری آلدقن صوکر ائمنون و مسرور اولان
مرداس حضور نبوتناهه کلدی ؛ فخر کائنات اوکا خطاباً : یا مرداس !
بسم حقمده بر شعر سویله مشسک . بو یورنجه مرداس :

« یا رسول الله جانم یولگده فدا اولسون ؛ شعر دینک اوچنده
قارنجه کی قاینار ؛ اکر سویله مزسم دینک اوچنی ایصیرر » ده دی .
رسول اکرم تبسم بو یورارق :

« اوت ، قوم عربک فطرتی بویه در ؛ ده وه ایچین باغیر مق نه
قدر طبعی برشی سه اونلر ایچین ده شعر سویله ملک طبعی برشیدر . »
بووردی .

رسول اکرم ، قریش لره ، بوتون رؤسای عربیه عظامای و فیره
بخش ایتدیکی خالد انصار کرامک اکا برو اصغرینه غنایمن عهده لرینه

توجه ایدن حصه دن ماعدا برشی اعطا ائمه دی ؛ چونکه بوعطایانک
توزیعندن مقصد قلوب مخالفینی جلب وتالیف ایتکدی ؛ انصار کرام
ایسه عقیده لری متین و راسخ مسلمان اولدقلرندن حقارنده امن
و اعتماد پیغمبری بر کال ایدی ؛ کندیلرینکده متاع دنیا یه طالب
و رانغ اولمادقلری ملاحظه اولونمشدی . حال بوکه بعضیلری
حسب البشریه مغیر و مکدر اولدیلر ؛ ارالرنده شویله سوزلر دوران
ائمه یه باشلادی : رسول اکرم ، قبائل عربی عطایای کثیریه غرق
ایندی ؛ حال بوکه اونلرک قانلری حالا بزم قلیجلرمزک اوچلرندن
طاملا یور . انصارک بوسوزلری فخر کاشناتک سمع مبارکنه واصل
اولدی ؛ بعضیلرینک روایتیه کوره سعد بن عبادہ حضور نبوتناه
کیدهرک : « یارسول الله ! قبائل سائریمه بذل ایتدیکک نم واحساندن
انصار محروم قالدینی ایچین بغایت مغموم اولدیلر . » دده دی .

فخر کاشنات اوکا : « یاسعد ! بوخصوصده سنک قلبک نه دییور ؟
دهیه صوردی ؛ اوده : « یارسول الله ! بنده اونلرکی غنائم ؛ واقعا
بو یوله بر هاجسه بی لسانمه المادم ؛ فقط بحسب البشریه خاطرمدن
یکجی ، دده دی بونک اوزرینه فخر کاشنات سختیاندن معمول
جلدیرینه یالکز انصاری دعوت و جمع ایدهرک :

« ای انصار ! بواشیندیکم سوزلر مزدن صادر اولدیمی ؟ » دهیه
صوردی ؛ کبار انصار : « اختیارلر مزله رئیسلمزک اغزلرندن قطعاً
بو یوله برشی صدور ائمه دی ؛ یالکز کنجلرمز بعض شیلر
سویله دیلر . ده یخه رسول اکرم اونلره ؛

« ای زمره انصار ! بن سزی ضلالتده بولمادیمی ؟ سوکرا جناب

حق بنم سبيله سزه توفيق و هدايت احسان ايتهديمي ؟ بن سرك
مملكتمزه هجرت ، ايجكزه داخل اولمادن اول سز بر بركزه
دشمنديكز ؛ حضرت ذوالجلال بنم سبيله سزی بر بركزه محب
و دوست ايتهديمي ؟ سز قليل النفوس و فقير بر قوم دكيدبكز ؟
شيمدى الله عظيم الشانك لطف و كرميه كثير و غنى اولماديكرمى ،
بويوردى .

بوتون انصار رسول الله هر برى بر حقيقت محضه اولان بو
خطابلرني تصديق ايتديلر . سوكر ا فخر كائنات سوزينه دوام ايندى :
« مقصديكزى بلا احتراز ايضاح ايديكز ؛ سوزلريكزى صميمي
اولارق سويله ييكز » انصار سكوت ايتدكلرندن رسول اكرم :
« اى انصار ! نيجين جواب و ير مه يورسكز ؟ » بويوردى .
اونلرده : « بز الله دن و رسولدن راضى و خوشنودز . » ده ديلر .
بونك اوزرينه رسول اكرم ، علو شائى بر قات ده ايدن
او خدا پسندانه تواضيله :

— اى انصار! سز ديرسكز كه : بزم زدمزه كلديك زمان قومك
سنى تكذيب ايتشدى ، بز تصديق ايتدك ؛ هيچ كمسه سكا معين
و ظهير اولمازكن بزمعاونت و مظاهرت ايتدك ؛ قومك سنى و طنكدن
اخراج ايتدى ؛ بز سكا قوللرمزى آجديق بر و طنداش صفتيله سنى
قبول ايتدك ؟ معيتكده كى اصحابك فقير و بيوايه ايدى ؛ بز اونلره
مروت و مواسات ايله دك ؛ رب العالمينه قسم ايدرم كه بو سوزلريكز
بر حقيقت باهره در .

رسول الله بونكلمات مباركه سى انصار كرامك حسياتى نهيج

ایندی ؛ بوتون کوزلر یاشاردی ؛ همان فخر کائناتك اللرینه ،
دیزلرینه صاریلارق ؛

— یا رسول الله ! بز حق تعالی واونك رسولنی سورز ؛
بزم مال اطلاقه شایان نه مز وارسه جمله سی . رسول الله کدر ؛
کیف مایشاء تصرف ایدم بیلر ؛ بزم متاع دنیا ایله ذره قدر علاقه مز
یوق ؛ بزم عارض اولان حزن و کدر سنك جود و سخا کدن
محروم فالمش اولدیغمز ایچین دکل دی ؛ انقطاع توجه کدن و بوسیله
حضور شریف کدن مهجور فالمقدن قورقدیغمز دن طولانی ایدی .
ده دیلر . فخر کائنات :

— ای انصار ! قریش ایله سائر قبائل عربیه عطیه لر توزیع
ایتمکدن مقصدم هنوز مسلمان اولمش اولدقلری ایچین اونلرک عقیده .
لرینه تقویت ویرمکدی ؛ حال بوکه سزک صداقت و ثبات کزه امنیت
کامله م واردر ؛ اونلر دیارلرینه الدقلری دموه لر ، قویونلری
کوتوره جکلر ؛ سز ایسه دیاریکزه الله ک رسولنی کوتوره جکسکر .
انصار نیم ایچ لباسم در ، سائر خلق ایسه طیشدن لباسم در . « انکم
ستلقون بعدی اثره فاصبروا حتی تلقونی علی الحوض » ، بویوردی .

.*.*

فخر کائناتك اشتلاف کلرانه معامله سی

جمرانه موقعنده هوازن دن یکریمی درت کیشی حضور نبوتناه
کلوب اسلام ایله شرفیاب اولدیلر و قبیله لرینک بقیه سی ده اسلام
قبول ایتمش اولدیغنی عرض ایستیلر .

بونلرك اراسنده رسول الله ك رضاعاً عمجهسى اولان اشراقدن
ابورقان ايله ابوصرد زهير بن صرد سعدى ده بولونويوردى . بونلر
رسول اكرم استرحام ايدهرك :

— طرفكردن نيابة اوزرمره مأمور اولانلرك عدالتلرينى ،
خيرخواهلقلرينى ستايشكارانه بر لسانله عرض ايدرز ؛ سنك لطف
وكرمكدن بزدن النان غنائمله اسرايى بزه اعاده ايده جكنه اميدوارز ؛
ذاتاً او اسيرلردن برقسى سنك مرضهكك اقرباسيدر ؛ بزه مرحمت
ايت . ده ديلر . فخركانات :

— سرك ورودكزه بويابده بندن مطالبه ده بولونما كزه انتظاراً
غنائمله اسرايك تقسيمى خيلى زمان تاخير ايتدم ؛ فقط سركچ
كلديكز ؛ اطرافده كي غزات اسلاميه يي كورو يورسكز ؛ سزه شو قدردنه
بيليرم كه غنائمله اسيرلردن هانكيسى سرك نزدكزده دهامهم ، ده
قيمتدار ايسه اونى انتخاب وطلب ايديكز ؛ بويوردى . بنى هوازن :
— يارسول الله ! مادام كه بزي اموالملزه اولاد و عياللز اراسنده
خير براقيورسك بزده اموالملزدن فراغت ايدرز ، اولاد و عيالملرك
ردينى طلب ايله رز . ده ديلر ؛ رسول اكرم : بنى عبد المطلبله
بنم حصمه دوشن زن و فرزندلريكزى اعاده ايدرم . سائرلرينك
حصه لرينه اصابت ايدن اسيرلريكزى ده اعاده ايتمه لرينى اونلردن طلب
ايديم ؛ صلاة ظهردن صوكرا مسجدله كليكز ؛ مجمع ناسده ده ييكزكه :
بز حق تعالى نك رسولنى بويابده كندمره شفيع اتخاذا ايتدك ؛
بزم اولاد و عيالملزى اعاده ايتمه كزى طلب ايدرز . ده ده جواب
ويردى . بعدالظهر ، بنى هوازن مسجد شريفه كيدوب حضور

نبوتپناهه داخل اولدیلر ؛ فخرکائنات حضاره خطاباً :

— ماسبقده کی خطالرینه نادم واسلامه شرفیاب اولمش اولدقلری
حالد سزك قاردشلیکزر کلدیلر ؛ بن کندی حصمه دوشن اسیرلری
اونلره اعاده ایتمهیه قرار ویردم ؛ بو حکمه راضی اولانلرده حصه لرینه
دوشن اسیرلری اعاده ایتسینلر ؛ اعاده ایدیلن اسیرلرک بدللری
اصحابنه بن تأدیه ایدم حکم . بویوردی . حضارک کافسی حصه لرینه
دوشن اسیرلری اعاده ایتمهیه راضی اولدیلر ؛ بنی هوازن ، محاصره
اثناسنده طائف قلعه سندن فرار ایله اوردوی اسلام النجا اتمش
اولان کوله لری ده طلب ایتدیلر سه ده فخرکائنات : « اولنر رب العالمینک
ازادلی خادم لری درکه الی الا ید حردرلر » بویوردی .

فخرکائنات ، مالک بن عوفک حالا طائف قلعه سنده بولندیغنی
بنی هوازن دن استخبار ایدنجیه اونلره ده دی که : « مالک بن عوفه
سویله ییکزرکه حضورمه کلیر واسلامه داخل اولور سه اولاد و عیالی
ومال و منالی کن دیسنه اعاده ایدرم ویوز ده وده عطیه ویررم ،
فخرکائناتک بو وعدی خبر الان مالک علی العجله حضور نبوتپناهه
کله رک دین مین حقله شرفیاب اولدی ؛ رسول اکرم انی کندی
قیله سیله جوارده بولونان سائر قیله لرک ریاسته تعین بویوردی .
فخرکائناتک جود و کرمنه حیران اولان مالک بن عوف مدح وستایش
بیغمبری بی متضمن برقصیده انشا ایله دی که مطلبی شودر :

ما ان رأیت ولا سمعت بمثله

فی الناس کلهم بمثل محمد

روایت اولوندیغه کوره سکرنجی سال هجرتده ذی القعدة نث

اون سکزنجی کونی فخر کائنات عمره ایتک مقصدیله احرامه کوروب
مکه یه کلدی ، بیت اللهی طواف ایتدی و عمره نك ارکان و مناسکنی
اجرا ایلدی . عتاب بن اسیدی مکه والیسی تعین ایدوب ابو
موسی الاشعری یی ده قرآن کریم ایله احکام شرعیه یی خلقه تعلیم ایتیه
مأمور بویوردی . معاذ بن جبلی ده عتاب ایله برابر مکه ده براقدی .
عتاب بن اسیده بیت المال مسلمیندن کونده بر درهم و ظیفه تعین
بویوردی . عتاب بن اسید بعضاً اثنای خطبه ده :

—ایها الناس ! کونده بر درهمه طویما یان ادمی جناب حق الی الاُبد
طویورماسین ؛ رسول اکرم بکا کونده بر درهم تعین بویوردی ؛
بن اونکله تأمین معیشت ایدیورم ، کسه یه محتاج اولمایورم . دیردی .
رسول اکرم ذی الحجه نك اوائلنده مکه دن مرالظهران موقعه
کلدی ؛ غنائم بقیه سنی اوراده تقسیم ایتدکن صوکر اینه بویاک
صوکلرینه طوغر و مدینه یه عودت بویوردی . رسول اکرم جعرانه دن
حرکت ایتدکن اول یمن و عمان رؤسانه مکتوبلر کوندردی که
بونلرک حصوله کتیردیکی نتایجدن ایله ری ده بحث اولنه جقدر .

بوسنه ایچنده ایدی که بنی ثعلبه قبیله سندن درت کیشی حضور -
نتوتپناهه کلوب ده دیلر که : یارسول الله ! بز قبیله مر طرفدن
حضور سعادتگه ابعاث اولوندق و او یله خبر الدق که تمامیه مسلمان
اولق ایچین وطندن هجرت لازم مش . فخر کائنات اونلره . اسلام
اولق ایچین بر محل معین یوقدر ؛ اسلامیت هر یرده اولابیلیر ؛ هجرت
حاجت یوقدر . بویوردی .

بوسنه ایچنده ایدی که فخر کائنات سوده بنت زمعه یی تطلیق ایله دی ؛

لاكن سوده گذرگاه پیغمبری ده اوطورور ، رسول اکرم کلوب
 بچرکن : یارسول الله ! بکا رجعت بوپور ؛ خدا حق ایچین کوکلمده
 ار محبتی یوق ؛ انجاق روز قیامتده زوجات مطهرات عدادنده بولونمق
 ایستهرم . دهیه استرحام ایدردی . رسول اکرم جناب سودهیه
 مرحمت ایدرک رجعت بوپوردی .

« وان امرأة خافت الآیه »

آیت جلیلهسی بو واقعه اوزرینه نازل اولمشدر .
 بو سال هجریده جناب ماریه قبطیه نك فراش عصمتدن فخر
 کائناتك ابراهیم اسمنده بر نجل مبارکی عالم شهوده قدم نهاده
 اولدی .

کریمه رسالتیه ، ابوالعاص بن ربیع نك زوجہسی حضرت زینب ،
 بو سال هجریده دار بقایه ارتحال ایلهدی .

بو سال هجریده مدینهده اسعاراشیا، پك زیاده کسب غلا ایتدی ؛
 اهالی ، رسول اکرمه مراجعتله : « یا رسول الله ما کولانه نرخ وضع
 ایدیکزکه غالی فیثاته صاناماسینلر » دهیه رجا ایتدیلر . رسول اکرم :
 « ان الله المسعر القابض الباسط » یعنی اشیایه نرخ ویرن ، ارزاق
 بشری قبض و بسط ایله بن جناب حق در . بوپوردی .

بدایت امرده فخر کائنات مسجد شریفك بر دیره کنه انکا
 ایدرک خطبه ایراد ایلهردی ؛ صوکرالری اسلامیت انتشار و توسع
 ایتمکله جماعت مسلمین تکمیل ایتدیکنندن هم فخر کائناتی انشای
 خطبهده آیاقده طورمق زحمتندن وارسته قیلمق ، همده بوتون
 جماعته سوبله بن کلمات حکم آیاتی لایقيله ایشیتدیرمک مقصديله بر

منبر انشا ایدلمه سی مناسب کورولدی ؛ عباس بن عبدالمطلب کلاب
اسمنده کی کوله سنه امر ویریلهرک بر منبر انشا ایتدیرلدی . بوندن
صوکر ا رسول اکرم بومبرک اوزرنده قاعدأ ایراد خطبه ایله ردی .
استطراد : روایت ایدلدیکنه کوره حضرت ابوبکر الصدیق زمان
خلافتنده جماعت مسلمینه وعظ ونصیحت ایده جکی زمان منبر رسول-
اللهک تأدبأ آنجاق ایکنجی باصاماغنه قدرچیقاردی ؛ عمر بن الخطاب
برنجی باصاماقدہ قرار ایدردی ؟

عثمان ذی النورین ایسه زمان خلافتنده اوچنجی پایه یه جیقوب
اورادن جماعت مسلمین . خطاب ایتدی . جلال الدین رومی
مثنوی سنده بونی حکایه ایتدکدن صوکر ا ده یورکه :

« پس سؤالش کرد شخصی بوالفضل

« کان دوء نشستند بر جای رسول !

« پس توجون جستی ازیشان برتری

« چون برتبت تو ازیشان کتری ؟

« گفت اگر پایه یکم رابپریم

« وهم آیدکه مثال عمرم

« کردوم پایه شوم من جای جو

« کویم مثل ابوبکر است او

« هست این بالا مقام مصطفی

« وهم مثلی نیست با آن شهرا ،

تورجکسی :

(بوالفضول بر شخص جناب عثمان صورددی : ابوبکر الصديق ايله عمر ابن الخطاب رسول الله مقامنه نادباً جالس اولماديلر؛ سس رتبه اولنلرك مادوننده اولديغك حالدده تفوقجويانه اوست طرفلرينه ناصل كجكدك ؛ جناب عثمان جواباً : اكر منبرك برنجي باصاماغنده طورايديم ، هر كس بنى جناب عمرك مثل ونظيرى وهم وخیال ايدم جكدى : ايكنجى باصاماغه جيقيديم ابوبكر الصديق و مساوى ظن اولولونا جققدم ؛ نبي ذیشانله بنم ارامده مقایسه امكنی اولمادیعی اینچین اونلك حیقیدی مقامه قدر جیقدم ده دی)

فیخر کائنات جعرا نه دن مدینه یه عودت ایتدکدن بر فاج کون صوکر اغلاه بن ساوی یه بر مکتوب کوندردی . و بو مکتوب ايله اونى دين ميں اسلام دعوت ايله دی . منذر ، رسول الله نامه سعادت علامه سنی آلوده مضمون سريفته واقف اولونجه در حال مسلمان اولدی ؛ حضور نوتپناهنه شو جوانی یازوب کوندردی : « یارسول الله حق تعالى بکا سنك واسطه كله نعمت اسلامى نصيب ايله دی . نامه قدسیت نشانه کئی هجر قومه اوقودم ؛ بعضلى شرف اسلامه مشرف اولدیلر ؛ بعضلى ايسه اوشرف عال العال دن ب نصيب ولدیلر . حوزم حکومتده يهود و مجوس جو قدر ؛ بونلرك حقارنده ناصل معامله ايدم جكمه دائر بکا تعلیمات کوندر ،

فیخر کائنات منذرك مکتوبه سو جوابنامه یی ارسال بویوردی : « يهوديلره مجوسيلردن جزیه آل ، اهل اسلام له مجوسى لر اراسنده

من الحاقی منع ایت؛ اسلام لر اونلرک ذبح ایتدکلری لحومی اکل ایتمه سینلر،
 علام الحضر می یه ده ایریجه بر مکتوب کوندره رک ده وه ، قویون ،
 صیغیر کچی حیوانانک زکاتلری ، زرع ایدیلن حبوباتدن ، میوه دن
 واموال تجارتدن نصابک ، نه مقدار اولدیغنی تعیین ایتدی . علام الحضر می
 نامه رسول اللهی اهالی به علناً قرائت ایدوب زکاتلری طوبالادی .

بو سال هجری ده عبدالقیس جماعتی ، رئیس لری عبدالله بن عوف
 اشیح ایله برابر مدینه یه کلدیلر ؛ حضور فخر کائنات . داخل اولاراق
 دین اسلامه شرفیاب اولدیلر ؛ فخر کائنات اونلره التفات ایتدی ؛
 رئیس لری عبدالله ی صوردی ؛ اولی یا کنه قریب بر محله او طور تدی .
 رسول الله ، بوجاعته خطاباً : سز کندکر بکاییت ایتدیکر ؛
 اونلرک ده دین حق ی قبول ایدم جکلینه ضامن اولوکرز . بویوردی .
 اونلر ده : قومز کده اسلام ی قبول ایدم جکنه ضامن اولورز . ده دیلر ؛
 فقط رئیس لری عبدالله ده دی که : یار سوا الله ؛ برادمه یکی بر مذهبی
 قبول ایتدی رمان مشکل بر مسئله در ؛ بزکندی نفس مزه ضامن اولورز ؛
 سن قومز بری کوندر ؛ اونلری اسلام دعوت ایتسین ؛ هر کیم که
 بزه اقتدا ایدوب مسلمان اولورسه بزّه التحاق ایدر ؛ سرکشک
 ایدوب ایمانه کلمه ینلره بز مقاله ایدرز . رسول اکرم بو جوانی
 نجسین ایدره رک ؟

یا عبدالله ! سز ده جناب حق ک سودیکی ایکی خصلت وار : بریسی
 جودت نظر ، دیکری ده ثانی . بویوردی .

برو احسانیه ، جود و سخا ییله بین العرب مرتبه قصوای اشتاره
 واصل اولمش حاتم طی بوسکرنجی سال هجری ده وفات ایله دی .

حاتم اسمی لسان عربده ثروت و سخا کله لرینک مترادفیدر. بدرینک
اسمی عبدالله بن سعیددی ؛ نچدده اقامت ایدردی ؛ رجب اینده
کئوب چکن ابنای سبیلی اطعام ایتک ایچین کونده اون دموه کسردی.
کندیسنک و فاتندن صو کرا قیزیله اوغلو دین مین اسلام ی قبول
ایتدیله. حاتم عینی زمانده قوم نجیب عربک بویوک برشاعر ، نامدار
رجنکاوردیر .

اللی ایکنجی باب

طوقوزنجی سال هجرت

سنة الوفود

سنة الوفود ده نیلین طوقوزنجی سال هجرتده ظهور ایدن سئون
مختلفه - رجم رانیه .

طوقوزنجی سال هجری ده ظهور ایدن
شئون مختلفه

حزین عز و سندن و غنائمک تقسیمندن صوکر افحر کائنات مدینه یه
داخل اولدی ؛ طوقوزنجی سال هجری محرمک اواخرنده اطراف
ونواحیده کی قبائل مسلمندن زکاة و صدقه اخذ و جایت ایتک ایچین
عاملار تعیین واعزام بویوردی . توقیلرله : سلیم ، غفار ، اسلم ،
مزیننه ، جهینه ، فزازه ، کلاب ، کعب ، زبیان ، سو ذواتی :
کعب بن مالک ، عامر بن بشر ، رافع بن مکث ، عمر بن عاص ،
ضحاک بن سفیان ، بشر بن سفیان ، عبدالله بن لبابه . کوندردی .
رسول اکرم بومأمورلره :

صاقین خلقتک ان ای اموالی المایکیز دهیه امر ایدر وناسده
زکاتی اخذ وجایتیه مأمور اولانلر سزه کلدکاری زمان زکاتلریکزی
اعطا ایدیکز .

دهیه نصیحت بویوردی .

نجی زبیانه کوندرلمش اولان ابن لبابه زکاتی اخذو وجبیت
ایتدکدن صوکر مدینه یه عودت ایدوب حضور نبوتبناه داخل

اولدی ؛ ودهدی که یارسول الله! ایسته سونلر بنی زبیا نك زکاتیدر؛
 نویرده بنه اونلرک هدیه اولارق وبردکلری مالدر . رسول اکرم
 ابن المذنب بو حرکت نابجاسندن طولای منفعل اولارق مسجده
 سر بقده منبره حقدی وناسه خطاباً: بعض کمه لری امور سرعبه دن
 رامرک نسوبه سی ضمیمه مأموراً کوندردم؛ اونلردن بری عودتنده
 حصورمه کلدی ؛ بومالدر سنکدر ؛ بولرده بکا هدیه اولارق
 اعطا ایلنلدر ، ددی ، اوکمه اناسنک ، باباسنک خانه سنده اوطو-
 زایدی ده کندیسسه هدیه کتیر لرلری ، کتیر مرلری ، کورمیدی .
 بویوردی .

خراعه دن بنی کعبك زکاتی اخذ ایتمه مأمور اولان بشر بن
 سبعان، اونلرک دیاریه واصل اولدی ؛ بنی کعب بنی تیم ایله برابر
 ذات الاسطاطه ده نیان صوبك کنارنده ارام اییدیورلردی ؛ بشر
 اونلره مواشی بنی برارایه جمع ایدوب بالنعداد زکاتی ویرمه لرینی امر
 ابتدی ؛ اونلرده حیوانانی صالبدقدن صوکر ا زکاتی ادا ایتدیلر ؛
 فقط زکاتك مقداری لئیم الفس اولان بنی تیمك کوزینه جوق
 کوروندنکندن بنی کعبه ده دیلر که : بوقدر حیواناتی یحین ویریورسکر
 برقلحلرمری حکمرز بیره برده وه بیله ویرمه یز . بنی کعب : بز
 دین اسلامه متدیز ؛ اونك ایحین زکات ویرمه یه مجبور . ده یه جواب
 ووردیلر ؛ بوحلی مشاهده ایدن شرین سفیان اورادن هان مدینه یه
 عودتله حضور رسول الله کیره زکاتوقعه یی اولدی یی کبی اخبار ایتدی
 رسوب اکرم حاضر بولونالره خطاباً : کیم بنی تیمك امر تأدیبنی
 درعه ده ایدم حک ؛ بویوردی . عینه بن حصین فزاری قیام ایدرک :

يارسول الله ! بن درعهده ايدرم ؛ اونلر نه قدر سرعته حرکت
ايتسلرينه اونلره يتشم وجهه سنی حضورينه کتيرمه دجه مدينه يه
عودت ايتهم ؛ ده دی . بونک اوزرينه فخرکاشات عيینه يه اللی سوارى
ويردى ؛ بونلرک ايجنده انصار ومهاجريندن هيچ کسه يوقدى ؛
عيينه ، عسکرى الوب مدينه دن حرکت ايتدى ؛ يولده کيجه کيدر ،
کوندوز اخفا ايدردى ؛ نهايت بنى تيمک ديارينه واصل اولدى ؛
قبيله افرادينک اکثريسى خانه لرنده بولونمايغندن عيينه فرصتدن
بالاستفاده اوزلرينه هجوم ايتدى ؛ بعضار بنى اسير ايدهرک مدينه يه
عودت ايتدى . فخرکاشات بواسيرلرک محافظه ايدلرلر بنى امر يوردى
اسيرلرى تخليص ايتمک ايجين بنى تيمدن عطارد بن حاجب ، زبرقن
بن ايد ، قيس بن عاصم ، نعيم بن سعد ، عمرو بن اهتم ، اقرع بن حابس ،
کبي اشراف قبيله نك خطبا وشرفاسنى ده برابر آلارق مدينه يه کلدنير ؛
اسيرلر قوم وقيله لرى افراد بنى کورونجه آغلمايا باشلاديلر ؛ جناب
عائشه نك خانه سنده استراحت ايتمکده اولان رسول اکرم بنى تيمک
قوبارد بنى ولوله شکوا اوزرينه مسجد شريفه عزيمتله اوکله نماز بنى
قيلدقدن صوکر ا اونلرى حضور سعادته قبول ايتدى . بنى تيم
کنديلرينک هر درلو قباحندن برى الذمه اولدقلرينى بيان ايتدکدن
صوکر ا ده ديلرک : بز اويله بز قومزکه شاعر لر مزك مدح ايتديکى
ذات بوتون جهان تزدنده مدوح اولور ، ذم ايتديکى ذات ده مذموم
اولور .

رسول اکرم تبسم ايدهرک : ما بالشعر بعثت ولا بالفخر امرت
يعنى بن نه شعر ايله مبعوث ، نه ده مفاخره ايله مأمورم ؛ فقط متاع
بلا غنکزي برکرم اورتا به قويوئده کوردم .

بووردی . بنی تمیمك شاعری ز برقان بن الیدر قیام ایدەرك قومك مكارم و مفاخرینه دائر بر طاقم بیتلر انشا ایلەدی؛ منظومه ختام بولدقدن صوكر ا امر پیغمبری له حسان بن ثابت قیام ایتدی؛ غایت بلیغ بر قصیده انشاد ایدەرك اولاً حق تعالی نك قدرت و عظمت الاهیةنی مدح و ثنادن صوكر ا رسول الله ك اوصاف و مزایای عال العالی کشیده سلك اللال بلاغت ایلەدی نهایت قوم انصارك مكارمینی تعداد ایلە قصیده نهایت ویردی .

قوه قدسیه محمدیه ایلە ماہم و مؤید اولان شاعر بنی حسان بن ثابتك بلاغت معجزه کاری فارشیسنده مہوت اولان بنی تمیم رؤسـ سندن اقرع بن حابس دەدی کہ : خدایہ قسم ایدەرم کہ بو ذاتہ (یعنی پیغمبرہ) عالم غیبدن دائماً نصرت و تأیید بخشن ایدیلور ؛ هر شیده هر کسہ متوققدر ؛ خطیبی خطیبمزدن ، شاعری شاعرمزدن بالاتر در .

بونك 'وزرینه بنی تمیم حرکت واقعه لرندن طولایی اظهارندامت ایدەرك دین مبین اسلام له شرفیاب اولدیلر و بالآخره ابراز ایتدیکلری اطاعت و صدق ایمانلریله تمایز ایلەدیلر . روایت اولوندیغنه کوره شو آیت جلیلہ نك :

« ان الذين ينادونك من الآیه »

سبب نزولی بووقعه اولمشدر .

بوسال هجری ده فخر کائنات علی بن ابی طالبی یوز نفر عسکر له بنی طی قبیله سنك قلیس نامنده کی بتخانه سنی تخریبه مأموراً اعزام بووردی .

جناب علی معیتده کی عسکراہ بر صبح آگمزیں بنی طی کہ اوزرینہ
 هجوم ایدہ رک کندیلرینی پریشان و ماللرینی یاغما ایتدی؛ تنخانہ احراق
 ایدلدی بر حوق اسیر ایله بر جوقده دوهه اغنام اولوندی؛ قلیس
 بخاسنده غایت قیمتدار اوچ زرہ، اوچ قلیچ بولوندی؛ منہور
 باغر حاتم طی کہ اوغلو و قیلہنک رئیس عدی بن حاتم سام طرفلرینہ
 فرار ایدوب کیتدی؛ همشیره سی ایله سائرلر بلہ برابر اسیر اولہرق
 اسلام الله دوشدی؛ غنایم، خمی یات امال ایچین افراز اولوندقدن
 صوکر ا بین الغزات تقسیم اولوندی، فقط جناب علی آل حاتمی
 غنایم مقسومه میانہ ادخال ایتہدی. مدینہ یه عودت ایدلدی، بولمرہ
 لاجل الاسکان بر خانہ تخصیص ایتدیلر؛ بلیغ البیان وصاحبہ حسن
 و آن اولان حاتم قیزی، بر کون رسول الله امرانک بولوندیغی
 خانہ اوگنندن کچرکن، طیشاری یه جیقوب نزد نبوتپناهہ تقرب
 ایدہ رک؛ یار رسول الله؛ پدرمی نائب ایتدم؛ ظل حمایہ سنده بولوندیغ
 برادرم فرار ایتدی؛ بکا مرحمت ایت کہ جناب حقده سکا مرحمت
 ایتسین. دمیہ استرحام ایتدی. فحرکاشات اوکا؛ سنی حمایہ ایدن
 کیمدی؛ بویوردی؛ اوده؛ برادرم عدی. ددی. رسول اکرم
 او ادم الله دن و رسولندن فرار ایتمش برادرم در. دمیوب کچدی،
 ایرتسی کون یینہ رسول اکرم کچرکن یاکنہ کیدوب؛ یار رسول الله
 بن شرفای عربدن حاتم طی کہ قیزییم؛ برادرم عدی قومزک رئیس
 ایدی؛ سام فرار ایتدی؛ بنی ازاد ایله. ددی. بودفعہ فخر کا.
 ثبات؛ سنی ازاد ایتدم. بویوردی. برفاچ کون صوکر ا اونی طی
 فیله سندن مدینہ یه کلن دوستلرینہ تودیغ ایدہ رک قیلہسنہ کوندردی.

رموت صوگرا بوقادین سامده بولونان برادری عدی نک یا کنه
 کندی . باسندن کچن وقعهری اوکا نقل و حکایه ایتدی . برادری
 اوکا : محمد (ص . ع) ک حقه کی فکر و مطالعه که نه در ؛ اوکا
 کندوب عرص مداعوب اتمه لی می ؛ دهیه صوردی ؛ اوده : بنم
 رسم سودر : سن همان بورادن فائقوب مدینه به کتمه لی سک ؛ محمد
 (ص . ع) ع عرص خدمت اتمه لی سک ؛ اگر او پیغمبر سه ایدم جکک
 حرم نر طولاً بیسبه اولنک نزدنده فضل و مریت احرار ایدر سک ؛
 کر بر پادشاه الهه اوکا پیدا ادم حکمت انساب بیسبه قومکک
 آراسنده عزیز و محترم اولور سک ، ددی . عدی همشیره سنه :
 والله طوعرو سوله بور سک ده به رک مدسه یه منو جهاً سامدن حرکت
 ایتدی . عدی مدینه به واصل اولور اوماز رسول الله ک حضورینه
 کیددی ؛ فحراً کلمات اونی برابر سه الوی خانه سعادتنه کوتوردی ؛
 اشی راهده ظهور ایدن فقیر بر فادینک مراجعت واسترحامندن
 رسول اکرم ک حقیقه برنی ذیشان اولدیغنه حکم ایتدی ؛ سعادتخانه
 رسول الله واصل اولوبده کندیسنی بریاصدیغل اوزرینه اوطورتارق
 داب قدسست سمائی ده یا کئی باشنده قورو یرم اوطور ونجه بدایه
 ورمش اولدیعی حکمک حقیق محضه اولدیغنه بوسبوتون ایمان ایتدی .
 رسول اکرم عدی به ده دی که : اگر سنی دین اسلام دن منع
 ایدن مسلمانلرک قلت ماللری و کثرت احتیاجلری سه خدا حق ایچین
 درماتده اولنرک آراسنده مال و مال او قدر مبذول اولاجق که هیچ
 کسه اکا اعتبار اتمه به جک ؛ اعدانک کثرتی و اهل اسلام ک قتل سه
 عمرک اوزون اولدیغنی تقدیرده اسلام ک عدداً اعداسنه غلبه جالیدیغنی

کوردە جکسک ؛ دشمنلرک قدرت و مکتندن قورقور سەك عهد
قربەدە ارض بابلک بیاض کوشکلری اهل اسلامک اللینە دوشەحت.
عدی دە یورکە : اسلامە شرفیاب اولدم ؛ فخر کائناتک حە
ویردیکى شیلردن ایکیسنک وقوعبولد یغنى کوردەم ؛ البته اوچنجیسی دە
وقوعە کلە چکدر .

..

رجم زانیە

غامد قیلەسنە منسوب سبیعە نامندە بر فادین حضور نبوتیە
کلەرك : یارسول الله ! بن کناە زانیی ارتکاب ائدم ؛ سیمدی دە
جاملەیم ؛ حقمەدە ترتب ایدن حدود شرعیەنی اجرا ایت کە بوکە، هەن
باک و بری اولایم ، دەدی ؛ فخر کائنات سبیعەنی وضع حمل ائەویە
قدر محافظە ایدلک اوزرە انصار کرامدن برینک خانەسە کوندردی ؛
سبیعە حملنی وضع ایدوب حوجو غنی مەدن کسیدکدن سوکرا رح
ایدلدی ؛ اثنای رجمە ایلک طاشی آتان خالد بن ولید سبیعە سەم
ایتدی ؛ رسول اکرم خالە : سەم ایتە زیرا بو فادین استغفار ایتشدر
بو یوردی . جنازەسی امر پیغمبریە غسل و تکفین ایدلکدن سوکر
دفن اولوندی .

اللی اوچنجی باب

سریه قطیبه بن عامر - سریه صحاك بن سفیان كلابی - سریه علقمه بن
محرز مدخی - عروه تبوك - سریه دومه الخندل .

سریه قطیبه بن عامر

فیخر کائنات قطیبه بن عامری یکریمی نفر عسکرله مدینه قرینه
کائن تره موقعی جوارنده خشم قیله سنك اوزرینه کوندردی ؛ بنی
خشم عسکر اسلام له مقاتله قیام ایتدکلرندن بعضلری مقتول اولدی ؛
قادینلرندن برفاچی اسیر ایدلدی ؛ اله کچن قوبون وده وه لری اغتنام
اولونارق مدینه یه عودت ایدلدی .

..

سریه صحاك بن سفیان كلابی

صحاك بن سفیان كلابی قرطاً موقعنده اقامت ایتمکده اولان بنی
کلاب قیله سنی اسلام دعوت ایتک اوزره کوندرلدی ؛ فقط بنی
کلاب ، صحاك دعوتنه اجبت ایتدکلرندن قتال وقوعه کلدی
ومشرکینک اموالی اغتنام ایدلدی .

..

سریه علقمه بن محرز مدخی

حشه اهالیسندن برطاقم کسه لرك جده ده بعض تخریبیت احرا
ایتدکلری استخبار اولونمقده فیخر کائنات علقمه بن محرزی اوچ یور
عسکرله اولنلرك اوزرینه کوندردی ؛ عسکر اسلام برسفینه را کب

اولارق حشہ لیلرک بولونقلری اطہہ چقدیلر ؛ بونلر اولخہ اورادن صاووسمش اولدقلرندن کسہنی بولامادیلر ؛ عاقفہ بن محرردہ عسکیرینی الارق مدینہ عود اتدی ؛ انہای راہدہ اہل اسلام دن بعضلری دہا سرعلہ حرک ایجاب ایسہ دکلرندن عاقفہ دن آیرلوق ایلہربلہ دیلر ، طبعی بک زیادہ ہرل و مراہہ سال اولان عداللہ بن حدافہ دہ بومسہ عجللر کروہی الہ راہردی ؛ بر منزلہ واصل اولدیلرکہ اورادہ ایصمق ایچن آتش یاقدیلر ؛ عداللہ رفقلرینہ : بن سزہ امیرکر اولق صفتلہ کندکیزی سو آتشہ آتماکری امر اییدیورم دہدی ؛ بعضلری بوامرہ امثال انمل اوزرہ حاضرلاندیلر ؛ فقط عداللہ مقصدہم اطلقہدن عارتدی ، دہہ اوللری مبع اتدی . رسول اکرم بوحادثہدن خبردار اولونجہ :

« من امرکہ بمعصیہ فلا تطعوه » مال شریقی :

(ہرکسہ میرہ معصیہ امر ادرسہ اوکا اطاعت اتمہیکر)

ہووردی .

..

عزوة بيوك

تبوك عزوہ سی رسول اکرم صوك عزاسیدر . تبوك مدینہہ اون درت مرحلہ بعد مسافہ سی اولان برقوبونك، اسمندر . تبوك عزوہ مال وقو غنہ ہادی اولان سب سودر : سوریدہ دن مدینہہ کلن بر فافلہنك قبصر رومك بو ولایتہ کی والیسی طرفدن مدینہ اورریہ حرکت ایتمک اوررہ بونوك ہر اوردو تحشبہد ابدلکدہ

اولدیغنی و بو اوردویه منصرفه عرب دن لحم ، جدام ، عامله ، غسان
وسائر بر طاقم قبائل کده التحاق ایله دیکنی خبر ویردی .

فخرکاشات درحال بو اوردویی قارشیلایمق ایچین اقتضا ایدن
تدارکاتی احرایه باساددی ؛ اطرافده کی قبائلدن عسکر حلب و جمع
ایتمک ایچین طرف طرف مأمورلر اعزام بویوردی ؛ صوکر عسکر
اسلامی تجهیز و نسیایح ایتمک ایچین اقتضا ایدن لوازم و نقود حصو-
صنده اصحاب کرامک معاوتنه مراجعت ایله دی ؛ اغانه خصوصصده
رسول اللهک دعوتنه اجابت ایدلر ایچنده بوتون ماملکنی فدا ایدن
جناب صدیق کمسه نفوق ایده مه دی ؛ حضرت عمر امواتک نصفی
ترک ایتدی .

ارباب ثروتی اوردو ایچین اغانیه نشویق مقصدیله رسول اکرم
منبر شریفه حبقارق بر خطبه بلیغه ایراد ایله دی ؛ حضرت عثمان ،
لأجل التجاره سامه کوندرمک اوزره بر قافله تجهیز ایتشدی ؛
تجارتدن صرف نظر ایده رک قافله یی تشکیل ایدن ایکی یوز مکمل
دهوه یی رسول الله عرص ایتمکله برابر ایکی یوز قیه ده کوموش
تقدیم ایتدی ؛ بونک اوزرینه فخرکاشات : « اللهم ارض عن عثمان
فانی راض عنه : یاربی ! عثمان دن راضی اول ، چونکه بن ده
راضیم » بویوردی .

اصحاب کرام دن عبدالرحمن بن عوف رسول اکرمه درت بیک
درهم کتیره رک ده دی که : « بودرت بیک درهمی سزه تقدیم ایدیورم ؛
درت بیک درهم ده اولاد و عیالم ایچین آیردم » رسول اکرم اوکا :
« کتیردیک ده برکتلی اولسون ، صافلا دیغ ده برکتلی اولسون »

دهیه خیر دعا ابتدی . عبدالرحمن بن عوفك حین ارتحالده درت
 زوجہسندن ہر برینك حصہسنہ اون سکز بیک مثقال التین اصابت
 ایتشدردکہ بو ثروت صرف دعای پیغمبری نك اثر فیض وبرکتیدر .
 انصار ومہاجرینك کافہسی مهم اعانات نقدیہ اعطا ایتدکلری
 کیی نسوان اسلامده بوتون حلیاتی حضور نبوتپناہہ تقدیم ایتدیلر .
 اون بیک سواری واولونجیك پیادہدن متشکل اولان اوردوی
 اسلام حاضر اولونجہ فخر کائنات ثنیۃ الوداعہ چیقارق عسکرلری
 نظر تفتیشدن کچیردی . ابوبکر الصدیقی امیر الجیش نصب ایدہدک
 لوای کیری اوکا تسلیم ایتدی ؛ بر لواءہ زبیر بن عوامہ ویردی .
 اوسك سانجاغنی اسیدبن حضیرہ ، خزرچك سانجاغنی ابودجانہیہ تودیع
 ایتدی . خالد بن ولیدی مقدمۃ الجیشہ ، طلحہ بن عبداللہی میمنہیہ ،
 عبدالرحمن بن عوفی میسرہیہ امیر نصب ایلہدی . علی بن ابی
 طالب مدینہده قائممقام اولارق ترک ایدلدی . فخر کائنات اوردوی
 اسلامہ برابر ثنیۃ الوداعدن حرکتلہ جرف دہ نیلن موقعہ واصل
 اولونجہ عبداللہ بن سلول :

« روملرلہ ایلہجك محاربہیہ بن اشتراك ایدہمہم ؛ بوخلق اولنلرلہ
 اوغراشمانی قولای ظن ایدیورلر ؛ قسم ایدرمکک بہ نلر اسارتہ
 دوشہ جکلر ؛ زنجیر بند اولدقلری خالدہ دنیانك درت کوشہسنہ
 طاغیتلا جقلر ، دہیہ توابیلہ برابر اوردوی ترک ایلہ کری دوندی .
 رسول اکرم ابن سلولك واتباعنك تخلف ایتدکلرینی خبر
 آلتجہ :

اگر اولنلرہہ برخیر اولایدی بزمہ ہمراہ اولورلردی ؛ ممنون

اولئك که اشراک شرلرندن خلاص اولدیکیز . بویوردی .

مدینه دن یدی مرحله بعد مسافده وشام طریق اوزرنده کائن
اولان حجر موقنه مواصلت ایدلدی ؛ بوراسی وقتیه غضب الاهی
اوزرایوب هلاک اولمش اولان نمود قومک دیاری ایدی که قیالک
بمرنده اویولمش مسکنلری الآن مشاهده اولونمقده ایدی . فخر-
کشت بوظالم ومغضوب الاهی اولان قومک قویوسندن صو ایچمیی
ومسکنلرنده ساکن اولمای افراد اسلام صورت مخصوصده نهی
بندی . بر مرحله دها ایله ریده بولونان وادی القرایه کلنجه عسکر
اسلام صوسزلقدن پک زیاده اضطراب چکمه یه باشلادی ؛ فخرکائنات
درکه احدیتدن استعطاف ایتکه سادن غایت مبذول بررحمت نازل
ولارق بوتون اوردو سیراب اولدی . سوریه حدودینه درت مرحله
مسافده کائن اولان تبوله مواصلت ایدیلنجه عسکرک استراحتی
بیچین رسول اکرمک امریله توقف ایدیلوب بوراده یکریمی کون
قدر ارام ایدلدی . قیصر رومک مهم بر اوردو ایله مدینه اوزرینه
هجوم ایتک قصدنده اولدیغه دائرا الشمس اولان خبرلرک اراجیف دن
عبارت اولدقلری بوراده تحقق ایتدی . بونک اوزرینه فخرکائنات کبار
نصیار و مهاجرینی نزد نبوتپناهنه دعوت ایده رک اونلرله سوریه
قطعه سی استیلا ایتک اوزره ایله ریه مک مناسب اولوب اولمایاچغنی
استشاره بویوردی . عمر بن الخطاب ده دی که :

یا رسول الله ! وحی الاهی ایله امر ایده جکک شیلری هان
اجرایه حاضرز . فخرکائنات :

اگر بوباید وحی الاهی نازل اولمش اولایدی سزک رایکزه

مراجعت ایتمزدم. بویورنجه عمر بن الخطاب تکرار سوزه باشلا یارق:
 قیصر رومك منتظم و مسلح بر حوق عسکرلری وار: حوزه
 ممالکنده بر تک مسلمان بیله یوق؛ سن سوریه حدودینه پک زیاده
 یاقلاشدك، اونك ایچین صیت شان و سطوتك مطلقا اورالرده سابع
 اولش و روملری تیره تمشدر. مع مافیه نسیمدی بورادن دونوب
 کلهجك سنه تکرار کلمک بنجه دها مناسبدر. دهدی.

رسول اکرم جناب عرك را بنی استصواب ایدهرک مدینهیه
 عودته قرار ویردی. اوردوی اسلام هنوز تبوک موقعنده ایکن
 اطراف ونواحیده کی قبائل ورؤسادن بعضلری حضور نبوتناهه کلهرك
 عرض دخالت و اطاعت ایندیلر.

نبوک اطرافنده کی قبائل

بونلردن بری ده بحر احمرده عقبه کورفرزنده کائن « ایله » مملکتک
 حاکمی یوحنا بن رؤبه درکه نفوس یاخود عائله اعتباریله هر سه اوج
 یوزدینارالتین جزیه اعطا ایتک اوزره فخر کائنات ایله عقد مصالحه ایله دی.
 او جوارده بولونان دیگر اهالی نصرانی ده حضور نبوتپناهه
 مبعوثلر کوندره رک عرض مطاوعتله عقد صلحه طالب اولدیلر.

رسول اکرمک یوحنا یه اعطا ایتدیکی عهد نامه ک صورتی کاتب
 الواقدی طرفندن شو صورتله ثبت وقید اولونمشدر :

« بسم الله الرحمن الرحيم . هذه آمنة من الله و محمد النبي رسول
 الله ليو حنا بن رؤبه واهل ايله اساقفتهم و سائر هم في البر و البحر
 لهم ذمة الله و ذمة النبي و من كان معه من اهل الشام و من اهل
 اليمن و من اهل البحر فمن احدث منهم حدثا فانه لا يحول ماله دون
 نفسه و انه طيب لمن اخذه من الناس و انه لا يحل ان يمنعوه ما ير
 يدونه و لا طريق يريدونه من بر و بحر . ما ل شريفی :

« بسم الله الرحمن الرحيم . الله تعالى ورسولی طرفندن یوحنا بن
 رؤبه ايله ايله اهالیسنه اعطا اولونان معاهده صلحیه در. ايله اهالیسندن
 کرك قرمه ، کرك دکرده بولونانلر و سوریه دن ، یمن دن ، اهل
 بحردن ایله یه کلنلر الله تعالی نک و رسولنک تحت اماننده ددرلر .
 بو صلحنامه احکامنه هر کیم مخالف حرکته بولونورسه تروقی نمدن
 عبارت اولورسه اولسون بو تروقی کیم آلیسه اوکا حلال اولاجقدردر ؛
 ايله خلقی بر و بحر ده ، هر یرده ، سیر و سیاحت ایده بیله جکلر در . »

بوصلحنامه امر رسول الله ايله جهنم و شرجیل طرفلرندن
تحریر ایدلمشدر .

بوئاننده جربا واذرح اهاالیسیده هر سنه یوز دینار آلتین جزیه
ویرمک شرطیه طالب صلح وامن اولدیلر . رسول اکرم بومقدار
جزیه یی قبول ایدهرک جربا واذرح اهاالیسنه برر عهدنامه اعطا
ایتدی واهل اسلام دن سیاحت ویا تجارت صورتیه بودیاردن کلوب
کچنلره معاونتلیغی دریغ اتمیه چکلریغیده تشریط ایلهدی .
رسول اکرم تبوکده یکریمی کون ارام ایتدکن صوکر اخلال
رمضانده مدینه منوره عودت بویوردی .

تبوک اوزرینه حرکت اولوندیغی ائنده اوردوی پیغمبری دن
تخلف ایتیش اولانلر استغای قصور ایتدیلر ؛ فقط رسول اکرم
اونلری الی کون خلق ايله اختلاطدن منع ایتدی ؛ صوکر ا توبه لرینک
قبول ایدلدیکنی اخبار ایدن شو آیات جلیله :
« لقد تاب الله على النبي والمهاجرين والانصار الآیه »
مال شریفی :

(الله تعالى مخالفك كرى قالماسنه مساعده ایدن ، پیغمبر ايله
ایچلرندن بر فرقه سنک قبلری تخلفه میل ایدم یازدقدن صوکر ا
عسرت ساعتده اوکا تابع اولان مهاجرین وانصارک توبه لرینی قبول
ایتدی ؛ چونکه حق تعالی اونلر حقنده رؤف ورچیمدر .)
نازل ایتدی .

اعذار واهیه سرد ایدهرک وایناندرمق ایچین یالان یره یمین
ایدهرک تخلفلریغی مشروع کوسترمک ایسته ینلر حقندهده شو آیات

جليله نازل اولدى .

« سيحلفون بالله لكم اذا انقلبتم اليهم الايه »

سريه دومة الجندل

فخرکائات هنوز تبوكده ايکن خالد بن وليدى درت يوز عسكرله
دومة الجندل حاکمی ايدري بن عبدالملك اوزرينه کوندردی؛ خالد
دشمنك چوقلغندن وکندی معيتده کی عسكرك قلتندن بحث
ايتديسه ده فخرکائات اوکا : حرب ايتزسك ؛ مناسب بفرصتی
قولايوب ايدري ياقالارسك . بويوردی .

خالد بن وليد ، ايدريک مقيم اولديني حصارك جوارينه واصل
اولارق اطرافی ترصد ايتمه باشلادی . نهايت ظهور ايدن بفرصتدن
استفاده ايدريک ايدري ياقالادی . خالد بن وليد اوکاده ددی که :
اگر قلعه نك قابيلرني آچارده بيک دموم ، سکرز يوز آت ، درت
يوز ميزراق ، درت يوز زره تسليم واعطا ايدرسك قبيله ک قورتولور
وسنی ده حضور نبوتناهه کوتورورم ؛ عفو وامان طلب ايدرسك .
ايدري بوتکلیفی قبول ايتدی ؛ برادری براز تردد ايتدکن صوکر
قلعه نك قابيلرني آچدی ؛ خالد بن وليد ، ايدريک برادري آلوب
حضور نبوتناهه کوتوردی .

فخرکائات نصرانی مذهب اولان ايدري جزیه تأديه ايتک
شرطيله نائل امان ايدريک مملکتته اعاده ايله دی .

مسجد ضرار

فخر کائنات تبوک غزوہ سنہ عزیمت بیورمازدن اول بر طاقم منافقین رسول اللہ اقتدا ایدہ رک نماز قیلماق ایچین کندی کندیلرینہ بر مسجد بنا ایتدیلر ؛ حضور نبوتناہ کلوب :

یا رسول اللہ ! بز کندیمز ایچین بر مسجد بنا ایتدک ؛ کیجه لری اورادہ نماز قیلوروز و معلولتیرینہ بناء اوزاغہ کبدہ مہینلرمزدہ بومسجددہ نمازلرینی قیلورلر ؛ مسجد مزہ کلوب تبرکاً نماز قیلماکی رجا ایدرز . دہ دیلر . رسول اکرم :

شو صیرادہ تبوک غزوہ سنہ عزیمت ایتک اوزریم انشاء اللہ عودتہ کلیر مسجد کردہ نماز قیلارم . بویوردی .

هنکام عودتہ ، مدینہ یہ بر ساعتک مسافدہ کائن ذی اوان نام محلده بومنافقر رسول اکرمی استقبال ایدہ رک و عدینی انجاز بویورماسنی نیاز ایتدیلر . فقط بوائنادہ شوایت جلیله :

«والذین اتخذوا مسجدا ضراراً و کفراً و تفریقاً بین المؤمنین و ارساداً لمن حارب الله و رسوله من قبل و لیحلفن ان اردنا الا الحسنی و الله یشهد انهم لکا ذبون »

مال منیفی :

(اونلرکه اسلام ی اضرار ، کفری التزام ، مؤمنلر آراسنه تفرقه القا ایتک و مقدمات حق تعالی یه و رسولنه قارشو محاربه ایدن کسه یه انتظار ایله ملک ایچین مسجد بنا ایتدیلر ؛ خیردن باشقه بر مقصد مز یوقدر دہ یه یتیم ایدرلر ؛ حال بوکه حق تعالی اونلرک کاذب

اولدقلرينه شهادت ايلر ؛ اومسجدده ايدا اقامه صلاه ايمه . (
 نازل اولارق بوکروهك بر طاقم منافقين اولدينی فخرکائنات .
 بيلدیرلدی . بونک اوزره مالک بن دحشم له معن بن عدی مسجد
 ضراری هدمه مأمور اولدیلر .

اللى دردنجى باب

وفود -- ابوبكر الصديق ايله على بن ابى طالب ك مكيه اعزامى - عبدالله بن سلوك وفاتى - وفود جديده - مسيلمه الكذاب .

رفرد

بوطوقوزنجى سال هجرتده جزيره العربك همان هر طرفندن مدينه بر جوق مبعونلر كلدى . بوسيله طوقوزنجى سال هجرتده سنة الوفود تسميه ايدلدى . مبعونلرى ، فخر كائنات كرك نفس نفيسلرى كرك اصحاب كرامى يكي لباسلر كييمش اولدقلرى حالده انتظام واحتمشام ايله قبول ايدر و بونلرك هر برينى هديلر احسان ايدلرك تلطيف ايلردى . مدينه كلش حيات مبعونه سولردر .

بنى مره مبعونلرى :

حارث بن عوف ، بنى مره دن اون اوچ كشى ايله كلوب عرض اهتدا ايتديلر ؛ بنى غالبه ارالرنده كي قرابت طولاييسيله فخر كائناتده نسبتلرى اولديغنى ادعا ايله ديلر . رسول اكرم تبسم ايدلرك اونلره مملكتلرينك احوالدين سؤال ايتدى ؛ بواشاده كنديلرينه بك زياده اضطراب و ير مكده اولان قحطدن اشتكا ايتملرى اوزرينه رسول اكرم مبارك اللرى سايه طوغرو رفع ايدلرك :

اللهم اسقهم الغيث . دهمه جناب حق دن استدعا بویوردی ؛ بنی
مره مبعوثلرینک رئیس حارثه اون ایکی ، دیکرلرینه اونز قه
کوموش احسان ایتدی ؛ بونلر مملکتلرینه عودت ایدنجه مفید یاغورلر
یاغوب هر طرفک یشیللنمش اولدیفنی کوردیلر .

بنی عامر مبعوثلری :

عامر بن صعصعه ، بنی عامردن بعض کسه لرله حضور نبوتناه
کلدرک :

— یارسول الله ! بن مسلمان اولدیقم تقدیرده بکا فاصل برپایه شرف
ویریرسک ؛ دهمدی . رسول اکرم :

— سکاده سائر اهل اسلامک رتبه شرفنی ویریرم . بویوردی عامر :

— بنی کندگدن صوکر ا خایفه نصب ایتمیسک ؛ دهنجه رسول
اکرم : اوسکا عاڈ برخصوص دکلدر . دهمه جواب ویردی ؛ عامر
ینه بوی ادبانه مطالبه لرده دوام ایدرک : اویله ایسه بنی بادیه نشین
اولانلرک اوزرینه حاکم تعیین ایت . دهمدی ؛ رسول اکرم : سنی
انجاق برسواری فرقه سنه امیر تعیین ایدرم ؛ الله یولنده جهاد ایدرسک
بویوردی . مطلب فاسدینه نائل اولامایاجفنی اکلایان عامر : بن
ذاتاً امیرم ؛ مادام که ایسته دیکمی ویرمه یورسک ، کیدوب عسکر
طوپلارم ، سنک اوزرینه کلیر ، حرب ایدرم . دهمه رک دفع اولوب
کیتدی .

رسول اکرم عامر حقنده بددعا ایتدیکندن انشای راهده بوغاز
آغریسنه طوتولارق تلف اولدی .

بنی اسد مبعوثلری :

بنی اسد دن اون کشتی کلوب حضور نبوت پناهده عرض اعتدا
ابتدیلر وده دیلرکه : یارسول الله! هرکسک قحط و غلا ایچنده مضطرب
اولدینی برصیراده کندی رایمزله اوزافی یرلردن قالقوب کلدک واسلام
اولدق . رسول اکرم اونلره حقارنده نازل اولان شوآیت جلیله بی :
« یمون علیک ان اسلموا قل لا تمنوا علی اسلامکم الایه »
مأل منینی : (اسلام اولدق لری ایچین سکا قارشی امتنان ایدیورلر
اونلره ده که : اسلام اولدیف کزدن اولایی بکا امتنان ایتمه یکنر ؛ اکر
ایمان کزده صادق ایسه کر حق تعالی سزه وضع منت ایدر)

بنی تحیب مبعوثلری :

بنی تحیب قبیله سندن دین اسلام له شرفیاب اولان اون اوچ کشتی
ماللری نك زکاتنی کتیرمك مدینه یه کلدیلر . رسول اکرم پک زیاده
منون اولارق خاطر لرینی تطیب ایتک ایچین اونلره برضیافت کشیده
ایتمه سنی جناب بلاله امر ایتدی . ماللری نك زکاتنی کوتوروب
کندی فقرا کره تقسیم ایدک بویوردی . بنی تحیب ده دیلرکه ، بز
زکاتمزی فقرا یه توزیع ایتدکن صوکر ا فضلہ سنی کتیردک . بونک
اوزرینه ابوبکر الصدیق : « تحیب قبیله سی قبائل عرب ایچنده
یکانه در ، ده دی ، فخر کائنات ده :

« هدایت جناب حق کالنده در ، خیرینی دیله دیکی کسه ، نور ایمان له
منشرح الصدر اولور ، بویوردی ؛ بنی تحیب احکام دینی بی تبلیغ
وعطایای وفیره توزیع ایتدکن صوکر ا : « ایچکزده عطیه المامش
کسه قالدیمی ؛ ، ده یه بویوردی ؛ بنی تحیب : « برابر مزده برکنج

واردی ؛ حیوانلرمزی محافظه ایتمک اوزرم براقیق ؛ اوندن باشقه عطیه المامش کمسه یوقدر ، ده دبلر . فخرکائات اوکنجی حضورینه جلب ایتدی ؛ اوکاده انعام واحسان ایله دی ؛ فقط بوکنج : « یارسول الله ! بن بورایه عطیه المق نیئله دکل ، دعای مبارککه نائل اولارق خطایای واقعه مک عندالله ده عفو ایله جکی امیدیه کلدیم . ده دی . رسول اکرم ، بوکنجک اظهار ایتدیکی ارزوی دیندارانه دن یک زیاده محفوظ اولارق : یاربی ! اوکا « مرحمت مغفرت ایت ؛ غنای قلب احسان ایت » ده ده دعا بویوردی .

حیر مبعولری :

یمن طرفلرنده مقیم حیر قبیله لری طرفندن رسول اکرم مبعولر کوندردی . فخرکائات بونلره فوق العاده اکرام والتفات ایدرک احکام دینی بی تعلیم بویوردی ؛ بونلر مملکتلرینه کتدکدن صوکر فخرکائات معاذین جبلی معیتله اصحاب کرامدن بمضریخه ده ترفیق ایدرک : احکام اسلامی بی تعلیم ونعمیم ایتمک وظیفه سیله یمن کوندردی ؛ معاذ حین عزیمتده : یارسول الله ! قرآن کریم واحادیث وسنتده مصادف اولمادیم بر مسئله ظهور ایتدیکی تقدیرده ناصل حرکت ایدیم ؟ ده ده " استیضاح ایدنجه فخرکائات : اوله بر مسئله ظهور ایتدیکی تقدیرده استشاره ایتدکدن صوکر اجتهاد کله عمل ایدرک ؛ اجتهاد ایتمکده عاجز قالدیق مسائلده حق وحقیقه واصل اولونجهیه قدر حکم ویرمکدن اجتناب ایت یاخود بکا مراجعت ایله . ده ده بعض وصایا وتنبیها ت اجرا بویوردی .

نی بکا مبعوثلری :

نی بکادن معاویه بن ثور بن بکاء اوغلو بشرء خلیع بن عبدالله بن بکا و عبد عمرو بن اصم حضور نبوتپناهه کلهرك اسلام له مشرف اولدیلر. معاویه بن ثور یوز یاشنده بر پیر فانی ایدی؛ فخرکائنات؛ اوغلو م بشردن يك زیاده خوشنودم؛ بکا حرمت و محبتی چوقدر؛ مبارک الکله اوئی مسح بویورمه کی رجا ایدرم. دهیه نیاز ایتدی؛ رسول اکرم ده بویور روشن ضمیرک خاطرینی تطیب ایتک ایچین اوغلو بشری دست مبارکیله مسح بویوردی .

نی کئانه مبعوثلری :

نی کئانهیه منسوب اولان برجماعت رئیسلی وائله بن الاسقع لئی ایله برابر کلوب عرض اهتدا ایتدیلر . وائله مملکتنه عودتنده اسلام داخل اولدیغنی سویله نیجه پدری : بوندن صوکر اسنکه قطع مناسبت ایتدم . دهیهرك اوئی رد ایتدی؛ فقط همشیره سی دین حق قبول ایله دی واقتضا ایدن لوازم سفریه یی احضار ایدرهرك وائله یی مدینه یه کوندردی . بو صیراده فخرکائنات تبوک سفرینه عزیمت ایدیوردی . وائله بر مجمعه : بوغزایه اشتراك ایتک ایسته یورم؛ بکا کیم بر دهوه ویریرسه اخذ ایدم جکم غنائمی اوکا کتیر ویریرم. ده دی . اوراده بولونان کعب بن عجره ، وائله یه بر دهوه ویردی؛ وائله بودم دهویه راکب اولارق اوردوی پیغمبری یه التحاق ایتدی؛ تبوک غزوه سنده عهدنه اسابت ایدن اموال غنیمتی کتیروب کعب بن عجره تسلیم ایتدی سه ده کعب: بن سنی الله ورسولنک رضاسنی تحصیل ایچین تجهیز ایتدم؛ بوغنائم تمامیه سکا عانددر. دهیهرك قبول ایته دی.

بنی هلال مبعوثی :

بنی هلال برابر لرنده زیاده بن عبدالله ، عبد عوف بن احرم ،
قیصه بن عمار بن ازلایی حاکم نزد رسول الله کادیلر ؛ شرف اسلام له
مشرف اولدیلر . زیاده ، فخر کائناتك زوجة محترمه سی میمونہ نك
همشیره زاده سی ایدی ؛ فخر کائنات اونو مسجد شریفده یاکنه
اوطور تارق الثقات ونوازش بیوردی ؛ مبارك الیله باشی مسح
ایتدی . عبد عوفك اسمی عبدالله . تبدیل ایله دی ؛ قیصه بن
مخارق دمه دی که ؛ یارسول الله ! قومزدن بر شخص بر شخصی قتل
ایتمش اولدیغدن ایکی قومك آراسنده نائرة قتال اشتعال ایتدیکندن
تسکین فتنه ایچین بن استقراض ایدوب شخص مقتولك دیقنی ویرمشم ؛
او قرض حالا بنم ذممه در ؛ بکا اعانه بیورده بورجدن قورتولهیم .
رسول اکرم جواباً : بر یردن زکات کلبرسه سنك دیسکی تأدیه ایدرم .
بو یوردقدن صوکره شونی ده علاوه ایتدی : یا قیصه ! سوال یعنی
خلقدن بر شی ایسته مک شو اوچ خالده برینه مبتلا اولان آدمدن
غیرینه حرام در ؛ اصلاح ذات الین ایچین بورجلانان ؛ ماله برافت
ایریشوب محو اولان ؛ قوم و قبیله سندن اوچ عاقل طرفدن فقر
وفاقیه مبتلا اولدیغنه شهادت ایدیلن . شو حدیث نبوی ده
تسئلک نه قدر چیرکین و متنوع بر فعل مذموم اولدیغی اثبات ایدر :
« ما يزال الرجل یسئل الناس حتی یأتی یوم القیمة لیس فی وجهه
مرعة لحم . »

بنی سعد مبعوثی :

بنی سعددن ضمام بن ثعلبه حضور نبوتناه کله رک :

یا محمد (ص . ع) ! سن اللهك رسولميسك وكتيرديكك شيلرى
من طرف الله مى كئيردك ؛ دهيه سؤال ايدوب فخر كائشات دن جواب
تصديق آلدقدن صوكر ا اسلامى قبول ايتدى ؛ قبله سنك نزيده
عودت ايلهدى ؛ اونلره ملاقى اولونجه ايلك سوزى « بئست لات
وعزى وبئست منات وهبل : لات وعز ، منات وهبل نه قدر قادرا ؛
اولدى . اوكا : سويلديكك سوزلرى بردها اغزىكه الما : حذر
ايتكه حزام ، برص ، جنون علتلىر نه مبتلا اولماياسك . ده ديلر .
ضما اونلره :

اي مسكين حريفلر ! بو بئتر انسانه نفع و ضرر ايراث ايميه
قادر دكلدر ؛ جناب حق بر رسول كوندرمش و اوكا قرآن كريم
انزال ايمش ؛ سزى جهالتدن ، بئتر سئلكدن خلاص ايدمكك ؛
بن حق تعالى نك برلكنه ايمان كئيردم و محمد مصطفى
(ص . ع) نك رسول حق اولديغنى تصديق ايتدم .
اونك طرفدن سزه بر جوق اوامر و نواهى يي حامللا كلبورم . ده يهرك
اركان اسلامى تبليغ ايلهدى . بر كيجه كچمه دن كافه سى ده اسلامه
شرقياب اولدیلر .

بى بلى مبعونلرى :

رويفع بن ثابت بن بلوى ده يوركه : قومك مبعونلرى طوقوزنجى
سال هجرتك ربيع الاولده مدينه كلدیلر ؛ اونلرى استقبال ايدوب
خانه مده مسافر ايتدم ؛ صوكر ا حضور رسول الله كو توردم . فخر
كائشات : يا رويفع ! بونلر كيملردر ؛ ده يه صوردى ، قوم و قبله مدر ،
دين ميايى قبول ايتك ايچين كلدیلر ، دادم . من بردانه خير آييده

للاسلام : حق تعالى بر کیمسه حقنده خیر مراد ایدرسه اسلام ایله هدایت ایریشدیریر بویوردی . جلهسی اسلام ایله شرفیاب اولدقدن صوکره قبیله لرینه عودت ایتدیلر .

بنی دارم مبعوثلری :

بنی دارم دن اون یدی کشتی رئیسلی هانی بن خیب ایله برابر نزد نبوتپناهه کلدیلر و بعض هدایده کتیردیلر . اسلام له مشرف اولارلق بر ده قبیله لرلی نزدینه عودت ایتیهوب مدینه ده قالدیلر .

ابوبکر الصدیق ایله علی بن ابی طالب مککه اعزامی

فخرکائنات بوسال هجرتک ماه ذی القعدة سی او اخرنده کعبة اللهی حج وطواف ایتک ارزوسنده بولوندیسه ده مشرک لک جهللیت عاداتی وجه ایله حیر چیللق کلوب طواف وزیارت ایتکده اولدقلری سمع نبوتپناهه واصل اولدیغندن اونلرله برابر بولونمقدن استکراه ایدهرک امرحی باشقه برزمانه تأخیر بویوردی . جناب ابوبکر الصدیق اهل اسلام دن اوچ یوز کیشی به امیر نصب ایدهرک ایفای حج ایتک و مناسک حجی خلقه تعالیم ایله بهرک سورة برانستندن ده بعض آیات جلیله یی ناسه تلاوت ایله مک وظیفه مککه کوندردی ؛ بوفرقة حجاج آراسنده کبار اصحاب کرام دن سعد بن ابی وقاص ، عبدالرحمن بن عوف ، جابر بن عبدالله الانصاری ودها سائرلری ده بولونویوردی . رسول اکرم حجاج ایله برابر بکر می قربان ده ووسی کوندردی . وبونلری مبارک الیه تقلید و اشعار ایله دی ؛ محافظه لرینه ناجیه بن جذب اسلمی بی تعیین بویوردی . قافله نک حرکتدن صوکره وحی

الاهی نازل اولدوغندن جناب علی یی نزد نبوتپناهنه دعوتله هان یوله
 چیقوب ابوبکر الصدیق یتشمه سنی وبر موجب وحی سورۃ برائت
 تلاوته مأمور اولدیغنی بیلدیره رک ناسه کندیسنتک تلاوت ایتمه سنی
 امر بو یورمقنه برابرشوماده لر ده خلقه تبلیغ ایلمه سنی امر ایتدی :
 مؤمن اولمایان جنته کیرمز ؛ عریان اولارق کعبه الله زیارت ایدلمز ؛
 الله ورسول له عهدی اولانلرک عهد وامانی مدتک ختامنه قدر
 مرعیدر ؛ فقط عهدوامانی اولمایانلرله اولوبده مدت عهدلری ختام
 بولش اولانلر درت آی ده امان ایچنده درلر ؛ بومدتک ختامندن
 صو کرایا مسلمان اولورلر یا خود دملری هدردر .

صو کرا نفس نفیسنه مخصوص اولان اعضا اسمنده کی ده وه به
 جناب علی یی ارکاب ایدره رک یوله چیقاردی . جناب علی عرچ نام
 موقعده ابوبکر الصدیق ملاقی اولونجه جناب صدیق ده دی که :
 یا علی ! قافله یه امیرمی تبیین اولوندک ده کلده کی ؟ جناب علی :
 خایر ، امیر دکلر ؛ فقط سورۃ برائتی ناسه تلاوت ایتمه به وبعض
 تعلیمات پیغمبری ده خلقه تفهیم ایلمه به مأمورم ؛ سورۃ برائتی
 بکا ویر . ده دی . ابوبکر الصدیق در حال آیات جلیله یی جناب علی به
 تسلیم ایله دی . قافله اسلام مکبه واصل اولدی ؛ مناسک حج
 ایفا ایدلدی ؛ ابوبکر الصدیق ایام حج ده ایرادی مقرر اولان
 خطبه لر ایراد و مناسک حجی خلقه تعلیم ایتدکدن صو کرا جناب
 علی به خطاباً ده دی که : یا علی ! قالق ، رسول خدا تک عهد که تودیع
 ایتدیکی رسالتی ایفا ایت . بونک اوزرینه جناب علی قیام ایدره رک
 سورۃ برائتی تلاوت و تعلیمات پیغمبری ده تبلیغ ایله دی : امر

حج تمام ایدله کدن صوکر ا مدینه یه عودت ایدلدی؛ ابوبکر الصدیق حضور نوتبناهه داخل اولونجه : یارسول الله ! سوره برائتک تلاوتی اولابکا امر ایتشکن صوکر ا علی بن ابی طالبه حواله ایتدک . دددی ؛ فخرکائنات :

یا ابابکر ! بوندن طولای سنک حال و شانکه بر نقیمه عارض اولماز ؛ سن بنم صاحب غارم و حوض کوثر کنارنده ده صاحب ورفیق سنک ؛ بو امری یا سن یاخود اقربا کدن بری ایفا ایتسین ، ده یه امر الاهی نازل اولدی ؛ او سببله علی بن ابی طالبی مأموراً آرقا کدن کوندردم . . یوردی .

رئیس المناقین عبدالله بن سلولک وفاتی - طائف شهرینک عرض انقبادی .

طوقوزنجی سال هجرنک شوالی اواخرنده عبدالله بن سلول خسته لندی و ذی القعدة فوت اولدی . مدت مرضی یکرمی کون امتداد ایله دی . اونک خالص العقیده عبدالله اسمنده بر اوغلو واردی ؛ فخرکائنات لاجل العیاده ابن سلولک خانه سه کیتدی ؛ یا تاغنک باشی اوجنه او طور دی ؛ او ، حالت نزعه کلشیدی ؛ فخرکائنات : ای ابن سلول : سنی یهودیلرله دوست اولمقدن منع ایدردم ؛ بنی دیکله مزدک . بو یوردی . ابن سلول : اسعد بن زراره نیک یهودیلرله اولان عداوتی کندیسینی اولومدن قورتارمادی . ده دکن صوکر ا : یارسول الله ! عتاب و سرزنش وقتی دکل ؛ ایشته جهان فانیدن انتقال ایدیورم ؛ جنازه مده بولونماکی و کندی کوملککله بنی تکفین و تدفین ایتدیرمه کی ارزو ایدرم . ابن سلول وفات

ابتدکدن صوکر ا فخرکائات ایچ کوملککرندن برنی اونک اوغلو
عبدالله ویردی. اوده باباسنی اوزوسی وجه ایله اوکوملکه کفله دی ؛
فخرکائات جنازه ده حاضر بولونوب اوغلو عبدالله تعزیت ایله دی.
جنازه نمازینی قیلما یا قیام بویوردینی صیراده عمر بن الخطاب :
یا رسول الله ! ابن سلولک نمازینی قیلحق ایسته یورسک ؛ اوفلان
کون شویله ، فلان شویله ده مشدی ، ده یه رک مساویسنی تعداده
باشلادی ، فخرکائات تبسم بویوردرق :

یا عمر ! بن بونلر ایچین یتش کره استغفار ایدوب ایتمه مک
اراسنده مخیرم ؛ اکر یتش دفعه دن زیاده استغفار ایتمه که اونک
مغفور اولاجغنی بیله یدم البته اونک اوزرینه یتش کره دن زیاده
استغفار ایدردم . بویورارق شوآیت کریمه :
« استغفرلهم اولالم تستغفرلهم ان تستغفرلهم سبعین مرة فلن
یغفرالله لهم »

اشارت بویوردی . روایت اولوندیغنه نظراً رسول اکرم ابن
سلولک جنازه نمازینی قیلدقدن صوکر ا شو آیت جلیله :
« ولا تصل علی احد منهم مات أبداً ولا تقم علی قبره »
مأل منی :

(اونلردن هیچ برینک اوزرینه نماز قیلما وقبرینک اوزرنده
قیام ایتمه .)

— طائف شهرینک انقیادی. طائف محاصره سنک رفعدن اون
ای صوکر ا رؤسادن اسلام له شرفیاب اولمش اولان عروه همشهر -
یلرینی اسلام ده دعوت ایتک اوزره کیتندی. فخرکائات اوکابویله محاصره لی

بر تشبده بولونماماسنی اخطار ایتش سده دیکه مه مشدی ؛ عروه ، طائفه مواصلتک ایرته سی کونی اقربا واحباسی کنیدیسی مدافعه ایتمک ایچین ضویلا نمایه وقت بونادن اول اوقله شهید ایدلدی . رسول اکرم عروه نک شهادتی استخبار ایدیجه اونی - سیرت حسنه اربابندن اولدیغنی - یاد ایده رک مدح وستایش بویوردی .

عروه نک کیفیت شهادتی اهل اسلام له طائف لی لر آراسنده کی خصوصتی تریدده بادی اولدی ؛ اطراف وجوارده کی یهود ایله بنی هوازن رسول اکرم ک معاهد لری اولدیغندن بونلرک بلافاصله وقوع بولان تجاوز لری طائف اهالیسی نهایت طلب امانه مجبور ایتدی .

فخر کاشات ، تبوک غزوه سندن عودت ایتدکدن اون بش کون صوکرآه ، اون آلتی رئیسدن مرکب اولان طائف مبعوث لری مدینه ده حضورینه قبول بویوردی . رسول اکرم طائف خلقک مراجعتدن نمون اولارق اونلرله مذاکره صلحیه ابتدار ایله دی . اونلردن اولاً : مکده کی ایکی مشهور صنمک رقیبه سی اولان «تاغیه» اسمنده کی صنم لری تخریب ایتمه لری و اعمال مذهبییه علناً اجرا ایده رک اسلام ی قبول ایتدکلری بو صورته تصدیق و تأیید ایله مه لری طلب ایتدی .

طائف لی لر خواه و ناخواه راضی اولدیلر ؛ یالکز صنمک تخریب کنیدیلرینه تکلیف ایدلیوب باشقه لرینه تخریب ایتدیرلمه سی شرط قوشدیلر . طائفک جوارنده کی آو محلی اولقله مشهور اورمانه کسه طرفدن تجاوز ایدلمه مه سی استرحام ایتدیلر . بونک اوزرینه بو اورمانک کرک اغاج لری تخریب ایدن ، کرک دروننده کی حیواناتی صید ایله یین .

برنجی دفعه تازیانه ايله ضرب ایديله چکی ، تکراره جرأت ایلدیکی
تقدیرده طوتولوب حضور نبوتپناهه کوندریله چکی شرط قیلندی .

رسول اکرم، قبیله لرینک اعیانندن اولان ابو سفیان له مغیره یه
صنمک تخریبسه مأمور بویوردی . بتخانه هدم و تخریب ایدیلهرک
درونده کی ببوه مرات ايله اشیای سائر فروخت ایدیلهرک شهیدایدلمش
اولان عروه ايله عینی فلاکت دوجار اولماق ایچین مدینه یه فرار
ایتمش بولونان عروه نك تیزه زاده نك دینلری تأدیه ایلدی .

طائف بتخانه سنک هدم و تخریبی ائناسنده خاق بك ولوله لی بر
صورتده حزن واسفلرینی اظهار ایتمشدردر .

*
* *

دفرود مہمدہ

ینہ بوسال هجرتده مدینه یه یکیدن بر چوق قیلهرلرک مبعونلری
کلهرک اسلام له شرفیاب اولدیلر :

خی مصطلق مبعونلری :

خی مصطلق قیله سنه منسوب اولان حارث بن ابی ضرار مدینه یه
کلهرک حضور نبوتپناهده دین مین حق قبول ايله شرفیاب اولدی .
رسول اکرم اوکا اسلامک ارکان وفروعاتی تعلیم بویوردی . حارث
دیدکی که :

— یا رسول الله! بن قیلهمک نزدینه عودت ایدوب اونلری ده
اسلام دعوت ایدیم ؛ دعوتمه اجابت ایدنلرک زکاتنی طویلاییم ؛
سز، طرفکزدن بر آدم کوندیررسکز، بنم جمع ایتدیکم زکاتلری
اوکا تسلیم ایدرم ، اوده کتیروب حضوریکزه تقدیم ایدر .

فخر کائنات بو تکلیفی قبول بویورمقله حارث، قبیله سنک نردینه عودت ایدرک خلقی دین مین اسلام دعوت ایتمه به باشلادی ؛ قبول ایدنلرک زکاتلرینی اخذ و جمع ایلدی ؛ بنی مصطلقک زکاتلرینی اخذ و قبض ایتمک ایچین بر آدم کوندردمک زمانی حلول ایتدیکندن فخر کائنات بووظیفه یی ولید بن عقبه به تفویض بویوردی ؛ حال بوکه ولید ایله بنی مصطلق بینده زمان جاهلیتدن قلما بر عداوت واردی . فقط اسلام داخل اولمش اولان بنی مصطلق بوعداوتی نسیان ایده رک رسول اکرمه تعظیم و احترام ایچین ولیدی استقباله چیقیدیلر . فقط ولید اولنلرک بویه جماعته کندینه طوغری کلدکلرینی کورنجه عداوت سابقه به بناء قلبه وسوسه خطور ایدرک قورقدی و در حال دونوب مدینه به کلدی . حضور نبوتناهه کیره رک :

یا رسول الله ! بنی مصطلق مرتد اولمشلر ؛ عظیم بر اوردو تشکیل ایدوب سنکله جنک ایتمک اوزره کلورلر . ده دی . بوخبر فخر کائناتک حدت و غضببنی تحریک ایتمکله خالد بن ولیدی اولنلرک تأدینه مأمور ایتدی ؛ مدینه دن حرکت ایتمه دن اول خالد : بنی مصطلقی تأدیه سنی مأمور ایتدم ؛ فقط احتیاطلی طاوراک، استعجال ایتمه بویوردی .

خالد ، بنی مصطلقک دیارینه واصل اولونجه خفیاً ایچلرینه بر آدم کوندروب حال و حرکتلرینی تفحص ایتدیردی ؛ کیدن آدم اولنلرده شعائر اسلامیه نک تمامیه جاری اولدیغنی مشاهده ایدرک کلوب خالدی خبردار ایتدی .

بونک اوزرینه خالد مدینه به عودتله حقیقت حالی رسول اکرمه

عرض ایله دی . بوصیراده بنی مصطلق دن بر جماعت ده مدینه یه
کشدی ؛ بوئی کناه قیله حقنده شو آیت جلیله :

« یا ایها الذین آمنوا ان جاءکم فاسق بظاہر فتنینوا
ان تصیبوا قوما بجهالة فتصبحوا علی ما فعلتم نادمین »
مال منیف :

ای ایمان ایدن زمره ناجیه ! سزه بر «سق بر خبرله کلیرسه
او خبری تحقیق ایدیکز ؛ ایتزسه کز بر قومه عن جهل ایرات
مضرت ایدرسکز و صو کرا فعلکزه نادم اولورسکز)

نازل اولقله فخر کائنات طرفدن کندیلرینه تبلیغ ایدلدی .

جریر بن عبدالله البجلی :

بوذات حسن و جلاله او درجه ده تترد ایتشدی که جناب عمر
اونک حقنده « جریر مسلمانلرک یوسفی در » دیردی . قبیله سی
افرادندن یوز الی کیشیله حضور نبوتپناهه کله رک دین مین اسلام له
شریاب اولدی .

فخر کائنات اوکا : « بنم اصحابم سلکنه کیرمک ایستهرمیسک ؟
وحدانیت الہیہ ی و بنم رسالتی تصدیق ایدرمیسک ؟ صلاتی اقامه ،
زکاتی ادا ، فریضه صوم رمضان ایفا ، بنم تعین ایدم جکم والی یه
اطاعت و بوتون مسلمانلری - حبشه لی کوله ده اولسه لر - سه وه جکی
وعد ایدرمیسک ؟ » بووردی ؛ جریر بوتکلیف لک کافه سی قبول
ایتدی . رسول اکرم جوارده کی قبیله لرک احوالندن سؤال ایتدی .

جریر جواباً : « دین مبین اسلام اطرافزده متمکن اولان قبیله لرک کافه سنده انتشار ایتدی ؛ هبسی بتخانه لرینی هدم و تخریب ایتدیلر ؛ بنا ایتدکلی مساجد شریفه عبادت ایدیورلر » دده ی .

رسول اکرم : « ذوالخلصه موقعنده کی بتخانه نه حاله در ؟ » ده بنجه جریر : « قدیمآ ناصل سه یینه اویله در » دده ی جواب ویردی .
فخر کائنات :

« یاجریر ! بو بتخانه نک هدم و تخریبی درعهده ایدرمیسیک ؟ » یو یوردی . جریرده : « یارسول الله ! مادام که آرزو ایدیورسان درعهده ایدرم » دده ی . ذوالخلصه ، مکیه پک اوزاق اولدیغندن اورایه ده وه ایله کیتمک پک چوق زمانه محتاج دی . دیگر جهتن جریرک بوی پک اوزون اولدیغندن آته بیندیکي وقت آیاقلری یرده سور وکلندیکندن اوننی طاشیه جق آت بولمقده مشکلدی ؛ وظیفه مأموره سنی ایفا ایتمک ایچین عزیمت ایده چی ازمان جریر لاجل الوداع حضور نبوتپناهه کلدی ؛ فخر کائنات اوکا خیر دعا ایتدی ؛ بیندیکي آت اوننی سهولته ذوالخلصه یه ایصال ایله دی ؛ جریر بتخانه یی اساسندن قلع وقع ایدرمک خاک ایله یکسان ایله دی ؛ بوندن صوکرآ ذوالخلصه اهلایسی ده دین مبین اسلام له مشرف اولدیلر . بتخانه نک خزینه سنده مدخر اولان ثروتی و عطریات ثمنیه یی مدینه یه نقل وایصال ایتدیلر .

بنی خولان مبعوثلری :

بنی خولاندن اون کیشی مدینه یه کلدیلر ؛ حضور نبوتپناهه کیروب مرض اهتدا ایدرمک :

« یارسول الله ! بز حق تعالی نك برلكنه ایمان وسنك رسالتی
تصدیق ایتدك ؛ طلعت مبارككه تنویر عیون ایتك ایچین پك چوق
مشقترلر قاتلانارق بورایه قدر كلدك ؛ الحمد لله مبارك یوزیكی كوردك »
ده دیلر .

فخر کائنات اونلره : « ده وولریكزك دین یولنده آتدینی هر
آدیم مقابله سنده سزك ایچون بر فعل حسن اجری واردر » بویوردی ؛
اونلره احکام دین مبینی تعلیم ایدمرك عهدہ وفاء دینی ادا وقومشویه
اییلک ایتمکله امر ایله دی .

اك صوكر ا : « الظلم من ظلمات يوم القيامة : ظلم يوم قيامتك
ظلماتندندر ، اوندن توقی ایدیکز » بویوردی .

بنی مدلچدن رهاویین مبعوثلری :

بونلر اون بش سواری اولارق کلدیله ؛ رملة بنت الحارثك
خانه سنه نازل اولدیله ؛ فخر کائنات اونلرك خاطرلرینی صورمق
ایچین بولونقلری خانه یه نشریف بویوردی ؛ برمدت اونلره مصاحبت
ایله دی ؛ رهاویین جماعتی برابرلنده کتیرمش اولدقلری زاد سفردن
بر مقدار چیقاروب فخر کائناته تقدیم ایندیله وده دیلرکه :

« یارسول الله ! لطفاً بوطعامدن بر آز تناول بویور » رسول
اکرم : « بن صائم ، اصحابم تناول ایتسینلر » بویوردی . بونلر
فخر کائناته تقدیم ایدمک اوزره بر طاقم هدایا ایله برابر برده آت
کتیرمشلردی ؛ رسول اکرمك حضورنده آتی چیقاروب تجربه
ایتدیله ؛ فقط آت یورغون اولدینی جهتله سرعت سیرینی کؤستره -
مه دی ؛ بر مدت استراحت ایتدکدن صوکر ا مسابقه یه قویدیله ؛

دیگر آتلك كافه سنی كچدی ؛ رسول اكرم « ما اراه الا بحرا ،
بویورارق آتی قبول ایتدی و تقدیم ایدن كسه یه بوكا مقابل برطاقم
هدیه لر عطیه لر احسان ایتدی .

بنی غامد مبعوثلری :

بنی غامددن اون كیشی كلوب بقیع الغرقده نازل اولدیلر ؛
ایچلرندن صغیرالسن بر كنجی اشیالری محافظه ایتك اوزره اوراده
براقوب حضور نبوتپناهه كلدیلر . رسول اكرم اونلره احكام
اسلامی تعلیم بویوردی ؛ نازل اولدیفكز محله هیچ كسه یی براقدیكزمی ؟
دهیه سؤال ایتدی ؛ اونلرده :

اوت ، اشیامزى محافظه ایتك اوزره بر كنج آدمی براقدق .
دهدیلر . بونك اوزرینه فخر كاشات :

« او كنج اویقویه طالدى ؛ بر سارق بونی فرصت عد ایدرك
سزلردن برینك جامه داتی آلوب كیتدی » دهیه اونلره ماوقعی خبر
ویردی . درحال بقیع الغرقده كیدوب كنجه سورددیلر ؛ كنج :
« بن اویقوده ایكن بر سارق كلوب جامه دانی چلش اویانجه آكلادم
سارقك آرقه سنه دوشدم ؛ برچوقوره کوتوروب صاقلادیغنی كوردم ؛
چوقوردن آلوب دوندم » دیدی . رسول اكرك بومعجزه باهره سنه
شاهد اولان بنی غامدك ایمان واسلامی برقات دها استحکام
بولدی .

بنی غامد مدینه ده بولوندقجه فخر كاشات اونلره تعلیم قرآن ایتك
اوزره ابی بن كعبی مأمور ایله دی .

طی مبعوثی :

طی قبیلہ سندن برہیت بردفعہ دھا رئیسری زیدالحیل بن مهلهل ایله برابر حضور نبوتناہه کلدیله ؛ رسول اکرم اوناره عرض اسلام ایتدی جملهٔ اسلام اولدیله ؛ رئیسری زید دہدی کہ : « الله تعالیٰ به شکر ایدرم کہ سنک وجود پر جودکله بزی تأیید بویوردی ؛ بزم دینمزی معصوم قیلدی ؛ بن سنک بزی دعوت ایتدیکک اخلاقدن دھا فاضل بر اخلاق کورمہدم ؛ شیعدی به قدر بر طاشه طاہاردق ، او طاشدن استمداد و استعانه ایدہرک یاسامش اولدیغمزه تعجب ایدیورم »

رسول اکرم بونلرک ہر برینہ بشر اوقہ کوموش احسان ایدوب زیدہ اون ایکی اوقہ کوموش ہدیہ ایتککہ برابر طی ولایتک بعض اراضیسنی بطریق الاقطاع عہدہسنہ توجیہ ایدہرک یدینہ بردہ تمسک اعطا بویوردی . زیدالحیلک اسمنی زیدالحیرہ تبدیل ایتدی . روایت اولوندیغہ کورہ رسول اکرم دیرمش کہ : « عربدن ہر کیمی حضورمدہ ارباب فضل و ہنردن اونق اوزرہ ذکر و یاد ایتدیلسہ کندیسیلہ ملاقات ایتدیکم زمان اونق نفس الامر دہ دکلدن نقصان بولدم ؛ یالکر زیدالحیرک فضل و کمالنی دہ دکلدن فضلہ کوردم » .

*
*
*
حبشہ حاکمی نجاشینک وفاتی

حبشہ حاکمی نجاشی بوطقوزنجی سال ہجرتدہ وفات ایلہدی . جابر بن عبد الله الانصاری دن روایت اولوندیغہ کورہ نجاشینک وفات ایتدیکی کون رسول اکرم اصحاب کرامہ :

« بوکون سزك صالح بر قاردشكز وفات ايله دی ، ای اصحابم ! قالقك اونك نمازینی قیلک » بویوردی . بزده قالقدق ؛ فخرکائات . اقتدا ايله جنازه نمازینی قیلدق ؛ « قاردشكز نجاشی ایچین جناب حق دن مغفرت طلب ایدك » بویوردی .

فأمره : بو حدیث شریفك ظاهری امام شافعی ، امام احمد و جمهور سلف رحمهم الله مذهبلرندمه غائبك اوزرینه میت نمازی قیلدق جائز اولدیغنه دلالت ایدر . فقط ائمه حنفیه و مالکیه عندندمه غائب اوزرینه میت نمازی قیلدق جائز دكلدر ؛ چونكه جنازه نمازینك میته تعلق جماعتله قیلان سائر نمازلرك امامه تعلق کیدر ؛ اقتدا ایدن جماعتله مقتدابه اولان امام آراسنده او قدر بعد مسافه بولونماسی جائز اولما دینی کبی جنازه ايله جنازه نمازی قیلان جماعت آراسنده ده او قدر مسافه بولونمق جائز دكلدر ؛ بزده جنازه نمازینك صحت شرائطندن بری ده شودر : جنازه امامك اوکنده بولونمالی و امام قبله یه توجه ایدرك جنازه اوزرینه نماز قیلمالی ؛ حال بوکه جنازه غائب اولونجه بو شرط تحقق ایتمز .

ائمه حنفیه نجاشی نك جنازه نمازی مسئله سنه شویله جواب ویریورلر : نجاشی نك جنازه سی اصحاب کرامك نظرندن غائبدی ؛ فقط فخرکائاتك نظرندن غائب دكلدی ؛ بو و امثالی واقعه لر یالکزر پیغمبران ذی شانّه خا صدر ؛ سائر ناس ایچین جائز دكلدر .

لغاه یا ضرر موعده

اکثر اهل سیر قولنجہ عویم بن حارث العجلانی ایله زوجہ سی خولہ بنت قیس آراسندہ جریان ایدن ملاعنه وقعہ سی بو طوقوزنجی سال هجرتده وقوعبولدی . صحاح اخبارده وارد اولدیغنه کوره : عویم عجلانی ، عمجه زاده سی عاصم بن عدی انصاری نك یا کنه کلوب ده دی که : یا عاصم ! بر آدم ، کندی زوجہ سنک یا کنده اجنبی بر شخص کوروب اولدورسه اونک حقنده قصاص لازم کلیرمی ، یوقسه کلزمی ؟ بومسئله یی رسول اکرم دن استیضاح ایدیور .

عاصم حضور نبوتناهه کیروب مسئلہ یی عرض ایتدی ؛ فقط بوکی مسائی استماعدن رسول اکرم بغایت استکراه ایتدیکی ایچین سکوت بویوردی ؟

عاصم طیشاری چیقنجه جوابه منتظر اولان عویم صوردی ؛ عاصمده فخر کائناتک سؤاله سکوت ایله مقابله بویوردیغنی سویله نجه بودفعه عویم بالذات حضور نبوتناهه کیروب سؤالنی تکرار ایتدی ؛ بونک اوزرینه رسول اکرم : «زوجہ کی آل کل ، بویوردی ؛ عویم کیدوب زوجہ سی کتیردی ؛ جمعه کونی ایدی ؛ ایکندی نمازی قیلنمشدی ؛ فخر کائنات اولنره وعظ و نصیحت ایتدی ؛ حق تعالی نك عقابندن و آخرت رسوایانندن اولنری تخویف ایتدکدن صوکر :

« والذین یرمون ازواجهم ولم یکن لهم شهداء الا انفسهم فشهادة احدهم اربع شهادات بالله »

آیت جلیله سنک مفاد منی وجه ایله زوج و زوجہ دن هر بری

برمنبره چیقاروب کتب فقهیه ده تفصیل اولوندینی اوزره کلمات ملاحظه یی
ایکیسنده تکلم ایتدیردی . سوکره زوج و زوجه بربرندن حرمت
مؤبده ایله افتراق ایتدیلر . بعضرینک روایتنه کوره بو آیت جلیله نیک
سبب نزولی هلال بن امیه واقفی نیک قصه سی ایمش که هلال زوجه سی
شریک بن سمحا ایله بر اراده کورمش .

*
*

محدث کتب به مالک

کعب بن مالک ده یورکه : « بدر و تبوک غزوه لرندن ماعدا هیچ
بر غزوه ده رسول اکرمک یا کندن آیرلادم . ذاتاً بدر غزاسندن
تخلف ایدنلرک هیچ بری معاتب اولمادی ؛ چونکه رسول اکرم
قریشک کاروانی و ورمق اوزره مدینه دن چیقمشدی ؛ آنجاق
اشای راهده بدر غزاسنه قرار ویرلادی . واقعا بن بدر غزاسنده
حاضر دکلدیم ؛ لکن لیلۃ العقبه ده یعنی مکده رسول الله ایله اسلام
و جهاد اوزرینه معاهده و مبايعه ایدلدیکی زمان حاضر دم . فی الواقع
یوم بدر خلق آراسنده مشهوردر ؛ فقط بنم نظر مده لیلۃ العقبه حضورینک
فضیلتی یوم بدر حضورینک فضیلتندن ناقص دکلدیر . تبوک غزوه سنه
کلنجه : او صیرالرده بن هر زماندن زیاده غنی و مالدار ایدم ؛ خدا
حق ایچین هیچ بر غزوه ده بنم المده ایکی دوه بولونمادی ؛ حل بوکه
تبوک سفری ایچین ایکی دوه اشترا ایتدیم . بو محاربه ده عسکر اسلامک
عددی او قدر کثرتلی ایدی که تخلف ایدنلر وحی نازل اولمادیجه
فخر کائنات اولنلرک تخلف ایتدکلرندن خبردار اولمایا جفته حکم ایدرک

تخلف ایتھلردی . بن لوازم سفریہ می ا کمال ایدوب فخر کائنات لہ
برابر چیقمانی پک زیادہ آرزو ایلہ دم سده موفق اولامادم . بکا بر
رخاوت عارض اولدی ؛ بوکون چیقارم یارین چیقارم دمیہ او یالانوب
قالدم . نہایت اوردوی اسلام پک زیادہ اوزاقلاشدی ؛ آرتق کیدوب
یتشمک احتمالی قالمادی ؛ بواہالان طولای نادم اولدم ؛ ماوول و محزون
مدینہ سوقاقلرنده طولاشیردم . چونکہ تہمت نفاق لہ متہم اولانلر لہ
خستہ اولدقلری جہنمکہ مأذون بولونانلردن باشقہ تبوک غزوہ سنہ اشتراک
ایتمہن ہیچ کسمہ نالمامشدی ؛ فخر کائنات تبوک ہ واصل اولدینی
زمان بنی صورمش ؛ عبداللہ بن انیس ؛ یارسول اللہ ؛ اونی بوغزادن
آلیقویان اونک مالک اولدینی ایکی مزین لباسدر ؛ اولباسلرک حسن
وزینتی کمب ی اشغال ایدیور . دممش ؛ فقط اورادہ حاضر بولنان
معاذ بن جبل ؛ یاعبداللہ ؛ ای بر سوز سویلہ مہدک . دمیہ اونی
قارشیلامش و صوکرا ؛ یارسول اللہ ؛ خدا حق ایچین بز کمبلہ
اییلکندن باشقہ ہیچ بر شینتی بیلیمہ یز . دممش .

فخر کائنات سکوت بویورمش . اوردونک مدینہ یہ عودت ایتک
اوزرہ اولدینی خبرنی آلتجہ بکاغم واندوہ مستولی اولدی ؛ کندی
کندمہ رسول اللہ ک حضور شریفہ چیقدیغم زمان بوناسرا فعل و حرکتی
ناصل معذور کوستریم . دمیہ دوشونمہ یہ ورآی و تدبیر صاحب لیلہ
مشاورہ یہ باشلادم ؛ فقط فخر کائنات مدینہ یہ تشریف ایدنجہ ہر درلو
تدبیردن صرف نظر ایدہ رک طوغر وجہ حضور نبوت پناہہ کیتدم کمال
آداب و احترام لہ سلام ویردم ؛ تبسم ایتدکن صوکرا ؛ « مسلمانلر لہ

جهاده کیتکدن سنی منع ایدن اسباب نه ایدی ؟ سوار اولاجق ده وه کی یوقدی ؟ » بویوردی . جواباً : « یارسول الله ! ده وه اشترا ایتشم ؛ خدا حق ایچین اکر سندن باشقه بر کسه نك حضورنده اولایدم غضبندن خلاص اولمق ایچین ساخته عذرلر درمیان ایدر ، اونی اقناع ایله ردم ؛ چونکه فن جدله پك ایی وقوف واردر ؛ فقط ایی بیلیرم که سکا قارش یالان سویله سه م ، سنی کندمدن راضی وخشوند قیلسم ؛ حق تعالی نك قهر وغضبندن نفسی تخلیص ایدم ؛ اونك ایچین طوغرو سویله جهکم وطوغری سویله دیکمدن طولای شیمدی غضبکه دوچار اولسم دهینه برکون معفو اوله جفمه امین ؛ یارسول الله ! خدایه قسم ایدرم که بوغزایه اشترا کدن بی منع ایده جنت هیچ بر معذرتم یوقدی ؛ قوت وقدرتم ، مال ومنالم اولکندن زیاده ایدی ؛ ناصل اولدی سه اولدی بکا بر رخاوت ، برمسبیلک عارض اولدی ؛ بوکون حرکت ایدرم ، یازین حرکت ایدرم دیرکن وقت کچیردم ، قالدم « دهم . فخر کاشات : » طوغری سویله دک ؛ باقالم حق تعالی سنک حقکده نه بویوراجق ، دودی . حضور شریفندن قالقوب طیشاری چیقدم ؛ بی سلمه دن بر جاعت بکا راست کلدی ؛ نیچین فخر کاشات بوبابده معذرت درمیان ایتدک ؛ اکر اوویه پاییدک سنی عفو ایدردی . ده دیلر ؛ بنده طوغرو سویلدیکمه پشیان اولدم ؛ حتی بر آراتق تکرار حضور نیوتپناهه کیروب اولجه سویله دکلمری تکذیب ایتدی دوشوندم ؛ فقط معاذ بن جبل له عمجه زادم ابوقتاده بکا : صاقین بو جماعتک سوزلرنی دیکله مه ؛ صدق واستقامتده ثابت قدم اول ؛ ایرکیچ جناب حق سکا برچاره خلاص احسان ایدر ؛

معذرت بیان ایدنلرا کر قوللرنده صادق سه لر حق تعالی اونلرک صداقتندن
رسول اکرمی خبردار ایلهر ؟ اگر کاذب سه لر اونلری خلق آراسنده
رسوای قیاز . دهیه نصیحت ایتدیلر . اولدیه دهم که : بو خصوصده
طوغری سویله مش بندن باشقه دهاکیم وار ؟ جواباً ایکی کیشی ده
وار . ده نیر ؟ بونلردن برینف هلال بن امیه واقفی ، دیکرینک
مراده بن الریبع عمروی اولدیغنی اوکر تنجه کندی کندمه بونلرک
ایکیسی ده صاحباندر ؛ بناء علیه بونلرله هم حال اولقی نیم ایچین علامت
خیردر . دیدم .

رسول اکرم ، اهل اسلام ی نیم له مصاحبه دن منع ایتدی ؟ هر کس
بزدن توحش و نفرت ایه به باشلادی ؛ مدینه شهر ی بزه دیار غربت
کی کورو نو یوردی ؛ هلال ایله مراده یاسلی اولدقلرندن اونلر خانه لرینه
چکیلدیلر ، طیشاری به چیقما مایا باشلادیلر ؛ بن ایسه دهاکنجدم ؛
بوسبوتون خانه مده فایانوب قلامازدم ؛ چارشیده ، بازارده کزردم ؛
مسجد سریفه کیدر ، جماعته قاریشیر ، رسول الله اقتدا ایله نماز
قیلاردم ؛ فقط وجه مبارک نه باقدقچه بندن مبارک یوزینی چو ویریدی ؛
برکون عمجه زادهم ابوقتاده نك بستانه کیتده ؛ سلام ویردم سلامی
آنادی ، حق تعالی به ورسوانه اولان فرط محبت و صداقتدن بختله
اوچ دفعه یمین ویردم ؛ سنک محبت و صداقتکه الله تعالی ورسولی
اعلمدر . دیوبینه سلامی آنادی . پک زیاده محزون اولدم ؛ آغلایه رق
دوندم مدینه بازارینه کلدیم ؛ اوراده نصرانی بر تاجر نی آرا یورمش ؛
کلوب بولدی ؛ بکا غسان ملکندن بر مکتوب کتیردی ؛ مکتوبی
آلدم ؛ آجوب او قودم . غسان ملکی بو مکتوبده ده یورکه : ایشتم که

سَنَكْ صَاحِبَكْ (یعنی فخر کائنات) سَنی مَجْلَسَنَدَن طَرْدَا یَتَمَشْ؛ سَن
ذَلِیل وَضَایِع ایدیلَه جَکْ بَرِ آدَمْ دَکَلَسَکْ؛ اَکَرْ بَزْمْ تَزْدَمَرَه کَلِیر سَهْ
سَکَا لَظْفْ وَ مَوَاسَاة ایلَه رَزْ. کَندی کَندَمَه دَهدَمْ کَه: بَوْدَه بَاشَقَه بَر
اِخْتِبَار وَ اِبْتِلَادَر؛ بَر حَالَه کَلَدَمْ کَه کَافِر لَر سَوَل اَکَرَمْ کَحَبْت وَ خَدَمَتِی
تَر کْ ایتدیرمکْ، بَنی یا کَلِرینَه جَلْب ایلَه مَکْ اَرَزو سَنَه دوشمشلَر.
بومکَتوبی هَمَان آتَشَه آتُوب یَا قَدَم؛ بومَنوَال اوزَرَه اَللی کُون مَرور
ایتدی؛ یَاسْ وَ اَمَدَن بِنی تَابِ اُولُوب قَالَمَشَدَم؛ نَهَا یَت هَلَال کَدَه، مَرارَه نَکَدَه
بَنَمَدَه عَفو ایدلَیکمَزی اِسْتَبْشَار ایتدَکْ؛ اَوچیمَزده سَجْدَه شُکْرانَه
قَاپَانْدَق؛ اَوکُونْدَن بَری حَق تَعَالی نَکْ طَوغَر وَ لَعْمَدَن طَوَلایِی بَکَا ایتدِیکِی
اَنعَام وَ اِحسانَدَن دِهافضَلَه بَر مَسْلَمَانَه اَنعَام وَ اِحسان ایتدِیکِنی کُورمَه دَم؛
طَوغَر وَ لَکْ قَدَر وَ قِیمَتِی آ کَلاد قَدَن صَوکَرَا اَصْلایان سَویلَه مَدَم.
اَکَر فخر کائنات کَحْضُونْدَه یالان سَویلَه مَشْ اُولایَدَم هَلَاکْ اُولُورْدَم؛
نَتَه کیم یالان سَویلَه یَنلَر هَلَاکْ اُولدیلَر. حَضَرَت ذَوِ الْجَلال صَادَقْلَری
مَدَح وَ مَؤْمَنلَری اَوْنَلَر کْ اَثَرینَه اَقْتَفَا ایتْمَه یَه تَرغِیب ایدَه رَکْ شَانلَر یَی
شَو اَیْت جَلیلَه ایلَه:

• يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ •

مَالِ مَنِفِی:

کِتَابِ اَللّهِ اِیْمَان ایدَنلَر! اَللّهُ تَعَالی دَن اَقْقا ایدِیکَز؛ زَمیرَه
صَادَقِین ایلَه بَر اَبَر اُولُوکَز)
اَعْلَا بُو یُورْدی. هَر مَؤْمَنکْ صَدَق وَ اِخْلَاصَلَه مَأْمُور اُولدِیغَنَه
شَو حَدِیث شَرِیف دَه دَلالَت ایدَر:

عليكم بالصدق فان الصدق يهدي الى الجنة

مال شریفی :

(صدق و اخلاص دن ایرناییکز ؛ صدق انسانى جنته هدايت

ایدر .

* *

مسئله الكذاب

بنی بکرایله بنی بکرك بر شعبه سى اولوب نصارا دینده اولان بنی
خنیف مدینه یه کلوب دین مین اسلام له شرفیاب اولشردی ؛ مسیلمه ده
بنی خنیف ایله برابر اسلام ی قبول ایتشدی ؛ فقط یمنه عودتده
ارتداد ایتدکدن باشقه دعوای نبوته ده قیام ایله دی . فخر کائنات ه شو
مأله بر مکتوب یازوب کوندردی :

«اللهك رسولی مسیلمه دن محمد (ص . ع) رسول الله . اما بعد ،
بنده سنك كې رسالتله مبعوثم ؛ روى زمينك نصفى بنم ، نصف
دیكرى قریشكدر . سن بدویلرك پیغمبریسك ، بنده بدیلرك
پیغمبری یم . فقط قریش ظلم و تعدی یه میال بر قومدر . »

رسول اکرم بومکتوبی آلوب مضمونه کسب و قوف ایتدکدن
صوکر اکثرین ایکی کیشی یه ده دی که : بنم رسالتله اعتقادیکز وارمیدر ؟
مبعوثلر : اوت ، سنك رسالتکه اعتقاد ایدرز . ده دیلر . اولرله :
مسیلمه حقنده کی اعتقادکز نه در ؛ بووردی . مسیلمه نبوته (حاشا)
سنك شریککدر . ده یه جواب ویردیلر ؛ فخر کائنات :

چیدقجه وجه مبارکئی کعبیه توجیه ایدرک شویله تکیر و توحید
ایله یوردی :

« لا اله الا الله وحده لا شریک له . له الملك وله الحمد یحیی و یمیت وهو
حی لا یموت بیده الخیر وهو علی کل شیئی قدیر . لا اله الا الله وحده
انجز وعده ونصر عبده وهزم الاحزاب وحده . »

مأل منینی :

(حق تعالی بر در ؛ شریک و نظیری یوقدر ؛ مالک حقیقی آنجا
اودر ؛ حمد و ثنایه یالکیز ، او ، احرار ؛ دیله دیکئی ا حیا ، دیله دیکئی
اماته ایدر ؛ اوحی لا یموت در ؛ خیر اونک دست قدر تنده در ؛ اوهر شینه
قادر در ؛ وعدا له یسنی انجاز ایتدی ؛ عبینه نصرت بخش اولدی ؛
احزابی دوچار انهزام ایله دی)

مروه طرفه چیدقینی زمانده بو کلمات مبارکئی تکلم بو یوروردی .
سعی دن فارغ اولدق دن صکرا قربانی اولمایانلره احرام دن چیقما لرینی
و ایرتسی کون منایه کیرلدیکی زمان حج ایچین احرام کیرمه لرینی امر
ایتدی ، قربانی اولانلرده یوم نحره قدر احرام ده قالمالرینی امر
ایله دی .

فخر کاشات پنجشنبه کیجه سعی مکده قالوب پنجشنبه کونی منایه
چیددی ؛ اوکله ، ایکندی ، یاتسی نمازلرینی بوراده قیلوب کیجه له دی ؛
جمعه کونی صباح نمازینی ده مناده ادا ایتدکن صوکر ا عرفاته متوجه
اولدی . نمره ده نیلن موقعده قورولمش اولان خیمه سنه نزول ایتدی ؛
کونش وسط سهادن زائل اولونجه یه قدر ارام ایتدکن صوکر ا ناقه

سوار اولارق بطن وادی به کلدی . ناقه سینه را کب اولدینی حالد
اهل اسلام خطاباً بر خطبه بلیغه ایراد بووردی : مال منی :

« ای اهل اسلام ! سزک قانلریکز ، ماللریکز ، عرضلریکز
بربریکزه حرامدر ، بیلک و آگاه اولک که زمان جاهلیتک کافه رسوم
و عاداتی ایاقلرمک آلتسه آلام . بو بلده ده ، بو آیده ، بو کونده
تزع وجدال حرامدر ؛ ایام جاهلیتده دوکولش قانلرک دعواسی
ایطال ایدلمشدر ؛ بو قانلردن الک اول ابطال ایتدیکم قان ربیعه بن
الحارثک اوغلونک قانیدر ، زمان جاهلیتده آلتوب و یریلن ربالری ده
ایطال ایتدم . بو ربالردن الک اول ابطال ایتدیکم رباء عباس بن عبدالمطلب
رباسیدر . زوجهلریکز ، سز ، اونلری ، حق تعالی نک کله سیله ، حق
تعالی نک عهدیه تحت نکاحکزه آلدیکز ؛ اونلرک اوزرنده سزک بر
حقکز واردر : فراشکزی اخنی بر آدمه چیکتسه سینلر ؛ زوجهلریکزک
نققه سنی و کسوه سنی تدارک و تأمین ایتک سزک عهده ذمتکزه مترتبدر .
بندن صوکر سزى ضلال و کراهی دن وقایه ایدم جک بر حارس
ونکهبان ترک ایدیورم که اوده قرآن عظیم الشاندر . یوم قیامتده سزه :
— محمد (س . ع) سزک ایچین نه یابدی ؟ حائز اولدینی وظیفه
رسالتی ، تبلیغ ایتدیکی اوامر الاهی بی بحق ایفا و تبلیغ ایتدی
ده به صورولسه نه جواب و یریرسکز ؟

(حاضر بولونان اهل اسلام ک جمله سی یکران اولارق :

— یارسول الله : شرائط رسالتی بحق ایفا و اوامر شرعی بی

تمامیه تبلیغ و نشر بووردیغکه اوکونده شهادت ایدرز .)

بونك اوزرىنه فخر كائنات اوچ دفعه : اللهم اشهد ، اللهم اشهد ،
 اللهم اشهد بويوردقدن صوكر ا تكرار سوزه استدار ايتدى :
 اى زمره ناجيه اسلام ! بيلك و آكاه اولك كه اوچ شى كوكلارى
 پاك و طاهر قىلار : اعمالده اخلاص ، اسلام قردشريكزه جماعت اسلام
 خدمت . .

خطبه ختام بولدقن صوكر امر نبوى له جناب بلال اذان او قودى ،
 اوكله نمازنى قىلدقن صوكر جناب بلال يينه قامت الارق حلول ايتش اولان
 ايكندى نمازنى ادا ايتدى . بعده ده وه سنه سوار اولوب عرفات
 موقعنه كىدى ؛ بوراده ناقه سوار اولديغى حالده وجه مباركى قبله يه
 طوغرو توجيه ايده رك آقشامه قدر دعا ايتدى . روايته نظراً فخر
 كائناتك استحباب بويوردى عرفة دعاسى شو ايتش : « لا اله الا الله
 وحده لا شريك له . له الملك وله الحمد وهو على كل شى قدير » دعا
 و عبادتن فارغ اولدقن صوكر ا شو آيت جليله :

« اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتى ورضيت لكم
 الاسلام ديناً »

مأل منبى :

(بوكون سرك دينكزى ا كال وسزه بخش ايله ديكم نعمتى اتمام
 ايتدم ؛ دين اسلامى سزه دين اولق اوزره اعطا ايله دم .)

نازل اولدى . بو آيت جليله فخر كائنات من قبل الرحمن انزال
 اولونان وحيلرك صوكيدر ؛ چونكه بوكلام الاهى دين ميين اسلامك
 آرتق تبليغ ايده چكى احكام واو امر الاهيه اعتباريله تمام اولديغى
 اثبات ايديور .

کونش غروب ایندکدن صو کرا فخر کائنات اسامه بن زیدی
 ده وه سنک آرقه سنه آلاق مزدلفه یه حرکت ایندی : یولاری او
 قدر چکدی که ده وه نک باشی بالانک کوشه سنه تماشایده جک درجه ده
 یاقلاشدی . فقط یوقوشه کلنجه یولاری کوشتدی . مزدلفه ده آقشام
 ویاتسو نماز لرینی یاتسو نمازی وقتنده بر اذان وایکی قامتله قیلدی .
 جمعه ایرتسی کیجه سی مزدلفه ده بیتوت ایدره ک صباح اولونجه هنوز
 اطراف قارا کلنجه ایکن نمازی ادا ایندی ؛ صو کرا مشعر الحرام
 کلدی ؛ مبارک یوزنی قبله یه چه و یروب دعا ایله تکبیر ایله ، تحمید
 ایله ، توحید ایله مشغول اولدی ؛ انفلاق صبحه قدر بوراده توقف
 ایدوب طلوع شمسدن اول حرکت بویوردی ؛ قریش ده کندیسایله
 برابر حرکت ایندی . (۱) فخر کائنات هنوز یک کنج اولان فضل
 بن عباس ی ده وه سنک آرقاسنه آلمشدی . بطن محسر ده نیلن موقعه
 کلنجه ده وه سنی تسریع ایدره ک جرّه کبرایه کیدن اورته یولی تعقیب
 ایدوب شجره قربنده کی جرّه یه واصل اولدی . جرّه سنتنی ادا
 بویوردی ؛ عبدالله بن عباس ک طوبلادینی کوچوک طاشلردن یدی
 طاش آلوب آتدی ؛ هر طاش آتیشنده تکبیر آلاق تلبیه یی قطع
 ایله ردی . بو ائشاده جناب بلال حبشی رسول الله ک ده وه سنک لجامی

(۱) « ا کلت لکم دیکم ... » آیت جلیله سنی فخر کائنات تبلیغ ایندیکی
 زمان ابوبکر صدیق ک کریان اولمش اولدینی روایت اولونویور . چونکه بو
 آیت جلیله « اذام اصرا دنا نقصه : برشی کاله ایرینجه زواله تقرب ایدو
 . صراع مشهورینک فعواسنجه رسول اکرم ک رحلتی قریب اولدیفنه دلالت
 ایدیوردی .

طوتوبور ، اسامة بن زیدده کندی لباسیله فخر کائنات ایچین بر سایه‌بان تشکیل ایدیوردی . صوکر ا منابه عزیمت ایدوب اوراده بر خطبه بلیغه ایراد بیوردی : « اهل اسلامك قانلری ماللری بربرلرینه حرام در ؛ یوم قیامتده خالفکیزك حضورینه چیقاجقسکز ؛ حضرت پروردکار سزه اعمالکیزی صوراجق ؛ بندن صوکر ا بربریکزله مقاتله ایتمه‌یکیز وطریق ضلالتله صابماییکیز .

بوراده فخر کائنات جمهور مسلمین : « الاهل بلغت : ای معشر مسلمین ! تبلیغ ایتدیمی ؟ بویوردقندن وجاعت مسلمین طرفقندن ده : اوت ، تبلیغ ایدم جکک شیلری تمامیله تبلیغ ایتدک . ده‌یه مقابله ایدلکدن صوکر ا خطبه‌یه دوام ایدمک :

« الاهی ! شاهد اول ! بوراده حاضر بولونانلر بندن ایشیتدکلری سوزلری بولونمایانلره نقل وتبلیغ ایتسینلر ؛ زیرا اوله‌بیلیرکه بوسوز- لری سزدن ایشیدنلردن برچوق کسه‌لر طوغری دن طوغریوه بندن ایشیدنلردن ده ا کوزل حفظ وضبط ایدرلر . »

خطبه ختام بولدقندن صوکر ا رسول اکرم منحره (قربان کسین محل) عزیمت بویوردی ؛ مدینه‌یه کتیریلنلره علی مرتضی طرفقندن یمن دن کتیریلن ده‌وه‌لرک مجموعی یوزه بالغ اولمشدی ؛ فخر کائنات سن شریفنک هر سنه‌سنه بر ده‌وه اصابت ایتمک حسابیله التمش اوج ده‌وه‌یی بالذات بوغازلادی ؛ اوتوزیدیسی ایچین ده جناب علی‌ی مأمور ایتدی .

بعده رسول اکرم باشی تراش ایتدیردی ؛ اشعار مبارکه‌سی یادکار اولارق زوجات مطهراته و اصحاب کرامه توزیع بویوردی .

امر پیغمبریه ذبح ایدیان قربانلرک هر برندن بر پارچه ات الدیلر ؛
 بو پارچه لرک هپسینی بر چوملکده پیشوروب کتیردیلر ؛ فخرکائات
 علی المرتضی ایلله برلکده بواتدن تناول بویوردی ؛ قالان لحومی ده
 ناسه توزیع اینتدیلر .

بوندن سوکرا فخر کائات احرامدن چیقارق را کب اولدینی
 خالده مکبیه عزیمت ایندی و اوکله نمازندن اول واصل اولدی .
 ده و مسندن ایتمدن طواف افاضه یی (بوکا طواف صدرده دیرلر)
 اجرا بویوردی . بنی عبد مطلبک کتیردیکی ماء زمزمندن بر مقدار
 ایچدی ؛ جمعه ایرتسی کوننک بقیه سیله بازار ، بازار ایرتسی وصالی
 کونلرینی مناده اصرار ایندی . ایام تشریق ده نیلن بو اوچ کوننک
 هر برنده وقت زوالدن سوکرا هر جهره ایچین یدیشر طاش آتدی ؛
 ابتدا مسجد خیفک یا کنده اولان جهره یی آتوب دعا ایتمک ایچین
 او جهره نك یا کنده توقف بویوردی ؛ جهره وسطای ده بو صورتله
 آتقدن سوکرا جهره العقبه یی ده بو صورتله آتمایا قیام ایله دی ؛ بو
 جهره ده دعا ایتمک ایچون توقف بویورمادی ، فقط هر جهره یی اتدجی
 بر تکبیر آلدی . عید اضحانک اوچنجی اولان ایرتسی کون (که
 اوکا یوم الا کارع دیرلر) بر خطبه بلیغه انشاد ایده رک : ذوی
 الارحام اییلک ایدیکرز . دهیه وصیت بویوردی . ایام تشریقک اخری
 اولان صالی کونی (اوکا یوم النفر دیرلر) فخر کائات محصب ده نیلن
 موقعه تشریف ایندی ؛ بورایه تشریف ایتمدن بر کون اول اسامه
 بن زیده : بن غالب بنی کنانه خیفنک جوارینه نازل اولاجم . بویور-
 مشدی ؛ ازادلی کوله سی ابو رافع کندیسنه امر ایلمه مش اولدینی

حالدہ خیمہ بی تصادفاً فخر کائناتك دیدیکی یرہ قودی . چهارشنبه
کیجہ سنی محصبده کچیروب اهل اسلام: بیت کعبہ بی طواف ایتہدن
کیمسه چیقوب کیتہ سین . دہیہ امر ایتدی .

چهارشنبه کونی علی السحر ذات اقدسده مکہ یہ کلوب طلوع
شمس دن اول امر طوافی ایضا ورسم وداعی اجرا ایدہرک مکہ نک
آشاخی طرفندہ کی ثنیۃ الکدا دہ نیان یولان مدینہ یہ طوغرو حرکت
بووردی .

حجۃ الوداع اٹاسندہ رسول اکرم مکہ دہ اون کون اقامت ایتدی
و بو کونلرک کافہ سندہ نمازی قصر ایله قیلدی ، هر نمازدن سوکرا :
« اتماو صلوتکم یا اهل مکہ فانا قوم سفر » بووروردی . انسای
عودندہ جحفہ نواحیسندن اولان غدیرخوم نام موقعده اوکله نمازیخی
قیلدقن سوکرا اصحاب کرامہ توجه ایدہرک شویله خطاب ایله دی :
« الست اولی بالمؤمنین من انفسهم »

مال منبى :

(بن مؤنلره کندی نفسلرندن اولی دکلیم :)

بوندن سوکرا یقینده عالم بقایه رحلت بووراجغنی اخبار ایدہرک :
« بن عالم بقایه مدعوم ؛ ای معشر اسلام ! اگاه اولک که قریباً
سزه وداع ایدہرک ؛ اکر صداقله اعتصام ایدہرک اولورسه کز
سزی طریق مستقیمده محافظه ایله یه چک ایکی شی ترک ایدیورم ؛
بونلرک بری کتاب الله ، دیکری آل یتیم . » [۱]

[۱] اهل تسنى بو روايتی تومین ایدیور .

*
**

ذوالکرمع بن ناکور بن مہیب

رسول اکرم بوسال ہجرت دہ جریر بن عبداللہ بجلی بی ذوالکلاع
بن ناکور بن حبیبہ کوندردی؛ طائف رؤساندن اولان ذوالکلاع
تکرلیق دعوانہ قیام ایتیش و بر چوق کسہ لردہ کندیسنه ایمان
ایله مشدی؛ روایت اولوندیغنه کورہ جریر اونک یا کنہ واصل
اولدینی زمان رسول اکرم ارتحال بویورمشدی۔ او، عمر بن
الخطابک خلافہ قدر کفر و ضلال ایچندہ قالب نہایت توابعیلہ مدینہ یه
کلدی، دین مبین اسلام ی قبول ایله دی؛ مالک اولدینی بر چوق
کولہ لری رضاء للہ ازاد ایتدی۔

*
**

بوسال ہجرت دہ رسول اکرمک ابراہیم اسمندہ کی نجل کریمی
ارتحال ایتدی؛ او کون تصادفاً خسوف شمس واقع اولدی؛ خلق
خسوفک وقوعی جناب ابراہیمک وفاتنه عطف ایتدیلر؛ بو سوز
رسول اکرمک سمع مبارکنہ واصل اولونجہ منبرہ چیقارق جناب
حقہ حمد و ثنا ایتدکدن صوکر ا: آی لہ کونش آیات الایہ دن ایکی
آیتدرکہ هیچ کسہ نک مماتی ایچین طوتولماز؛ خسوفی کوردکجه حق
تعالی نک عظمت و قدرتی تأمل ایدیکز و تصدق و اعتاق ایله مشغول
اولکز۔ بویوردی۔

اللی یدنجی باب

اوزه برنجی سال هجرت

مرض وارتخال پیغمبری — انصار ومهاجرین — اسود کعب بن عنسی
— سجاح — مسجد نبوی ده صوک خطبه — فخر کائنات و فاطمة الزهرا
(رضی الله عنها) — اشتداد مرض وارتخال .

مرصه پیغمبری

فخر کائنات حجة الوداع دن عودت بو یوردقن صوکرا کندیسند
انحراف مزاج علائمی کورولدی ؛ مرض پیغمبری سرعتله هر طرفه
شایع اولدی ؛ اوتده بری ده برایکی متنبی ظهورایتدی . ماه صفرك
یکرمی آلتی سنده سوریه اوزرینه سوق وتحريك ایدلک اوزره امر
نبوتیناهله برسریه تجهیز ایدلدی ؛ فخر کائنات اسامة بن زیدى زیدینه
دعوت ایدوب : بو سریه نك امارتی سکا تفویض ایتدم ؛ سرعتله
حرکت ایت ؛ بابا کی شهید ایدن خصمای دین اوزرینه یورو ؛ حق
تعالی سکا نصرت وغلبه احسان ایدره چوق طورما ، کری دون ؛
یاننده قلاووزلر ، جاسوسلر بولوندرده به بعض تعلیمات اعطا بو یوردی .
ماه صفرك یکرمی سکزننجی کونی رسول اکرم . بر مرض طاری
اولدی ؛ ایرتسی کون خسته اولدینی حالد دست مبارکیله برلوا

ترتیب ایدوب « اغز بسم الله وفي سبيل الله فقاتل من كفر بالله »
ده يه رك اساميه توديع و مسلمانلردن كيمسه نك اوردودن دوئمه مسنى
قطعيأ منع ايتدى .

اسامه لوابى آلوب اوردوى اسلام له برابر مدينه دن چيقدى .
بريده يي علمدار اسلام تعيين ايتدى . جرف ده نيلن موقعى اوردوكاه
اتخاذ ايله دى . مهاجرين وانصار دن ابو بكر الصديق ، عمر الخطاب
عثمان ذى النورين ، سعد بن ابى وقاص ، ابو عبيدة بن جراح ، سعد بن زيد ،
قناده بن نعمان ، سلمة بن اسلم كيي اعبانك كفه ننى اساميه رفاقت
ايتمكله مأمور اولديلر . اسامة بن زيدك امير الجيش تعيين ايدلمه سى
خلق آراسنده قيل و قالى باعث اولدينى سمع نبوتپناهه واصل اولونجه
حدث پيغمبرى يى موجب اولدى ؛ شدت حما ايله مضطرب اولدينى
حالده مبارك باشنه بر عصابه باغلايوب مسجد شريفه كلدى ؛ منبره
چيقوب اولان جناب حقه حمد و ثنا ايتدكدن سوكراس :

اى ناس ! اسامة بن زيدى امير الجيش تعيين ايتديكمدن طولايى
آرا كزده دونوب طولاشان سوزلر سمع اطلاعه واصل اولدى .
اكر سز بوكون اسامه نك امير الجيش تعيين ايدليكهنه طعن ايدييور-
سه كز بوفدن اول مؤنه محاربه سنده جيش اسلامك امارتنده بولومش
اولان اسامه نك باباسى زيدكده امارته البته طعن ايتمشكزدر . جناب
حقه قسم ايدرم كه زيد امارته لايق بر آدمدى . اونك اوغلو اسامه ده
امارته لايق بر آدمدر . زيد بنم نظارمده ناسك اك سويلى سيدى ؛
اوغلو اسامه ده خلق ايچنده سوديكم كسه لك بريدر . بونلر ، بابا ،
اوغول خير و حسنات صاحبي آدملردر ؛ بنم وصيتى طوعأ قبول

ایڈک واسامہ حقنہ مراسم خیر خواہی بی ایفا ایله یں ؛ او سزک
خیریلزیکزدندر .

بویوردی . منبردن ایندی وخانه سعاده عودت ایندی . ربیع
الاولک طوقوزونجی بازار ایرتسی کونی اسامه اوردوسیلہ کیده جک
اولان اهل اسلام کلوب رسول الله ایله وداع ایندیلر ، رسول اکرم
بک زیاده راحتسزدی ؛ کلنلره : اسامه نک اوردوسی حرکت ایتسین .
بویوردی ؛ بازار کونی اسامه وداع ایتک اوزره کلدی ؛ رسول الله ک
مبارک باشنی والنی اوپدی ، خستهلق حسیلہ جسم شریف رسالتپناهه
اوقدر ضعف عارض اولمشدی که سوزسویلمکه بحالی قالمامشدی .
مبارک اللرنی قالدیردی ؛ ایتیدلمه یه جک بر صوت خفیف ایله اسامه یه
دعا ایندی ؛ بو اناده اسامه تعظیم ایله سرفرو ایتیش اولدینی حالده
ایاقده طورویوردی ؛ دعا ختام بولدقون صوکر طیشاری چیقدی ؛
اوردو کاهه کیتدی ؛ ایرتسی کون رسول اکرم براز افاق ، براز
خفت کلشدی ؛ اسامه یه نزد نبوتپناهه کلدی ؛ وداع ایندی ؛
فخر کائنات اونی : « اغزیرکة الله » دمیہ تشدیع بویوردی . اسامه
اوردو کاهه عودتله همان حرکت امرینی ویردی ؛ فقط بو صیراده
والده سی ام ایمن دن رسول الله ک حال احتضاره کلدیکی خبرینی آلدی ؛
اوردو توقف ایندی ؛ اصحاب کرام مدینه یه عودت ایندیلر ؛ بریده
بن حصیب لوی اسلام ی فخر کائناتک سعادتخانه سی اوکنه
دیکیدی .

اسود بن كعب غنسى — سبھام

ذوالحمار قبیله تلقیب ایدیلن بویالانجی، یمن قبائلندن برینک رئیس ایدی، اولاً اسلام داخل اولمشدی، صوگرا ارتداد ایدمك نبوت دعواسنه قیام ایتدی، شعبده باز قسده غایت ماهر بر آدم دی، غائب دن کندیسنه سحیق وشقیق اسمنده ایکی شخص کلوب کیتدیکنی بونلر واسطه سیله امور غیبیه دن خبردار ایدلدیکنی سوبلیه رك خلقی قاندر یردی، کندیسنه ذوالحمار ده نیلمسنگ سببی - کندی روایتنه نظراً - سحیق طرفدن کندیسنه بر حمار هدیه ایدلمش اولماسندن نشأت ایله مشدر. یمن والیسی باذانك وفاتندن صوگرا نجران و یمن طرفلرینه مستولی اولدی، نهایت تزواج ایش اولدیفی باذانك زوجه سی طرفدن قتل ایدلدی. رسول اکرم، اسود بن كعبك قتل ایدلدیکی خبرینی حالت مرصنده ایکن استخبار ایتدی.

سجاح

بوده دعوی نبوتله قیام ایش بر قادیندر، مشهور مسیلمه الکذاب سجاح دن اور کدیکی جهته اوکا بعض هدیه لر کوندر و ب کندیسیله ازدواج ایتك آرزوسنده اولدیغنی بیلدیردی، سجاح، مسیلمه نك زوجه سی اولمایه راضی اولدی، روایت ایدلدیکنه کوره ازدواج ایتدکاری کون مسیلمه، سجاحك مهری اولمق اوزره صباح ویاتسو نمازلرینی اسقاط ایله مش. سجاح معاویه نك زمان حکومتیه قدر یاشادی و دین مین اسلامه شرفیاب اولدی.

انصار و مهاجرین

عبدالله بن مسعود ده یورکه : بز، انصار و مهاجرین، حبیب خدا طرفدن . بر آی مقدم زمان رحلتك تقرب ایتدیکندن خبردار ایدلمشدك. رسول اکرم، خواص اصحاب کرامی ام المؤمنین جناب عائشه نك خانه سنه دعوت بو یورمشدی؛ حضور شریفنه کیردیکمز زمان چشمان مبارکی بز انعطاف ایدنجه قریباً وقوع بولاجق افتراقی تصور ایدرهك اصحاب کرام کمال رحم و شفقتدن دمعه ریز اولمایا باشلادی .

بزی : « مرحبا بکم و حیا کم الله بالسلام جعلکم الله... » کلمات مبارکه سیله استقبال ایتدکدن صوکر ا بو یوردی که :

سزه تقوا ایله مخافة الله ایله وصیت ایدرم ، سزی جناب حقك صون صمدانیسنه تودیع ایله رم ، الله تعالی نك عقابندن قودقکز ؛ بن سزه اونك نذیر مبینی اولارق ابعاث ایدلدم ؛ ملک الاهی اولان بو ارض اوزرنده علوه ، عتو و تکبره میل ایتمه ییکز؛ چونکه جناب حق بکا و سزه :

« تلك الدار الآخرة نجعلها للذين لا يريدون علواً في الارض ولا فسادا والعاقبة للمتقين »

مال منی :

(بو دار اخرتی ارض اوزرنده علو و فسادی صرید اولمایانلره تخصیص ایتدك ، حسن عاقبت ارباب اتقانکدر .)

بو یوردی . جناب حق ارباب کبرك اخرتده کی مقامنی بشو آیت جلیله ده :

« الیس فی جہنم مثنوی للمتکبرین »

مأل منیفی :

(متکبرلرک متواسی جهنمده دکلیدر) کوسترمورمی ؟ آرتق
زمان افتراق تقرب ایتدی ، رفیق اعلایه رجوع ایتک دمی حلول
ایله دی .

فم مبارک نبویدن صدور ایدن بو صوک سوزلر هیمیزی اغلاتدی
بزه عارض اولان حزن ایله فخر کائناتده کریه ناک اولدی ؛ هسبور
ومتین اولک ؛ جزع دن فراغت ایدک ؛ جناب حق سزه رحمت
و کناهلریکیزی مغفرت ایله سین . »

بو یوردی . کال حزن والمله خانه سعادتدن چیقدق .

بقیع غرقده مزارستانده غنوده

هالک رحمت اولاندیر ایچین استغفار

ماه صفربک اواخرنده فخر کائنات بقیع مزارستانده مدفون
اولان اهلی ایچین استغفار ایتکله مأمور اولدی .

جناب عایشه دن شویله روایت ایدیور : بر کیجه نصف اللیله
طوغرو رسول اکرم فراشدن قالقوب طیشاری چیقدی . یارسل
الله ! نزهه کیدیورسکیز ؟ دهیه سئوال ایتدم . بقیع مزارستانده
مدفون اولان اهلکم اوزرینه استغفار ایتیه مأمور اولدم ، بقیع
کیدیورم ، بو یوردی . صوکر آزادلی کوله لردن ابو رافع له ابو موهیبی
یاکنه آلارق بقیع تشریف ایتدی . قبرلرک آراسنده طورددی .
بر دعا واستغفار ایتدکدن صوکر موتایه خطاباً : ای نعم نعیم ایله

متنم اولان اهل قبور؟ نه موطلو سز لره که ناسک مبتلا اولدینی فتنه لردن
آسوده وامینسکیز؛ بودنیاده یاشایانلرک اوزر لرینه ، کیجه لرک ظلام
کشیفه سی کیبی ، علی الدوام دوکوله جک فتنه لردن رهایاب اولدیکیز .
بویوردقدن صو ترا ابو موهبه توجه ایذه رک: یا ابو موهب ! بنی
خزائن دنیا ایله نم عقبا آراسنده مخیر قیلدیلر؛ بن نم عقبا بی ترجیح
ایتدم ، دده ی . صو کرا سعادخانه سنه عودت بویوردی ؛ مرض
نبوی نکس واشتداد ایله دی .

صفر آیتک صو ک جمعه سی ایدی؛ زوجات مطهر آدن میموننه نک
خانه سنده بولونان رسول اکرم شدتلی برحما عارض اولدی . اورادن
قالقوب عایشه صدیقه نک خانه سنه کلدی . علی العاده فخر کائنات حما
نوبتلری سکون بولدی زمانلر مسجد شریفه کیدر وجاعت مسلمینه
نماز قیلدیریدی ؛ فقط جمعه کونی حما اودرجه اشتداد ایله دی که
مسجد شریفه کیمه یه مقتدر اولامادی .

عایشه صدیقه ده یورکه رسول اکرم خانه یه کلدیکی صیراده باشمه
بر آغری کلشدی ؛ « واراساه » وای باشم ! ددهم؛ رسول اکرم:
نه باس وار ! اکر سن بدن اول دنیادن کیدر سه ک سی تجهیز
وتکفین ایدر و نازیکی قیلارم . بویوردی . بنده قادینلغه مخصوص
اولان قیصقا نخلق سائقه سیله : باشقه قادینلری آلوب بوراده اجرای
زفاف ایتک ایچین بنم اولدیکمی ایسته یورسکیز ، ظن ایدرم ددهم .
فخر کائنات تبسم بویوردی وده دی که : ای عایشه : « بل انا و
راساه ! » سنک باشک آغریسی کچر کیدر ؛ اصل باش آغریسی
بنم باشمک آغریسیدر که اوندن خلاص مشکدر .

بوسوزيله رسول اکرم عالم بقايه انتقال ايدم جگنی بیلدیردی .
اوگون زوجات مطهراتدن میموننهک نوبتی اولایغندن تکرار اونک
خانه سنه عودت ایلهدی . زوجات طاهراتی اورایه دعوت ایدم رک :
« این انا غدا ، یارین بن هانکیکزک خانه کزه کیده میم دده دی و بو
سؤالی بر قاج کره تکرار ایتدی . بوسؤالی ایراد ایله مکدن مقصدی
خسته لئی زمانتی عایشه صدیقنهک خانه سنده کچیرمک ایسته دیکنی
افهام ایتکدی .

امهات مؤمنین رسول الله مقصدینی آکلادیلر و جله سی ده
راضی اولدیلر . هریری بر کون کیدوب رسول اکرمک خدمتده
بولونمایا قرار ویردیلر . بونک اوزرینه فخر کائات میموننهک خانه سندن
چیقدی ؛ بر آئی فضل بن عباسک ، بر آئی علی بن ابی طالبک
اوموزینه قویدی و آیقلری یره ده کهرک عایشه صدیقنهک خانه سنه
کلدی .

ابوبکر الصدیق حضور نبوتناهه کله رک : یار رسول الله ! خسته لغک ده
سکا خدمت ایتیمی آرزو ایدیورم ؛ مساعده ایدرمیسک ؛ دده دی .
فخر کائات : یا ابابکر ! بونیتکله اجر و ثوابه نائل اولدک ؛ فقط بن
خسته لغم ائاسنده خدمتی و معالجه می کریمه لرمله زوجه لرمدن
باشقه سنه حواله ایدم جک اولور سه م اونلری محزون ایتمش اولورم .
بویوردی .

عایشه صدیقده یورکه : رسول اکرم مرض موتنده بک زیاده آثار
اضطراب اظهار ایتدی ؛ فراش مبارک کنده قرار و استراحت ایدم مزیدی ،
بریاندن بر یانه دونردی .

بز ددك كه : يارسول الله ! اكر بز دن بریمز بودرجه ده اثار
اضطراب کوسترمش اولایدق؛ سن بزى تکدیر ایدردك . فخر کائنات :
ای عائشه ! بنم مرضم غایت صعبدر ؛ جناب حق صالحلره ، مؤمنلره
بلای، مرضی پك شدید اولارق کوندیرر ، فقط او بلا ، او مرض
سبیلله او مؤمنك درجه سنی اعلا و کناهلرخی احیا ایدر ، ددی .
حقیقه رسول اکرمك مرضدن صعب و شدید بر مرض کورمه دك .
ابن مسعود ده بورکه : بن رسول اکرمك نزدینه کیتدم ؛ حیا
نوبتی ایچنده ایدی ؛ ألمی مبارک یوزینه قویدم ؛ تحمل ابدیله مهیه چك
درجه ده بر حرارت واردی ، ددم كه : یارسول الله نه عجب بر حیا
مبتلا اولدك ، فخر کائنات جواباً : اوت بنم حمامك شدتی ایکی
کشینك حماسك شدتدن دها زیاده در ، بویوردی .

بشر بن براء بن معروفك والدہ سی رسول اکرمك عیادته کیتدی ؛
وجود شریفنده کی حرارت شدید بی کورونجه : یارسول الله ! بن بویه
حرارتلی حیا هیچ کسه ده کورمه دم . ددی . فخر کائنات : اوت ،
بزم مرضمز دها شدید اولور ، فقط قازاندیمز اجرده او نسبته
زیاده اولور . ددکدن صوکر : ای ام بشر ! خلق بنم خسته لغم
حقنده نه سویلیورلر ؟ بویوردی . بن جواباً : ذات الجنب مبتلا
اولدی ، ده بورلر . ددم . فخر کائنات : جناب حق او مرضی
پیغمبرینه مسلط ایتمز ، بویوردی .

مرویدرکه رسول اکرم هر نه زمان خسته لانسہ جناب حق دن
طافیت و شفا استدا ایدردی ؛ فقط مرض موتی ائناسنده استشفا

ایتمه دی . یالکز نفسنه خطاباً : ای نفس ! سکا نه اولدی که هرملجاء
وملاذه صیغینیرسک وهرشیدن مدد اومارسک ، دده دی .

..

فهره کائنات - فاطمة الزهرا

عایشه صدیقه دن روایت اولوندیغنه کورمه حسن سیرت ، استقامت
منظر ، قیام و قعود ، سکینت و وقار جهتلریله رسول خدایه فاطمه -
الزهرا دن دها زیاده مشابه کسه یوقدی . هر نه زمان جناب فاطمه پدر
عالی قدرینی زیارته کلسه قالقوب اونی استقبال ایدر ، او یوب قوقلار و کندی
مقامنه اوطور تورودی . پدر بزرگوار ی ده اونک خانه سنه کیدنجه
اوده کمال محبت و حرمتله اونی استقبال ایدردی . خسته لکی هنکامنده
جناب فاطمه بی نزدینه دعوت بویوردی ؛ صول طرفه اوطور توب
قولاغنه ایشیدلمیه چک درجه ده یا واش یا واش بعض شیلر سویله دی .
جناب فاطمه محزون و کریان اولدی ؛ صوکر اینه بعض شیلر
سویله دی بودفمه شاد و خندان کوروندی .

رسول اکرم ک ارتحالندن صوکر ا جناب فاطمه ده مشدرکه :
پدر عالیقدرم ک هنکام مرضنده یا گنه کیندیکم زمان ابتدا وقت
رحلتک تقرب ایتمش اولدیغنی سویله دی ؛ بنده آغلایما یا باشلادم ؛
صوکر ا عائله م ایچنده عالم عقباه اک اول بکا سن ملاقی اولاجقسک ،
دده دی ؛ اوزمان شاد و خندان اولدم .

..

مسجد شریفه صوك فطيمه

فخر کائناتك راحتسزلكي بك زياده اشتداد ايله دي ؛ يدي
 قويودن طولدورولمش يدي طولوم صوكتيردي ؛ بونلري صوغوق،
 صوغوق وجود مبارکنه دوکيردي ؛ کنديسنده بر آز خيفلك
 حس ايتدي ؛ فضل بن عباس ايله علي بن ابی طالبه اتکا ايدرك
 خانه سعادتن چيقوب مسجد شريفه تشریف ايتدي . منبره
 چيقوب اوطوردی . اصحاب کرامه خطاباً : ايشيدم که سزيم ارتحالمدن
 قورقويورمشسکيز ؛ هيچ بر قومك پيغمبري ايجلرنده باقي قالديمي که
 بنده سزك ايجکزه باقي قاليم ؛ سزکده ، بنده مرجع ومصيرمز
 جناب حقدري ؛ اي انصار : مهاجرين اولينه ايلک اتمه کزي سزه
 وصيت ايدرم ؛ اي مهاجرين ! سزهده وصيت ايدرم که بربریکزه
 ايلک ايدیکيز . زيرا جناب حق :

« والعصر ان الانسان لفي خسر » بويوردی . امور وشون هب
 جناب حقك اراده اذليهسي دائرهسند جريان ايدر ؛ حق تعالى نك
 قضا وقدرينه غلبه ايتك صددنده اولمايیکيز ؛ چونکه مغلوب
 اولورسکيز ؛ جناب حقله مخادعهيه قيام اتمه يیکيز ؛ چونکه مغبون
 ومنکوب اولورسکيز . حق تعالى قرآن کریمده :

« فهل عسيتم ان توليتم ان تفسدوا في الارض وتقطعوا ارحامكم »

مال منيفي :

(سزدن اومولورمي که ناس اوزرينه حاکم اولديفکيز تقديرده

روی زمینده فسادہ ساعی اولاسکز وتحکم وتجبرله قطع رحم
ایده سکز)

بویورویور . ای مهاجرین ! انصاره داٹما خیر خواھانه معاملہ
ایتمہ کزی سزه وصیت ایدرم . سز مدینہ یه هجرت ایتدیککز زمان
سزی حسن قبول ایتدیلر؛ سزی خانہ لرینہ آلدیلر؛ زاد وذخیرہ لرینی
سزکله بولوشدیلر ؛ سزی کندی نفس لرینہ تقدیم ایتدیلر ؛ اونلر
سزدن اول ایمانه کلدیلر ، هرکیم اونلرک اوزرینہ حاکم اولورسه
اونلره ایسلک ایتسین ، ای انصار! مهاجرین بندن سوکرا ، بر جاعتی
ترجیح ایده جکار .

انصاردن حاضر بولونانلر : یارسول الله ! بز او زمان ناصیل
حرکت ایده لم ؟ ده دیلر . رسول اکرم : حوض کوثر کنارنده بکا
ملاقای اولونجه یه قدر صبر ایدیکز . بکا ملاقی اولوق ارزو ایدنلر
دیلرینی اللرینی ناسزا شیلرده استعمال ایتمزلر ؛ ای ادم اوغوللری !
بیلمش اولک که کناه ایشله مک ، نعمتلری وقسمتلری تغیر وتبدیل
ایدر . اکثریت ناس صلاح وسداد ایله متصف اولورسه اونلرک
حاکم لری ده عدل وانصاف ایله متصف اولور ؛ خلق فجور وعصیانہ
میال اولورسه اونلرک حاکم لری ده ظلم و بیداده متایل اولور . بویوردی .
جناب عباس : یارسول الله قریش حقنده ده وصیت بویور . ده دی .
بونک اوزرینہ رسول اکرم : امر خلافتی قریش . وصیت ایدرم .
قریش خلق ک پیرو لریدر ، خلقک صالح لری قریشک صالح لرینہ ، فاجر لری ده
فاجر لرینہ تابع اولور . ای قریش ! خلقه ایسلک ایدک و بنم وصیتلرمله
مقید اولک . وصیتلریله سوزینہ ختام ویردی .

فضل بن عباس ده‌یورکه : رسول اکرم ایام مرزنده برکون بنم
 المی طوتوب خانه سعادتندن طیشاری چیقدی ؛ مسجد شریفه
 کیتدی ؛ مبارک باشنه برعصابه باغلامشدی ؛ جناب بلاله : خلقه ندا
 ایت ؛ بورایه طوبیلانسینلر ؛ اونلره وصیت ایتک ایستهرم ؛ بوصوک
 وصیتدر ؛ بویوردی . بلال حبشی الدینی امر موجبجه اسواق
 مدینه‌ده خلقه ندا ایتدی . طوبیلانان خلقی مسجد شریف استیعاب
 ایدمه‌دی . رسول اکرم حاضر ونه خطاباً ده‌دی که : ای ناس : بنم
 ایچین سزدن افتراق ایتک زمانی تقرب ایتدی ؛ سزدن بریکزی
 دوومش سه‌م اوده قالقسن بکا وورسون ؛ بریکزک مالنی المش سه‌م
 اوده کلسین بنم مالمدن حقنی آلسین ؛ ده‌مه‌سین که طالب قصاص
 اولور سه‌م رسول خدا بکابض وعداوت ایدر ؛ معلومکیز اولسون که
 بغض وعداوت بنم فطرتمه یوقدر ؛ بومقوله شیر بندن پک بعیددر ؛
 بنم عنده‌ده الک زیاده محبوب اولان اوکسه‌در که بنده برحق وارسه
 اوحقنی ایستر ؛ یاخود حلال ایدر . ظن ایدرم که بوسوزی سزه برکره
 سویله‌مک کفایت ایتمز ؛ برقاج دفعه تکرار ایتملیم ؛ تا که هرکیمک
 بنده برحق وارسه کلوب ایستسین .

فضل بن عباس ده‌یورکه رسول اکرم بوندن صوکرانم بردن ایندی ؛
 اوکله نمازینی قیلدی وبوسوزی تکرار ایتدی . حاضر وندن بریسی
 ایاغه قالقوب ده‌دی که : یارسول الله : ذمتکزده اوچ درهم مطلوب
 وار . رسول اکرم : بن بوخصوصده هیچ کسه‌نی تکذیب ایتم
 و هیچ کسه‌یه‌ده یمین تکلیف ایلمم . فقط اوچ درهم نه‌صورتله بنم
 ذمتمه‌کچدی . ده‌یه استیضاح ایتدی . داین جواباً : یارسول الله :

بر کون حضوریکزه بر فقیر کلدی ؛ بکا امر ایتدیکز ؛ اوفقیه اوچ درهم ویردم . ده دی . بونک اوزرینه رسول اکرم ، فضل بن عباسه امر ایدوب اوآدمه اوچ درهم ویردردی .

صوکرانا سه خطاباً : ای ناس ! هر کیمک اوزرنده برکسه نک حق وارسه اوحق بوکون ادا ایتسین وخلقدن اوتانیرم ، دنیا فضا حستندن قورقارم . دهمه سین ؛ زیرادنی فضا حقی اخرت فضا حستندن آساندر . بویوردی . بواننده جماعت ایچندن برآدم قیام ایدرک : یارسول الله ! مال غنیمته خیانت ایتدم ؛ اوچ درهم ذمتمه کچیردم ؛ حالا ذمتمه در . ده دی . فخر کائنات : نیچین خیانت ایتدک ؟ دهیه صوردی . اوادم ده : فقیر و محتاج ایدم . جوابی ویردی . بونک اوزرینه فضل بن عباسه اوادم دن اوچ درهمی تحصیل ایتمه سفی امر ایتدی .

صحاح احادیثده ابن عباس دن روایت ایدلدیکنه کوره فخر کاتک ایام مرضنده بر پنجشنبه کوئی ایدی ، حما بک زیاده تراید ایله مشدی . رسول اکرم خواص اصحاب کرامی حضورینه دعوت بویوروب ده دی که : قلم ، کاغذ کتیرک ، بندن صوکرانا کرپوه ضالته دوشمه مکز ایچین سزه بر وصیتنامه یازایم . حضرت عمر ، بزه کتاب الله کافی در وصیتنامه نه لزوم واردر ، دیدی . اصحاب کرام اراسنده اختلاف ظهور ایتدی ؛ بعضلری کاغذ ، قلم کتیرمک ، بعضلری ده راحت سزلی حسیله رسول اکرمی یازی ایله مشغول ایتمه مک طرفی التزام ایتدیلر ؛ یکدیگر لریله نزاع باشلاوب اواز بلند ایله مجادلهیه قویولدیلر . فخر کائنات اصحاب کرام : پیغمبر لرک حضورنده نزاع جائز دکدر ، حضورمدن چیقکز . بویوردی .

سعید بن جبیردن روایت اولوندیغنه کوره رسول اکرم، اصحاب کرام، اوچ شی وصیت بویورمش ؛ فقط راوی ده یورکه بووصیتلرک ایکسی شونلردر : مشرکاری جزه العربدن طرد و اخراج ایدیکیز ؛ عرض اعتدا ایتلک اوزره نزدکزه کان قبائل عرب ، بنم کیی ، سزده عطیه لر ویریکیز. اوچنجی وصیته کلنجه بونی سعید بن جبیر : سویله دییی ، سویله مه دییی ؛ یوقسه سویله دی ده بنمی اونوتدم. بیله مه یورم ، دیور. ایام مرضنک صوکلرنده مؤذن وقت صلاتک حلول ایتدیکنی اعلام ایتدی ؛ رسول اکرم حضورنده بولونان عبدالله بن زمهیه ده دی که : خلقه سویله نمازی قیلدیرلر ؛ زمه طیشاری چیقدی ؛ جناب عمره راست کلدی ؛ خلقه نمازی قیلدیر ، ده دی ؛ عمر الفاروق ده محرابه کچدی ؛ جهرایله قرآننه باشلادی . رسول اکرم حجره سعادتندن عمر الفاروقک صداسنی ایشیدینجه خدمتنده بولونانلره بو صوت عمرک صوتی دکلیدر ؟ دهیه صوردی . اوت ، عمرک صوتیدر . ده دیلر .
فخر کائنات :

« یا بئ الله ذلك والمؤمنون »

بویوردقدن صوکر باشی حجره سعادتک نجره سندن چیقارارق : خلقه نمازی ابوبکر قیلدیرسین . دهیه امر ایتدی . جناب عمر محرابدن چکیلدی ؛ عبدالله بن زمهیه : رسول اکرم سکا خلقه نمازی عمر قیلدیرسین ده مه دییی ؟ دهیه صوردی . زمه دهه : هیچ کسه بی تعیین بویورمادی . فقط اصحاب ارا سنده ابوبکری کورمه دم وابتدا سکا تصادف ایتدم ؛ اونک ایچین خلقه نمازی قیلدیریور ، دهم . جوابی .

ویردی . جناب عمر : اکر بویله اولدیغنی بیلهدیم امامته کچمزدیم .
دهدی .

برکون علی بن ابی طالب رسول اکرمک نزدنده بولونویوردی ؛
طیشاری چیقدی ؛ خلق اوکایا ابالحسن ! رسول اکرمک حالی ناصل در !
دهیه سوردیله .

جناب علی ده : حمداً لله بوکون ایجه در دهدی . اوراده بولونان
جناب عباس ، علی مرتضیٰ نك النی طوتوب قولاغنه دهدی که : رسول
اکرم اوچ کون سوکرا آخرته انتقال ایدم جکدر ؛ بنی عبد مطلب ده
برعلامت واردر که هنکام وفاتلری تقرب ایتدیکی وقت ظاهر اولور ؛
بن اوعلامتی بیایرم ، بوکون رسول اکرمک وجه مبارکنده مشاهده
ایتدم . یا علی ! کل ، رسول اکرمک حضورینه کیدهلم ؛ کندیسندن
سوکرا خلاقک کیمه مفوض اولدیغنی سورالم ؛ اکر بزه توجه
ایده جکسه نمیدن آکلامش اولورز ؛ بزدن باشقه بر ذاته توجه
ایده جکسه بزی اوذاته تومیسه ایتمه نی طلب ایدلم . جناب علی :
بن بو سوالی رسول اکرمه ایراد ایدم و دنیا حب و طلیله کندیمی
اتهام ایتدیرم . دهیه جواب ویردی .

رسول اکرمه بریردن بر قاج دینار کلکشدی ؛ بودینارلرک بر قسمی
فقرايه تقسیم ایدوب بر قسمی ده جناب عایشه یه تسلیم ایتشدی ؛ بو
دفعه عایشه صدیقه یه : سکا تسلیم ایتدیکم دینارلر نره ده در ؛ دهیه
سوردی ؛ عایشه ده : بنده در دهدی ؛ رسول اکرم : اونلری فقرايه
تصدق ایت . بو یوردی . لاکن عایشه صدیقه رسول اکرمک مبارک
باشنی سینه نك اوزر نده طومقمده اولدیغندن بولوندیغنی بردن قیملدانا مادی .

بر مدت صوکر ا رسول اکرم ینه سور دی ؛ جناب عایشه ده هنوز
تصدق ایتهم . ده دی . بونک اوزرینه دینارلری کتیرتدی ؛ صایققدن
صکرا جناب علی واسطه سیله فقرایه تصدق ایتدیردی ؛ ایشته شیمدی
مستریخ اولدم . بویوردی .

یوم ارتخالنه اوچ کون قالنجه رسول اکرم ک مرضی پک زیاده
اشتداد ایله دیکندن آرتق مسجد شریفه چیقامادی ؛ بو اوچ کونده
ابوبکر الصدیق خلقه نمازی قیلدیردی . یوم ارتخالدن بر کون اول
ابو بکر الصدیق استفسار خاطر ضمننده نزد رسول الله کلدی ؛ یمن ده
دعوی نبوته قیام ایدن یالانجی کعب بن اسودک اعدام ایدلش اولدیغنی
اخبار ایتدی .

بازار ایتسی کونی رسول اکرم ک حماسی براز کسب خفت ایتشدی ؛
مسجد شریفه تشریف ایتدی ؛ ابوبکر الصدیق ایتداً خلقک صف
صف عبادت ایتمکده اولدقلرینی کورونجه ممنون اولدی ؛ تبسم بویوردی ؛
رسول اکرم ک مسجد شریفه تشریف ایتمی عات نامی مسار و جوره
غرق ایتدی هر کس ، آرتق رسول الله ایلشدی ، ده دیلر . حال بوکه
فخر کائنات حجره سعادتنه عودت ایدنجه راحت دوشکنه یاتدی .

ربیع الاولک اون ایکنجی بازار ایتسی کونی زوال شمسدن
صوکر ا روح قدسی محمدی اعلا ی علینہ اعتلا ایله دی .

عایشه صدیقه ده یورکه : رسول اکرم حال احتضارده ایکن
رأس مبارکی نم بوکسمک اوزره ایدی ؛ بو صبراده عبدالرحمن بن ابی
بکر ایجری کیردی ؛ الله آردک اغاجندن یاییلمش برمسواک واردی ؛
فخر کائنات او مسواکه نصب نظر ایتدی ؛ آکلادم که مسواکی

آرزو ایدیور ، یا رسول الله مساوی آرزو ایدیورمیسک ؟ دهم .
 مبارك باشیله اشارت بووردی . قارداشم عبدالرحمنك النذن مساوی
 آلدیم ؛ آغزمدہ چیکنه یوب یمشاندقندن سوکرا فخرکائناتہ ویردم .
 آلدی واستعمال ایله استعمال بووردی ؛ سوکرا چشمان مبارکنی
 سماواتہ دوغرو رفع ایدہ رک :

« الرفیق الاعلی »

دهدی و سر مبارکی اشاغی یه طوغرو میل ایتدی ؛ سرور انیا
 عالم بقایه رحلت ایتشدی .

روح بر فتوح محمدی نك عرش اعلايه طوغرو یوکسلدیکنی
 کوردن امهات مؤمنین یأس والمه آه وافغان ایتیه باشلادیلر ؛ برطرفدن
 کریمه صفیة رسول خدا حضرت فاطمة الزهرا : « وا ابتاه ! اجاب
 ربا دعاه ، من جذبة الفردوس مأواه ، یا ابتاه ! الی جبرائیل تبعاه »
 ندبه لرلیله سرشک افشان اولور ؛ دیگر طرفدن عایشه صدیقه : « حیف
 صد حیف او بیغمبر ذی شانہ که ثروت وغنائی قبول ایتهدی ؛ فقر
 وفاقی اختیار ایله دی ؛ دریغ او عهده دین مینه که امتک کناهلری
 غمندن برکیجه اولسون جامه خوابنده حضور واستراحت کورمه دی ؛
 صبر وتحمل خصوصنده بر آن نفسیله مجاهده دن فارغ اولمادی . ارباب
 کفر وضلالک طاقفرسا جور وجفالرینه رغماً وجه تابناکنه ذره
 قدر غبارملال قونمادی . انعام واحسانی هیچ بر فقیری یأس وحرمان
 ایچنده بر اقدادی . « تلهفاتبله فضائل وفواضل بیغمبری بی صایار
 واطرفه قانلی یاشر صاچاردی .

امهات مؤمنینك ولوله دلسوزی حجره بیغمبری نك اتصالده بولنان

مسجد شریفدن ایشیدلدی . اصحاب کرام مبهوت وحیران اولوب
قالدیلر ؛ عثمان بن عفانك نطقی طوتولدی ، دیکرلری طاش کبی
اولدقلری یرده طوکوب قالدیلر ؛ بووقعه هائلهك تأثیرله يك زیاده
شایریش اولان جناب عمر؛ مدینه منافقرینك ، اکر محمد (ص.ع)
پیغمبر اولایدی وفات ایتزدی، ده دکلرینی درخاطر ایدیهك : رسول الله
صاغدر ؛ اوکا حضرت موسی به عارض اولان صعقه کبی بر صعقه
عارض اولمشدر ؛ قویاً امید ایدیورم که او سرور ، منافقرک ،
کذابلرک دبلرینی قطع ایدنجیه قدر دنیاده یشار. کیم محمد (ص. غ)
اولدی دیرسه اونی قیلدجله ایکی پارچه ایدرم . دیوردی .

بعض ارباب سیر حیات مقدسه محمدیهك وقایعدن اك مهملری
بازار ایرتهسی کوننه مصادف اولمش اولدیفنی بیان ایدیورلر؛ بونلرک
قولسه کوره رسول اکرم بازار ایرتهسی کونی عالم وجوده تشریف
بویورمشدر ، بازار ایرتهسی کونی - بیت اللهک حین تعمیرنده - حجر
اسودی محلله وضع ایتمشدر؛ بازار ایرتهسی کونی نبوتی خلقه اعلان
ایله مشدر؛ مکدن هجرت، مدینه به وصول ایله دخول، مکنه استرداد
بازار ایرتهسی کونی وقوع بولمشدر .

اون برنجی سال هجرتک ربیع الاولنك اون ایکنجی بازار
ایرتهسی کونی وقوع بولان رحلت انناسنده سن شریف پیغمبری
بعضلرینك روایتنه کوره آلتمش، دیکر بعضلرینك روایتنه کوره آلتمش
بشدی، فقط اکثریت مورخینك قبول ایتدکلری سن ارتحال آلتمش اوچدر .

آلمشجی باب

مغر کائناتك ارتحالدن موکرا ابوبکر الصدیق ، عمر بن الخطابؓ، علی بن ابی طالب - رسول اللهؐ تجهیزی، تکفینی، تدفینی.

بوائتاده سیخ محله سنده کی خانه سنده بولونان ابوبکر الصدیق ی واقعه هائله دن خبردار ایندیله . بو خبر غم پروری آلیر آلساز ابو بکر الصدیق « وایحمداه! وای تقطاع ظهرا! » دهیه اظهار تلهف ایدره که مسجده بییه علی العجله کادی ؛ کوردی که بوتون خلق سرا سیمه وحیران اولوب قالمش ؛ هیچ کسه یه التفات اتمه یه رکع اجناب عایشه نکه خانه سنه کیردی ؛ رسول الله نره ده در ؛ دهیه صوردی ؛ ایسته شوراده راحت دوشه کنده یاتیور . ده دیله ؛ یاناغه طوغرو یورودی ؛ سرور انبیاتک وجه انورینی سترایدن ردایی قالدیردی ؛ اکیلدی ، « وانبیاء ! واصفیاء ! واخیلا ! » دهیه رک رسول الله پاک ودرخشان ناصیه سنی اوچ دفعه اوپدی ؛ کوزلرندن سیل کی یاشلر ایتدی ؛ « بابی انت وامی طبت حیا ومیتاً » سن نیم پدر و مادرم متابه سنده ایدک ؛ آه ! نماتک ده حیاتک کی پاک ولطیف ؛ اکر مختار اولایدک گندی نفسلرمزی سننک اوغورنده فدا ایدر ؛ اکر میت اوزرینه اغلامقدن بزی نهی اتمه مش اولایدک کوزلرمزدن سیل کی یاشلر اقایدریق . یارب ! بزم سلامیزی اوکا ایصال ایت ؛ یاحمد (ص . ع) ا نری نزد

الاهی ده یاد ایت. دهیه تفجعدن سوکرا اهل بیته تسایت آمیز سوزلر
سویله دی ؛ خانه سعادندن مسجد شریفه کادی ؛ برجم غفیرک اورتاسنده
بولونان جناب عمرک « پیغمبر وفات ایتمه دی ، ده دیکفی ایشیتدی ؛
اوکا : کل ، یاعمر ! اوطور . ده دیسه ده جناب عمر اجابت ایتمه دی .
بونک اوزرینه : یاعمر ! بیل که رسول الله ، وفات ایله دی ؛ جناب
حوق قرآن کریمده اوکا شوایت جلیله ایله :

وما جعلنا لبشر من قبلك الخلد افان مت فهم الخالدون ،

مال منیقی

(سندن اول هیج برانسانئ مخلد قیلماق ، سن اولورسه ک اونلر
مخلدی قالا جقلر ؟)

خطاب ایتمدیکفی در خاطر ایتمه یورمیسک ؟ ده دکن سوکرا منبره
چیتدی ؛ بوتون اهل اسلام اطرقنده طویلاندی . عامه ناسه خطاباً
دهدی که : من کان یعبده محمداً فان محمداً قد مات ومن کان یعبده الله
فان الله حی لایموت : کیم که محمد (ص . ع) طایپورسه بیلسین که
محمد (ص . ع) اولدی ؛ کیم که الله طایپورسه بیلسین که الله حی
لایموتدر .

سوکرا شو آیت جلیله نی تلاوت ایتمدی :

وما محمد الا رسل قد خلقت من قبله الرسول الایه

مال منیقی

(محمد (ص . ع) آنجاق بر رسولدر ؛ اوندن اول برچوق

رسوللر کلدی کچدی ؛ او اکر اولور یاخود قتل اولونورسه سز کرى
دونه جکمیسکسز کرى دونئر ، رجوع ایدنلر کرى دوندکلرى ،
ایچین جناب حق ه بر مضرت ایراث ایتیش اولمازلر . حق تعالی نعمت
اسلامک شکرینی ایفا ایدنلره مکافات ایده جکدر .

بوایت کریمه ایسه احد غزوه سنده محمد (ص . ع .) قتل اولندی
شایعه کاذبه سی انتشار ایتکله اهل اسلامه شاشقینلق عارض اولماسی
اوزرینه نازل اولمشدی .

او زمانه قدر اصحاب کرام بو آیت جلیله یی بیک دفعه تلاوت
ایتیش اولدقلری حالده رسول اکرمک وقعه ارتحالتده کندیلرینه
عارض اولان حیرت و پریشانی حسیله بوسبوتون فراموش ایتیشلر
وابوبکر الصدیق او قودینی زمان ایلك دفعه ایشیدیرکی اولمشلردی .
اصحاب کرام ایچنده ؛ بو ائنده ، متانقی محافظه ایدن یالکز ابو
بکر الصدیق دی . حتی بو آیت جلیله یی ، او ، تلاوت ایتدیکی وقت
جناب عمرک عقلی باشه کلدی ؛ رسول اکرمک وفاتنه ایناندی ؛
دیزلرینک باغی جوزولدی ؛ یره دوشدی .

صوکر ا ابوبکر الصدیق :

« انک میت وانهم میتون »

مال منینی :

(یامحمد (ص . ع) مطلقا سن ده اوله جکسک ، اونلر (مشرکلر) ده
اوله جکلر . آیت جلیله سنی ترتیل ایتدی . اونک اوزرینه جماعت حاضره
« انا لله وانا الیه راجعون » ده یره رک رسول اللهک دار بقایه رحلت
بو یوردیغه ایناندیلر . اهل بیتی تعزیت و تسلیت ایتدکدن صوکر ا

رسول الله تَجْهِيْزَ وَتَكْفِيْهِ سَرْكَ اَوْزُرِيْكَزَه مَرْتَبَ بِرُوْطِيْفَه نَظِيْفَه دَر .
ده ديلر .

بوندان صوگرا ابوبكر الصديق ، عمر بن الخطاب و اکابر مهاجرين له
برابر خلافت مسئله سنی حل و تسويه ايتک ايجين سقيفه بنی ساعده يه
کيتدی .

بر جوق هيجانلی ، ولوله لی مذاکره لردن ، مجادله لردن صوگرا
ابوبكر الصديق مقام خلافته انتخاب ايدلدى .

••

رسول اکرم ک تجريری ، تکفینی ، نه فنی

ابو بكر الصديق . بيعت ايدلديكى اثناده رسول اکرم ک دفتی
خدمت موجب المفخره سنه ابتدار ايديليوردي .

حجره سعادتمه بردیمانی دن بر پرده کردیلر ؛ حضرت علی ، عباس
بن عبدالمطلب ، اوغللری فضل و قثم ایله اسامه بن زید و شقران
رسول اکرمی او پرده نك آرقه سنه کوتوردیلر . جناب عباس حجره
سماده نك قایبسی قایاندی ؛ اوس بن خولی انصاری دن باشقه
کمه یی ایجری به قويدورمادی . غسله باشلانيله جنی زمان اثواب
سعادتی چیقاروب چیقارماق خصوصنده اختلاف واقع اولدی ؛
بو اثناده حاضر ونك هپسنه بردن برنومه خفیه عارض اولدی ؛
رسول الله ای انوابيله غسل ایدیکز ، ده ین برصدا اونلری او یاندیردی .
بونک اوزرینه اثواب سعادتی چیقارمادن غسل ایتمه يه باشلادیلر .
رسول اکرمی علی المرتضی غسل ایدر ؛ فضل ، اثواب سعادتی قالدیرر ؛

عباس ايله قتم جناب على به معاونت ايله ر ؛ شقران ايسه سود و كوردى .
سائر جنازه لرده اولدينى كې رسول اكرم ده ناپاك برشى كورولمىدى .
جناب على هم غسل ايدردى ، هم ده حياتگده ، مماتگده طاهر
و پاکيزه سگ ديدردى .

رسول اكرم گ غسل و تكفينى ختام بولدقدن سو كرا حجره
سعادتگ قايسنى آجديلر ؛ ار ككلر ، قادينلر چو جوقلر ، كوله لر
فوج فوج كلوب نمازنى قىلدیلر .

رسول اكرم گ مدفنى حقنده اختلاف ظهور ايتدى . مهاجرين دن
بعضلرى مكده ، انصار ، مدينه ده بيع البرقده ، بعضلرى جدى
ابراهم عليه السلام گ قبرى يا كنده دفن ايدلمه سنى التزام ايتديلر . فقط
ابوبكر الصديق ده دى كه : بن رسول الله دن شو سوزى ايشيتدم و حالا
اونو تمام : جناب حق هر پيغمبرك روحى ، اويغمبرك دفن اولونمق
ايتديكى يرده قبض ايتدى . بناءً عليه رسول الله ى فراش استراحتك
بولوندينى محله دفن ايدىكز .

بونك اوزرينه فراش سعادت قالدیلدى و یری قازلدى . لحدى
مسعود قازدى و انصار دن ابوطالحه ده اوروب تنظيم ايتدى .
قبر شريفه اينتلر شو ذواتدر : حضرت على ، فضل ، قتم ،
شقران ، اوس بن خولى .

تجهيز و تكفين خدمتى ختام بولدينى زمان كيجه اولمش ، اطرافى
قارا كلق باصمىدى ؛ رسول اكرم گ مبارك جسمنى طويراغه كومتك
اصحاب كرامه پك كوچ كلیوردى ؛ نه چاره كه امرالاهى به اتباع ابدلك
اقتضا ايدیوردى . فخر كاشات مدفن مبارك نه توديع ايدلگدن سو كرا

کیدوب حضرت فاطمه بی تعزیت ابتدیلر . کلنله : رسول الله
او مبارک ، او بر نور وجهنه طوبراق آتما یا فاصل کو کلریکیز تحمل
ابتدی ؟ ده یه اغلادی ؛ کیندی بدر اقدسنک قیرندن بر آووج
طوبراق آلدی ؛ کریه نثار ماتم اولدینی حالده او طوبراغی قوقلایارق!

ماذا علی من شم تربت احمد

ان لا یشم مدی الزمان غوالیا

صبت علی مصائب لوانها

صبت علی الایام صرن لیالیا

نورجه سی :

(حضرت احمد مختارک طوبراغی قوقلایان الی آخر الزمان
روایح طیبه شم ایتمکدن مستغنی اولور ؛ بنم اوزریمه او یله مصیبتلر
دوکولدی که کوندوزلرک اوزرینه دوکولسه یدی کیجه اولورلردی .)
بو یله سوزشلی مرثیه لرسویله دی . بوندن صوکر ا حضرت فاطمه
غمخاسنه چکیله رک انس والفتندن کسبلدی .

رسول اکرم ک رحلتندن صوکر ا اصحاب کرام دن بعضاری مدینه ده
طور ا مایوب اختیار هربت ابتدیلر ؛ بلال حبشی ده شام طرفه هنیمت
ایتمیه حاضر لاندی ؛ ابو بکر الصدیق اون یه اهل اسلامک مؤذنی
اولق اوزره مدینه ده آلیقویق ارزو ابتدیه ده جناب بلال آرقق
پوراده طور مایا تحمل ایده مم ده یه رک شام . کیندی . شام ده ایکنی

بر کچه رؤیاسنده رسول اکرم اوکا کورونوب : یا بلال ! بزم
 جوارمزی ترك ایدوب کیتدک ؛ بزم زیارتیمزه کل . بویوردی . همان
 ایرتسی کون بلال شامدن حرکتله مدینهیه کلدی . اجباسندن
 بمضلرینک ابرام والاحاحی اوزرینه مسجد رسولاللهک سققی اوزرنده
 اذان اوقودی ، حضرت بلالک صوت حزینی افاقه عکس انداز
 اولونجه هرکس ، رسولاللهک بر حیات اولدینی او مسعود کونلری
 تخطر ایدمک ، اغلامایا باشلادی .

انتهای میات حضرت محمد

طشړه کتابچیلرینه :

کړک حیات حضرت محمدن وکړکسه معارف کتبخانه سنک طبع ایندیکي
سائر آثاردن اشترایو یورمق آرزو سنده بولونانلرک زیرده کی شرائطه رعایت
بویورملری استرحام اولتور .

۱ — یوز غروشدن ایکیوز غروشه قدر آله جق کتابلرک بدانی
اوزرنده کی فیثاندن یوزده بکرمی بش اسقونطوایدیلرک متبایسی پشیناً پوسته
واسطه سیله ویاخود تمهدلی بول اوله رق کوندرمک .

۲ — ایکیوزدن بشیوز غروشه قدرک یوزده قرقنی نقداً و یوزده
سکساتی بر آی مدتی بر بونو اولارق سپارش مکتوبه لفاً کوندرمک .

۳ — بشیوزدن بیک غروشه قدرک یوزده اوتوزینی نقداً و متبایسی
بری ۳۱ و دیگرى ۶۱ کون اوله رق ایکی قطعیه بونو ایله کذا مکتوبه لفاً
کوندرمک .

۴ — بیک غروشدن فضل سپارشات ایچون آیریجه مخابره ایتمک لازم در .

• — کوندریله جک بونو شویله یازمیلیدر :

تاریخندن ————— کون سرورنده تأدیه وتسویه ایدلک اوزره —————
غروش بکنوب آلدینم مال بدلند طولای درسعادته باب عالی قارشوسنده معارف
کتبخاسی صاحبی حاجی قاسم افندی به بورجم اولوب مبالغ مذکورى ختام وعده ده
موی الیک امر و حوالیسه تأدیه ایده جکمی مین بونودر .

۶ — بالاده کی شرائطه رعایت ایتیمه رک مخابره ده بولونانلر بهوده وقتلیری
ضایع ایده جکلری کبی ایستر حواله لر واستر مخابرا تده طوغریدن طوغری به
کتبخانه صاحبی حاجی قاسم افندی به مراجعت ایدلرزه وقوع بوله جق تأخردن
و تمهدسز اوله رق کوندریله جک حواله لر دن ده مسئولیت قبول ایدیله میه جکدر .

معارف کتبخانه سی صاحبی

حاجی محمد قاسم

فهرست « مبات حضرت محمد » صلى الله عليه وسلم

برنجی جلد

۱۳ مقدمه

۱۷ تمهیدات اولیه : جزیره العربك خلاصه طریقه احوال جغرافیه می
— حضرت محمد (ص.ع) دن اول عمره — جزیره العربك مختلف قسملى
حقنده معلومات تاريخه — حضرت محمد (ص.ع) ك ياشايشندن بحث ايدن
منبعلر .

۳۷ برنجی باب — منشأل ونسب طاهر نبوى — نسب طاهر نبوى —
فروع نسیه عمديه — اجداد كرام نینك بعض افعال وحرکاتى — حضرت
رسالتناهاك جد اعلاسى عبد منافدن اعتباراً شجرة طاهرة نسیه می .

۴۳ ايكتمى باب — جد نبى عبدالمطلب : عبدالمطلب بن هاشمك تولدى
واوصاف وضرایاسى — مشارالیه طرفندن زمزم قووسنك تكرار حفر
وتطهيرى — ابابيل قوشلرينك اصحاب فيل اهلاكى — اثنای نومه مشاهده
اولونان رؤیالر — رؤیالرك صادق وكاذب اولانلرى — عبدالمطلبك كوردیكى
رؤیای صادق .

۵۱ اورمى باب — حضرت رسالتناهاك اب مكرمى عبدالله بن عبد-
المطلب .

۵۲ دردنجى باب — حضرت رسالتناهاك ظهورى اعلان ايدن خبرلر :
كشغلر . خبرلر — كاھن سطیح — ديكر كاھنلر .

۵۸ بشمعی باب — حضرت سیدالتقلینک ولادی : اشارات مبشره — ولادت رسالتپناه اثناسنده وقوع بولان خارقه‌لر — ابو مشر بلخی طرفندن یاپیلدینی روایت اولنان زامجه .

۶۶ آلتشمی باب — حضرت فخر کاشانده اون اوچ یاشنه قدر ظهور ایدن حالات : حیات مقدسه نبویه‌نک ایلک اوچ سنه‌سی — حلیمه — بش یاشندن سکر یاشنه قدر — مدینه‌یه سیاحت — یاغور یاغدیرمق — عبدالمطلب ارتحالی — ابو طالب حضرت نبی اکرمی کندینه اولادایدینه‌سی .

۷۴ یرشمی باب — حیات محمدیه‌نک اون اوچنمی سنه‌سیله اون توالی ایدن سنه‌لری : ابو طالب حضرت پیغمبری سوریه‌یه برابر کوتوریور — راهب بحیرا نزدنده توقف و مسافرت — اون درت یاشندن بکرمی یاشنه قدر کذران اولان زمان .

۸۲ سکرشمی باب — حیات محمدیه‌نک بکرمی بشمعی سنه‌سیله اون توالی ایدن سنه‌لری : حضرت خدیجه‌یه وکاله لاجل التجاره حضرت پیغمبرک سوریه‌یه سیاحتی — حضرت پیغمبرک خدیجه الکبرای ترویجی .

۹۴ طغوزشمی باب — حیات محمدیه‌نک اوتوز یدشمی سنه‌سیله اون تعقیب ایدن سنه‌لری : نبوت و بعثتک ظهور و اعلانی — کعبه معظمه‌نک تکرارانشاسی — حضرت فاطمه الزهراءک ولادی — حضرت پیغمبرک کندیسنی تمامیه عبادت و انزوایه حصر ایتدی — دین اسلامی ایلک قبول ایدنلر — حضرت قرأ‌لک امری .

۱۰۸ اونشمی باب — جبریل امین حضرت پیغمبره نبوته مبعوث اولدیفنی بیلدیریور : ورقه بن وهب بمش نبویه‌نی تصدیق و جناب پیغمبرله حضرت خدیجه‌نی تبریک ایدیور — ورود وحیک مختلف صورتلری .

۱۱۵ اورده برنجی باب -- بعثت نبویه نك ايلك اوج سنه سی : حضرت هليك ، حضرت زید بن حارثك . حضرت ابونكر ك دین مبین اسلامی قبول ائمه لری -- اوج سنه مدت كیزی كیزی اسلامینك انشری .

۱۲۷ اورده ایلمچی باب -- بعثت نبویه نك دردنجی سنه سی : حضرت پیغمبر بعثتی اعلان وخلق علناً دعوت ایدیور -- حضرت پیغمبره و دین اسلامی قبول ایدنله قارشى روا کوریلان اذا وجفا -- ولید بن مغیره اولا حضرت قرأ نك فصاحت و بلاغتنه اظهار حیرت ایلدیور ، صوكر انه ذابا تخمیره باشلايور -- عتبة بن ربیعہ حضرت پیغمبری ، خلق دین مبینه دعوتدن فارغ اولماسی ایچین اقتاعه چالیشیور ، موفق اوله میور و جناب پیغمبرك اوصاف طایفه قدسیه سنك مداحی کیلیور -- ابو طالبی حضرت پیغمبری حمایه ائتمكدن واز کچیرمك ایچین مشركینك فاشده سز سمی وغیرتلی .

۱۵۷ اورده ارمیجی باب -- بعثت نبویه نك دردنجی سنه سی : اسلاملك حبشستانه هجرتلی -- مشركین قریش نجاشیدن مهاجرین اسلامك اعاده سنی ایسته یورل .

۱۸۷ اورده دردنجی باب -- بعثت نبویه نك آلتنجی ، یدنجی ، سکزنجی ، طقوزنجی سنه لری : حمزه بن عبدالمطلب بن هاشمك دین مبین اسلامی قبولی -- عمر بن خطابك دین اسلامی قبولی -- ابو طالب حضرت پیغمبری حمایه ائتمكده ثبات ایدیور ، بنی هاشم و بنی مطلبلرله برابر شعب مطلبه چکیلیوره .

۲۱۱ اورده بشمی باب -- بعثت نبویه نك اوننجی سنه سی : مشركلك آرازانده عقد ایتدكلری قطع معامله عهد نامه سنك انفساخیه بنی هاشم و بنی مطلبلك خلاصی -- ایرانبلرك یزائس روملری اوزرینه غلبه لری -- حضرت خدیجه ایله ابو طالبك وقوع ارتحاللری -- انشقاق قر مجزه سی .

۲۳۵ اورە آلتىنجى باب — بعثت نبويهك اونى سەئى (مابەد) :
 ابوطالبك وقوع وفاتىدىن سوڭرا مشركلار مەككە مۇكرەمەدە ھىزىرت پەيغەمبەرى
 تەسۋىق ايدىيورلار. جناب رسالتآب طائفە چەكلىيور ، طائىلىلردىن ھىسن قبول
 كورمىيور — جنىلردىن اسلامى قبول ايدىيورلار — ھىزىرت پەيغەمبەر مەككە مۇكرە-
 مەيە ۋەت ايدىيور .

۲۵۳ اورە يەتتىنچى باب — بعثت نبويهك اونى بىرىنچى سەئى : معراج
 — معراجى مشركلار كەلگەنلىرى — ھىزىرت پەيغەمبەر ھىج ايجون مەككە مۇكرەمەيە
 كان زاۋرلى دىن ھەتە دەۋت ايدىيور — مەدىنە منورە اھالىسىدىن آلتى ھەتە
 دىن اسلامى قبول ايتەلرى .

۲۷۷ اورە سەككىزىنچى باب — بعثت نبويهك اونى ايكىنچى سەئى :
 بىرىنچى ۋەتە بىيى — مەسەب مەدىنە منورەدە نەشر اسلامە باشلايور .

۲۹۰ اورە توقۇزىنچى باب — بعثت نبويهك اونى اوچىنچى سەئى :
 ايكىنچى ۋەتە بىيى — اھل اسلامك مەككە مۇكرەمەيە تەرك ايتەلرى — مەدىنە
 منورەيە ھىجرت .

۳۰۱ يەككىزىنچى باب — ھىزىرت پەيغەمبەر مەككە مۇكرەمەدە چەكەلدىكى ھەك
 كەنلەر : كەنار قەشەك ھىيات نەبوتىناھە سەۋە فەسەد ايجىن ۋەتە ھەمىيت ايلەملرى
 — ھىزىرت ھىدەر كەركەك ھەدەققەلدىن — ھىزىرت پەيغەمبەر مەككە مۇكرەمەدىن ھەروھى
 ھەققەدە ھىزىرت طائىشەدىن نەقل ايدىيلن رەۋايت .

ذىل : ھىزىرت قرآن ھەققەدە ۋرۇپا طائىللىرىك مەطالمانى — اسلامىت ، مەۋ-
 سەۋىت ، عەيسەۋىت ھەققەندە مەلەھەتات . — تەۋرات ايلە اىنجىللك ھىزىرت قرآن
 طەرفەندە تەسدىقى .

ایکنجی جلد

۳۳۹ یکرمی برنجی باب — مدینه منوره به هجرت: غارنورده توقف —
 اثنای سیاحتده وقوعه کان حادثات — قباده توقف — سلمان فارسینک دین
 اسلامی قبول ایتسی — ابلک مسجد اسلامک تأسیس و بناسی — حضرت پیغمبرک
 مدینه منوره به وصولی .

۳۷۳ یکرمی ایکنجی باب — هجرت نبویهک برنجی سنه سی : حضرت
 پیغمبرک مدینه منوره به کال شان و شرفله دخولی — مسجد تأسیس و بناسی —
 مدینه منوره تک تنظیمی — مهاجرین إله انصار آراسنده مواخات — تاریخ
 هجرت .

۴۵۹ یکرمی اویغنجی باب — هجرت نبویهک ایکنجی سنه سی: قبله
 عبادت — جناب حیدر کرارک کریمه نبوتیناه حضرت فاطمة الزهرا إله ازدواجی
 — کفار قریشه قارشی جهاد — نخله سریه سی .

۵۱۲ یکرمی درونجی باب — بدر غزوه کبراسنک اسباب اولیه سی

۵۳۷ یکرمی بشنجی ، یکرمی آلتنجی باب — بدر غزوه کبراسی

۵۸۶ یکرمی برنجی باب — بدر غزوه سندن صوکران: غنائمک قسیمی —
 اسراک اعدای و یاخود فدیہ مقابلنده اطلاق مسئله — سنه دائر اصحاب کرامله
 استشاره — کریمه رسالتیناه حضرت زینب — بدر مظفریه تک تأثیرات معنویه سی

۶۱۱ بکری سکزنجی باب -- صر بن وهبك اسلامى قبولى -- غزوة
بنى قينقاع -- غزوة سويق .

۶۲۰ بکری طوفونجی باب -- هجرت يغمبربك اوجنجى -- نهى :
غزوة قرفة الكدر -- كعب ابن اشرفك قتلى -- غزوة انمار -- غزوة نجران
-- سرية زيد بن حارثة .

۶۳۲ اونوزنجی باب -- احد حربى .

اوجنچی جلد

۶۶۲ اوتوز برنجی باب -- احد مقاتله -- سندن -- وکرا : طرفینک میدان
مقاتله دن تباعدی -- تعرضی رجعتلر -- غزوه حراء الاسد .

۶۸۰ اوتوز ایکنجی باب -- هجرتک دردنجی سنه سی : سریه بنی اسد --
رجیع سریه سی -- عبدالله ابن ابیاسک -- فیان بن خالدی قتلی -- بثره موته
وقعه سی .

۶۹۶ اوتوز اوجنچی باب -- غزوه بنی نظیر -- غزوه بدر موعوده .
۷۰۷ اوتوز دردنجی باب -- هجرتک بشنچی سنه سی : غزوه ذات الرقاع
-- غزوه درمه الجندل -- غزه بنی مصطلق .

۷۲۳ اوتوز بشنچی باب -- غزوه خندق یاخود احزاب
۷۵۴ اوتوز آلتنجی باب -- غزوه بنی قریظه

۷۶۵ اوتوز یدنجی باب -- ابو -- فیانک تشت جانپانه سی -- حیات مقدسه
نبویه سوء قصد -- سریه محمد بن مسامه -- عکلی و بنی عربنه وقعه سی .

۷۷۲ اوتوز سکزنجی باب -- آلتنجی سال هجرت ، غزوه بنی الحیان --
غزوه ذی فرد -- غزوات و سرائای -- اثره -- دطای استسقاء -- حج بیت اللهک
مفر و ضیق .

۷۸۳ اوتوز طوقوزنجی باب -- حدیبیه وقعه سی .

۷۹۱ قرنچی باب -- حدیبیه معاهده نامه سی و بو معاهده نک ثمرات اولیه سی .

۸۰۵ قرق برنجی باب -- هجرتک یدنجی سنه سی : تاجداران جهانہ ارسال
سفر -- امپراطور هارافلی یوس -- کسرا پرویز -- اسکندریه حاکی مقوقس --
نجاشی .

- ٨١٨ فرق ايكنجى باب - خير غزومسى .
- ٨٢٥ فرق اوجنجى باب - على ابن ابيطالبك ابرازابتديكى شجاعت سابه -
سندھ قوس قلمسيله قلاع سائرہ نك مضطى .
- ٨٣٣ فرق دردنجى باب - فدك - سمكنہ - نك عرض اتقيادى - جعفر بن
ابيطالبك حبشہ دن عودتى - غزوہ وادى القرى - عمرہ القضاء .
- ٨٤٤ فرق بشنجى باب - سكرنجى سال هجرت : اشراف قريش دن اوج
ذاتك اهنداسى - سريہ ذات السلاسل - سريہ موته .
- ٨٦١ فرق التنجى باب - مشركينك حديبيه معاہدہ - نك احكامى اخلاى .
- ٨٧٣ فرق يدنجى باب - تداركات حريہ ومكہ اوزوبنہ حركت .
- ٨٨٩ فرق سكرنجى باب - فتح مكہ .
- ٨٩٧ فرق طقوزنجى باب - قاتلى ہندرايدان مشركر - بتلك وبكده لك
كسر ونخرى .
- ٩١٧ التنجى باب - جنين غزومسى - طائف غزومسى .
- ٩٣٤ الى برنجى باب - جود و - بخاى محمدى - فخر كاٹناك ائتلاف پرورانہ
معاملاتى .
- ٩٤٨ الى ايكنجى باب - طوفوزنجى سال هجرت : سنة الوفود .
- ٩٥٥ الى اوجنجى باب - سريہ قطيہ بن عاصر وسرايى سائرہ - غزوہ
تبوك - سريہ دومة الجندل .
- ٩٦٦ الى دردنجى باب - وفود : ابو بكر الصديق ايلہ على ابن ابيطالبك
مكہ يہ اعزامى - مسلمية الكنداب .
- ٩٩٦ الى بشنجى باب - اوتنجى سال هجرت : على س ابنى طالبك يمنہ
اعزامى - نجران نصاراسيلہ معاہدہ صلحيہ عقدى .
- ١٠٠٦ الى آلتنجى باب - حجة الوداع - وصاى يغمبرى .

۱۰۱۷ الی یدنجی باب - اون برنجی سال هجرت: مرض وارنحال پیغمبری
- انصار و مهاجرین - اسود کعب عنسی - سجاج - مسجد نبوی ده صوکه خطبه
فخر کائنات و قاطعة الزهراء - اشتداد مرض وارنحال .

۱۰۳۶ الی - کزنجی باب - ارنحال نبویدن صوکه اوبکر الصدیق عمر
بن الخطاب ، علی ابن ابی طالب - رسول الله کجهیزی ، تکفیی ، تدفینی .

الحمد لله على التمام والصلوة والسلام على محمد خير الانام
وعلى آله واصحابه الكرام

تشکر و اعتذار - قارئین کرام! ابراز ابتدیی توجیه تشکر ابدوز .
بعض خطا لک تصحیحی ایچون یاقنده برخطا صواب جدولی نشر ایده جکمزدن
باب عالی قارشوسنده معارف کتبخاسندن آللمری و جا اولنور .

